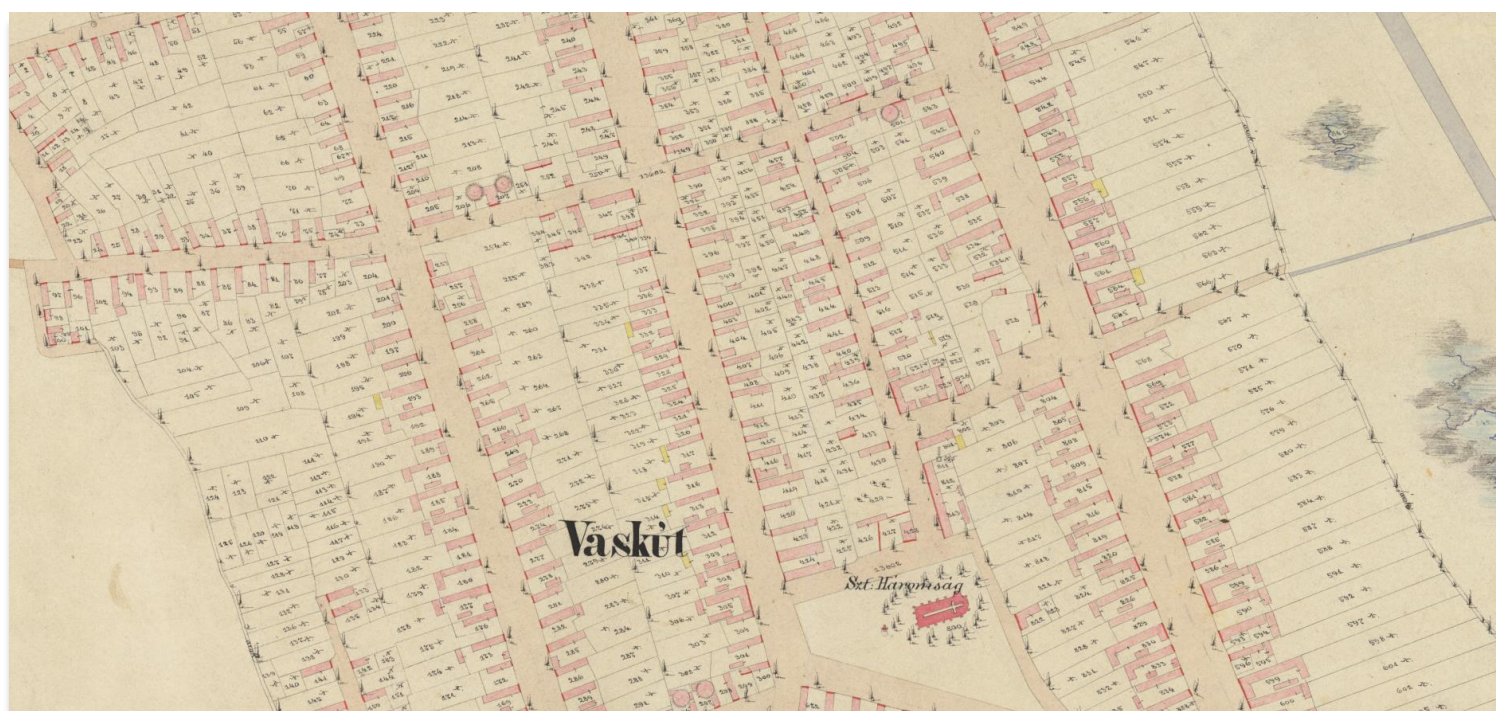

VASKÚT NAGYKÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK, INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

2016.

JÓVÁHAGYOTT ANYAG

Tervezők:

Felelős tervező	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006)
Településtervező	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006)
Társadalompolitikai szakértő	Gaborjákné Dr. Vydareny Klára
Gazdaságfejlesztési szakértő	Gaborjákné Dr. Vydareny Klára
Zöldfelületi és tájrendezés	Rácz Mária (TK 06-0102)
Közlekedés	Prekop Kázmér (KÉ-K 03-0139)
Víziközművek	Prekop Kázmér (VZ-TEL 03-0139)
Energetika, elektronikus hírközlés	Somogyi János (Te, TH 06-0467) Ivánkovits Imre Tóbiás Zoltán
Antiszegregációs szakértő	Bernáth Péter
Környezetvédelmi szakértő	Novai György (SZKV 06-0171) Dr. Szanka Károly (SZÉ 06-0021)
Műemlékvédelmi szakértő	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006)

További közreműködők:

Vaskút Nagyközség Önkormányzata

Alszei Zoltán

Polgármester

Posgay Erzsébet

Német Nemzetiségi Önkormányzat
elnök

Tóth Istvánné

Jegyző

Strahl Istvánné Csiki Aranka

Vaskúti Székelyek Egyesülete

Makrai Béláné

Rákóczi Szövetség Vaskúti Szervezete

Friedrich Attila

PH műszaki referens

Kis Andrea

PH szociális ügyek referens

Kószó Ida

Könyvtáros, önkormányzati
rendezvény szervező

Tartalomjegyzék

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	10
2. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ	12
2.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A NAGYKÖZSÉG HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK.....	12
2.1.1 Településhálózati összefüggések	12
2.1.2 Vaskút helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok	15
2.2 TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	16
2.2.1 Összefüggések az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióval (OFTK) ...	16
2.2.2 Összefüggések Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiójával és Programjával	18
2.2.3 Kapcsolódás egyéb releváns fejlesztési dokumentumokhoz	21
2.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	22
2.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT).....	22
2.3.2 Bács-Kiskun Megye Területrendezési Terve (BkmTrT)	26
2.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS SZERKEZETI TERVEINEK VASKÚT NAGYKÖZSÉG FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ ELEMEL.....	29
2.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK.....	29
2.5.1 A hatályos Településfejlesztési Konceptió megállapításai.....	29
2.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések	30
2.6 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEK.....	30
2.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök	30
2.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei.....	31
2.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA.....	35
2.7.1 A népesség főbb jellemzői.....	35
2.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok.....	41
2.7.3 Települési identitást erősítő tényezők.....	42
2.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA	44
2.8.1 Humán közszolgáltatások	44
2.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása.....	47
2.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA	47
2.9.1 Vaskút gazdasági súlya, szerepköre	47
2.9.2 Vaskút főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	47
2.9.3 A gazdaságfejlesztés eszközei, lehetőségei, korlátai	49
2.9.4 A gazdasági szervezetek fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések	50
2.9.5 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	51
2.9.6 Ingatlanpiaci viszonyok.....	51
2.10 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE.....	52
2.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program.....	52
2.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	55
2.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység	55
2.10.4 Foglalkoztatáspolitikai	55
2.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás	56
2.10.6 Intézményfenntartás	56
2.10.7 Energiagazdálkodás	56
2.11 TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK.....	57
2.12 TÁJ ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA	57
2.12.1 Természeti adottságok, tájszerkezet	57
2.12.2 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek	60

2.13	ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA	62
2.13.1	A zöldfelületi rendszer funkciói, szerepe.....	62
2.13.2	Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges, a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek	62
2.14	AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA	66
2.14.1	A területfelhasználás vizsgálata	66
2.14.2	A telekstruktúra vizsgálata	74
2.14.3	Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	74
2.14.4	Az építmények vizsgálata	74
2.14.5	Az épített környezet értékei.....	75
2.14.6	Az épített környezet konfliktusai, problémái	81
2.15	KÖZLEKEDÉS.....	81
2.15.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	81
2.15.2	Közúti közlekedés	81
2.15.3	Közösségi közlekedés.....	83
2.15.4	Kerékpáros közlekedés	84
2.15.5	Parkolás.....	85
2.16	KÖZMŰVEK ÁLLAPOTA ÉS ENERGIAHATÉKONYSÁG	85
2.16.1	Víziközművek	85
2.16.2	Energia	96
2.16.3	Elektronikus hírközlés	101
2.17	TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELME.....	101
2.17.1	Talaj.....	101
2.17.2	Felszíni és felszín alatti vizek	103
2.17.3	Levegőtisztaság és védelme	109
2.17.4	Zaj- és rezgésterhelés	111
2.17.5	Sugárzásvédelem.....	114
2.17.6	Hulladékkezelés	116
2.17.7	Vizuális környezetterhelés	118
2.17.8	Árvízvédelem	119
2.17.9	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	119
2.18	KATASZTRÓFAVÉDELME	120
2.18.1	Építésföldtani korlátok	120
2.18.2	Vízrajzi veszélyeztetettség.....	121
2.18.3	Egyéb katasztrófavédelmi tényezők	123
2.19	ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY	124
2.20	TELEPÜLÉSI KLÍMA	124
3.	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	125
4.	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ.....	131
4.1	HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE	131
4.1.1	A folyamatok értékelése	131
4.1.2	A nagyközség és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése – SWOT elemzés.....	132
4.1.3	A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei.....	137
4.2	PROBLÉMATÉRKÉP / ÉRTÉKTÉRKÉP.....	137
4.3	ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK	139
4.3.1	A településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, a városrészek bemutatása	139
4.3.2	Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése.....	140

4.3.3	<i>Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek.....</i>	<i>142</i>
5.	MELLÉKLETEK	143

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Vaskút településszerkezeti tervének területi mérlege	32
2. táblázat: Beépített és beépítésre szánt területfelhasználási kategóriák kihasználtsága	34
3. táblázat: Vaskút öregedési indexe és eltartottsági rátái, %	37
4. táblázat: A foglalkoztatottak számának foglalkozási főcsoportok szerinti megoszlása, 2001,2011.	38
5. táblázat: A személyi jövedelem-adót fizetők megoszlása, 2012.	39
6. táblázat: A regisztrált vállalkozások száma nemzetgazdasági áganként, 2014.	48
7. táblázat: Az önkormányzat tulajdonában álló nem lakás célú ingatlanok	56
8. táblázat: Ingatlannyilvántartási fekvések területe	68
9. táblázat: Vaskút művelt területeinek hektárankénti átlagos Aranykorona értéke a művelési ágakban.....	68
10. táblázat: Földrészlet statisztika művelési áganként	70
11. táblázat: Vaskút autóbusz viszonylatainak fő paraméterei (2016. február)	83
12. táblázat: Szennyvízmennyiségek és szivattyúkapacitás.....	90
13. táblázat: Légszennyezettség	109
14. táblázat: Levegőtminőségi követelmények 4/2011. (I. 14.) VM rendelet szerint.....	110
15. táblázat: Engedély köteles légszennyező pontforrások	110

Ábrajegyzék

1. ábra: Lakónépesség prognosztizált változása.....	14
2. ábra: Nemzeti prioritások és fejlesztési tématerületek.....	16
3. ábra: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptió célrendszere	19
4. ábra: Az élve születések és a halálozások számának alakulása, 2000-2014.	35
5. ábra: Az oda- és elvándorlások számának alakulása, 2000-2014.	35
6. ábra: A lakosság számának és nemek szerinti összetételének alakulása, 2001-2014.	36
7. ábra: Vaskút népességének nemek és korcsoportok szerinti összetétele, 2011.	36
8. ábra: A 7 éven felüliek iskolai végzettsége, 2011.	37
9. ábra: A nyilvántartott állás keresők számának alakulása, 2000-2014.....	38
10. ábra: A nyilvántartott állás keresők megoszlása a munkanélküliség időtartama alapján, 2000-2014.	39
11. ábra: A lakásállomány megoszlása építési időszakuk alapján, 2011.	40
12. ábra: Az óvodai férőhelyek és a beírt gyermekek számának alakulása, 2001-2014.	44
13. ábra: Az általános iskolai tanulók számának alakulása, 2001-2014.	45
14. ábra: A háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatottak számának alakulása, 2000-2014.	46
15. ábra: A regisztrált vállalkozások létszám-kategóriánkénti megoszlása, 2014.....	48
16. ábra: Az önkormányzat bevételeinek és kiadásainak alakulása, 2010-2014.....	52
17. ábra: Barnamezők a regionális hulladéklerakótól É-ra	70
18. ábra: Mintafarm, tanyasi turizmus céljára hasznosítható barnamezős major.....	71
19. ábra: Javasolt fejlesztés a belterületről É-ra lévő spárgaföldeken	71
20. ábra: Barnamező – egykori borászat a regionális hulladéktelep közelében	73
22. ábra: A csapadékösszegek alakulása Baja térségében 1950-2010.	104
23. ábra: Szélirány gyakoriság (%) és szélsősebesség irányátlag (m/s).....	109
24. ábra: A napi dózisteljesítmények országos átlagainak, maximális és minimális értékeinek változása 2013-ban.....	115
25. ábra: Bezárt települési hulladéklerakó depónia lezárásának átmeneti és végleges rétegrendje	116

Térképjegyzék

1. térkép: Magyarország funkcionális térségei, fejlesztési tengelyei	12
2. térkép: Baja térségének viszonya az országos településhálózathoz	13
3. térkép: Bajai járás	14
4. térkép: Vidéki térségek.....	17
5. térkép: OTrT szerkezeti terv - részlet.....	22
6. térkép: Országos ökológiai hálózat és kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete	25
7. térkép: Országos kiváló termőhelyi adottságú szántó és jó termőhelyi adottságú szántó terület övezete	25
8. térkép: Országos vízminőségvédelmi terület övezete és tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete	25
9. térkép: Vaskút Nagyközség Bács-Kiskun Megye szerkezeti tervében	26
10. térkép: Rendszeresen belvízjárta területek Vaskúton a megyei terv szerint	28
11. térkép: Településszerkezeti terv – részlet (belterület környéke)	33
12. térkép: Településszerkezeti terv – részlet (kületerület)	34
13. térkép: Vaskút belterületének vizsgálati egységei (településrészek)	41
14. térkép: Önkormányzati tulajdonú ingatlanok a belterületen és környékén	53
15. térkép: Önkormányzati tulajdonú ingatlanok a kületerületen	54
16. térkép: Vaskút település területének felszínborítottsága	59
17. térkép: Vaskút erdőművelésű területeinek megoszlása tulajdonforma szerint	65
18. térkép: Településhálózat a 18. század végén	66
19. térkép: I. katonai térkép 1783	67
20. térkép: Vaskút kületerület művelése 2011.....	69
21. térkép: Vaskút településtest kialakulása	76
22. térkép: Régészeti lelőhelyek áttekintő térképe.....	78
23. térkép: Kálvária-kápolna műemléki környezete	79
24. térkép: Vaskút helyi értékvédelmi területei.....	79
25. térkép: Vaskút viszonya a meglévő kerékpárút hálózathoz	84
26. térkép: Vaskút ivóvíz-ellátása (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)	86
27. térkép: Vaskút szennyvízcsatorna-hálózata (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)	89
28. térkép: Vaskút belterület terepalakulatainak morfológiája	91
29. térkép: Vaskút csapadékvíz-hálózata (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)	95
30. térkép: Vaskút villamosenergia-ellátása (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)	97
31. térkép: Vaskút földgázenergia-ellátása (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)	99
32. térkép: Vaskút telefon-ellátása (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)	100
33. térkép: A nagyközség és környéke jellemző talajtípusai	102
34. térkép: A nagyközség és környéke talajainak vízgazdálkodása	102
35. térkép: A nagyközség és környéke földtani helyzete	103
36. térkép: A vízelvezetés helyzete Vaskút területén.....	105
37. térkép: A talajvíz mélysége a felszín alatt.....	106
38. térkép: Talajvízszint süllyedés 2003-ban a Duna-Tisza közén az 1971-1975 időszak átlagához viszonyítva	106
39. térkép: A földrengések területi eloszlása Magyarországon	120
40. térkép: Szeizmikus zónatérkép	121
41. térkép: Probléma- és értéktérkép Vaskút fejlesztése szempontjából.....	138
42. térkép: Vaskút belterületi településrészei.....	139
43. térkép: Vaskút szegregátumokat bemutató térképe	141

Mellékletek

KSH Adatszolgáltatás

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Vaskút 2016. január 1-től nagyközségként foglalja el a helyét a közigazgatásban. A Nagyközség a képviselő-testület 70/2015. (IV. 23.) számú határozata alapján az önkormányzati törvényben előírt kötelezettségének eleget téve 2015-2016 folyamán megújítja településfejlesztési dokumentumait.

Jelen anyag a hosszútávra szóló Településfejlesztési Konceptió (TK), a középtávú Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS), valamint a későbbiekben készülő Településrendezési eszközök (Településszerkezeti terv, leírás és Helyi Építési Szabályzat-HÉSZ) egyetlen közös megalapozó vizsgálatát adja közre.

Tervezési műveletek szükségessége

A 2014-2020-as európai uniós tervezési időszakra való felkészüléshez szükség van a településfejlesztési dokumentumok újragondolására. A sikeres tervezés révén Vaskút fejlesztésére nagyobb eséllyel szerezhetők források és azok hatékonyan és eredményesen kerülhetnek felhasználásra. A koncepció és stratégia tervezésének keretében a nagyközség megállapítja saját erősségeit és gyengeségeit, valamint a külső lehetőségeket és veszélyeket, ezzel tisztább képet nyer a fejlesztés feltételeiről. A vizsgálódásokat kísérő interjúk, fórumok, szakmai beszélgetések a gondolatok megosztásával új platformokat hozhat létre. A közös megegyezés a jövőről és a teendőkről energiákat szabadít fel, a közös akaráttal megkezdődő fejlesztési beavatkozások nagyobb hatásúak lesznek.

A vizsgálatokra és fejlesztési dokumentumokra közvetlenül támaszkodhat majd a településrendezési tervezés, amelyre a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet átmeneti előírásai szerint 2018. december 31-ig célszerű sort keríteni.

Megalapozó vizsgálat tartalma, alapja

A megalapozó vizsgálat az említett Kormányrendelet tartalmi követelményeinek megfelelő tartalommal készült el, továbbá mellékletként magában foglalja a szakági alátámasztó vizsgálatok rajzait, táblázatait, az interjúk és vélemények vázlatos értékelését. A vizsgálat folyamatokat tár fel, elemez és értékeli a társadalom, a környezet és a gazdaság témakörében. Az eltérő adottságú településrészeket külön is elemzi. Összeállítása a hivatalos statisztikai és helyben gyűjtött adatokra, tényekre, dokumentumokra támaszkodik.

A megalapozó vizsgálat eredményének összegzése

Vaskút 1400 óta létező település. Az Észak-Bácskát is érintő történelmi sorsfordulók nyomán a település többször kiürült és újrateremt. A meghatározó betelepülési hullám a 17-18. század folyamán érte el Vaskutat, ekkor a magyarok mellett horvát-bunyevácok, szerbek és ulmi német telepesek is nagy számban gyarapították a település népességét. Az 1940-es évek lakosságcseréje során a német lakosok nagy része hagyta el kényszerből Vaskutat, ugyanakkor felvidéki magyarok és bukovinai székelyek érkeztek helyükre. Vaskút ma is több nemzetiségű település.

A nagyközség Baja térségének a része, amely a Dunára, mint víziútra, az átkelőhely árumegállító-szerepére, valamint a Duna-völgy és a Bácskai síkvidék közötti kereskedelemre támaszkodva fejlődött ki. Trianon óta a kistérség határmenti jelleget vett fel, kapcsolatai nagyrészt egyirányúak, ezért az 50 km-re lévő Zombor vonzása sem érvényesül. Baja közelsége (9 km) részben vákumhatást gyakorol Vaskútra, részben jótékonyan pótolja az utóbbi időben szaporodó helyi ellátási hiányokat és gyenge munkahely-kínálatot. A kölcsönösen előnyös kapcsolatok a vonzásnak való engedés és az önállóság megőrzése közötti egészséges arány kialakításával építhetők ki.

Az intézményi és ellátási funkciók megfogynakozása (művelődési ház, bölcsőde, települési konyha megszűnése, iskolai tanuszoda bezárása, kereskedelmi egységek körének szűkülése) részben Vaskút népességszámának lassú, de folyamatos csökkenésére is visszavezethető: az ezredforduló óta lakosainak 8 %-át veszítette le a település, döntően a természetes fogyás következtében. Az országos fejlesztési koncepció ennél is nagyobb arányú népességszám-csökkenést prognosztizál a térségben és e trend alól nehéz a nagyközségnek kivonnia magát.

A lakosság képzettsége az évezred első 10 évében sokat javult, mérséklődött a csak általános iskolát végzettek aránya és többen szereztek középfokú, vagy egyetemi, főiskolai végzettséget. A nagyobb képzettségi szint sajnos nem jelentett javulást a munkaerő-piaci helyzetben, a népességnek mindössze harmada van foglalkoztatva, e tekintetben a 2001 és 2011 évi népszámlálások közötti időszak nem jelentett előrelépést. A nyilvántartott álláskeresők száma a 2008-as pénzügyi válságot követően ugrott meg jelentősen és mostanra áll vissza a 10 év előtti állapotra, részben a közmunka-program beindítása révén.

A jövedelemmel rendelkezők között is sokan kénytelenek a létminimumot sem fedező keresetből vagy minimálbérből megélni, csak minden ötödik adózó szerzett 2 millió forintnál nagyobb jövedelmet. A gyenge bérek a fogyasztást is alacsony szinten tartják, anyagi biztonság hiányában kevesen vesznek igénybe szolgáltatásokat, kicsi a kereslet a napicikkeken túlmenő termékekre, alig fejlődik a lakásállomány. Az életminőség szubjektív megítélésében pedig nagy szerepet játszanak ezek a tényezők, amelyek javítására sajnos kevés eszköze van a településnek. Előtérbe helyeződnek a társadalom belső megtartó erőit mozgósító eszközök: a települési identitást erősítő kulturális élet, a szoros civil szerveződések és a jó minőségű, elérhető humán közszolgáltatások.

A helyi társadalom összetartozását erősítik a nemzetiségi hagyományok, ezek ápolása, az erős hitélet, a múltat felidéző értékes épületek jelenléte. Számos civil szerveződés alakult, egyesületek, alapítványok fogják össze a közös érdeklődésűeket, vagy segítik a rászorulókat. Jelentkeznek ugyanakkor szegregálódási problémák, melyek kezelése társadalmi összefogást kíván.

A nagyközség intézményei általában megfelelnek a lakosság elvárásainak, színvonalas a nemzetiségi óvodai és iskolai nevelés, büszkeségre ad okot az idősek otthonában biztosított jó hírű ellátás. Helyet tud adni Vaskút a kulturális rendezvényeknek, civil programoknak a Közösségi házban és a Rendezvényteremben. Hiányként éli meg azonban a lakosság a bölcsőde megszüntetést, amelynek következményeként később az óvoda- és iskola-választás terén is a várost részesítik előnyben a szülők, a gyermekek kötődése csökken a lakhelyükhöz. A tanuszoda újbóli megnyitásának is sokan örülnének, Vaskút ezáltal olyan funkciót tudna felmutatni, amire kereslet van az egész kistérségben, de a kínálat csekély. Az intézmények és a civil szervezetek egyaránt jónak látnák a települési konyha visszaállítását, hogy a szállítási kényszer megszűnjön és a rendezvények színvonala is emelkedjen.

A vállalkozások darabszámát tekintve az agrárium a meghatározó, viszont alapvetően egyéni vállalkozások és őstermelők képviselik a gazdasági ágazatot. A jó minőségű földeken gabona-, napraforgó-, spárga- és takarmánytermesztés a jellemző. A helyi gazdaság gerincét árbevétel és létszám tekintetében is a hulladékgazdálkodásban tevékenykedő vállalkozások, valamint a mezőgazdálkodással és feldolgozással foglalkozó cégek adják. Jelentős szereplők még a kereskedelmi, a fuvarozó és az építőipari tevékenységet folytató társaságok. Az elmúlt 10-12 évben megvalósult beruházások döntő részét az 6-7 legnagyobb cég valósította meg, összesen 600 millió Ft körüli uniós és hazai támogatást igénybe véve.

A nagyközség közlekedési és közmű-infrastruktúrája nagyrészt kiépített, főleg a felújítási és karbantartási feladatok jelentkeznek a jövőben. Hiányos viszont a csapadékvíz-elvezetési hálózat, amely teljes átgondolást, koncepciót és ütemezett megvalósítást követel. Szükség van továbbá a kerékpárút továbbépítésére Garáig, majd Bácsszentgyörgyig a turizmus és a munkába járás segítése céljából.

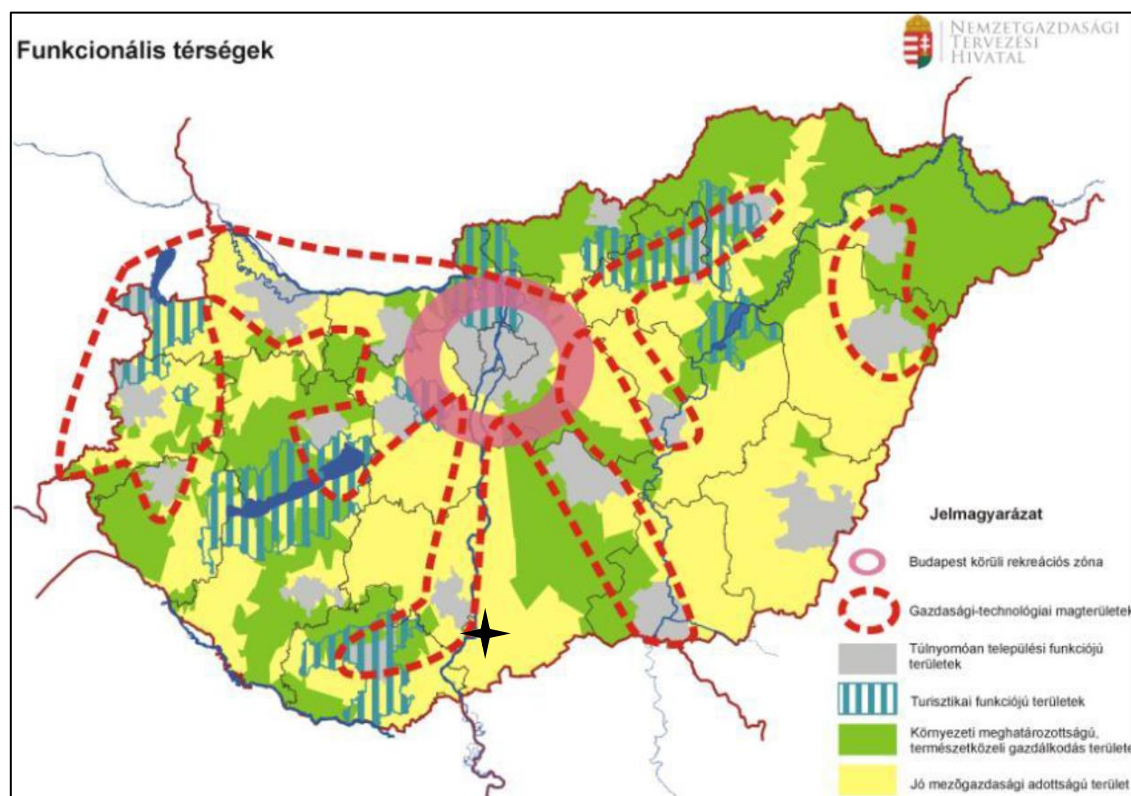
2. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

2.1 Településhálózati összefüggések, a nagyközség helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

2.1.1 Településhálózati összefüggések

Vaskút település a Dél-alföldi régió DNY-i szélén, Bács-Kiskun megyében helyezkedik el. A Dél-alföldi az ország legnagyobb, 18 ezer km² kiterjedésű régiója. Földterületének nagy része alkalmas mezőgazdasági hasznosításra, az ország legtrikább településhálózatával rendelkezik, ugyanakkor az Észak-Alföld után a legvárosiasabb térség. Az Országos Fejlesztési- és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) szerint jellemzően a tradicionális városok hálózata, a köztük lévő tengelyek képezik a legmarkánsabb fejlődési irányokat.

1. térkép: Magyarország funkcionális térségei, fejlesztési tengelyei

Forrás: OFTK

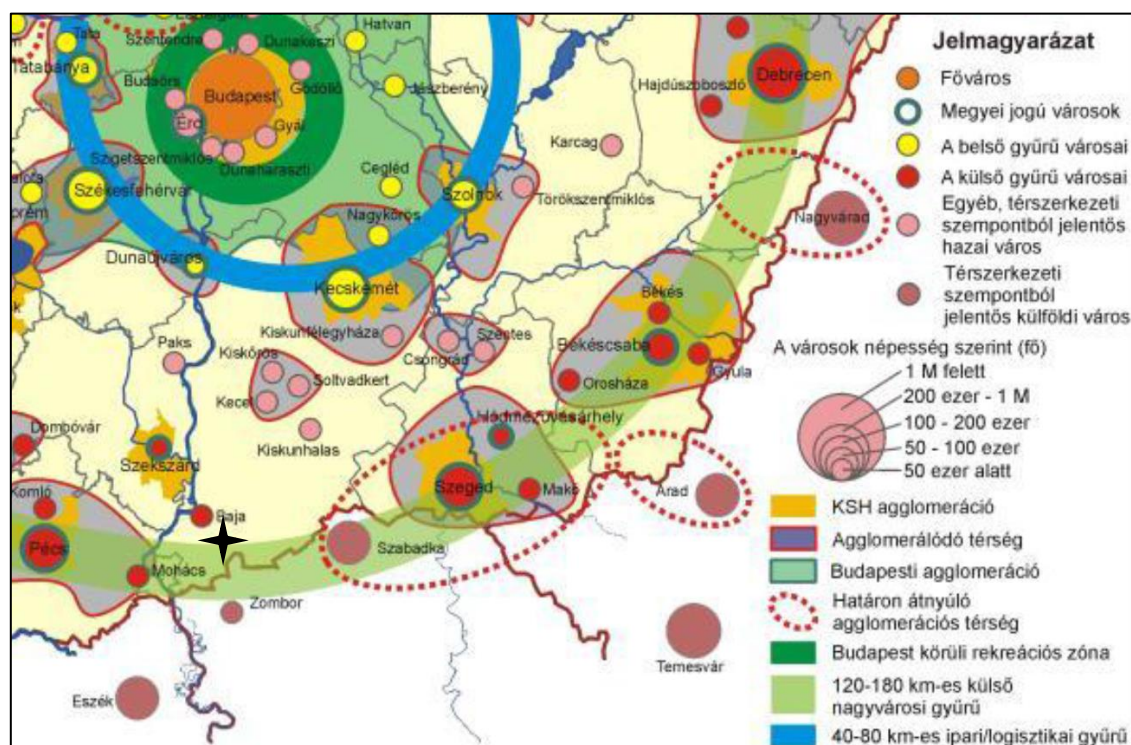
Vaskút Baja funkcionális várostérségébe tartozik, a nagyközség helyzete és jövője szorosan összefügg a térségközpont sorsával. Baja a Dél-alföldi régió 5. legnagyobb lélekszámú városa. Viszonylag távol fekszik a fejlődés térszerkezeti gócait jelentő Kecskemét megyeszékhelytől és Pécs, valamint Szeged pólusvárosoktól (1. térkép). Baja ITS Megalapozó vizsgálat megállapítja, hogy a város szállítás-szervező, árutovábbító és -megfordító szerepe 3 évszázados fennállása óta folytonosságot mutat, a történelmi megrázkódtatások ellenére. A trianoni döntés a Kárpát-medencei vasúthálózattól leszakította a Dél-alföldi városokat (pl. Baja – Zombor és Baja – Bezdán vasútvonalak megszűntek), Baját ezen kívül a vonzásába tartozó Felső-bácskai tájegység nagyobb részéről is leválasztotta. A vasúti összeköttetés pl. Budapesttel a Duna túlpartján valósul meg, a Bajára befutó vonalszakasz nem is tartozik a fővonalak közé, így minősége is elmarad az elvárhatótól. Fellendülést hozna a városnak és a térségnek a tervezett Arad-Szeged-Szabadka-Baja

vasútvonal újjáélesztése, valamint a Baja-Kecel és Baja-Bezdan vasútvonalak helyreállítása. Elengedhetetlen az országos és a megyei tervekben előírányzott turisztikai és hivatásforgalmi kerékpárutak megvalósulása, kiegészülése.

Közlekedés-földrajzi szempontból a vasúton kívül a Duna, mint É-D-i irányú víziút, az országrészek közötti K-Ny-i közúti kapcsolatokat a Duna-hídon át biztosító 55-ös számú főút és a nemzetközi jelentőségű (a hercegszántói határátkelőhöz vezető) 51-es főút emelhető ki. A jelenlegi tervek szerint Baját nem fogja érinteni autópálya, arra viszont erős törekvések vannak, hogy az 51-es és 55-ös utak fejlesztése és az elkerülő útszakaszok megépítése révén gyorsítsák mind az M6-os, mind pedig az M9-es utak elérését. Szerbia felé új 51-es főúti nyomvonal megvalósítását szorgalmazza Baja és térsége, amely Vaskút Ny-i határán haladna el („rég Csátaljai út”). Gazdagítja majd a délvideki kapcsolatokat a megépülő bács-szentgyörgyi határátkelő.

A város fejlődésének legfőbb motorja lehet az a szerepkör, amit a Dunántúl és az Alföld között hídfőként, a megye D-i részén és az országhatárokon is túlnyúló Felső-Bácskában pedig térségközpontként betölt. A Duna nyújtott előnyök miatt szeretné a település az országon belüli logisztikai szerepkörét erősíteni, ennek érdekében a már meglévő kikötőjének kihasználtságát fokozni és a jövőben fejlesztéseket valósítani meg ezen a területen.

2. térkép: Baja térségének viszonya az országos településhálózathoz

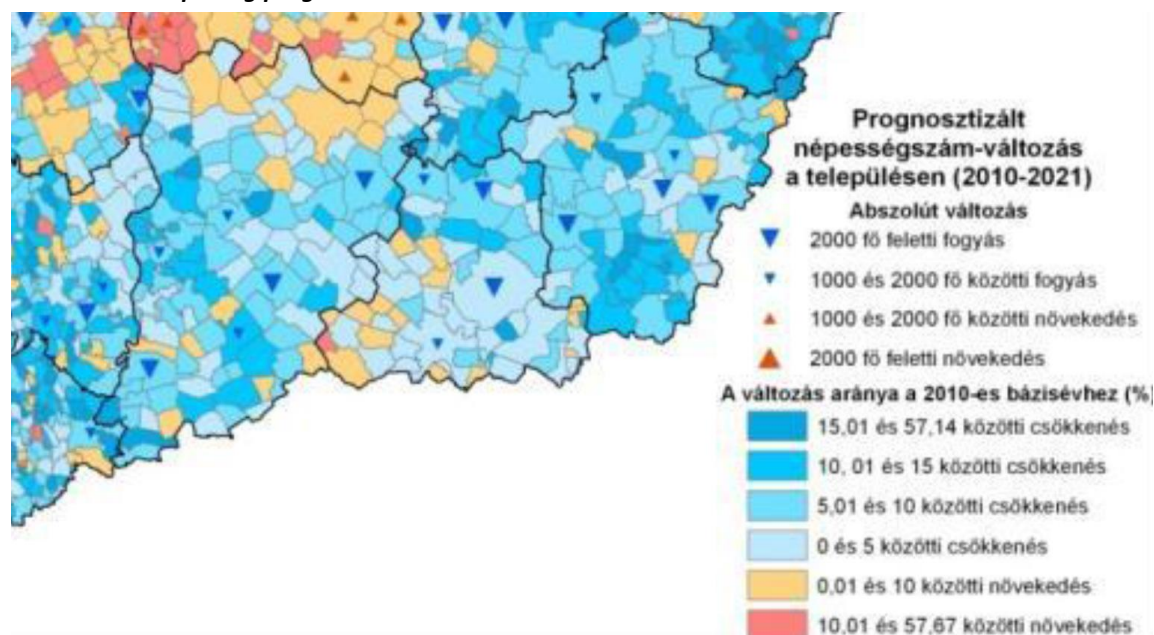

Forrás: OFTK

Baja térségének D-i határa egyben Szerbia és Magyarország közös határa. Térszerkezeti szempontból jelentős külföldi város a Bajától 63 km-re fekvő Zombor, amelynek funkcionális térségi vonzása egyelőre kevésbé érvényesül. A Bács-szentgyörgyi határátkelőhely tervezett megnyitása lerövidítheti a Baja-Zombor távolságot közvetlen és átvitt értelemben egyaránt.

Magyarországon évtizedek óta probléma a népességfogyás. A 2011-es népszámlálás adatai szerint a megelőző 10 évben a megyék közül Bács-Kiskun megye népessége átlagos mértékben (4,3 %-kal) csökkent. Középtávon Baján és Vaskúton ennél nagyobb, 5,0-10,0 % közötti népességvesztést prognosztizál az OFTK.

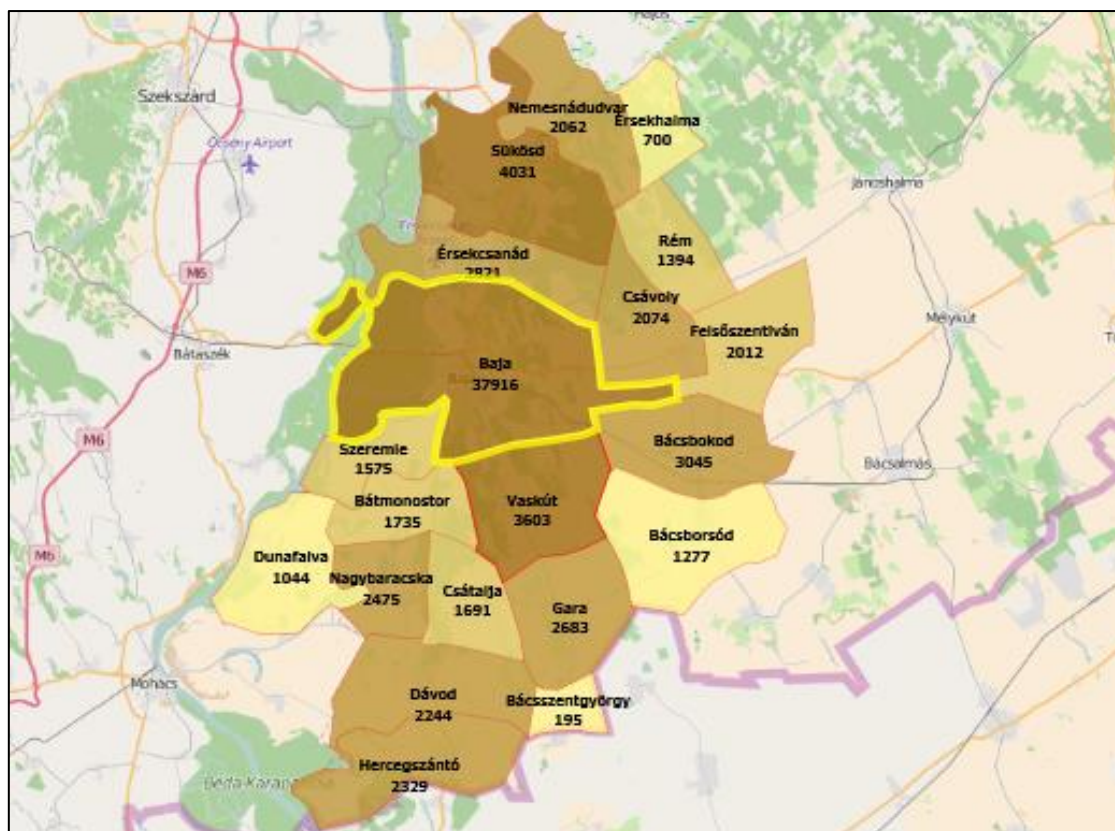
1. ábra: Lakónépesség prognosztizált változása

Forrás: OFTK

2013-ban a közigazgatási átszervezés során a kistérségek közigazgatási szerepe megszűnt, helyettük jöttek létre a járások. Vaskút a 17 települést felölelő 66143 lakosú (2013. évi adat) Baja járás részévé vált.

3. térkép: Bajai járás

Forrás: Teir adatbázis

A 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet alapján Baja járás kedvezményezett járásnak minősül, azonban nem tartozik a fejlesztendő járások és a komplex programmal fejlesztendő járások közé.

2.1.2 Vaskút helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

A hozzávetőleg 3600 fő lakosú Vaskút Nagyközség a Dél-Alföldön, Bács-Kiskun megye délnyugati részén, Baja tözsomszédsgában fekszik, központjaik távolsága mindössze 9 km. Önállóvá 1752-ben vált német betelepülők lakóhelyeként. A 20. század közepéig 5300 főre növekedett a lélekszám, miközben a történelmi viharok többször átfomálták nemzetiségi összetételét. Ma Vaskút egységesen római katolikus vallású német, délszláv és – döntően – magyar nemzetiségű település.

Vaskút gazdaságát elsősorban a Felső-Bácskában jellemző nagytáblás mezőgazdasági művelés határozza meg. Baja munkaerő piaci vonzása erősen érvényesül. Vaskút jövője szempontjából egyébként is meghatározó Baja várossal való együttélése. A **funkcionális várostérség** a kistérségek szerepét átvevő, a város-vidék kapcsolatra építő területfejlesztési egység lesz a jövőben. Pontos jogszabályi definíciója még nincsen, azonban megnő a jelentősége a térségközpont és a vonzáskörzet együttműködésének, valamint a vonzáskörzet települései egymás közötti kapcsolatainak. E kapcsolatok vizsgálata, a további lehetőségek feltárása segítséget nyújthat a kiegyensúlyozott fejlődés tervezéséhez. Vaskút esetében a járásszékhely közelsége miatt meghatározó jelentőségű Baja vonzásának számbavétele, a város irányából jelentkező igények kipuhatólása, a város-falu együttélés előnyös elemeinek feltárása. Egyeztetni szükséges az intézményi és egyéb lakossági ellátási kapacitásokat is mérlegelve, hogy mely területeken célszerű az esetleg gazdaságtalanabb önellátásra építeni és ezzel növelni a népességmegtartó erőt. Jelenleg szinte minden olyan intézményi ellátás, amely helyben nem biztosított, Baján érhető el. Bölcsőde a szomszédos Gara és Bátmonostor községben is igénybe vehető. A közétkeztetést szintén Bátmonostori konyha segítségével oldják meg a vaskúti intézmények. A hiányzó helyi bölcsődei ellátás és saját települési konyha biztosítása lakossági igényként fogalmazódott meg az előzetes interjúkban.

A környező településekkel kialakult kapcsolatokat nagymértékben meghatározza az elérhetőség. Közvetlen közúti összeköttetés biztosított az 5506 jelű úton Bajára (9 km), Garára (8 km) és Bácsszentgyörgyre (16 km), önkormányzati kezelésű úton pedig Bátmonostorra (5 km), az 5501 jelű Kelebia – Baja összekötő út irányába (6 km) és azon Bácsbokod községbe (kb. 18 km). A területileg közvetlenül szomszédos Csátaljára közvetlenül nem, csak Bátmonostoron vagy Garán át, Bácsborsódra szintén csak Garán keresztül lehet eljutni. A gyorsforgalmi úthálózat elérése Baja érintésével az 55-ös számú főúton történik Báticasék irányába (M6 autópálya 30 km) és Szeged felé (M5 110 km), vagy az 51-es úton Budapest felé (M0 160 km).

A két keréken közlekedők számára nagy előrelépés volt a 318 millió forint beruházási költséggel megvalósult Baja-Vaskút kerékpárút 2013. év végi megnyitása. Azóta bebizonyosodott, hogy a turisztika és a hivatásforgalom egyaránt kedveli a nyomvonalat és indokolt a meghosszabbítása Gara majd Szerbia felé.

Vaskút testvértelepülési kapcsolatot ápol a németországi Mutlangennel és Türkheimmel, az erdélyi Gyimesközéplekkel és a felvidéki (szlovákiai) Nagypakával. Az informális kapcsolattartás rendszeresebb, mint a hivatalos forma, azonban inkább csak az idősebb nemzedék tagjai aktívak ezen a téren. A fiatalok érdeklődésének felkeltéséhez, a találkozások gyakorításához szükség volna a családi vendégfogadástól független önkormányzati elszállásolási lehetőségekre. A Bácsszentgyörgynél megnyíló új határátkelőhely kapcsán felmerült a szerbiai magyar többségi népességű települések valamelyikének bevonása a testvérközségek körébe.

2.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

2.2.1 Összefüggések az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióval (OFTK)

Az Országgyűlés az /2014. (I.3.) Ogy. határozata mellékleteként fogadta el a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót (OFTK), mely az ország hosszú távú jövőképét, fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg. Jövőképe és célrendszere 2030-ig szól, emellett fejlesztési prioritásokat határoz meg a 2014-2020-as programidőszak fejlesztéspolitikája számára is. A Konceptió illeszkedik az EU támogatáspolitikai keretcéljait és szabályait rögzítő Közös Stratégiai Kerethez, céljai és elvei képezték az Európai Bizottság és Magyarország között a 2014-2020 közötti uniós források felhasználására megkötött Partnerségi Megállapodás koncepcionális hátterét, megalapozta az operatív programok szakmai hátterét és egyéb hazai stratégiai fejlesztési és szakpolitikai dokumentumokat.

Az OFTK kiemelten kezeli a vidéki térségek, települések sajátos vidéki értékeit megőrző, azokra épülő fejlesztését, népességmegtartó erejük, képességük erősödését. Lényeges elem a mezőgazdaság, feldolgozóipar fejlesztése, a foglalkoztatás növelése, a helyi termelések helyzetbe hozása.

Az OFTK céljai kijelölik a 2014-2020-as Európai Unió fejlesztési és programozási időszakához kötődő hazai fejlesztéspolitika fő területeit, figyelembe véve az EU tematikus céljait és prioritásait.

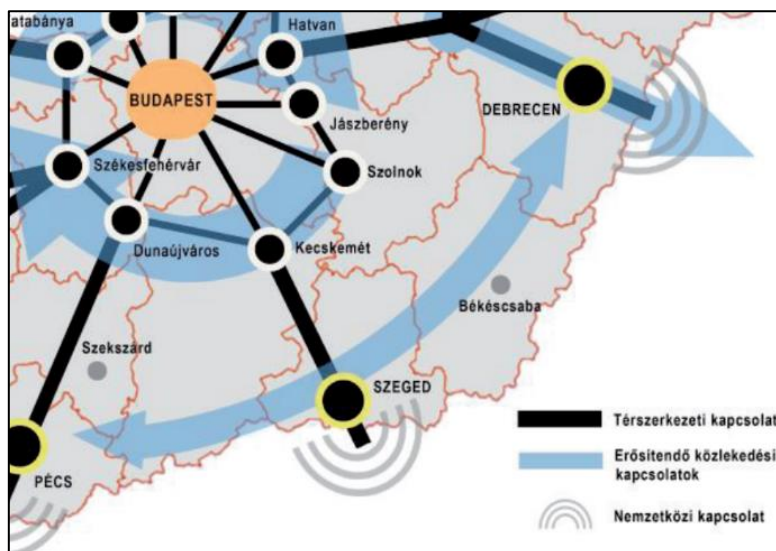
2. ábra: Nemzeti prioritások és fejlesztési tématerületek

NEMZETI PRIORITÁSOK 2014-2020	• FEJLESZTÉSI TÉMATERÜLETEK
Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben	- Innovatív gazdaságfejlesztés, kis- és középvállalkozások, stratégiai ágazatok, versenyképesség - Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság - Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat
Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé	- Foglalkoztatás növelése - Tudástársadalom megalapozása
Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé	- Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás - Klíma- és környezetvédelem
Népesedési és közösségi fordulat	- Befogadó és gyarapodó társadalom - Gyermekvállalás ösztönzése, népesedési kihívások kezelése
Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán	- Területi integráció, területfejlesztés - Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek - Budapest és térsége vezető makro-regionális szerepkörben - Kiteljesedő Kárpát-medencei, Duna menti nemzeti és európai területi együttműködés

Forrás: OFTK

Az OFTK-ban közvetve érintik Vaskút nagyközséget a Bajára vonatkozó megfogalmazások:

A nem megyei jogú városok sorából térségi jelentősége és nagysága miatt kiemelkedik Baja (és még Ózdot is említi a Konceptió ezen a soron). A Magyarország peremterületein lévő kis- és nagyvárosok közötti funkciómegosztáshoz elengedhetetlen a városok közötti kapcsolatok jelentős javítása.

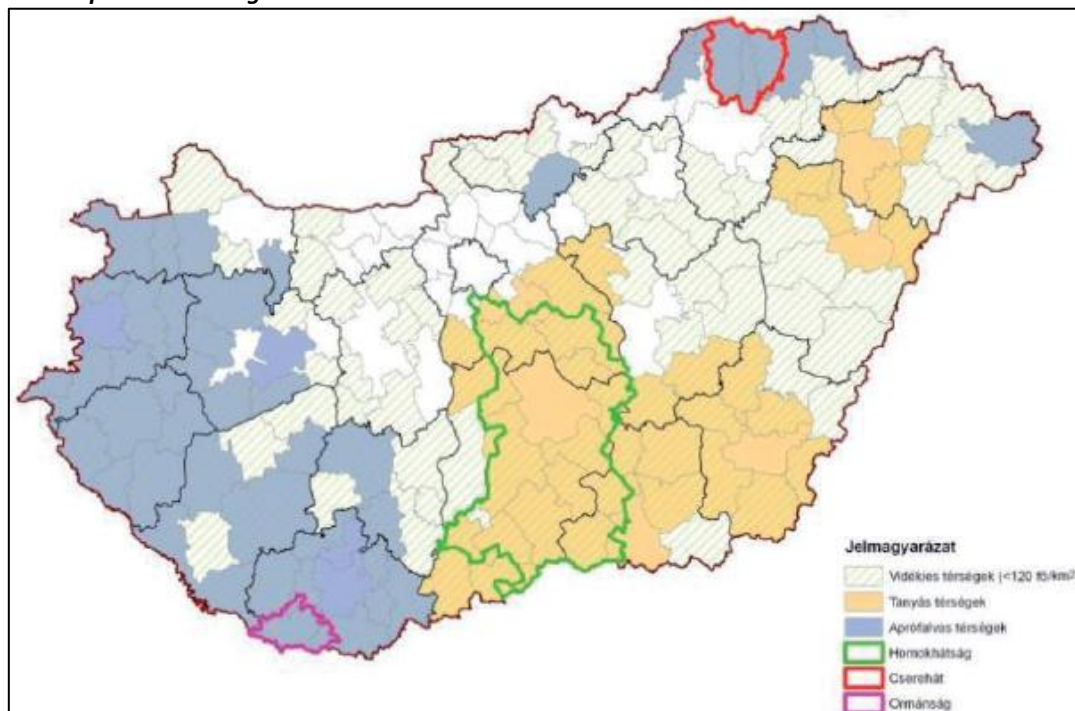

A decentralizált fejlesztési modell lényege, hogy a fővároson kívüli belső és külső gyűrűn fekvő tengelyeket, gócpontokat infrastruktúráisan fejlessze közúti, vasúti és információ technológiai eszközökkel, illetve a Duna mentén, Győr, Dunaújváros, Mohács-Pécs és Baja irányában a vízi közlekedés terén is.¹

A főváros irányába elsősorban a közösségi közlekedés fejlesztése a cél.

Baja városa a Pécs-Szeged-Debrecen tengelyen fekszik, melyet erősítendő közlekedési kapcsolatként említ az OFTK.

4. térkép: Vidéki térségek

Forrás: OTFK

¹ OFTK Magyar Közlöny 2014. évi I. szám 149. old

A vidéki térségek lehatárolására általánosan használt OECD lehatárolás szerint 120 fő/km² népsűrűség alatti területeket tekintjük vidéki térségnek. Az OFTK-ban található térképek szerint a 61,4 fő/km² (2010 KSH) mutatószámú Bajai Járás funkcionálisát tekintve jó mezőgazdasági adottságú területnek (ld. funkcionális térségek fenti térképér) és *vidéki, tanyás térségnek* (ld. 4. térkép) számít.

A Konceptió a vidéki, határmenti települések fejlesztésével kapcsolatban az alábbi fő célokat tűzte ki:

A „Szakpolitikákban érvényesíthető célok” között 3.-ként jeleníti meg az „Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás”-t, melynek keretében célként jelöli meg a vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének javítását. Ennek érdekében tájak, értékek, erőforrások megőrzését, a sokszínű és életképes agrártermelés, az élelmezési és élelmiszerbiztonság megteremtését, a vidéki gazdaság létalapjainak biztosítását, a vidéki foglalkoztatás növelését, a vidéki közösségek megerősítését, a vidéki népesség életminőségének javítását nevesíti feladatként a Konceptió.

5. célként jelenik meg a „Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés”, mellyel cél a leszakadó, hátrányos helyzetű térségek, külső és belső perifériák fejlesztése speciális gazdaságpolitikai eszközökkel, a saját meglévő társadalmi és gazdasági erőforrásaik kibontakoztatásával, valamint a közszolgáltatásokhoz, a tudáshoz, a közművelődéshez történő hozzáférés biztosításával, elérhetőségének javításával. Ennek keretében beavatkozási területként jelöli ki az OFTK egyebek mellett a *perifériák, leszakadó vidéki térségek becsatolását az ország gazdasági és társadalmi vérkeringésébe, a határmenti települések és határon átnyúló térségek együttműködésének, fejlődésének biztosítását a gazdasági kapcsolataik újraélesztésével.*

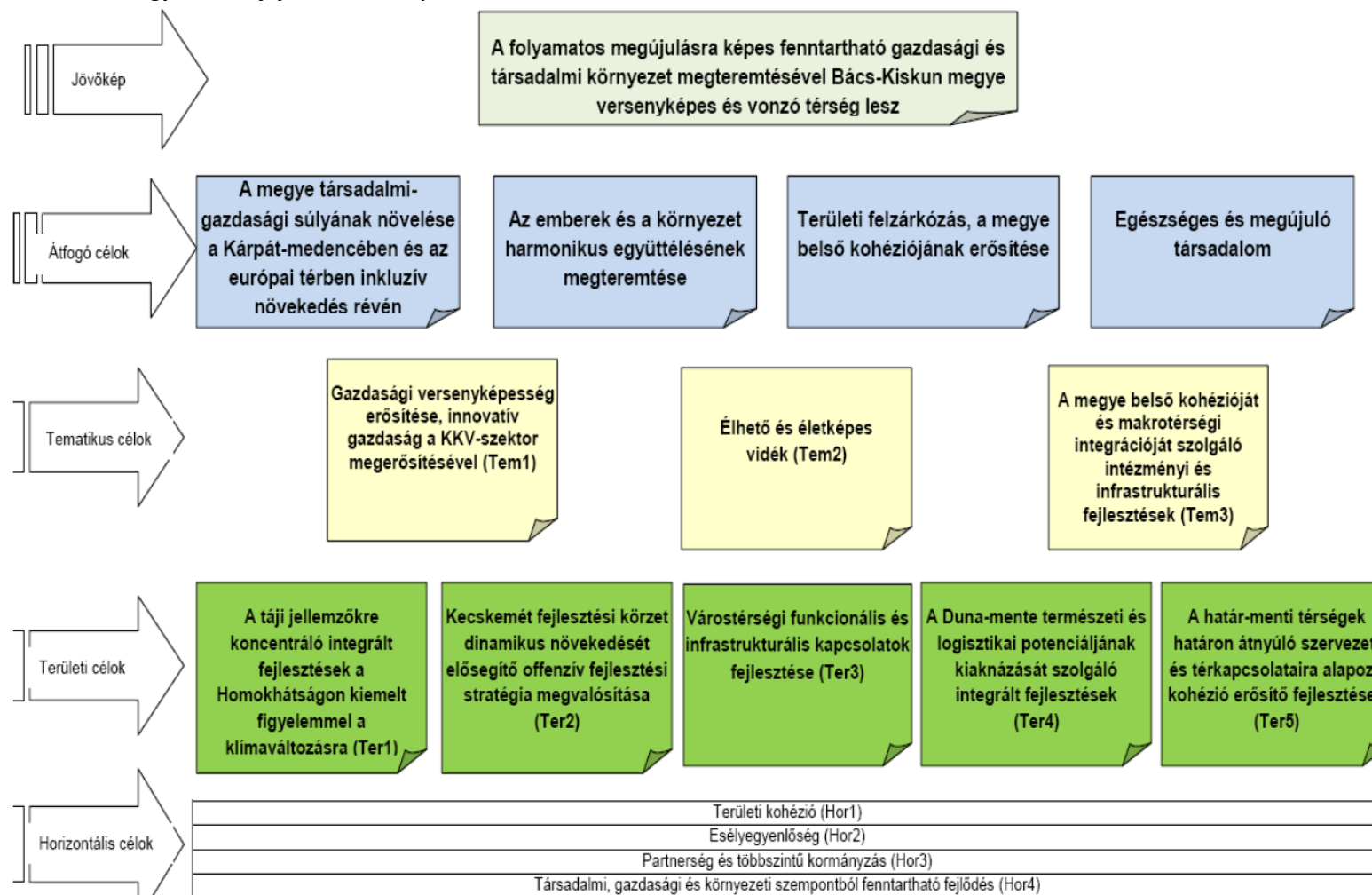
2.2.2 Összefüggések Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiójával és Programjával

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 2011. decemberi módosítása a területfejlesztési feladatokat a regionális fejlesztési tanácsok és a megyei területfejlesztési tanácsok megszüntetésével a megyei önkormányzatok hatáskörébe utalta. Az önkormányzati törvény módosításával megváltozott a megyei önkormányzatok feladatköre és szerepe, a jövőben kiemelt feladatuk a megye gazdasági-társadalmi-környezeti célú fejlődésének elősegítése. A fejlesztések eredményességét a célok és eszközök összehangolása segítheti, ezért Bács-Kiskun Megye Önkormányzata területfejlesztési koncepciót, stratégiai és operatív területfejlesztési programot valamint integrált területi programot készített.

Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiója 2014-ben, a 6/2014. (II.14.) Kgy határozattal került elfogadásra.

A Konceptió helyzetelemzése kiemeli, hogy a fejlesztési potenciál a megye azon települései esetén alakul kedvezően, melyek az M5 autószertrádáról, azaz Budapestről vagy Kecskemétről (esetleg Szegedről) jól megközelíthetők és a legrosszabbul azoknál, melyek a magyar-szerb határ mentén találhatók. Ez a probléma Baját is érinti. „A határ-menti térségben fájdalmasan hiányzik az a kapcsolati háló, mely korábban virágzóvá tette Bácska ma államhatárral megosztott, de történelmi, földrajzi, gazdasági és kulturális szempontból organikus egységet képező térségét” – állapítja meg a vizsgálat. Hozzátehetjük, hogy a migráns-válság csökkenti az esélyét a magyar-szerb határmenti kapcsolatok megélénkülésének és nem segíti azt az igyekezetet, hogy a határ elválasztó jellege enyhüljön.

3. ábra: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptió célrendszere

Forrás: <http://fejlesztes.bacskiskun.hu/doksik/bkm2020program.pdf>

A megyei koncepció legfőbb üzenete a **megújulási készség** és a **fenntarthatóság** a gazdaság és a társadalom területén. Vaskút település fejlesztése Bács-Kiskun megye *jövőképe*vel összhangban, az átfogó és a tematikus célok mentén lehet csak sikeres. A megye területi céljai közül illeszkednie kell a kistérségben releváns 4., 5. és 6. területi célokhoz. A horizontális célok teljesülése minden fejlesztési tevékenység során érvényesítendő.

Vaskút szerepet kaphat a megyének a határon átnyúló szervezeti és térkapcsolataira alapozó kohézió-erősítő fejlesztéseiben, mivel a beavatkozási területként kiemelt és nevesített **Baja-Zombor gazdasági tengely** mentén fekszik. A sikerhez szükséges hogy Bácsszentgyörgyön megnyíljon a határátkelőhely és a továbbiakban nagy előnyt jelent majd az 51-es út Baja és az országhatár közötti szakaszának új nyomvonalon történő kiépülése és teherforgalmú átkelőhelyen történő határátlépése, amely a két város közötti áruforgalmat megteremti és a közúti távolságot lerövidíti (a jelenlegi 60 km hossz és községi átkelési szakaszok helyett 45 km emelt sebességű útvonal).

Bács-Kiskun megye Területfejlesztési Programját az 54/2014. (IX. 26.) Kgy határozat hagyta jóvá. Kidolgozása során kirajzolódott, hogy a **Bajai járás** fő fejlesztési irányait elsősorban a gazdaságfejlesztésben, a turizmus fellendítésében, a térségre különösen jellemző termékek előállításában, értékesítésében, a helyi adottságok minél nagyobb arányú kihasználásában látja. Ezen kívül kiemelt cél az intézményeknek helyet adó épületek elsősorban energetikai korszerűsítése, és a megújuló energia előállítása, és hasznosítása. A munkanélküliség csökkentésére jótékony hatású lehet a térségre jellemző mezőgazdasági termelés fellendítése, az előállított termékekre építendő feldolgozóipar bővítése. A gyógynövény, mint újra megtalált növényi kultúra termesztése szintén ebbe a beavatkozási körbe tartozik és egyidejűleg a tájalkításra is pozitívan hat.

Az egyes területi szereplők számára a 1702/2014. (XII.03.) Korm. határozat alapján rendelkezésre álló Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) forráskeret felhasználását a megyék területfejlesztési koncepciói és programjai alapozzák meg, de e dokumentumok célkitűzésinek megvalósítása messze meghaladja a TOP forrásokból megvalósítható fejlesztések körét, ezért a megyékben **Integrált Területi Program** (ITP) készítésével folytatódott a fejlesztési tervezési munka, amely a források hatékony és ütemezett felhasználását biztosítja helyi igényekre alapozva, a 2014-2020-as költségvetési ciklusban. Az ITP az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 274/2014. (XI.05.) Korm. rendeletben meghatározott eljárás szerint, központi koordináció mellett készült és lesz majd végrehajtva. Elfogadása a megyei közgyűlés 25/2015. (IV. 30.) Kgy határozatával történt meg. A Bács-Kiskun megyében 2020-ig felhasználható TOP forráskeret 63,23 milliárd forint.

Az ITP 2.2 célrendszere a megyei koncepcióban és stratégiában megfogalmazott célokhoz kapcsolódóan került megfogalmazásba, 8 fő részre bontva:

1. Helyi gazdasági és közlekedési infrastruktúra fejlesztése (infrastruktúra, foglalkoztatás, munkahelyi elérhetőség, gyermekjóléti alapszolgáltatások, óvodák fejlesztése)
2. Kulturális és természeti értékek turisztikai hasznosítása
3. Vállalkozásoknak és lakosságnak vonzó települési környezet kialakítása (elsősorban városfejlesztések és hatékonyabb településüzemeltetést biztosító környezetvédelmi beruházások)
4. Települési közszolgáltatások fejlesztése (egészségügyi alapellátási infrastruktúra, nappali szociális ellátás fejlesztése)
5. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés
6. Leromlott városi területek rehabilitációja
7. Bács-Kiskun 2020 megyei foglalkoztatási paktum létrehozása és működtetése (humán erőforrás fejlesztés)

8. Helyi identitás és kohézió erősítése (társadalmi együttműködések révén a lakosság minél szélesebb rétegének részesülése a fejlesztések hasznaiból, ennek érdekében a térségi és települési helyi identitást erősítő marketing akciók, kulturális és környezeti örökség megőrzésére irányuló programok megvalósítása a településfejlesztés kérdéseiben aktív civil szervezetek és személyek partnerségével)

Vaskút számára a városok fejlesztésére vonatkozó program-elemek kivételével mindegyik stratégiai elhatározás megcélozható.

2.2.3 Kapcsolódás egyéb releváns fejlesztési dokumentumokhoz

A járási rendszer 2015. évi bevezetését megelőzően a kistérségre vonatkozóan íródtak fejlesztési dokumentumok, melyek közül a legátfogóbb a Bajai Többcélú Kistérségi Társulás 2005-ben készült Komplex Területfejlesztési Konceptiója. A területfejlesztési koncepció figyelmet fordított arra, hogy a kistérséget ne csupán 20 település erőforrásainak összességéként, hanem egy hatékonyan együttműködő – a települési határokon túlmutató – társadalmi és gazdasági egységként kezelje.

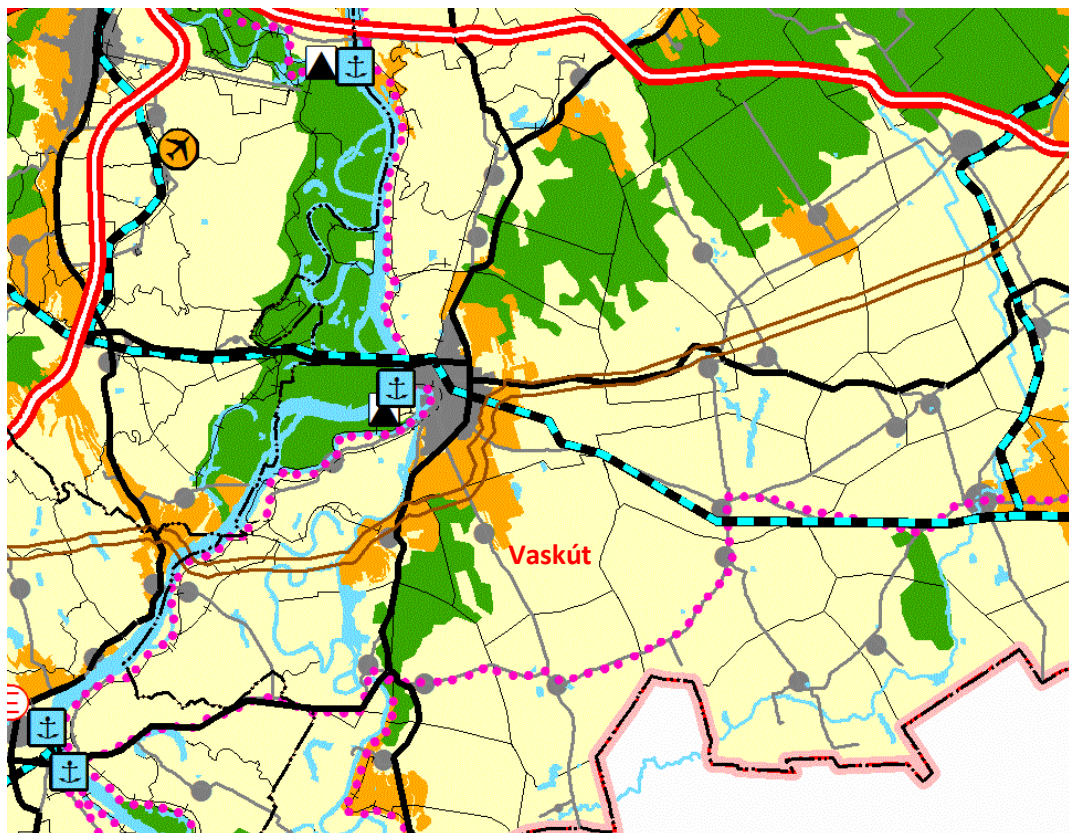
A fejlesztési dokumentum a Társulás önkormányzatainak közös akaratát fejezi ki. A közös jövőképet a helyi vállalkozások, az infrastruktúra és a turisztika fejlesztésére, mint kitörési pontokra támaszkodva határozták meg benne. Címszavakban a következő elképzelések fogalmazódtak meg.

- Baja gazdasági és képzési kapacitása a térség húzóerejévé válik, ezáltal a kistérség népességmegtartó képessége és az itt letelepedő szakképzett munkaerő száma növekszik.
- A „vivő” szektorok megerősödése magával emeli az egész térséget.
- A helyi vállalkozások tradicionális piacaik megerősítése mellett újakat szereznek, jövedelmezőségük, munkatermelékenységük jelentős mértékben javul.
- A kistérség – és környékének - infrastrukturális és logisztikai fejlődésének eredményeként, valamint a megfelelően képzett helyi munkaerő-kínálat biztosítása révén olyan innovatív vállalkozások jelennek meg a Bajai kistérségben, amelyek hosszú távon jelentős tőkeberuházást vonzanak.
- A kistérség kitűnően hasznosítja a nagy múltú visszatekintő mezőgazdaságának fejlődési lehetőségeit: számos területen nagy mennyiségű, magas feldolgozottsági szinttel rendelkező terméket állít elő, amelyeket sikerrel értékesítenek bel- és külföldön egyaránt.
- A Bajai kistérség turisztikai adottságainak megfelelő kihasználtsága és a turisztikai kínálat ésszerű fejlesztése eredményeként országos hírű, különösen vonzó turisztikai helyszínné válik, amelyet a külföldiek növekvő számban látogatnak.
- A Konceptió végrehatását a kistérségi munkaszervezet látja el, amely egyre inkább „stratégiai műhellyé” válik tervezési, fejlesztési, döntés-előkészítő feladatokkal.

2.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

2.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)

5. térkép: OTrT szerkezeti terv - részlet

ORSZÁGOS TERÜETFELHASZNÁLÁS RENDSZERE

	Erdőgazdálkodási térség
	Mezőgazdasági térség
	Vegyes területfelhasználású térség
	Vízgazdálkodási térség

Települési térség

	1000 ha felett
	500-1000 ha között
	100-500 ha között
	100 ha alatt

Közlekedési hálózatok és építményeik

	Gyorsforgalmi út
	Főút
	Országos kerékpárút törzshálózat
	Nagysebességű vasútvonal
	A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
	Egyéb országos törzshálózati vasútvonal
	Közforgalmú nemzetközi és országos jelentőségű kikötő
	Országos jelentőségű polgári repülőtér

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_trt/

Az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény meghatározza az ország egyes térségei területfelhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, erőforrások védelmére.

Vaskút igazgatási területét a következő **országos jelentőségű meglévő szerkezeti elemek** érintik:

- *Bátaszék – Baja – Kiskunhalas* egyéb országos törzshálózati vasútvonal
- *Szank – Kiskunhalas – Jánoshalma – Baja – Bába – Maráza – Pécs és a Városföld – Bugac – Szank – Kiskunhalas – Jánoshalma – Baja – Bába* földgázszállító vezeték

Baján keresztül kapcsolódik a nagyközség az országos főúthálózathoz:

- 51. sz. Budapest (M0) – Kalocsa-Baja – Hercegszántó – (Szerbia) főútvonal
- 55. sz. Szeged – Baja – Bátaszék (M6) főútvonal

Sajnálatos módon az országos szerkezeti terv 2013. évi módosítása nem emelte át a Bács-Kiskun Megyei szerkezeti tervben már (ugyan mellékútként, de) szereplő tervezett új 51-es főútszakaszt és új szerbiai határátkelési pontot, amit a bajai térség érintett települései közösen kezdeményeztek – sikerrel – a megyei szintű tervezés során. Az emelt sebességű térségi feltárási út kialakítását az érintettek továbbra is szorgalmazzák.

A szomszédos Garán halad át (és Mohácsnál eléri a Duna-töltésen Horvátországba tartó „Alsó Dunamente” 6. jelű *Euro Velo*® kerékpárutat) a tervezett *Dél-alföldi határmente kerékpárút* (5. jelű *Euro Velo*®) nyomvonala:

- 5.A: Debrecen - Létavértes - Biharkeresztes - Sarkad - Gyula - Lőkösháza - Battonya - Mezőhegyes - Tótkomlós - Orosháza - Hódmezővásárhely - Szeged Mórahalom - Tompa - Bácsalmás - Nagybaracska - Mohács
- 5.C: Nagybaracska - Dávod - (Szerbia)

Országos jelentőségű villamosenergia-átviteli vezeték nyomvonal nem érinti Vaskút területét.

Nagynyomású földgázvezetékek keresztezik a település É-i részét nagyjából K-Ny irányban, melyek nyomvonalai és biztonsági sávjai az FGSZ Zrt. adatszolgáltatása alapján pontosan beazonosíthatók:

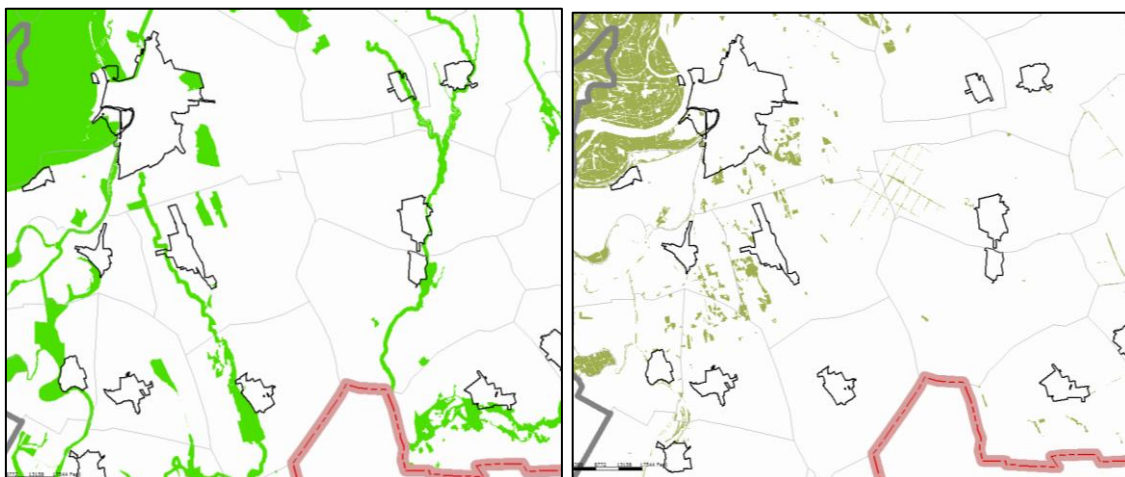
- Szank – Dunafalva DN400 nagynyomású földgázszállító vezeték
- Városföld – Drávaszerdahely (Horvát tranzit) DN800 nagynyomású földgázszállító vezeték

Az **országos térségek** tekintetében a terület-felhasználás módját jellemzően *mezőgazdasági térség* kategóriában jelöli ki a terv a nagyközség igazgatási területén. *Vegyes* (azaz mező- és erdőgazdasági kevert) rendeltetést a Bajához csatlakozó É-i határ mentén állapít meg. *Erdőtérség* Bátmonostor felől nyúlik be Vaskút területére, a valós helyzetnek megfelelően. A Felső-Bácskai Hulladékgyűjtő Kft. körül található erdőterületek nem érik el egybefüggően az 1000 hektárt (amely a legkisebb országos területfelhasználási egység), ezért nem szerepelnek az OTTr-ben.

Az OTTr **országos övezeti tervlapok** révén érvényesíti a különböző szakterületek elvárásait a terület- és a településrendezés felé. Vaskútra a következő releváns övezeti tartalmak vonatkoznak.

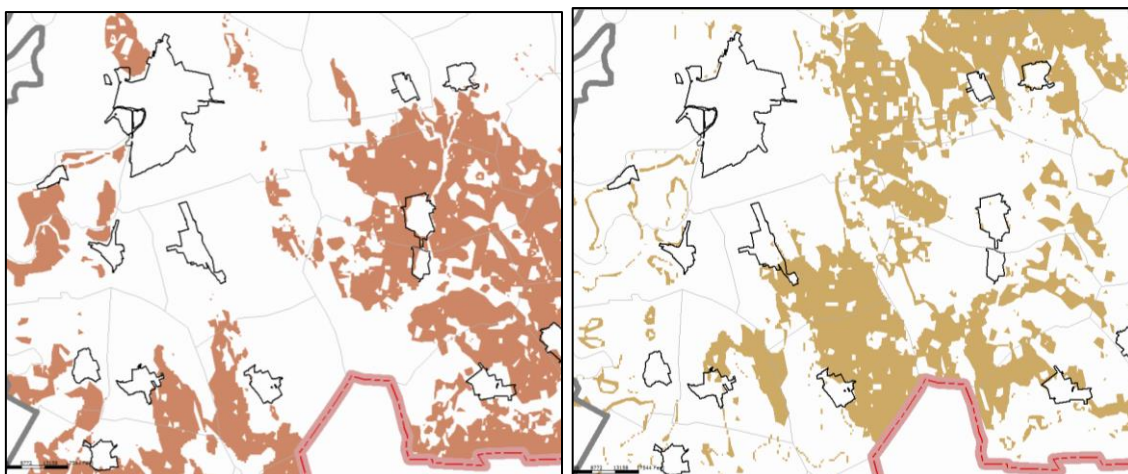
- Az *országos ökológiai hálózat* az országos jelentőségű természeti és természetközeli területeket és a közöttük kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók rendszerét foglalja magába. Vaskúton az Igali-főcsatorna menti sáv, és az É-i határrészen egy kiváló erdőterület valamint egy gyepterület tartozik ebbe a kategóriába, ahol új beépítésre nem lehet területet kijelölni és bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.
- *Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület* kategóriában szerepelnek az őshonos fajokból álló erdőtüskés fenyvesek fenntartására leginkább alkalmas erdők, melyek Vaskúton jellemzően a Ny-i és az É-i igazgatási határvonal közelében találhatók. Új beépítésre ez az övezet sem használható fel. Külszíni bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.
- *Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület*be a kiemelkedő növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak. Vaskúton néhány kisebb szántótábla van az övezetbe sorolva az ÉK-i határrészen. Itt új beépítésre nem lehet területet kijelölni, csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, területrendezési hatósági eljárás alapján. Az övezetben külszíni bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.
- *Jó termőhelyi adottságú szántóterület* övezetbe a jó növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak. Vaskút igazgatási területének a D-DK-i részén jellemzően jó szántók fekszenek. A településrendezési eszközökben a jó termőhelyi adottságú szántóterület övezetét a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység kijelölésénél figyelembe kell venni. Ebben az övezetben szerepel a tervezett szélerőmű, amelyhez nem szükséges a szántókat kivonni művelésből.
- Az *országos vízminőségvédelmi terület* övezete a védelemre szoruló felszíni és felszín alatti vizek területét foglalja magába az emberi fogyasztásra, használatra, vízkivételre szolgáló vizek jó állapotának megtartása érdekében. Elhanyagolható mértékben nyúlik át az övezet Vaskútra az igazgatási terület ÉNy-i sarkánál.
- Természeti adottságaik, rendszereik, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak a *tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület* övezetébe, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak. A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetét az OTTr-t módosító 2014. évi 98. törvény emelte országos övezetté, ahol a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit. A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhatja meg. Bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni. A közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni. Vaskúton az övezet az országos ökológiai hálózathoz kapcsolódóan két É-i területrészt foglal magában.

6. térkép: Országos ökológiai hálózat és kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

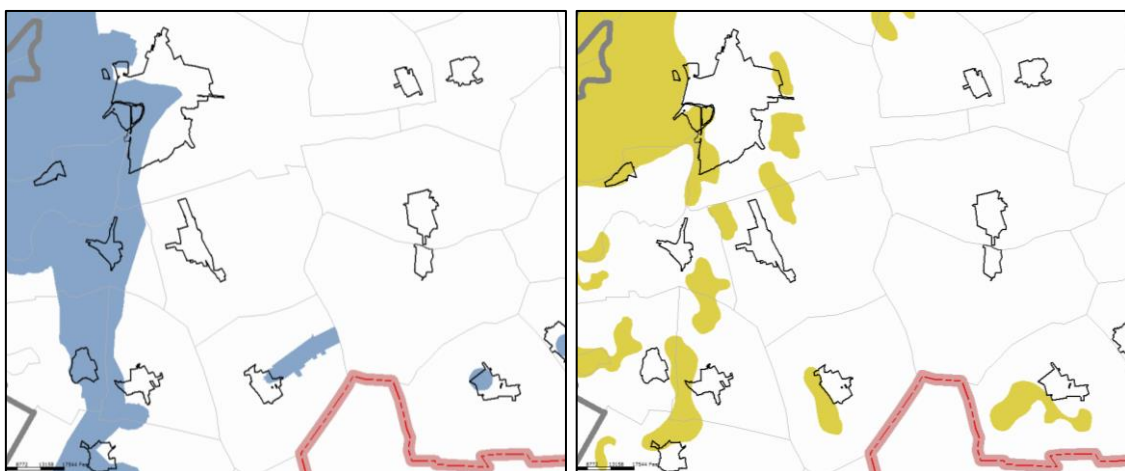
Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_trt_ov_2013/.

7. térkép: Országos kiváló termőhelyi adottságú szántó és jó termőhelyi adottságú szántó terület övezete

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_trt_ov_2013/.

8. térkép: Országos vízminőségvédelmi terület övezete és tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_trt_ov_2013/.

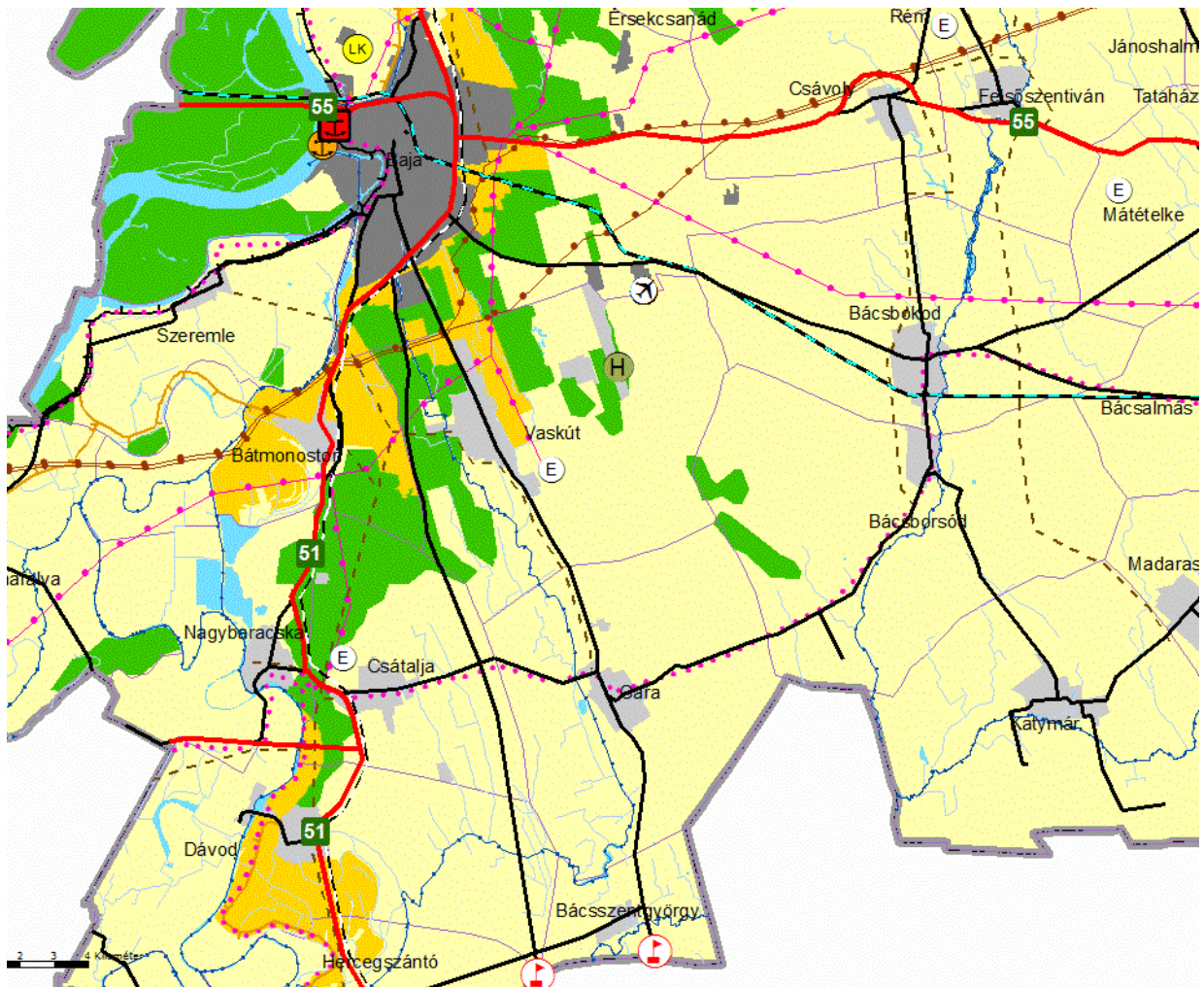
2.3.2 Bács-Kiskun Megye Területrendezési Terve (BKmTrT)

A Bács-Kiskun Megye Közgyűlése 19/2011. (XI. 29.) önkormányzati rendeletével fogadta el a térségi szerkezeti tervet.

A megyei szerkezeti terv az országos tervieken kívül tartalmazza a **térségi jelentőségű szerkezeti elemeket**. Ezek között új elemként ábrázolja az egyéb országos törzshálózati vasútvonalakhoz kapcsolódó Bácsalmás – Csikéria – Szerbia – Röske és Szeged – Nagylak – Románia transzverzális vasútvonalat (erre megvalósíthatósági tanulmány készült 2015-nem 160 km-es sebességre tervezve). Tervezett mellékvonalként feltünteti – a város és a térség települései kezdeményezése alapján – a Kecel – Baja – Szerbia vonal újbóli kiépítését. A Bajától Szerbiába vezető nyomvonalszáz az egykori Baja-Bezdan magánvasút vonal visszaépítését jelenti. Ezek a vasúti nyomvonalak közvetlenül nem érintik Vaskút területét, de megvalósulásuk kedvező hatást gyakorolhat a nagyközség fejlesztési lehetőségeire.

Eleget téve a kistérség települései kérésének a terv beillesztette a megye szerkezeti térképébe az új közútnyomvonalat Szerbia irányába, de csak mellékként, mivel új országos főút (ez lesz az új 51-es főút-nyomvonal) és új határátkelőhely kijelölésére csak az OTTrT-nek van felhatalmazása. A tervezett út (remélhetőleg emelt sebességű főúti nyomvonal) Vaskút igazgatási területének Ny-i részén halad át (egykori eperfás út).

9. térkép: Vaskút Nagyközség Bács-Kiskun Megye szerkezeti tervében

Térségi területfelhasználási kategóriák

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vegyes felhasználású térség
- Vízgazdálkodási térség
- Városias települési térség
- Hagyományosan vidéki települési térség
- Építmények által igénybe vett térség

Műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

Országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Gyorsforgalmi úton, főúton és vasúti törzshálózaton tervezett nagyhíd
- Gyorsforgalmi- és főúthálózaton lévő határátkelő
- Vasúti törzshálózaton lévő határátkelő
- Nagysebességű vasútvonal
- Transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
- Egyéb országos törzshálózati vasútvonal
- Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérre fejlesztendő repülőtér
- Állami repülések céljára szolgáló repülőtér
- Országos kerékpárút törzshálózat eleme
- Nemzetközi és országos jelentőségű közforgalmú kikötő
- 400 kV-os átviteli hálózat távvezeték eleme
- 220 kV-os átviteli hálózat távvezeték eleme
- Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítóvezeték
- Elsőrendű árvízvédelmi fővonal

Térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és

- Mellékút
- Térségi mellékúton és vasúti mellékvonalon lévő híd
- Térségi jelentőségű logisztikai központ
- Térségi határátkelő
- Vasúti mellékvonal
- Keskeny nyomtávú vasútvonal
- Egyéb nyilvános és nem nyilvános polgári célú repülőtér
- Térségi kerékpárút-hálózat eleme
- Térségi közforgalmú kikötő
- Személyforgalmi kikötő
- Kompátkelőhely
- Kiserőmű
- Átvitelt befolyásoló 120kV-os elosztó hálózat
- Térségi szénhidrogén szállítóvezeték
- Térségi belvíz- és öntözőcsatorna
- Belvíztározó
- 1 millió m³-t meghaladó és 10 millió m³-nél kisebb tározási lehetőség
- Másodrendű árvízvédelmi fővonal
- Térségi hulladéklerakó hely

A településrendszer elemei

(Magyarország hivatalos helységnevtára szerint)

KECSKEMÉT város
Városföld község

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_bacs_kiskun_trt/

Jelzi a megyei terv a Mátéházapusztán lévő füves repülőtér is, amelynek kicsiny része átnyúlik Vaskút területére.

Térségi kerékpárútként jelöli a szerkezeti terv a Baja – Vaskút – Gara – Bácsszentgyörgy útirányt, amely már Vaskútig megvalósult.

Említésre méltó, hogy a Dunán Baja személyforgalmi kikötője és logisztikai központi szerepköre térségi jelentőséggel bír. Az 51-es főút D-i elkerülő szakaszának megvalósulása Vaskútnak gyors elérhetőséget biztosít a formálódó logisztikai központhoz.

A villamosenergia-átviteli és elosztó távvezeték hálózat Csátalja – Baja 120 kV-os vezetéke halad át Vaskúton, melyhez egy tervezett 120 kV-os vezeték csatlakozik a Vaskútra tervezett szélerőműtől a bajai felhasználási pontig.

Tartalmazza a megyei szerkezeti terv a Vaskútra tervezett szélerőművet, mint kiserőművet (5-50 MW teljesítménnyel). Ugyancsak jelzi a térségi jelentőségű hulladéklerakót.

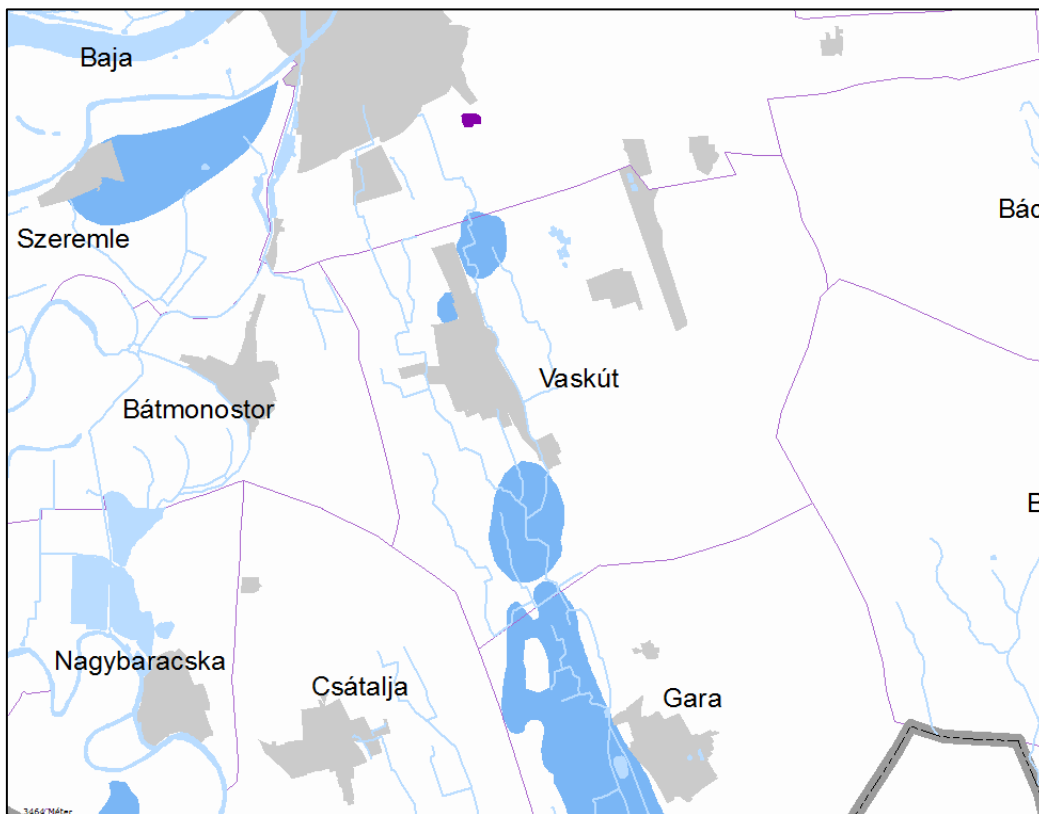
A földgázellátás térségi eleme a Vaskút belterület Ny-i oldalán elhaladó Gara – Bátmonostor nagyközpontnyomású földgázvezeték (GDF-Suez Égáz-Dégáz Zrt.).

A megyei terv meghatározza az egyes települések szerkezeti tervében követendő **térségi területfelhasználási egységeket**. Vaskút területének felhasználását túlnyomórészt mezőgazdasági célra irányozza elő (4606 hektár, 64,4 %), az erdőterület nagyjából a mezőgazdaságinak a harmadát teszi ki (1450 hektár, 20,3 %). A területfoltok elrendeződése a valós területhasználatnak megfelelő. Erdőként vagy mezőgazdálkodásra is ki lehet jelölni a nagyközség település szerkezeti tervében az ún. „vegyes térség”-et, amelynek előírt mennyisége Vaskút

igazgatási területén 462 hektár (6,5 %). A beépített településtestet magában foglaló „hagyományos vidéki települési térség” (621 hektár, 8,7 %) szerencsés módon egybeesik a nagyközség jelenleg hatályos településrendezési eszközeiben szereplő beépített és beépítésre szánt települési területtel, mivel a 2011. évi módosítás során az egyidejűleg készülő megyei tervhez Vaskút adatot szolgáltatott. A vízgazdálkodási térséget Vaskúton 8 hektárban (0,1 %) határozza meg a megyei terv, vélhetően a csatornák vízfelületével számolva.

Az OTrT-t módosító 2013. évi 229. törvény átmeneti rendelkezéseket is figyelembe véve a jelenleg hatályos **megyei terv övezetei** közül egyedül a *rendszeresen belvízjárta területek* övezete vonatkozik Vaskútra, a többi övezeti tervlapot hatályon kívül helyezte az OTrT, a bevezetett új övezetek tervlapjai pedig még nem készültek el. A mély fekvésű, *rendszeresen belvízjárta területeket* fokozatosan javasolt kivonni a szántóföldi művelésből és más célra hasznosítani. Felmerülhet a vizes élőhelyé alakítás lehetősége is. Vaskúton három területfoltot állapít meg az övezeti tervlap a belterülettől É-ra és D-re.

10. térkép: Rendszeresen belvízjárta területek Vaskúton a megyei terv szerint

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_bacs_kiskun_trt_ov/

Az *erdőtelepítésre javasolt terület* övezetének kiterjedéséről adatot kért Vaskút önkormányzat a Földmérési és Távérzékelési Intézettől. Az adatok egyelőre nem érkeztek be. Az övezetbe többnyire a gyenge termőképességű mezőgazdasági területek tartoznak, amelyeknél gazdasági, vidékfejlesztési vagy környezetvédelmi szempontok indokolják az erdők létesítését, és azt természetvédelmi vagy termőhelyi okok nem zárják ki.

Ásványi nyersanyagvagyon-terület övezetébe a megállapított bányatelekkel lefedett és bányatelekkel le nem fedett, az állam kizárólagos tulajdonát képező, az Országos Ásványanyag Nyilvántartás szerint nyilvántartott ásványi nyersanyagvagyon területei tartoznak. Az illetékes Bányakapitány adatszolgáltatása szerint Vaskúton nincs felszíni nyersanyaglelőhely, sem bányatelek.

2.4 A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek Vaskút nagyközség fejlesztését befolyásoló elemei

Baja: A város szerkezeti terve tartalmazza az 51-es főút tervezett új nyomvonalát, amely Vaskút igazgatási területének Ny-i határa közelében halad tovább (volt Csátaljai út, más néven „eperfás út” vonalán). A vaskúti igazgatási határt a bajai oldalon mező- és erdőgazdasági területek kísérik. Kusza határvonal választja el a két települést az 5501. jelű Kelebia – Baja összekötő út közelében: célszerű volna területcserével olyan határvonalban megállapodni, amely illeszkedik a meglévő tereptárgyakhoz, utakhoz, mezőgazdasági táblákhoz és – egyebek között – biztosítja, hogy a Mátházapusztai repülőtér egésze Bajához tartozzon (jelenleg kis része átnyúlik Vaskútra). A javasolt új határvonal szerepel Vaskút Településrendezési eszközeiben.

Bácsbokod: Nem jelzett vissza az önkormányzat Vaskútra kiható tervet. A közös határ mentén jó minőségű mezőgazdasági területek húzódnak mindkét oldalon. Történetileg létezett egy Vaskutat Bácsbokoddal összekötő út (csordajárásként is szolgált), amely már csak részben járható, szerepét átvette az 5501. jelű Kelebia – Baja összekötő út, ezért a régi nyomvonal visszaállítását a települések egyike sem szorgalmazza.

Bátmonostor: A település nem jelzett olyan beruházást, amely Vaskútra hatást gyakorolna. Az önkormányzati fenntartású összekötő út közvetlen közúti kapcsolatot jelent a települések között. Erdők és mezőgazdasági területek találhatók mindkét oldalon, beépített vagy beépítésre szánt terület kijelölés nincs kilátásban.

Csátalja: A rövid közös határvonal mentén erdő- és mezőgazdasági területek találhatók. A település nem jelzett Vaskút települést érintő elképzelést, tervet.

Gara: Közös beruházást tervez Vaskúttal a Baja – Vaskút – Gara – Bácsszentgyörgy – Szerbia kerékpárút megépült szakaszának folytatására. Az igazgatási területek találkozási vonala mentén nagytáblás mezőgazdasági táblák fekszenek.

2.5 Hatályos településfejlesztési döntések

2.5.1 A hatályos Településfejlesztési Konceptió megállapításai

A rendezési terv készítéséhez 1999. évben Hosszútávlatú Településfejlesztési Konceptiót fogadott el Vaskút. A dokumentum döntően az egyes területfelhasználási kategóriák kijelölésének iránymutatására szolgált. A 2011. évi Településszerkezeti tervi módosítás keretében frissítéseket végzett el a dokumentumban az önkormányzat. A lakossági véleményezést és jogszabály szerinti egyeztetést követően elfogadott, egybeszerkesztett konceptió fő célkitűzései a következők:

- Kedvező – esztétikus, egészséges és tágas – lakó- és életkörülmények megteremtése a lakónépesség megtartása, és a betelepülni szándékozók vonzása érdekében.
- Nyújtson lehetőséget a nagyközség a lakosság teljeskörű foglalkoztatásához, a vállalkozások letelepüléséhez.
- Legyen elegendő tere a korszerű ellátásnak, kulturált pihenésnek, sportolásnak és szórakozásnak.
- Biztosítsa a nagyközség a közúthálózat és közműhálózat korszerűsítését, bővítésére, a zöldterületek megújítását, gazdagítását.
- A fejlesztések során forduljon figyelem a település épített és természeti értékeire, hagyományainak megőrzésére és – a helyi identitásra támaszkodva – a szellemi és anyagi előrehaladás igényére.

Javasolt beavatkozásokat is megfogalmaz a koncepció:

- Lakóterület-bővítés Baja irányába, magánkertek és az önkormányzati „spárgaföldek” fejlesztésével.
- Gazdasági területek fejlesztése a Garai út mentén.
- Sport- és rekreációs fejlesztések, jóléti és csapadékvíztározó tó létesítése a sportpálya D-i folytatásában.
- Parkolók és kerékpárút kialakítása (részben megvalósult).
- Zöldterület-fejlesztések (belvízgyűjtő tavak, játszóterek, helyi értéket bemutató sétátúra útvonalak kialakítása).
- Belterület-közei erdők rekreációs hasznosítása.
- Hármass domb környékén idegenforgalmi, vendéglátási célú fejlesztés (Kiskunsági Nemzeti Park projektjeként megvalósult).
- Mezőgazdaságban az egyéni gazdálkodási formák (szőlő, gyümölcs, kert) megőrzése hagyományörzés és a tagoltabb tájkép érdekében.
- Csapadékvíz rendszer rendezése.
- Helyi kulturális örökség megőrzése, egyedi természeti értékek feltárása.

2.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 30/A §-a szerint: „(1) A települési önkormányzat egyes településfejlesztési célok megvalósítására településrendezési szerződést (továbbiakban: szerződés) köthet az érintett telek tulajdonosával, illetve a telken beruházni szándékozóval (a továbbiakban együtt: a cél megvalósítója).”

Az önkormányzat a szerződésben kötelezettséget vállal, hogy a szükséges településrendezési eljárást a megállapított határidőn belül elindítja és az előírásoknak megfelelően lefolytatja, míg a vállalkozó a település fejlődését segítő, általában közérdekű többletmunkát végez. A szerződésben vállalt kötelezettségek és a megvalósuló településrendezési cél között közvetlen összefüggésnek kell lennie. Vaskút eddig még nem élt a szerződés adta lehetőséggel, a 2011. évi tervmódosítás költségeit sem hárította át a kérelmezőkre.

2.6 Településrendezési tervi előzmények

2.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök

Vaskút a Helyi Építési Szabályzatát az 5/2000. (V.29.) rendelettel alkotta meg, majd a 17/2002. (IX.17.), a 20/2002. (XII. 5.) és a 14/2012. (V. 15.) számú önkormányzati rendeletekkel módosította. A Helyi Építési Szabályzat mellékletei:

- 1. sz. melléklet: SZ-1 jelű külterületi szabályozási tervlap
- 2. sz. melléklet: SZ-2 jelű belterületi szabályozási tervlap
- 3. sz. melléklet: Helyi építészeti értékvédelem alatt álló épületek listája
- 4. sz. melléklet: Honos növények listája
- 5. sz. melléklet: Régészeti lelőhelyek listája

A Településszerkezeti terv hivatott annak meghatározására, hogy a településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását a település szerkezetének, terület felhasználásának és a műszaki-infrastruktúra hálózatoknak milyen térbeli elrendezésben lehet a legoptimálisabban biztosítani.

Vaskút Településszerkezeti tervét a 2/2000. (I.10.) számú határozatával fogadta el a képviselő-testület, majd a 169/2002. (IX.16.) és a 90/2012. (VI. 14.) számú határozatával módosította. Az alátámasztó munkarészek a módosítások során érintettség esetén frissültek.

2.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei

Vaskút a 2011-ben aktualizált Településfejlesztési Konceptió célrendszerére alapozva átfogóan módosította Településszerkezeti tervét és a hozzá tartozó leírást.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény a településszerkezeti tervet definiálja: „A településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását biztosító, a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését meghatározó terv”. Tehát a szerkezeti terv – melyet az önkormányzat határozat formájában hagy jóvá – meghatározza a település fejlődésének térbeli rendjét hozzávetőleg 10 éves időtávra. Áttekinthetően tartalmazza a területfelhasználási egységeket, a vonalas infrastruktúra létesítményeket, közműveket, természeti- és tájképi értékeket, intézményeket, az épített környezet védett elemeit és a település építési rendje szempontjából fontos egyéb adottságokat, iránymutatást.

Lakóterületek

A népességcsökkenés mellett is szükséges biztosítani az új lakótelek-kínálatot, melynek a szerkezeti terv – talán túlzottan is – eleget tesz. A már kialakult mintegy 210 hektárnyi lakóterület túlnyomó része „falusias” kategóriában szerepel a szerkezeti tervben és ugyancsak döntően falusias lakóövezetbe tartozik a Bajai út mentén tervezett fejlesztési terület (52 hektár falusias, 4 hektár kisvárosias lakóövezet). A központban „kisvárosias” lakóterületté változtatott 56 hektárt a 2011. évi módosítás: a szándékok szerint vegyes (lakó és intézmény) rendeltetés lett volna célszerű, de az akkor hatályos OTRT előírásai nem engedték meg a kijelölést. Az eztán készülő új településrendezési eszközökben a tényleges funkciókat lekövető intézményi és településközponti rendeltetés is adható ezeknek a telekcsoportoknak. Szintén érdemes felülvizsgálni a Bajai út mentén előirányzott lakóterület létjogosultságát és szükség szerint inkább gazdasági területhasználatot kell megállapítani.

Gazdasági területek

Kereskedelmi-szolgáltató övezet mindössze 17 hektár nagyságban szerepel a szerkezeti tervben (főként a Bajai út bevezető szakaszának Ny-i oldalán és a belterület D-i részén), de nagyrészt szabadok, beépítetlenek, új beruházásokra várnak ezek a telekcsoportok és többnyire földmérési előkészítésük sem történt meg.

A nagyközség kevés ipari üzeme és mezőgazdasági üzeme „iparterület”-ként szerepel a szerkezeti tervben. A már használatban lévő területek kiterjedése 92 hektár, a szabadon felhasználható terület 133 hektár, melynek egy része barnamezős terület (az 5501. jelű út közelében lévő felhagyott telephelyek és a volt borászati üzem, melyet tulajdonosa nem hasznosít), másik része jó fekvésű, közművekkel ellátott és úttal feltárt zöldmezős beruházási terület (pl. a belterület déli részéhez csatlakozóan) és a kijelölésben gyümölcsös is szerepel, amelynek ipari célú rendeltetése felülvizsgálandó. A mezőgazdasági üzemi területek átsorolhatók az erre létrejött országos rendeltetési kategóriába.

Különleges területek

Különleges területnek minősül a regionális hulladéklerakó és bővítési területe (összesen 49 hektár). A telep a belterülettől 3,5 km-re K-re található. Különleges területben kapott helyet a temető, a sportterület, a tervezett elektromos alállomás és a Bokodi út melletti (belterületi) állattartó major. A zsidótemető telke beépítésre nem szánt kegyeleti kert.

Zöldfelületek, külterületi művelés

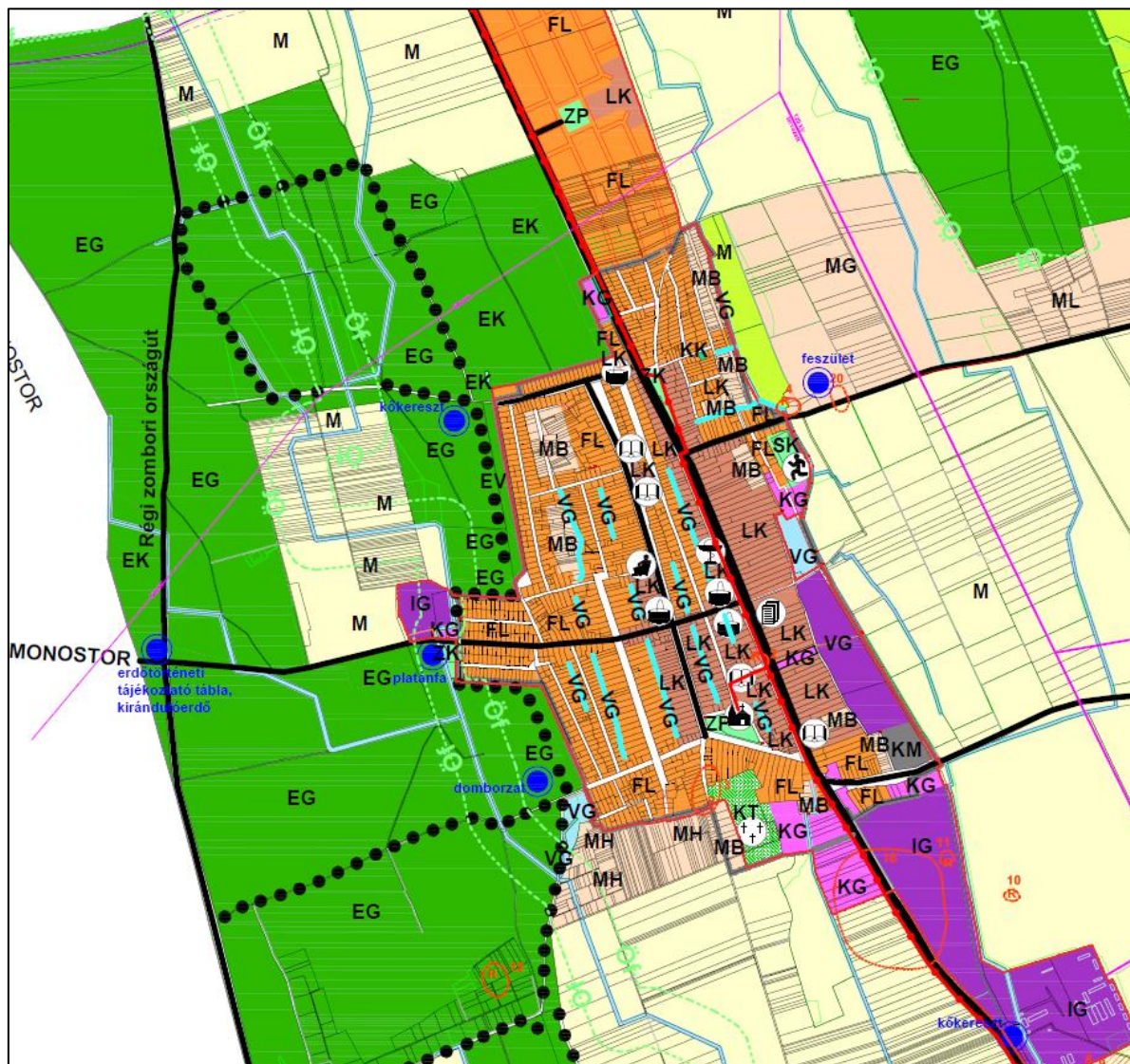
A szerkezeti terv a belterületen két kisebb közteret (Kálvária körül és az Alkotmány utca végén kialakítandó kert), valamint egy meglévő és egy tervezett közparkokat (templomkert és az új lakóterület közparkja) különböztet meg, összesen 3,7 hektár kiterjedésben. A település jóléti zöldfelüleit gyarapíthatja a belterülettől É-ra kijelölt parkerdő. A gazdasági és védelmi erdőkkel együtt összesen mintegy 1357 hektárt jelöl erdőrendeltetésben a szerkezeti terv a megyei tervi előírányzathoz igazodva (az előírányzat 1450 hektár, melyet 85 %-ban szükséges teljesíteni). A tanyákat lényegében teljesen felszámolták a szövetkezeti tagosítások során, de kertés művelésű, tagoltabb mezőgazdasági övezettel még rendelkezik Vaskút (158 hektár). Nagytáblás mezőgazdálkodásra jelöl a szerkezeti terv 4952 hektárt (jellemzően szántó 4527 hektár, gyepek 425 hektár).

1. táblázat: Vaskút településszerkezeti tervének területi mérlege

Rendeltetési kategória	Belterület (Tervezett)	Külterület	Összesen	%	%
	401,8	6771,7	7173,5		100,0
Beépített és beépítésre szánt	355,7	210,8	566,5	100,0	7,9
LK - kisvárosias lakó	59,5	-	59,5	10,5	
FL - falusias lakó	204,1	-	204,1	36,0	
KG - kereskedelmi szolgáltató	16,6	-	16,6	2,9	
IG - ipari gazdasági	64,3	161,3	225,6	39,8	
RH - regionális hulladéklerakó	-	48,7	48,7	8,6	
Km - mezőgazdasági üzemi	2,6	-	2,6	0,0	
SK - sport	2,4	-	2,4	0,0	
KT - temető	6,2	-	6,2	1,0	
KE - elektromos alállomás	-	0,8	0,8	0,0	
Beépítésre nem szánt	46,1	6560,9	6607,0	100,0	92,1
Országos mellékút (belt.:4116,7m, kült.:5079,0m)	12,3	15,2	27,5	0,0	
Gyűjtő utak (belt.:4527,4m, kült.:17019,1m)	9,0	34,9	43,9	0,1	
Zöldterület - Zp	2,9	-	2,9	0,0	
- Zk	0,8	-	0,8	0,0	
KK - kegyeleti kert	0,1	-	0,1	0,0	
Erdőterület - gazdasági, védelmi, közjóléti	-	1356,9	1356,9	20,5	
M - mezőgazdasági terület (jellemzően szántó)	-	4526,5	4526,5	68,5	
M - mezőgazdasági terület (jellemzően gyepek)	-	425,2	425,2	6,4	
M - kertés mezőgazdasági terület	17,2	141,1	158,3	2,3	
Vízgazdálkodás - záportározó	-	4,4	4,4	0,0	
Vízgazdálkodás - csatorna	3,8	56,7	60,5	0,1	

Forrás: Új-Lépték Bt.

11. térkép: Településszerkezeti terv – részlet (belterület környéke)

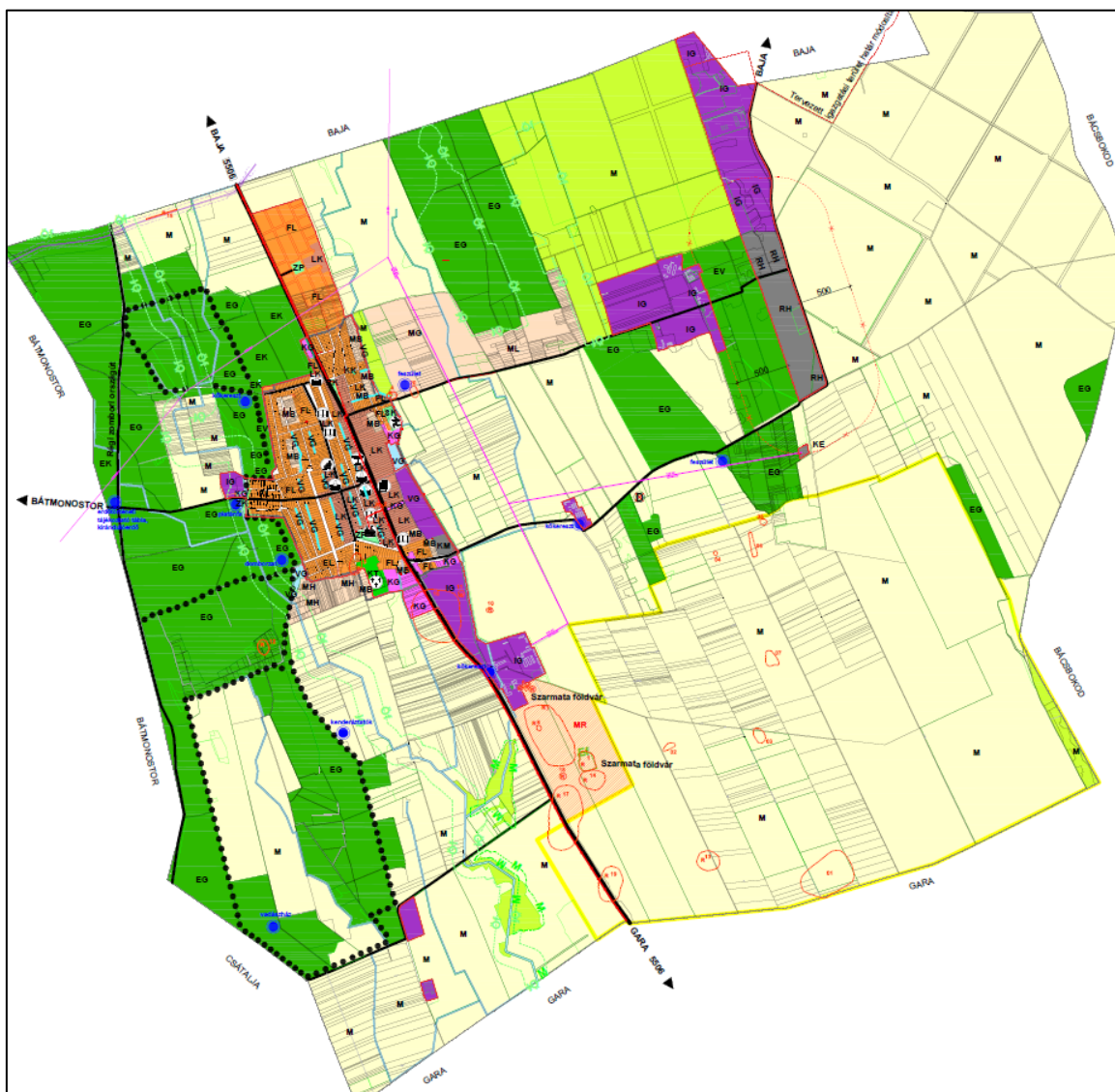

Jelmagyarázat /részlet/

LK Kisvárosias lakóterület	VG Záportároló és belterületi belvízcsatorna létesítésére kijelölt terület
FL Falusias lakóterület	KK Különleges terület: kegyeleti kert
KG Gazdasági terület - kereskedelem, szolgáltatás	ZP ZP: közpark
IG Gazdasági terület - ipar	ZK ZK: közkert
Különleges terület	Belvízelvezető csatorna meglévő/tervezett
RH regionális hulladéklerakó	Sétaút
KM mezőgazdasági üzem	Országos mellékút
KT temető	Településszerkezeti jelentőségű és gyűjtőtűt
SK sport	Kerékpárút
KE 120/20 kV elektromos alállomás	Védővezet határa
BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET	Pécs-Baja DN400-as földgázz szállító vezeték
M Mezőgazdasági ter. általános (jellemzően szántó)	
M Mezőgazdasági ter. általános (jellemzően gye)	
MF Mezőgazdasági ter. általános - régészeti érdekű	
Erdő - EG: gazdasági	
- EV: védelmi	
- EK: közjóléti	

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

12. térkép: Településszerkezeti terv – részlet (külterület)

2. táblázat: Beépített és beépítésre szánt területfelhasználási kategóriák kihasználtsága

Területfelhasználási kategóriák	Terület (hektár)	Ebből igénybe vett
Kisvárosias lakó	59,5	100 %
Falusias lakó	204,1	74 %
Kereskedelmi,- gazdasági-, szolgáltató terület	16,6	24 %
Ipari gazdasági terület (majorok is idetartoznak)	225,6	41 %
Különleges regionális hulladéklerakó terület	48,7	93 %
Különleges sportterület	2,4	100 %
Különleges temető	6,2	78 %
Különleges elektromos állomás	0,8	0 %
Különleges mezőgazdasági üzem	2,6	100 %
Összes beépítésre szánt terület	566,5	64 % (362,1 ha)

Forrás: Új-Lépték Bt.

A beépítésre szánt kategóriák többnyire megfelelő tartalékokat tartalmaznak a fejlesztésekhez, de a regionális hulladéklerakó bővítésére szükség szerint újabb területet kell kijelölni. Az ipari fejlesztésre szolgáló területek egy részét más helyszínre kell átcsoportosítani, ha a beruházási igények változtatást igényelnek.

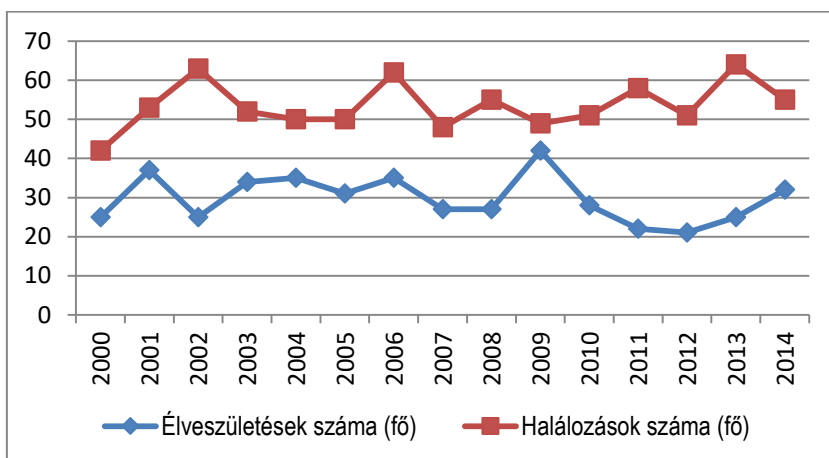
2.7 A település társadalma

2.7.1 A népesség főbb jellemzői

2.7.1.1 Demográfia

Vaskút népessége a 2000. évi 3630 főről 2014-re 3348 főre csökkent – az évtized elején még kisebb létszámnövekedés volt, 2008 óta viszont érzékelhetően kevesebben élnek a településen. Ebben a demográfiai folyamatok – a születések és halálozások –, illetve a vándorlások játszottak szerepet. Az országos tendenciához hasonlóan nagyon kevés gyermek születik, a halálozások ezt jelentősen meghaladják, így a természetes fogyás állandósult.

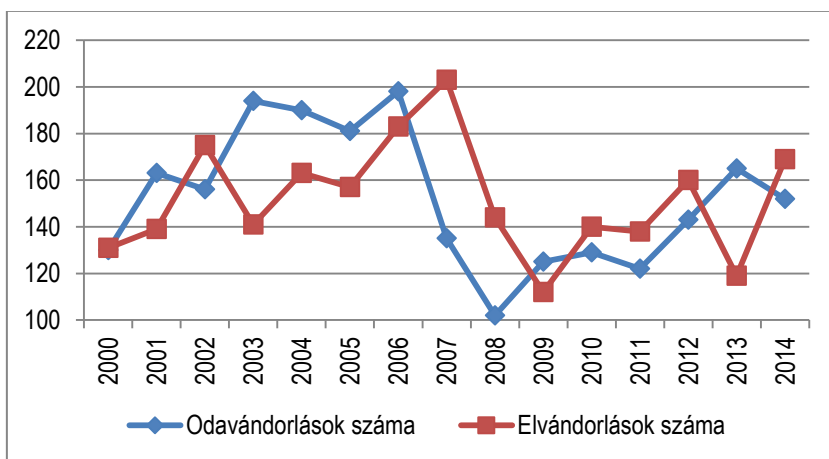
4. ábra: Az élve születések és a halálozások számának alakulása, 2000-2014.

Forrás: KSH, T-Star

A migráció tekintetében viszonylag kiegyenlített a helyzet, az elköltözéseket nemsokára odavándorlás követte – a nagyközség népességének csökkenése mögött tehát inkább a természetes fogyás áll.

5. ábra: Az oda- és elvándorlások számának alakulása, 2000-2014.

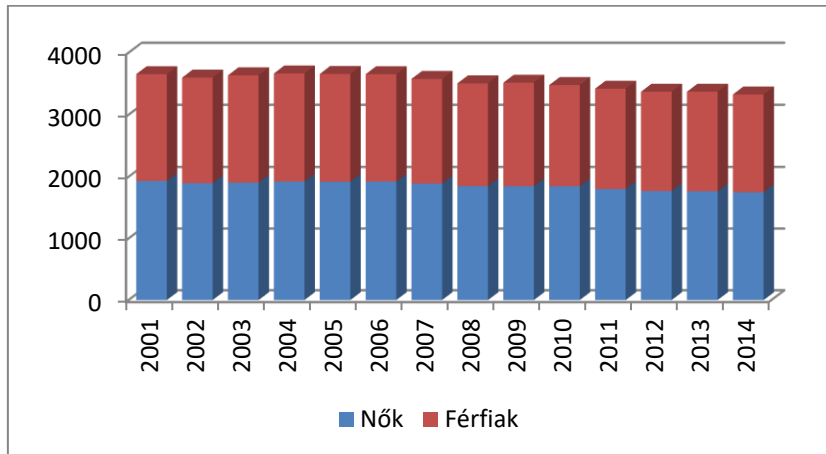

Forrás: KSH, T-Star

2.7.1.2 Népesség

A nagyközség lakóinak döntő hányada a belterületen él, a 2011-es népszámlálás alkalmával mindössze 11 főt jegyeztek fel külterületi lakosként. A népesség lassú ütemben ugyan, de csökken; a nők arányában lényeges változás nem tapasztalható, a nők 52-53 %-ot képviselnek.

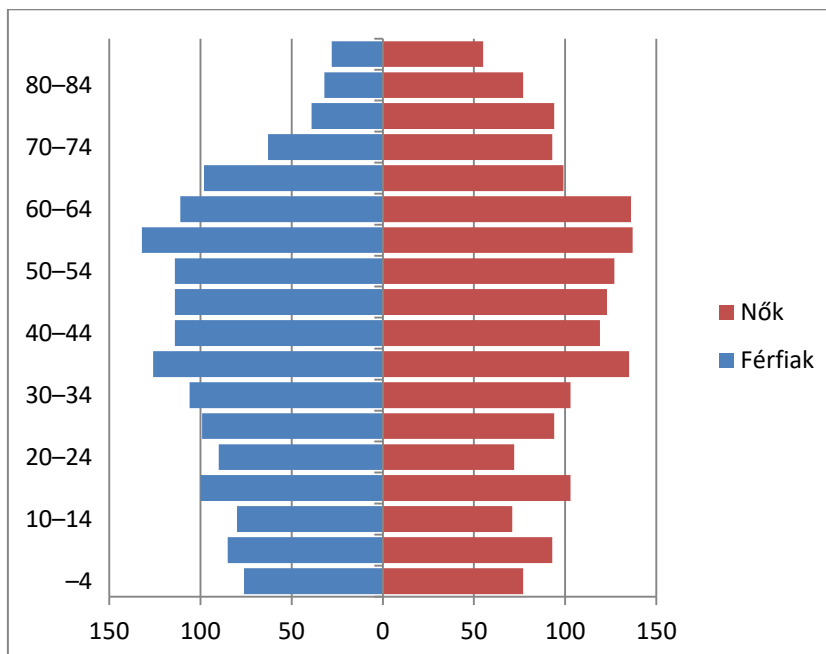
6. ábra: A lakosság számának és nemek szerinti összetételének alakulása, 2001-2014.

Forrás: KSH, T-Star

A természetes fogyás miatt megfigyelhető a lakosság öregedése. Ez az intézményrendszer átrendeződését is magával hozza, hiszen kevesebb gyermek bölcsődei, óvodai, iskolai elhelyezéséről kell gondoskodni, ugyanakkor az idősek ellátását szélesebb körben kell megoldani – a házi gondozás, a nappali, vagy bentlakásos otthon, az egészségügyi és szociális gondoskodás iránti igény nő. Vaskút korfája már erről a folyamatról tanúskodik, 2011-ben karcsú a fiatalokat és széles az idősebbeket jelző rész.

7. ábra: Vaskút népességének nemek és korcsoportok szerinti összetétele, 2011.

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011

Még lehangolóbb a kép, ha a korösszetételt és annak változását különböző mutatókkal fejezzük ki. Az öregedési index a 65 éven felülieket viszonyítja a 14 éven aluliakhoz – ha ez a mutató 100 feletti és még emelkedik is, az a lakosság folyamatos öregedésére utal. A másik két számítás az aktív korúak terhét jelzi: a gyermeknépesség eltartottsági rátája az eltartandó 14 éven aluliakat, az idős népesség eltartottsági rátája pedig az eltartandó 65 éven felülieket érzékelteti.

3. táblázat: Vaskút öregedési indexe és eltartottsági rátái, %

	Öregedési index	Gyermeknépesség eltartottsági rátája	Idős népesség eltartottsági rátája
2005	116,55	21,84	25,46
2006	116,64	22,41	26,14
2007	123,81	21,28	26,35
2008	127,17	20,76	26,40
2009	130,02	21,02	27,32
2010	131,10	20,79	27,25
2011	136,27	20,17	27,49
2012	141,77	20,41	28,94
2013	138,41	20,77	28,75
2014	143,54	20,31	29,16

Forrás: KSH, T-Star

Az öregedési index pár év alatt igen jelentősen nőtt. Az eltartandó gyermekek arányában mérsékelt változás tapasztalható, a gondoskodásra szoruló idősök súlya viszont emelkedett.

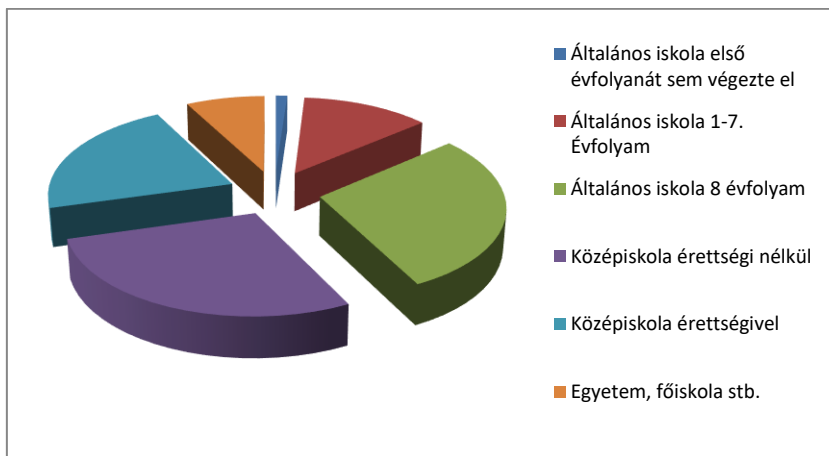
2.7.1.3 Nemzetiségi összetétel

A lakosság nemzetiségi összetételéről – önkéntes bevallás alapján – a népszámlálások alkalmával kapunk adatokat. 2011-ben a vaskútiak közel 13 %-a vallotta németnek magát, tíz évvel korábban arányuk 16 % fölött volt. A felmérés alapján 2011-ben 82 fő horvát származású volt, ez viszont majdnem duplája annak, amit 2001-ben írtak össze. Jelentősen csökkent a nemzeti sokszínűség – 2001-ben még volt szlovák, szlovén, ukrán, örmény lakosa a településnek, 2011-ben már nem, a korábbi 20 fős szerb népességből 4 fő maradt.

2.7.1.4 Képzettség

A lakosság képzettségéről is a népszámlálások alkalmával tudunk adatokat gyűjteni. A 2011-es és a tíz évvel korábbi összeírások összevetése alapján (a 7 éven felüli népesség körében) jelentősen csökkent az általános iskolába sem jártak száma; a csak általános iskolában ismereteket szerzőké 52 %-ról 41 %-ra mérséklődött. Ez azt is jelenti, hogy a magasabb képzettségűek száma és aránya erőteljesen nőtt: a vaskútiak közel fele már valamilyen középfokú végzettséget (köztük érettségit) szerzett, 4,4 %-ról 7,8 %-ra emelkedett a felsőfokú végzettségűek aránya.

8. ábra: A 7 éven felüliek iskolai végzettsége, 2011.

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011

2.7.1.5 Foglalkoztatottság

A foglalkoztatottság alakulásában számos tényező játszik szerepet – a helyi lehetőségek változásain kívül erőteljes hatást gyakorolnak a nemzetközi, illetve az országos folyamatok is. A 2008-as pénzügyi világválság a magyar munkaerő-piaci helyzetre is hatást gyakorolt, itt is nőtt a munkanélküliség. Vaskúton a foglalkoztatottság rendkívül alacsony, 2011-ben a népesség mindössze 34 %-a volt foglalkoztatott – ez kicsit jobb arány, mint tíz évvel korábban volt (33 %). A munkanélküliek aránya emelkedett (5,4 %-ról 7,1 %-ra), az inaktív keresőké valamelyest, az eltartottaké viszont jobban csökkent (25 %-ról 23 %-ra).

Változott a foglalkoztatottak összetétele is, ami összefüggésben van a világtendenciával, amely a primer szektor (pl. bányászat, mező- és erdőgazdálkodás) visszaszorulását, a secuder szektor (alapvetően a feldolgozóipar) mérséklődését és a tercier (szolgáltatás) és quaterner (kutatás-fejlesztés) szektorok jelentőségének növekedését jelzi.

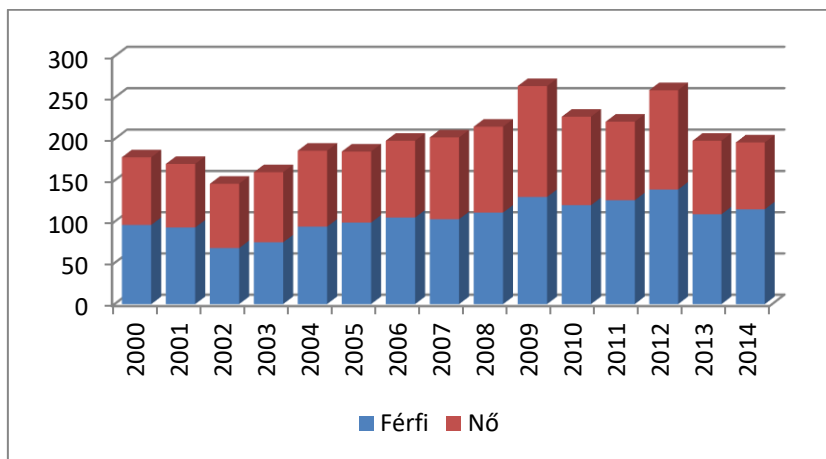
4. táblázat: A foglalkoztatottak számának foglalkozási főcsoportok szerinti megoszlása, 2001,2011.

	2001	Megoszlás, %	2011	Megoszlás, %
Vezető, értelmiségi foglalkozású	126	10,60	153	13,11
Egyéb szellemi foglalkozású	213	17,91	237	20,31
Szolgáltatási foglalkozású	165	13,88	158	13,54
Mezőgazdasági foglalkozású	57	4,79	52	4,46
Ipari, építőipari foglalkozású	511	42,98	426	36,50
Egyéb foglalkozású	117	9,84	141	12,08
Foglalkoztatott összesen	1189	100,00	1167	100,00

Forrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság

A munkaerőpiac helyzetének jelzője a munkanélküliség alakulása is.

9. ábra: A nyilvántartott állás keresők számának alakulása, 2000-2014.

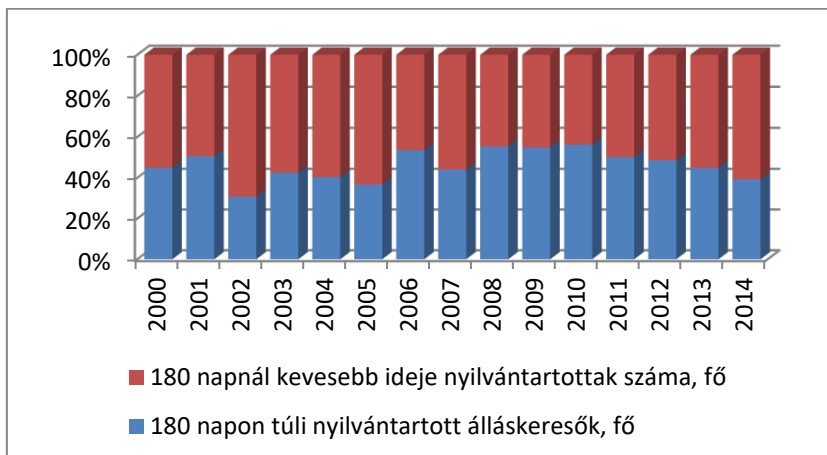

Forrás: KSH, T-Star

Az évezred elején viszonylag kevesebb volt az állástalanok száma; a 2008-as pénzügyi világválság után Vaskúton is csökkent a munkahely-kínálat, így nőtt a munkanélküliség. Kisebb hullámváz után már az állás keresők számának mérséklődése figyelhető meg, amiben jelentős szerepet játszott a közmunka-program beindítása, a munkanélküliséggel kapcsolatos előírások változása.

A legnehezebb helyzetben azok vannak, akik fél év után sem tudnak munkát kapni. 2000 óta több évben is előfordult, hogy az elhelyezkedni igyekvők több mint fele már 180 napon túl keresett hiába munkát. Az a tapasztalat, hogy minél hosszabb ideig van valaki otthon, annál nehezebb visszatérni a munkaerő-piacra, annál nehezebb a beilleszkedés, a munkahely elvárásaihoz való igazodás.

10. ábra: A nyilvántartott álláskeresők megoszlása a munkanélküliség időtartama alapján, 2000-2014.

Forrás: KSH, T-Star

Sajnálatos, hogy egyre többen vannak olyanok, akik az iskolapadból kikerülve rögtön munkanélküliként kezdik felnőtt életüket, Vaskúton nem ritka, hogy kéttucatnyi pályakezdő álláskereső kerül a rendszerbe. A munkát keresők között akadnak felsőfokú végzettségűek is, többségük azonban szakmunkás képesítést szerzett. Az idősebb korosztály is megjelenik a nyilvántartásban, helyzetük szinte kilátástalan, a fiatalabbak között nem sok reményük van az elhelyezkedésre.

2.7.1.6 Jövedelmi viszonyok

A lakosság jövedelmi helyzetét részben közvetlen –személyi jövedelemadó-bevallások –, részben közvetett információkból ismerhetjük. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) 2012-es adatai szerint a vaskúti adózók 21 %-a évi 300 ezer forintnál kevesebb belföldi jövedelmet vallott be, ami – hacsak nem volt máshonnan, a fekete-szürke gazdaságból származó, nem bevallott jövedelem, vagy olyan forrás, amiről nem kell elszámolni (pl. nyugdíj) – a létfenntartáshoz sem elegendő. Az ennél magasabb, de még egy millió Ft-nál kevesebb kategóriába is nagyon sokan tartoztak, ami szintén a napról napra élést jelenti. Az adózók több mint egyharmada 1-2 millió forinthez jutott, többségük 1,2 – 1,5 millió Ft jövedelemről számolt be – ez nagyjából a minimálbéren bejelentettek táborát képezheti. A KSH számításai szerint egyébként 2012-ben a létminimum 85.960 Ft volt, ami éves szinten 1,03 millió Ft-ot jelent. A 2-3 millió Ft-ból már ki lehet jönni, a még magasabb jövedelem egyre kevesebb adózót jellemez. A felsőbb kategóriákba feltehetően a magasán kvalifikáltak, a különböző vezető pozíciókban lévők kerültek. Meg kell még azt is jegyezni, hogy ez az adófizetők adata, a háztartás nagyságától és összetételétől függően egyes családokban ez különböző jövedelmi helyzetet jelent.

5. táblázat: A személyi jövedelem-adót fizetők megoszlása, 2012.

Jövedelem-kategóriák	Adófizetők		Belföldi jövedelem megoszlása, %
	száma	megoszlása, %	
300 ezer Ft alatt	296	21,113	1,320
300 ezer - 1 millió Ft	306	21,826	10,357
1 - 2 millió Ft	512	36,519	38,732
2 - 3 millió Ft	176	12,553	22,646
3 - 4 millió Ft	57	4,066	10,436
4 - 5 millió Ft	30	2,140	7,045
5 - 10 millió Ft	22	1,569	7,251
10 - 20 millió Ft	3	0,214	2,214
20 millió Ft felett	0	0,000	0,000

Forrás: NAV (Telr)

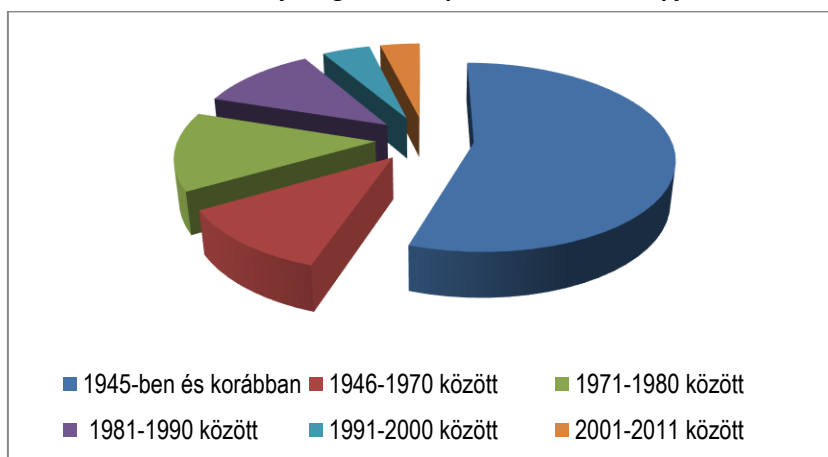
A jövedelmi helyzet közvetett jelzője a fogyasztás, a fogyasztási javak vásárlása. Ebből a személygépkocsi állomány alakulása emelhető ki, lehet, hogy a bevallott jövedelem alacsony, a gépkocsi állomány viszont nagy, így a pénzköltésből valamennyire következtethetünk a valós jövedelmi szintre is. 2000-ben az ezer lakosra jutó személygépkocsi-állomány még 221 db volt, ez folyamatos emelkedést követően 2008-ra 312-re emelkedett. A válság után kissé mérséklődött a gépkocsi-vásárlás – és így az állomány, majd megint bővült, 2014-ben már 315 autó volt a fajlagos – ezer lakosra jutó – mutató.

2.7.1.7 Életminőség

Az életminőség szubjektív minősítés, eléggé összetett fogalom, számos elemét nem is tudjuk számszerűsíteni. Ebbe értjük az emberi kapcsolatokat, azok minőségét, a párkapcsolatok sikerességét, a munka eredményességét, a munkahelyi körülményeket, az anyagi biztonságot, a kulturált környezetet, a szabadidő-eltöltés lehetőségeit, a kulturális szokásokat. A jó életminőséghez szükséges a jó szociális, kulturális, egészségügyi ellátottság, a létbiztonság, a közlekedési viszonyok, az úthálózat megfelelő minősége, a lakáskörülmények – és még számtalan olyan tényező, aminek megléte és pozitív értékelése adja azt az érzést, amitől jól érezzük magunkat. Az említett elemek közül a lakáskörülményeket adatokkal is érzékeltetni lehet.

Vaskúton 2014-ben 1384 lakás volt – 2000 óta nem sokat változott a számuk. 2002-ben „kiugróan” sok, 13 új lakásba költözhettek, előtte és utána évente alig 1-2 új lakás épült. A lakásépítések elmaradása, mérséklődése következtében a nagyközség lakásállománya egyre idősebb lesz; a 2011-es népszámlálás szerint a lakások több mint fele még a második világháború előtt épült!

11. ábra: A lakásállomány megoszlása építési időszakuk alapján, 2011.

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011

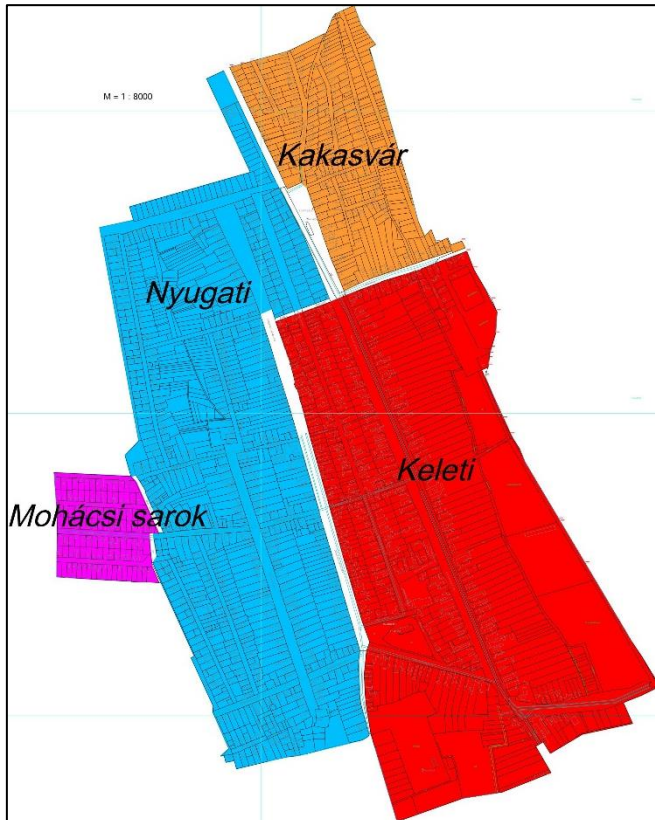
A lakások 80 %-a három, vagy annál több szobából áll, összességében 52 %-uk 100 m²-nél nagyobb – a népszámlálás alkalmával mindössze 4 olyan lakást találtak, amely 30 m²-nél kisebb volt. A közüemi vízhálózatba majdnem minden lakást bekötöttek, a közcsatorna-hálózat viszont a vizsgálat időpontjában még nem épült ki, így házilag megoldásokat kellett választaniuk. A szennyvízcsatornázási projekt 2015-ben lezárult. Jelenleg 190 ingatlan már hálózatra kötött.

A lakások közel fele összkomfortosnak tekinthető (vagyis 12 m²-nél nagyobb szoba, főzőhelyiség, fürdőhelyiség, vízőblítéses WC, villany, víz, szennyvíz-elvezetés, melegvíz-ellátás, központos fűtés található bennük); 43 %-a komfortos (az összkomfortostól abban különbözik, hogy egyedi fűtés van benne). Komfort nélküli lakás is akadt (63 db) és öt szükséglakást is összeírtak a népszámláláskor.

2.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Vaskúton belül – különböző tényezők figyelembe vételével – öt településrész különböztethető meg. A külterület egyben került vizsgálatra, a belterület négy részre bontva. A településrészek népesség-összetételének és fejlettségének összehasonlítása a KSH-tól kért adatszolgáltatás alapján történt (ld. mellékletben).

13. térkép: Vaskút belterületének vizsgálati egységei (településrészek)

Településrészek területe

Kakasvár:	31,5 hektár
Nyugati:	106,6 hektár
Keleti:	124,8 hektár
Mohácsi sarok:	10,5 hektár

Településrészek lakosainak száma

Kakasvár:	576 fő
Nyugati:	1673 fő
Keleti:	846 fő
Mohácsi sarok:	309 fő

Forrás: KSH Népszámlálás 2011.

Forrás: Új-Lépték Bt. saját szerkesztés

2011-es népszámlálás szerint a lakónépesség száma 3415 fő volt, melyből csaknem minden második lakos (1673 fő) a **Nyugati** településrészben élt. Itt a legmagasabb a 60 évnél idősebbek aránya (kis híján 30 %). Iskolai végzettség tekintetében a települési átlaghoz közeli értékeket mutat a településrész: legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik az aktív korúak 18,8 %-a, felsőfokú végzettséggel a 25 éves és idősebb lakosság 8,6 %-a. A 15-64 éveseknek mindössze 49,6 %-a foglalkoztatott, a gazdaságilag nem aktív népesség aránya 59,7 %, a munkanélküliségi ráta 20,6 %-on állt 2011-ben, a településrészek közül itt a legkedvezőtlenebbek ezek a mutatószámok. A lakásállományból viszonylag soknak alacsony a komfortfokozata. Vállalkozások, boltok, közintézmények kevéssé települtek ebbe a településrészbe. Helyi építészeti értékű lakóépületekre, vagy szép épületrészletekre azonban számos példát találunk. A településrészt Kelet felől határoló Damjanich utcában működik két intézmény: a Vaskúti Idősek Otthona és a „felső” óvoda.

A lakosok egynegyede lakhely szerint a **Keleti** településrészhez tartozott a vizsgálat időpontjában. A közintézmények zöme (Polgármesteri Hivatal, Általános iskola, Rendezvényház, Községi ház, Idősek otthona) és a kereskedelmi, szolgáltatási és vendéglátási egységek többsége a nagyközségnek ebbe a részébe települt, itt van a hagyományosan vett településközpont. Az aktív korúakon belül itt a legalacsonyabb a legfeljebb 8 osztállyal rendelkezők aránya (10,9 %),

miközben a felsőfokú végzettségűek az átlagnál (9,3 %) jóval nagyobb arányban vannak jelen (13,1 %). Az itt élők foglalkoztatottsági adatai is kedvezőek, az aktív korúaknak csak 40,7 %-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel és a dolgozók az átlagosnál magasabb presztízsű foglalkoztatási csoportokban szerepelnek. Lakásállomány tekintetében a keleti részen átlagos arányban fordulnak elő alacsony komfortfokozatú lakások, de a helyi építészeti értékek sűrűsödnek a településrészben.

Kakasvár településrész a harmadik legnépesebb, 576-an laktak itt a népszámláláskor. A 15-60 év közöttiek a nagyközségi átlaghoz (58,8 %) képest nagyobb arányban vannak itt képviselve (63,5 %). Több a gyermek is a többi belterületi részhez képest, a 0-14 évesek aránya 14,6 %. Viszonylag sokan vannak, akik csak legfeljebb az általános iskolát végezték el (aktív korúak 21,9 %-a) és az itt élők közül igen kevesen szereztek felsőfokú végzettséget (7,5 %). A foglalkoztatottság az átlagosnál magasabb, bár a települési átlagnál nagyobb részben dolgoznak alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban. A lakásállományon belül itt a legkevesebb az alacsony komfortfokozatú lakások aránya, mindössze 8,1 %.

Vaskút **Mohácsi sarok** nevű belterületrészén 235 db lakásban 309 fő lakik, itt a legmagasabb az egy lakásra jutó lakosok száma (2,73 fő/lakás). Korösszetételében az átlagosnál jóval kisebb mértékben vannak képviselve a 60 év fölöttiek. A legfeljebb általános iskolát végzettek részesedése átlagos értéket mutat (17,2 %), a felsőfokú végzettségűek részesedése azonban itt a legalacsonyabb (5,7 %). Az aktív korúaknak jelentős része (45,5 %) nem rendelkezik rendszeres jövedelemmel, magas a munkanélküliség (16,2 %), a dolgozók több mint fele (54,1 %) alacsony presztízsű munkát végez.

A **külső területen** mindössze 11 fő (köztük 4 gyermek) lakik négy lakásban, melyek közül kettő egy szobás, egy alacsony komfortfokozatú.

2.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

2.7.3.1 Történeti és kulturális adottságok

A falu határában látható földvár környékén az újkőkortól a középkor végéig csaknem folyamatosan éltek emberek. Ebben szerepet játszhatott az, hogy a Duna egykori, széles árterének keleti peremén helyezkedett el, ez a Dunán való átkelés kedvező helye volt. A nagyközség határában tizenegy nagy halomsír (kurgán) volt hosszú ideig látható (ma már egyre kevésbé), s közelükben egy régi földvár, a „Vallatura Várhely dicta”, amelyet Dudás Gyula a legnagyobb, és az országban talán a legépebb állapotban fennmaradt földvárként említett.

A helység régi neve Bachkakuta, Batkuta és Baskút volt. Első említése 1400-ból ismert: amikor bátmonostori Tóttös Lászlót a bácsi káptalan beiktatta Szentderzs birtokba, az érintett egyéb birtokait is felsorolták, közöttük Bachkutát is. Ez a Bachkuta megfelel a mai Vaskútnak. Az 1543. évi érseki tizedjegyzékben Bácskút néven található.

A török terjeszkedés útvonalába eső magyar falvak és kisebb mezővárosok részben vagy teljesen elnéptelenedtek, Helyükre azonban hamarosan balkáni eredetű délszlávok költöztek be, így - ha néhány generációnyi időre is - újra lakottá váltak a környék elhagyott középkori falvai. Baskuth is egyike a törökkor végére ugyan jórészt pusztává vált, de újraterelített, ma is lakott településeknek.

A Szelepcsényi érsek által 1665-ben készített jegyzékben a település Batzkoth néven szerepel; 1679-ben pedig az érseki dézsmalajstromban Bacsküz néven fordul elő. Észak-Bácska a törökkort követően is el- és visszavándorlások színtere volt – a bosnyákok betelepülése és esetenkénti helyválttatása jelzi a migrációt. A helybéli bunyevác-horvátok 1687-et tartják számon betelepülésük esztendejeként.

Az 1724-ben a Czobor családhoz került vissza a Baskút pusztja szerb és bunyevác lakosokkal. Gróf Grassalkovich Antal I. mint a bajai uradalom földesura, 1752-ben külön bírót rendelt oda és Bassgot néven önálló faluvá tette. Mint az ország sok más helyére, ide is németeket telepítettek. Vaskútra Ulm környékéről jöttek az első családok: az 1992-ben felállított emléktáblán 250. éves évforduló van jelezve. II. József uralkodása idején további betelepülés történt, így a több száz német család ittlétével Vaskút sváb községgé vált: az 1941. január 31-i népszámlálás szerint 3846 német, 638 magyar, 218 bunyevác, 2 zsidó és 1 szlovák lakosa volt.

A második világháborúban a férfiak a magyar és a német hadseregben szolgáltak. A háború Vaskút számára 1944. október 20-án ért véget. A kollektív bűnösség elve alapján három hónap elteltével 164 fiatal német férfit és nőt vittek a Szovjetunióba kényszymunkára (málenkij robot), legtöbbjüket a Donyeci szénbányákba, akik közül sokan soha nem térhettek haza. Az itthon maradt német lakosság nagyobb részére a Németországba telepítés várt. Bár a kitelepítetteket a német állam kárpótolta és így megteremthették egzisztenciájukat, de tartották a kapcsolatot Magyarországgal, anyagilag segítették szülőfalujukat, amikor lehetett, haza látogattak, sőt a rendszerváltás után néhányan ideiglenesen vagy véglegesen vissza is települtek Vaskútra.

Az üresen maradt házakba azokat a bukovinai, zömmel fogadjisteni székelyeket telepítették, akiket 1941-ben a magyar kormány a Jugoszláviától visszafoglalt délvidéki részen telepített le, majd a helyzet fordultával a jugoszláv hatóságok rövid internálás után kiutasítottak az országból. Velük menekült 40-50 magyar család is Vaskútra. Kívülük jöttek még a Viharsarokból (Sarkad, Mezőtúr) szegény magyar családok is. A lakosságcsere keretében 1947-ben Szlovákiából, Diószeg és Taksony környékéről, szinte teljes ingó vagyonukkal 80 család érkezett a községbe.

A német nemzetiségű lakosság 82%-os aránya fél évszázad alatt, 1990-re 26%-ra, 2001-re tovább, 9%-ra csökkent (a horvát nemzetiségűek aránya ekkor 0,6%). A német lakosság számának csökkenésében az utolsó, igen jelentős tényező a rendszerváltást követően a Németországba való áttelepülés nagy aránya.

A történelekről többféle módon emlékeztek meg. Az első világháborúban meghaltak emlékét a községháza előtti emlékmű, a temetőben a hősök sírja őrzi. 1992-ben a németek Vaskútra településének 250. évfordulójára ünnepség sorozata keretében a temetőben az elhagyott, régi keresztek közül egy sírkertet hoztak létre, melynek központjában egy-egy régi magyar, bunyevác és német sírkő áll. A bunyevác-horvátok magyarországi letelepedésének 300. évfordulója alkalmából rendezett országos ünnepség sorozatot 1987-ben tartották, ennek során Vaskúton egy kétnyelvű emléktáblát helyeztek el a Polgármesteri Hivatal zárt kapubejárójának falán. A Vaskútra településük 50. évfordulója alkalmából a felvidéki lakosok leszármazottai a templomkertben egy haranglábat állítottak fel, benne haranggal.

A látnivalók között kell megemlíteni a Kálvária kápolnát, szoborcsoportot és keresztúti stációkat, melyek együttese országos műemléki védelem alatt áll. Impozáns látványt nyújt a historikus stílusú, helyi védett, a Szentháromság tiszteletére emelt r. kat. templom, amely a harmadik legnagyobb templom az egyházmegyében. Érdemes megtekinteni a szintén helyi védelem alatt álló Jézus Szíve temetői kápolnát és a temető sírkertjét. Számos helyi egyedi védelmet élvező lakó- és intézményépület emeli a nagyközség rangját, közöttük a Plébánia és a Polgármesteri Hivatal épülete, a Községi Ház valamint gondos részletalakítású lakóházak sora.

2.7.3.2 Civil szerveződések

A KSH 2014-ben 19 nonprofit szervezetet tartott nyilván. A különböző szerveződéseknek, kluboknak, egyesületeknek hagyományai vannak a nagyközségben, most is számos alapítvány és egyesület működik. A szervezetek egy része az oktatási intézményekhez – óvodához, iskolához – kötődik, de segítik a mozgáskorlátozottakat (Dél Bács-Kiskun Megyei Mozgáskorlátozottak

Egyesületének vaskúti csoportja), törődnek a nyugdíjakkal (Nyugdíjas klub), a hitérettel (Vaskúti Római Katolikus Templom és Kápolnáért Alapítvány; Krisztus Szeretete Egyház), stb.

Több egyesület jött létre, amely a rendszeresen, vagy alkalmasszerűen a sportolókat tömöríti: Bácska Sportegyesület, Diáksport Egyesület, Akaryu Dojo Sport Egyesület. Megemlítendő a nemzetiségi hovatartozástól függetlenül nagy népszerűségnek örvendő Kedd Esti Tánckar.

Vannak kulturális, népzenei őrző szerveződések – Anton Kraul Fúvósegyesület; Szent Imre Ifjúsági Ének és Zene egyesület; Vaskúti Bunyevácok Kulturális Egyesülete; Vaskúti Német Hagyományőrző Táncegyesület; Vaskúti Székelyek Egyesülete; Vaskúti Németek Kulturális Köre. A helyiek védelmét szolgálja az Önkéntes Tűzoltó Egyesület, a Polgárőr Egyesület, a szociális ellátásban vesz részt a Felsőbácskai Kolping Egyesület, a Gondoskodás Vagyonkezelő Alapítvány.

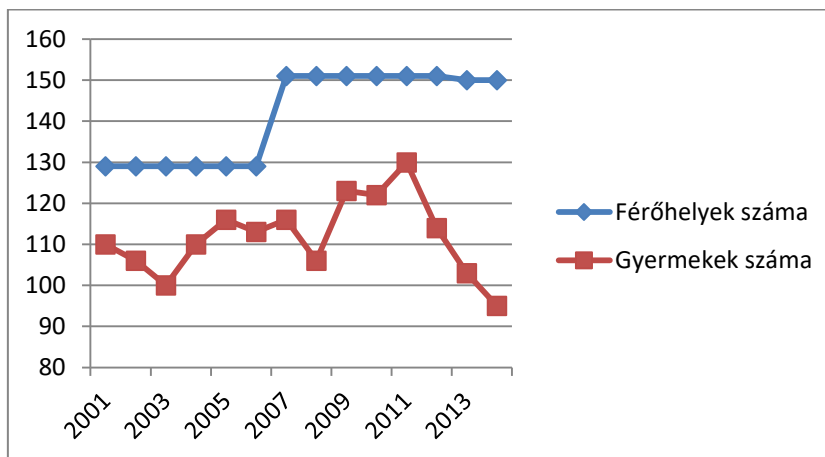
2.8 A település humán infrastruktúrája

2.8.1 Humán közszolgáltatások

2.8.1.1 Köznevelés

Vaskúton két épületben működik a német nemzetiségi kétnyelvű, a Vaskúti Német Nemzetiségi Önkormányzat kezelésébe 2015-ben átvett **óvoda**. A férőhelyek 2007-ben történt jelentős bővítése után 150 hely áll rendelkezésre. Hosszú ideje nagyon kevés gyermek születik, így az óvodai lehetőséget nem is tudja a nagyközség teljes egészében betölteni, a kihasználtság egyre erősebben csökken. A Kossuth Lajos utcai óvoda nagy kerttel rendelkezik, de a régi lakóház foltozgatása sokáig már nem folytatható, ezért a Damjanich utcai épületet terembővítéssel egyedüli ellátási helyként szándékozik továbbfejleszteni az önkormányzat.

12. ábra: Az óvodai férőhelyek és a beírt gyermekek számának alakulása, 2001-2014.

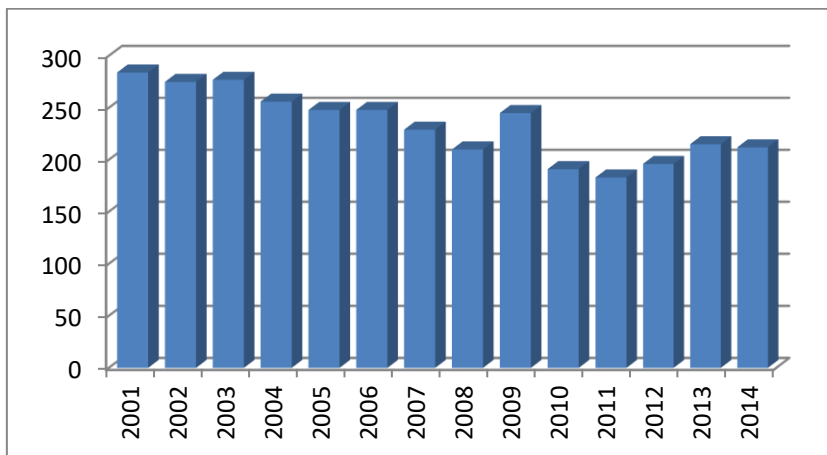

Forrás: KSH, T-Star

A gyermeklétszám mérséklődése ellenére 2013-ig hat csoportban, jelenleg 5 vegyes csoportban foglalkoznak a kicsikkel, így egy-egy csoportban a kevesebb gyermekre jobban oda tudnak figyelni, hatékonyabban tudják segíteni fejlődésüket. Az óvodapedagógusok száma 2004-ig 14 fő volt, ez mostanra 11 főre csökkent. Közülük 9-en rendelkeznek német nemzetiségi óvodapedagógus szakirányú végzettséggel.

A demográfiai folyamatok következményei az **általános iskolában** is jelentkeztek. A Vaskúti Német Nemzetiségi Általános Iskolába – kisebb hullámzások mellett – egyre kevesebben járnak. Értéke az iskolának a német nemzetiségi oktatás, ezt a tanulók majdnem mindegyike ki is használja. A tanulók döntő többsége helybéli, korábban 5-10 fő, 2014-ben 23 tanuló volt bejáró.

13. ábra: Az általános iskolai tanulók számának alakulása, 2001-2014.

Forrás: KSH, T-Star

Az évezred elején 16 osztályt indítottak, ez folyamatosan csökkent 8-9-re, 2014-ben viszont már 12 osztályban folyt a tanítás. Az iskolák, termek ellátottsága javult - bővült a számítógépek száma, amelyeket egyre több gyermek használ. A főállású pedagógusok állománya szűkült, 2001-ben 31 fő volt, 2014-ben 18 tanár tanította a tanulókat. A leterheltségük erősödött, korábban nagyjából kilenc tanuló jutott egy tanárra, ez fokozatosan 12-13-14 főre emelkedett, 2014-ben átlagosan 11 gyermekkel kellett foglalkozniuk.

Vaskúton nem működik középiskola, a gyerekek többnyire Bajára mennek tovább tanulni.

2.8.1.2 Felsőoktatás

Vaskúton nincs felsőoktatási intézmény, a fiatalok Baján, Pécsen, Szegeden, Kecskeméten, budapesti egyetemeken, főiskolákon és az ország más településein szerezhetnek felsőfokú végzettséget.

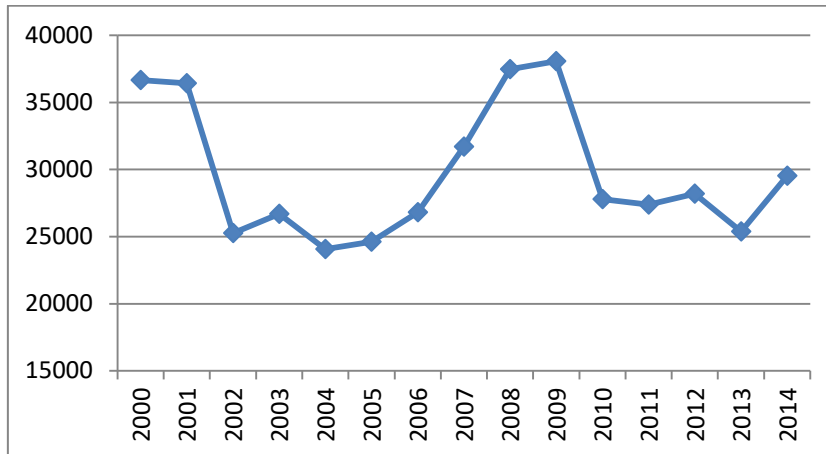
2.8.1.3 Egészségügy

Vaskúton nincsen **bölcsőde**, a gyermekek az óvodában kezdik közösségi életüket. Az előzetes interjúk során jelezték a lakosok – nem csak a kisgyermekes családok részéről –, hogy a bölcsőde hiánya az óvodába potenciálisan jelentkezők létszámát is megnyirbálja, általában ugyanis a választott bölcsődéhez tartozó óvodába járatják tovább a szülők gyermeküket. Ez a tendencia az iskolába való átlépéskor is érvényesül. Fontos tehát annak átgondolása, hogy Vaskút rendelkezzen-e a későbbiekben saját intézményi ellátással.

A nagyközségben két **háziiorvosi** körzet van, de jó ideje csak egy orvos látja el a betegeket. Minden lakos átlagosan 8-10 alkalommal kereste fel orvosát. A betegek ellátásának többsége a rendelőben történik, a lakáson történő beteglátogatások aránya jelentősen mérséklődött: az évezred elején az ellátás 11-14 %-ban otthon történt, 2014-ben már csak 2,5%-ban.

Vaskúton anya- és nővédelmi szolgálat működik, fogorvosi rendeléseket is fel lehet keresni. A szakorvosi ellátást és a kórházi kezeléseket a vaskútiak elsősorban Baján vehetik igénybe.

14. ábra: A háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatottak számának alakulása, 2000-2014.

Forrás: KSH, T-Star

2.8.1.4 Szociális közszolgáltatások

Az idősök ellátását bentlakásos intézménnyel is meg tudja oldani Vaskút. Korábban a bölcsőde helyén létesítettek 18 férőhelyes otthont, 2004-ben pedig új helyen, a Damjanich utcában adták át az Idősök Otthonát 50 férőhellyel. Fenntartója, működtetője a nagyközségi önkormányzat. Működési engedélye szerint bárhol fogad idősöket. A vaskútiak előnyt élveznek, nagy könnyebbség számukra, hogy saját közegükben maradhatnak. A kihasználtság szinte mindig teljes (75-en vannak várólistán), sőt, előfordul, hogy egy-két fővel többet is fogadnak. A mindennapi ellátáson kívül különböző foglalkozásokkal, programokkal szórakoztatják a bentlakókat. Az Otthont 17 db emelt szintű, 1-2 személyes (40 m²-es: nagszoba, konyha, fürdőszoba) apartman egészíti ki.

A szociális közszolgáltatások nagy részét a nagyközség a Kolping Alapszolgáltatási Központ és Támogató Szolgálatra bízta. Az általuk nyújtott szociális étkeztetésben (Bátmonostori konyháról szállítva) 2014-ben 60 fő részesült, házi gondozással 13 főt láttak el. Bevezették a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást is, kezdetben 9-10 fő vette ezt igénybe, 2014-ben 4 fő használhatta.

Az önkormányzat többféle módon anyagilag is igyekszik segíteni a rászorulókat: rendkívüli települési támogatást lehet kérni; a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez lakbértámogatást, közüzemi díj támogatást nyújt; lehetőség van fogyatékos gyermek családjának segítésére; odaítélhető a gyógyszerkiadások vagy a karácsonyi kiadások viseléséhez nyújtott támogatás.

2.8.1.5 Községi művelődés, kultúra

A Vaskút Könyvtár, Információs és Községi Hely több mint 11 ezer könyvtári egységgel (könyv, folyóirat, kézirat, stb.) várja az olvasókat. A kecskeméti Katona József Könyvtár partnereként az igényelt, helyben nem fellelhető könyveket rövid időn belül be tudják szerezni. A beiratkozott olvasók száma 450-480 fő körül alakul, egy-egy olvasó átlag 14-15 könyvet vitt haza. Fontos feladata a könyvtárnak a helyi nemzetiségi oktatás kiszolgálása is, így ilyen típusú dokumentumok beszerzését is szem előtt tartják.

Széles palettával szolgálja ki a nagyközség lakosságát a Községi Ház. Több szervezetnek ad otthont (Nyugdíjas Klub, Vaskúti Német Hagyományörző Táncgyűlés, Mozgáskorlátozott Egyesület, Vöröskereszt Helyi szervezete, Vaskúti Székelyek Egyesülete, Kedd Esti Tánckar, Rákóczi Szövetség Vaskúti Szervezete, Vaskúti Németek Kulturális Köre). Itt fogadja ügyfeleit a Vaskúti Víziközmű Társulás, a falugazdász, a Térségi Családsegítő Szolgálat. Itt tartja művészeti foglalkozásait, óráit a Danubia Alapfokú Művészetoktatási Intézmény.

Az érdeklődők a képtárban Fejes István kiállítását, illetve a múzeumban Knipf József plébános hagyatékát tekinthetik meg. A Kossuth Lajos utcai rendezvényteremben akár lakodalmat, akár bált, vagy nagyobb összejövetelt lehet lebonyolítani. Hiányossága a létesítménynek, hogy az ételfelszolgálat lehetősége korlátozott, sem a melegítés, sem a tálalás-mosogatás nincs

2.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése minden település, az egész ország számára alapvető jelentőségű. Minden állampolgár számára – bármely nemhez, társadalmi csoporthoz, nemzetiséghez tartozzon, legyen akármilyen korú és jövedelmű – biztosítani kell az esélyt az alapvető életfeltételekhez, szociális és egészségügyi ellátáshoz, oktatáshoz, munkaalkalomhoz, kulturális, sport és szórakozási lehetőségekhez.

Vaskút ugyan nem készített helyi esélyegyenlőségi programot, az önkormányzat és intézményei tevékenységében mindig figyelembe veszi az egyenlős bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvényben foglaltakat.

Az esélyegyenlőség szempontjából érintett célcsoportba tartozhatnak Vaskúton a mélyszegénységben élők, a gyermekek, a nők és a fogyatékkal élők. A KSH-tól bekért adatszolgáltatás szerint a településen minden 10. aktív korú (15-59 éves) lakos (a lakosság 9,4 %-a) legfeljebb általános iskolai végzettségű és egyidejűleg nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. Számukra elsősorban a helyi munkalehetőség megteremtése jelentene esélyt a felzárkózáshoz, ehhez pedig a betelepülő vállalkozásokat segítő, vonzó fejlesztési beavatkozásokkal, a képzés/átképzés támogatásával és álláskeresési tanácsadással járulhat hozzá az önkormányzat és a helyi társadalom. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek helyzete nagyban függ a családjuk helyzetétől és lehetőségeitől, ezért az életvezetési tanácsadás, tájékoztatás és a szülők munkalehetőséghez juttatásának eszköze alkalmazható. A nők egyenlő esélyei érdekében különösen fontos a munkahely-teremtés és lépéseket lehet tenni a családbarát munkahelyek kialakításának ösztönzésére, valamint a gyermekvállalást támogató programok megvalósítására. A fogyatékkal élők számára az akadálymentesítési hiányok felszámolása szükséges.

2.9 A település gazdasága

2.9.1 Vaskút gazdasági súlya, szerepköre

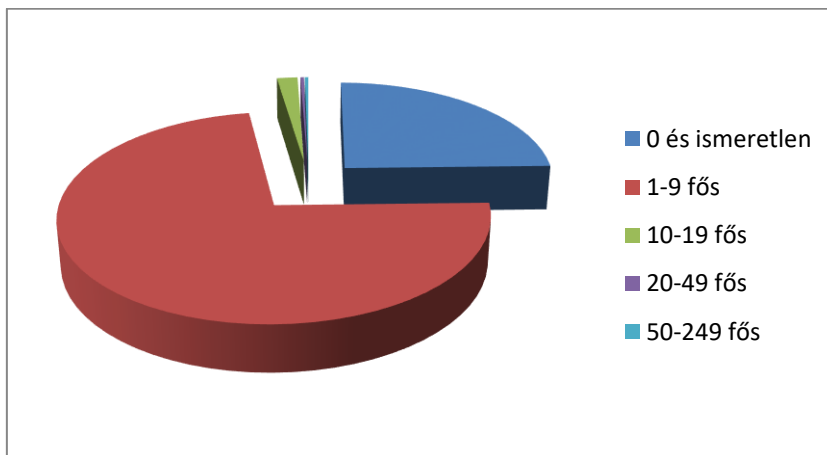
Vaskút hagyományosan mezőgazdasági, viszonylag szűk ipari, szolgáltató tevékenysége nem túl vonzó tényező a környékbeli települések lakói számára, kevés olyan vállalkozás van, amely máshonnan szerzi a dolgozóit. A szomszédos, még rosszabb helyzetű településekről mégis átjárnak: a 2011-es népszámlálás szerint a helyben foglalkoztatottak több mint egyharmada (282 fő) a környékbeli településekről ingázik Vaskútra. Sokkal inkább jellemző az, hogy a vaskútiak járnak el – főleg Bajára – dolgozni, a foglalkoztatottak több mint felének (647 fő) más településen van a munkahelye.

2.9.2 Vaskút főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

2014-ben 333 vállalkozás szerepelt a regisztrációban, számuk hullámvázán alakul – mindig vannak megszűnések, alakulások. A regisztrált vállalkozások egynegyede volt társas formájú, döntő többsége önálló vállalkozás – ez azért okozhat gondot, mert a társas vállalkozások általában stabilabbak, több embernek adnak munkát, az önálló vállalkozások viszonylag sérülékenyek, a munkaerő-piac helyzetét kevésbé javítják.

A vállalkozások döntő hányada – az országos tapasztalatokhoz hasonlóan – 10 fő alatti foglalkoztatottal rendelkezik, ide sorolhatók főleg az egyéni vállalkozások, az őstermelők, de vannak közöttük betéti társaságok is.

15. ábra: A regisztrált vállalkozások létszám-kategóriánkénti megoszlása, 2014.

Forrás: KSH, T-Star

Létszám tekintetében a legnagyobb foglalkoztató az FBH-NP Közsztaláltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság 123 fővel – ez a vállalkozás működteti a Felső-Bácskai Regionális Komplex Települési Hulladékkezelő Telepet, amely a megye déli térségének hulladékát gyűjti, szállítja, ártalmatlanítja. Ezt követi a Felső-Bácskai Hulladékgazdálkodási Kft 61 fővel. A Vaskút-Fenster Kft 32 embernek ad munkát, ahol fából és műanyagból nyílászárókat készítenek. Megemlíthető még a MEROME Agrár-ipari Kft 15 alkalmazottal; a Duna-Spárga Kft 13 fővel; vagy a SZ&W Építőipari Kft 10 dolgozóval.

Árbevétel tekintetében is az említett vállalkozások vezetnek. A regionális hulladékkezelő Kft 2,1 milliárd, a Felső-Bácskai Hulladékgazdálkodási Kft 806 millió Ft árbevételt ért el 2014-ben. A Duna-Spárga Kft 432 millió; a MEROME Agrár-ipari Kft 271 millió; a Georgicus 2000 Bt (gyógyszer-kiskereskedelemmel) 267 millió; a Vaskút-Fenster Kft 175 millió forintos bevételt realizált. A Sugo-Prim Kft építőipari munkákkal, a Dugolity-Transz Kft fuvarozással tudott 130 millió Ft feletti árbevételt elérni.

6. táblázat: A regisztrált vállalkozások száma nemzetgazdasági áganként, 2014.

Nemzetgazdasági ág	Vállalkozások száma, db	Ezen belül a társasok aránya, %
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	139	6,475
Ipar	24	83,333
Építőipar	28	42,857
Kereskedelem, gépjárműjavítás	31	41,935
Szállítás, raktározás	7	57,143
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	11	36,364
Információ, kommunikáció	7	57,143
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	11	27,273
Ingatlanügyletek	23	26,087
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	20	30,000
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	10	20,000
Oktatás	7	14,286
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	2	50,000
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	3	33,333
Egyéb szolgáltatás	10	10,000

Forrás: KSH-T-Star

A vaskúti székhelyű regisztrált vállalkozások meghatározó része (42 %-a) az agráriumban tevékenykedik, ezek viszont alapvetően egyéni vállalkozások, őstermelők – mindössze 9 társas vállalkozást tartanak nyilván. A jó minőségű földterületeken alapvetően gabona-, napraforgó-, spárga-, takarmánytermesztés folyik. Az állattenyésztéssel foglalkozók között található pl. a Bács-Nyúl Kft, a Bácsvad Bt, a szarvasmarha-tenyésztő MZ-AGRO Mezőgazdasági Termelő Kft.

A nagyközségben 24 ipari vállalkozást tartottak nyilván 2014-ben, köztük vannak élelmiszergyártók (pl. a Gergely Gasztronomi Plusz Kft gyorsfagyasztott töltött és töltetlen tésztaféléket gyárt); épületasztalos termékeket, bútorokat előállítók (pl. Vaskút-Fenster Kft, Klock Asztalos Bt, Hirmann-Fa Kft, Varga és Társai Bt, Alka-Egzóta Kft); a Horváth & Mstil Kft sportruházatot, az Alizée Bt alsóruházatot gyárt. A Pro-Team Nonprofit Kft vaskúti telepén élelmiszeripari bércsomagolást végeznek.

Az építőipar országosan tapasztalható válsága itt is éreztette hatását, számos vállalkozás nem tudott talpon maradni; most néhány Kft, Bt és több egyéni vállalkozó szolgálja ki az igényeket. Vállalnak építést, szerelési munkákat, térkőburkolást. A kereskedelemmel, gépjárműjavítással foglalkozók közel fele társas formában működik, vannak köztük kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkező nagykereskedők.

A kiskereskedelmi üzletek száma változó, a fizetőképes kereslet alapján bezárnak-nyitnak boltokat, tendenciáját tekintve csökkenés mutatkozik: 2000-ben még 33 kiskereskedelmi bolt üzemelt, ez 24-re mérséklődött. Ebből hat élelmiszer-vegyesbolt, hat iparcikk-vegyesbolt, 2-2 zöldséges és húsbolt volt 2014-ben. Három virágüzlet és két nemzeti dohánybolt szolgálta ki a vásárlókat. Lényegében minden szaküzlet-típusból kevesebb van, számos árut Baján lehet megvásárolni.

A szállítás, raktározás ágazatban is kemény versennyel és kihívásokkal kell megküzdeniük a vállalkozásoknak, a költségek emelkedését, az előírások, elvárások szigorodását nehezen tudják kigazdálkodni; 2000-hez képest majdnem megfeleződött a vállalkozások köre.

A vendéglátóhelyek számának alakulása is a fizetőképes kereslet változásait követi. 2000-ben 10; 2006-ban 13; 2014-ben 7 vendéglátóhely fogadta a betérőket. Egyetlen vendéglője van a nagyközségnek, a Szőlőfürt Vendéglő, ezen kívül három italüzlet és két cukrászda szolgálja ki a vendégeket.

Vaskúton nincs kereskedelmi szálláshely. A vadásztársaság 8 apartmanos vadászháza, amely LEADER-program keretében épült, speciális vendégekért fogad. Egy magánszálláshely is fogadja a turistákat 14 férőhellyel. A nagyközségben számos rendezvényt, bált szerveznek, ezek azonban alapvetően a helybeliek szórakozását szolgálják, turisztikai vonzerőt kevésbé képeznek. A nemzetiségi rendezvényeken megjelennek a testvértelepülések, a nemzetiségi szervezetek képviselői, akiket magánszemélyeknél helyeznek el.

Jelentősebb rendezvény a három napos Falunap, júliusban a Mária-hordozás; egy-egy ünnephez kötődően is szerveznek programokat (május 1., gyermeknap, október 23., advent, Pünkösöd előtt Német Nemzetiségi Nap). Többféle bálon lehet részt venni: Bunyevác Prelo, Székely Bál, Sváb Bál, Kolping Farsang, Iskolai Alapítvány Bál, augusztus 20-án utcabál, szeptemberben szüreti bál, novemberben az Óvodai Alapítvány Bál.

2.9.3 A gazdaságfejlesztés eszközei, lehetőségei, korlátai

A helyi gazdaságfejlesztés egy olyan folyamat, amelyben minden szereplőnek –önkormányzatnak, vállalkozásoknak, civil szervezeteknek, intézményeknek – az együttműködésére van szükség annak érdekében, hogy egy fenntartható gazdaság, egy fenntartható fejlődés jöhessen létre.

A település gazdasági fejlődését szolgáló nemzetközi, nemzeti folyamatokra kevésbé lehet hatást gyakorolni, vannak azonban olyan eszközök, amelyekkel helyi szinten is hozzá lehet járulni a vállalkozások fejlődéséhez, fejlesztéseikhez.

A helyi vállalkozásfejlesztés, beruházás-ösztönzés érdekében az önkormányzat a megfelelő körülményeket tudja biztosítani – pl. a vállalkozások telephely-kereséseit közművekkel, infrastruktúrával ellátott telkekkel segítheti: a Bajai út mentén kijelölt lakóterület egy részét gazdasági övezetbe átminősítheti. Az önkormányzat saját vállalkozásokat hozhat létre, ez is élénkítheti a gazdaságot. Pénzügyi támogatást is nyújthat akár azzal, hogy a helyi adót nem vet ki és ezzel vonzza a vállalkozásokat; akár azzal, hogy konkrét összegekkel segíti a rászoruló cégeket. A hivatali ügyintézés egyengetésével, vállalkozásbarát magatartás kialakításával is szimpatikusabbá lehet tenni a nagyközséget. Tartalékokat rejt a külföldi befektetések bevonása terén a német nemzetiség erőteljes jelenléte Vaskúton, valamint a délszláv nemzetiség révén a szerbiai és horvátországi határon túli kapcsolatok bővítésében.

Az önkormányzat a gazdasági együttműködések fejlesztésében is részt tud venni, találkozik szervezésével, a település erőteljes marketingjével segítheti a nemzetközi, nemzeti és helyi kapcsolatok kialakulását, megszilárdulását. A helyi termékek propagálásával, ezek fejlesztésének támogatásával a helyi vállalkozások erősödéséhez járulhat hozzá. Növelheti a község imázsát a számos kulturális örökségvédelmi értékre (kunhalmok és földvárakra, műemléki Kálváriára és helyi védett épületekre) alapozott marketing-tevékenységgel.

A segítségnyújtásnak vannak forrásokat nem igénylő megoldásai, gondot jelent viszont az, hogy az önkormányzat szűkös keretei korlátozottan teszik lehetővé az anyagi támogatást, fejlesztést. Számos területen – pl. közoktatás – településen kívüli döntések születnek, amelyeket emiatt elég nehéz a helyi igényekhez igazítani. A helyi politikai szereplők és csoportok együttműködési zavaraira utaltak a helyi sajtóban (Vaskúti Hírek) és az interjúkban megmutatkozott, gyakran félreértéseken alapuló nézeteltérések, melyek a fel nem ismert közös érdekek mellőzéséhez vezethetnek. Gyakori egyeztetésekre, a **helyi szereplők együttműködésére**, összefogására van szükség ahhoz, hogy az egész nagyközség fejlődni tudjon.

2.9.4 A gazdasági szervezetek fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések

A vállalkozások mindent megtesznek azért, hogy az erős versenyben piacon maradjanak, kedvező helyzetben terjeszkedjenek is. Ehhez többnyire valamilyen fejlesztésre, beruházásra van szükség. Ezeket a törekvéseket különböző pályázatok is támogatják, az európai uniós források különösen sokat segítenek. Az utóbbi években a vaskúti vállalkozások is igyekeztek kihasználni a pályázatok által nyújtott lehetőségeket, ezek révén számos fejlesztést céloztak meg.

Befejezett beruházás és támogatási összeg pl.:

- az FBH Kft. hulladékgazdálkodási fejlesztései (6 M; 246 M)
- a Chemical Marketing Kft. terménytárolója, hídmérlege, rakodógépe (57 M)
- a Gergely Gasztronómiai Kft. mélyhűtőtárolója, termékcsalád- és technológia-fejlesztése (21 M; 60 M; 40 M)
- a TETRABBIT Kft. nyúlhústermékcsalád kifejlesztése (83 M)
- a Fenster Kft. technológiai korszerűsítése (25 M)
- Hellenbarth Ferenc gépbeszerzése (26 M)
- a Merome Kft gépbeszerzése (15 M)

- Márton Csaba fiatal gazda juhászatának kialakítása (8 M)

Ezek a bővítések, fejlesztések, beszerzések hozzájárulnak a vállalkozások árbevételének növeléséhez, nyereségességük fokozásához és emellett több munkahelyet is teremtenek.

A vállalkozások a jövőben is terveznek fejlesztéseket. Az ALKA-EGZÓTA Kft. pl. már benyújtotta pályázatát Széchenyi 2020 GINOP pályázati forrásra, amellyel termelési kapacitását bővítené.

A vállalkozások további bővítési – ezáltal munkahely-teremtési – elképzeléseit egyrészt a nemzetközi környezet (a piaci viszonyok, kapcsolatok), a hazai jogi, pénzügyi, egyéb háttér, másrészt a helyi lehetőségek segíthetik, az Önkormányzat a rendeletei, támogatásai, saját fejlesztései (pl. kerékpárút-hálózat bővítés) révén hozzájárulhat a vállalkozások fejlesztéseihez is.

2.9.5 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Bármely település versenyképességének fontos eleme az **elérhetőség**, a közlekedési helyzet, a térségben kialakult kapcsolatrendszer. Baja kistérségének Szerbia határán való elhelyezkedése pillanatnyilag gyengeségnek tekinthető, melyen közlekedésfejlesztési beavatkozások (új, gyors 51-es nyomvonal Zombor irányába) és külső tényezők javíthatnak (pl. teherforgalmi határátkelő megnyitása). Budapest megközelíthetősége az M6 autópálya révén sokat javult, az elérési idő azonban ezzel együtt is kedvezőtlen (2-2,5 óra). Vaskúthoz legközelebb az 51-es főút van, a nagyközségen a Baja – Bácskentgyörgy 5506 jelű út megy át. A vasút is Baján érhető el (9 km). A távolsági busz naponta 8-10 alkalommal jár (munkaszüneti napokon ritkábban), elég nehéz a munkakezdéshez, az iskolai kezdéshez és a hazatéréshez igazodni, késő esti program, szórakozás után pedig már nincs buszjárat.

Fontos vonzerő lehet a munkaerő olyan szintű és összetételű képzettsége, amelyekre a vállalkozásoknak szükségük lehet. A képzettségi szint folyamatosan emelkedik ugyan, de nincs olyan kiemelkedő, jellegzetes képzettség, hagyomány, amely ide csábítaná a vállalkozásokat. Esetenként még az elvégzendő munkához sem találnak megfelelő embereket (pl. mezőgazdasági idénymunkák).

Napjainkban – a világtendenciák alapján – húzó ágazat a tudás, az innováció, a kutatás-fejlesztés. Tekintettel arra, hogy Vaskúton még középiskola sincs, jelentős kutatási tevékenységről nem beszélhetünk. Minden vállalkozás igyekszik alkalmazkodni a piaci változásokhoz, az igényekhez, ennek érdekében keresik az új megoldásokat, eljárásokat, új termékek kifejlesztésén munkálkodnak, de ez még nem tekinthető jelentős K+F ténykedésnek.

2.9.6 Ingatlanpiaci viszonyok

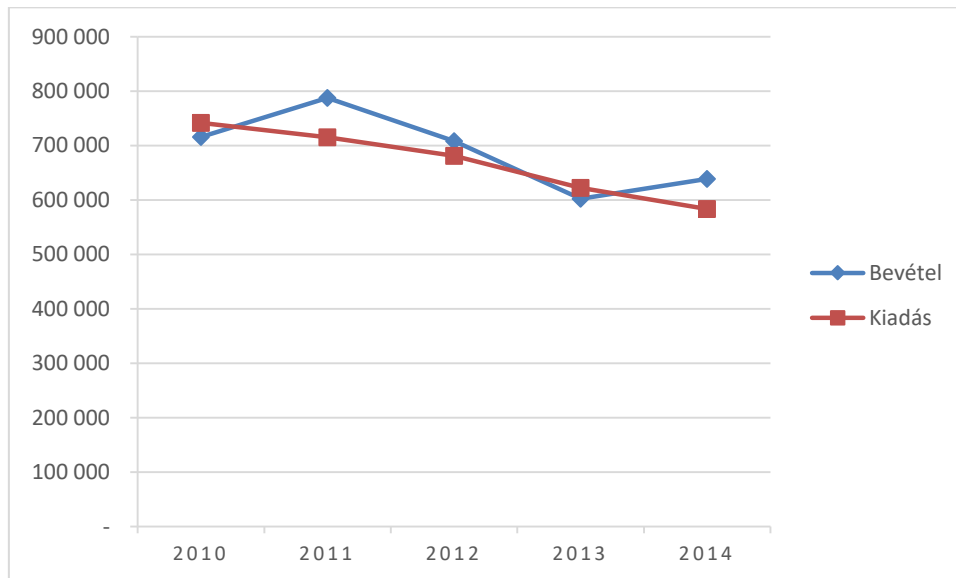
A 2011-es népszámlálás alkalmával a lakásállományt is felmérték. Akkor 1382 lakást írtak össze, ebből 88-ban nem laktak. A munkalehetőségek korlátai, a gyermekek iskoláztatása és egyéb okok miatt többen más településre költöznek, az idősebbek halála miatt is sok lakás, családi ház értékesítésére kerül sor. A kínálatban a 100-130 m²-es, 180-200 m²-es lakás egyaránt szerepel, vannak két család elhelyezésére alkalmasak is. Szinte mindegyikhez különböző nagyságú kert is tartozik. A kereslet ehhez képest gyérnek mondható, az elvándorlókhoz képest kevesebben telepednek le, így azok válogathatnak a kínált ingatlanok között.

2.10 Az Önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

2.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az önkormányzatnak folyamatosan át kell gondolnia a **költségvetését**, a sűrűn változó jogszabályi, hatásköri, finanszírozási környezetben kell a kötelező és az önként vállalt feladatait ellátni. A szűkülő költségvetési források miatt előfordulhat az is, hogy egyes önként vállalt feladatokat nem tudnak megvalósítani.

16. ábra: Az önkormányzat bevételeinek és kiadásainak alakulása, 2010-2014.

Forrás: Vaskút költségvetési rendeletei

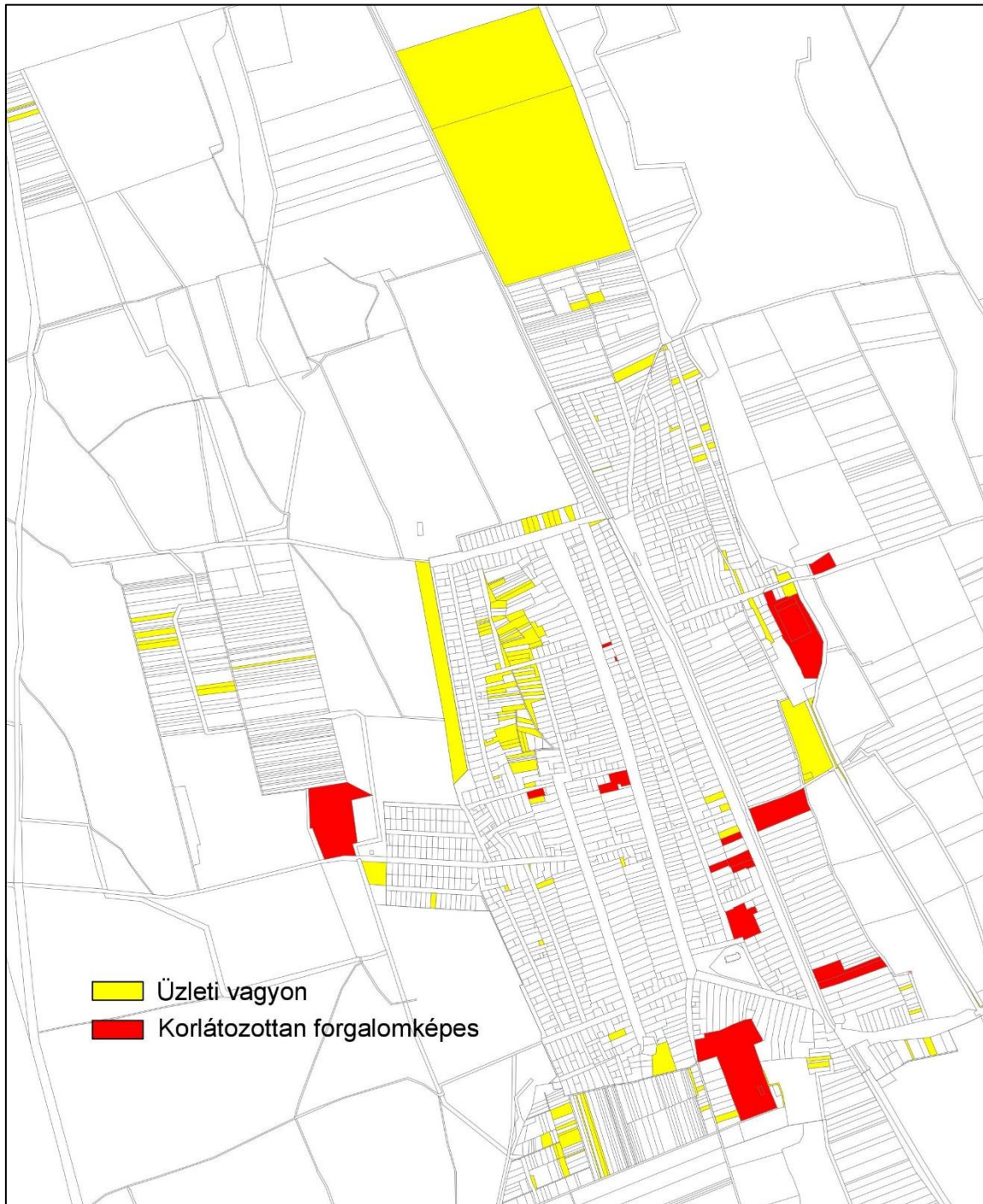
Az elmúlt években számos alapvető változás, átrendeződés zajlott – a normatívák, a kötött állami hozzájárulások erőteljes csökkentése, intézmények központosítása, stb. – amelyeknek hatása a költségvetésben is megmutatkozik. A bevételeket jelentősen meghaladó kiadások egyrészt hitelfelvételre, másrészt erőteljes takarékosági intézkedésekre sarkallta az önkormányzatot. 2014-ben már helyreállt az egyensúly, a bevételekből tudták fedezni a felmerülő kiadásokat.

Az önkormányzat különböző ingatlanokkal is rendelkezik, amelyeknek helyzetét és az ezekről szóló gondoskodást, terveket a **vagyongazdálkodásról** szóló rendelet tartalmazza. Utak és csatornák számos telke tartozik a forgalomképtelen kategóriába, ezek karbantartása rendszeres feladatot ró az önkormányzatra. Vannak korlátozottan forgalomképes ingatlanok (pl. községháza, idősek otthona, óvoda, általános iskola, rendezvényház, közösségi ház, orvosi rendelő, sporttelep, temető, iroda- és üzemépület, stb.), melyek fenntartásáról, üzemeltetéséről, felújításáról, karbantartásáról – szükség esetén fejlesztéséről, bővítéséről – szintén gondoskodni kell.

Az önkormányzat 100 %-os tulajdonában van a Vaskúti Közterület Fenntartó és Szolgáltató Nonprofit Kft., amely közszolgáltatást lát el, de saját bevétellel – kiadással is rendelkezik. Négy éves működése alatt három nyereséges és egy veszteséges évet zárt. Vaskút résztulajdonos a Felső-Bácskai Nonprofit Kft-ben, amely a működési területén lévő települések szilárd hulladékkezelési közszolgáltatását, valamint a szelektív hulladékok gyűjtését és kezelését, ártalmatlanítását végzi. A telep területe Vaskút K-i igazgatási határrészén található.

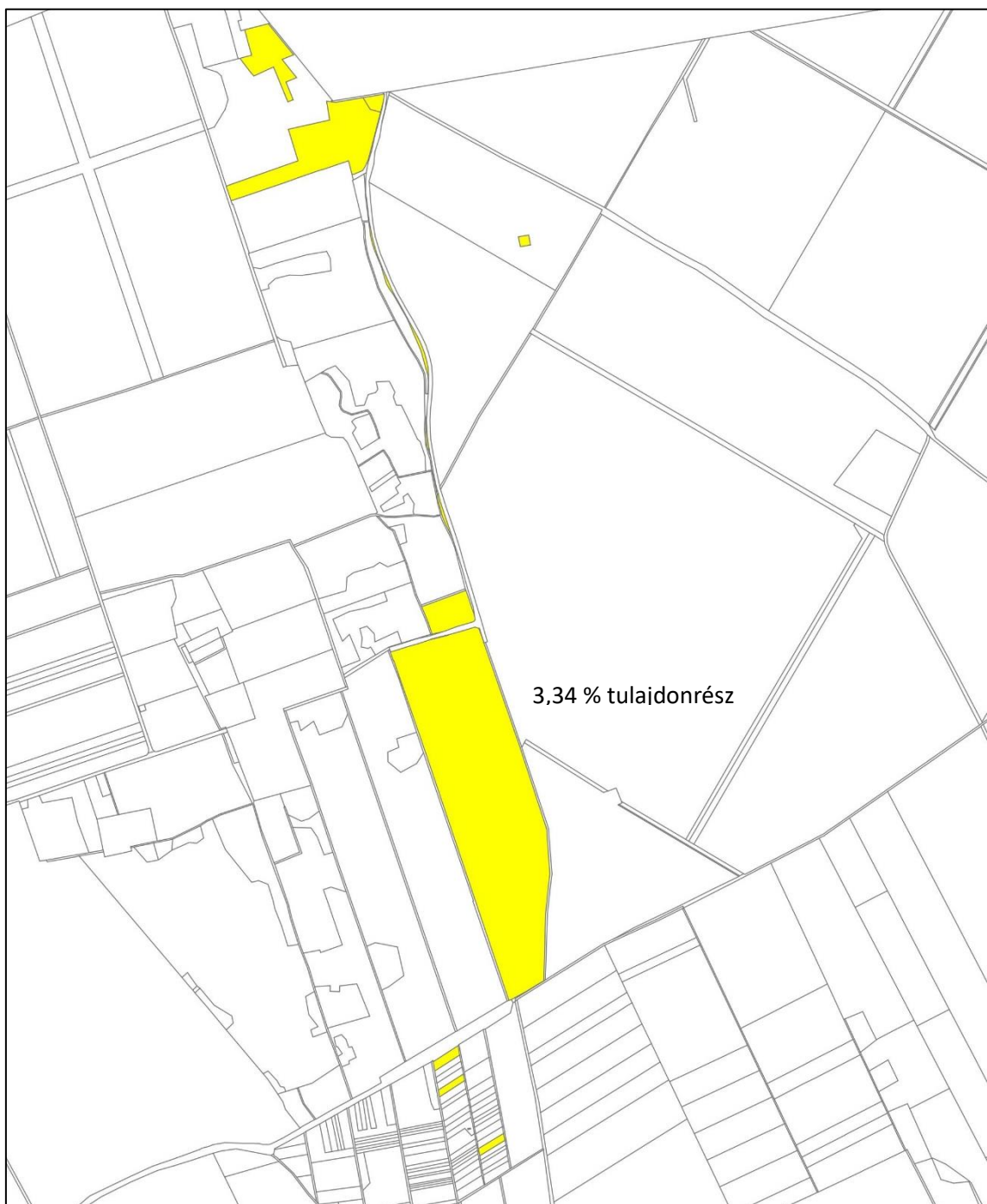
Az önkormányzat forgalomképes üzleti vagyonát képező telkek összes területe meghaladja a **100 hektárt**, ide tartozik jó néhány lakóházas ingatlan (szám szerint 13 db), valamint – jellemzően az ÉNy-i mélyfekvésű belterület-részen – „kivett” beépítetlen területek, továbbá külterületi szántó-, szőlő, erdő- és legelő művelésű telkek sora. Az üzleti vagyon fontos része a lakó- (és a tervek szerint gazdasági-) területfejlesztésre tartalékolt, Bajai út menti ún. „spárgaföldek” két telke (40,4 hektár).

14. térkép: Önkormányzati tulajdonú ingatlanok a belterületen és környékén

Forrás: önkormányzati vagyonrendelet feldolgozása az Új-Lépték Bt szerkesztésében

15. térkép: Önkormányzati tulajdonú ingatlanok a külterületen

Forrás: önkormányzati vagyonrendelet feldolgozása az Új-Lépték Bt szerkesztésében

2.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A képviselő-testület két állandó bizottságot hozott létre: Pénzügyi, Ügyrendi, Szociális- és Egészségügyi Bizottság, valamint Településfejlesztési, Közoktatási, Kulturális és Sport Bizottság. Utóbbi foglalkozik közvetlenül a településfejlesztéssel de értelemszerűen a másik bizottságnak is van kapcsolódása a témához.

A Polgármesteri Hivatalon belül a településüzemeltetési, a gazdálkodási és a szociális ügyekkel foglalkozó szakemberek, valamint – saját projektjeiket illetően – az intézmények szakemberei végzik a pályázatok figyelését, előkészítését, menedzselését, szükség szerint monitoringját. A konkrét fejlesztési koncepciók, programok, pályázatok kidolgozásához legtöbbször külső szakértőket vesznek igénybe.

2.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Egy önkormányzat számos közvetlen és közvetett eszközzel tudja segíteni a településen működő vállalkozásokat. Az ipari vagy kereskedelmi-szolgáltató, esetleg mezőgazdasági üzemi övezet kijelölésével, közművesítésével, útfeltárással az új vállalkozások számára megteremthetők a működés alapfeltételei. Vaskúton jelentős méretű gazdasági jellegű építési övezetek vannak szabadon, egy részük azonnal felhasználható barna-, vagy zöldmezős beruházásra. Más részükön hiányoznak egyes beépítési feltételek (művelésből való kivonás, telekalakítás, közművesítés), de konkrét érdeklődés hiányában a terület igénybe vételéhez még esetleg hiányzó előkészítő lépések nem történtek meg. Lehetséges, hogy a kijelölt területek fekvése nem vonzó a beruházók számára, megfontolandó a Bajai út mentén tervezett lakóterület egy részének gazdasági övezetté való átminősítése.

A vállalkozásokat érintő döntés a helyi adópolitika is. Vaskúton helyi iparüzési adót 500 ezer forintot meg nem haladó adóalap esetén nem kell fizetni, egyébként a mértéke 2 %. Az építményadó a magánszemély tulajdonában lévő épületekre, telekre, a nem magánszemély által bérbe adott lakásra egységesen 7 ezer Ft/év. Előnyös a vállalkozások számára, hogy építményadót a magánszemélyeknek bérbe adott lakásokon kívül egyéb (pl. iroda-, üzem-) épületeikre nem kell fizetni.

2.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

A nagyközség munkaerő-piacán az települési és a nemzetiségi önkormányzat is megjelenik munkaadóként. Jelenleg (2016) a települési önkormányzat a hivatalában és a hozzá tartozó intézményeknél 42 főt foglalkoztat közalkalmazotti, köztisztviselői minőségben, a legtöbben az Vaskúti Idősek Otthonánál (24 fő), valamint a Vaskúti Közös Önkormányzati Hivatalnál (13 fő) dolgoznak. A Vaskúti Német Nemzetiségi Önkormányzat működteti a Vaskút-Bátmonostor Német Nemzetiségi Óvoda intézményt, melynek vaskúti ellátóhelyein a dolgozók statisztikai létszáma 15,5 fő.

A közmunkaprogramban az önkormányzat 2015-ben 103 főt foglalkoztatott rövidebb-hosszabb ideig. A pályázati forrásból 100 %-ban finanszírozott programokban összesen 26 millió Forint munkabért fizetett ki a település. Néhányan képzéseken vettek részt (számítógép-kezelés, szociális ápolás), melyek a későbbi elhelyezkedési esélyeiket növelik. A legnagyobb arányban a közterületek fenntartásában végeztek feladatokat a közmunkások, ezen kívül részt vettek az intézmények karbantartásában (3 fő szakmunkás), alkalmanként az intézményekben dolgozó közalkalmazottaknak besegítettek a dömping-munkákban (nyári nagytakarítás, stb.) és az önkormányzat kertészetében is hasznosították magukat.

A közfoglalkoztatottak sokat tudtak segíteni a településüzemeltetésben, egyúttal csökkent a regisztrált munkanélküliek száma, az érintettek pedig a segélynél magasabb összegű bért vihettek haza.

2.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás

Az önkormányzat összesen 24 db bérlakással rendelkezik, amiből 1 db komfort nélküli, 6 db komfortos, 17 db összkomfortos. A lakások közül 14 db szociális jelleggel, a többi üzleti alapon van bérbe adva. A jelenleg érvényes bérleti díjakat 2014. januártól alkalmazza az önkormányzat.

Egyéb, nem lakás célú helyiségek is bérelhetők az önkormányzattól.

7. táblázat: Az önkormányzat tulajdonában álló nem lakás célú ingatlanok

cím	jelleg
Kossuth u. 97./ A.	iroda
Kossuth u. 92.	iroda
Kossuth u. 91.	zeneterem
Kossuth u. 140.	tűzoltószertár
Kossuth u. 105	irodaház
Petőfi u. 106.	edzőterem
Petőfi u. 109.	üzem, raktár

Forrás:14/2006. (VIII. 30.) önkormányzati rendelet

A lakás- és ingatlangazdálkodás feladatait az önkormányzat a 100 %-os tulajdonában lévő Vaskúti Közterület Fenntartó és Szolgáltató Nonprofit Kft-re bízta. A cég tartja a kapcsolatot a bérlőkkel, beszedi a bérleti díjakat, intézi a karbantartási munkákat, a felújításokat. Tevékenységéről, költségvetéséről évente beszámol a képviselő-testületnek.

2.10.6 Intézményfenntartás

Az önkormányzathoz négy intézmény tartozik:

- Vaskúti Idősek Otthona (Damjanich utca 75-77.)
- Vaskúti Könyvtár Információs és Közösségi Hely (általános iskola épületében) – közművelődési ellátóhelyek is tartoznak hozzá: Közösségi ház (Petőfi Sándor utca 37-39. és Damjanich utca 40.); Rendezvényterem (Kossuth utca 107.).
- Közös Önkormányzati Hivatal (Kossuth utca 90.)
- Anya- és Gyermekevédelmi Szolgálat (Kossuth utca 97.).

Vannak olyan épületek, amelyek önkormányzati tulajdonban vannak, ugyanakkor a benn lévő intézmények már más fenntartóhoz kerültek. A Vaskúti Német Nemzetiségi Általános Iskola működtetője a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, az épülettel kapcsolatos fenntartási, karbantartási feladatok az önkormányzatot terhelik. A Kolping Alapszolgáltatási Központ és Támogató Szolgálat az önkormányzat által fenntartott Kossuth u. 142. alatti ingatlanban végzi a szerződésben átvállalt szociális alapellátást. A Vaskút-Bátmonostor Német Nemzetiségi Óvoda intézményt a Vaskúti Német Nemzetiségi Önkormányzat működteti, Vaskút településen belüli ellátóhelyei: Kossuth utca 140. sz. alatti óvoda; Damjanich utca 36. sz. alatti óvoda; általános iskolában működő melegítőkonyha.

2.10.7 Energiagazdálkodás

Az energiaellátásra fordított költségek racionalizálása általános fejlesztési szempont. Az önkormányzat tulajdonában, kezelésében lévő épületek átvizsgálásával, energiatakarékos hűtő-fűtő megoldások alkalmazásával jelentős megtakarítások érhetők el. Az épületek korszerűtlen

szigetelés miatti hő-vesztése, az elavult fűtőberendezések, kazánok nagyon sok pazarló forrást jelentenek, a falak szigetelésével, a nyílászárók cseréjével, a korszerű fűtőberendezések üzembe állításával sokat lehet spórolni. A megújuló energiaforrások használatának terjedése is segítheti az olcsóbb megoldásokat. Egyelőre nem használ az önkormányzat napelemeket, napkollektorokat, ezeket minél szélesebb körben kellene terjeszteni, több intézménynél is érdemes megfontolni felszerelésüket. Meg kellene vizsgálni a szakaszos fűtésszabályozás lehetőségét és ésszerűsíteni kellene a teljesítmény-lekötést. Célszerű volna jobban kihasználni a szélenergiát az ALERION Kft. által lefolytatott szélmérési adatokat is figyelembe véve. Költségtakarékos volna a LED-es világítás alkalmazása, mozgásérzékelők, időkapcsolók használata, a közvilágítás fogyasztásmérése.

2.11 Településüzemeltetési szolgáltatások

Az önkormányzati törvény értelmében az önkormányzatok feladata a települések megfelelő üzemeltetése: a köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágítás, a helyi utak és tartozékaik kialakítása és fenntartása, a közparkok, közterületek létesítése és gondozása, a parkolás megoldása. Egyéb közszolgáltatást is biztosítani kell, pl.:

- környezet- és természetvédelem
- vízgazdálkodás, vízkárelhárítás, ivóvízellátás, szennyvíz-elvezetés és -kezelés
- köztisztaság (kártevők, rágcsálók irtása)
- hulladékgazdálkodás.

A szolgáltatások nagy részének elvégzésére az önkormányzat létrehozta a Vaskúti Közterület Fenntartó és Szolgáltató Nonprofit Kft-t. Feladata a korábban említett ingatlankezelésen kívül:

- csapadék- és belvízelvezető hálózat karbantartása, üzemeltetése
- helyi közutak, közlekedési területek fenntartása, tisztítása (közlekedési táblák kihelyezése, útburkolati jelek festése, gödrök megszüntetése, aszfaltozás)
- köztisztaság biztosítása
- zöldfelületek (gyepek, virágágyások, játszóterek), erdők, parkok, temető kezelése

Az ellátásban érintett önkormányzatokkal kötött szolgáltatói szerződés alapján a Felső-Bácskai Hulladékgazdálkodási Kft a települési szilárd hulladék gyűjtésével, előkezelésével foglalkozik, részt vesz a szelektív hulladékgyűjtésben és a rendszeres lomtalanítási akciókban.

2.12 Táj és természeti adottságok vizsgálata

2.12.1 Természeti adottságok, tájszerkezet

Magyarország kistájainak katasztere alapján (szerk.: Dövényi Zoltán, 2010.) Vaskút Nagyközség közigazgatási területe az Alföld nagytáj – Bácskai síkvidék középtáj – Bácskai löszös síkság kistájhoz tartozik.

Növényföldrajzi szempontból: Pannonicum flóratartomány – Eupannonicum flóraidék – Praematricum faunajárás.

Állatföldrajzi szempontból: Közép-dunai faunakerület – Pannonicum faunakörzet – Eupannonicum faunajárás.

Domborzat, geológia, éghajlat

A vaskúti tájrész felszíne enyhén hullámos hordalékkúp-síkság, magassága 95-135 mBf között változik, jellemzően ÉK felől DNy irányba ereszkedik. Sajátos módon a belterület viszont erre az irányra merőlegesen, ÉNy-DK irányba lejt. A terület nagyjából 1,5-2,5 m-es lösztakaróval fedett. Az alacsonyabb részek üledékei általában tömöttebb, iszapos-agyagos képződmények. (További rövid bekezdés a helyi talajokról, bővebben a 1.17.1 részben.) A 2014. évi szennyvízcsatorna-projekthez készült talajmechanikai szakvélemény megállapítása szerint a belterület talajrétegződése igen homogén. A feltárások alapján megállapították, hogy a település területén jórészt szemcsés laza állapotú, iszapos homok, homoklisztes finom homok és finom homok rétegek voltak találhatóak. A rétegek sokszor meszesek. A felszíni szemcsés talajok általában a feltárás aljáig tömör állapotúak.

Vaskút térségében az éves napfénytartam 2060-2080 óra között változik, ezen belül nyáron kb. 820, télen pedig kevéssel több, mint 200 óra napsütés a valószínű. A hőmérséklet évi vegetációs időszaki átlaga 10,6-10,7°C, ill. 17,4-17,5°C. A 10°C-os napi középhőmérséklet átlépésének tavaszi-őszi határnapja április 1. és október 20-21. A 10°C-ot meghaladó középhőmérsékletű napok száma 200 körüli. A fagymentes időszak április 1-jén kezdődik, és október 25. körül ér véget. A településen és környezetében a legmelegebb nyári napok maximum hőmérsékleteinek átlaga 34,0°C fölötti, míg a leghidegebb téli napok minimumainak átlaga -16,5 és -17,0°C közötti.

A csapadék évi összege átlagosan 570-600 mm közötti, melyből a vegetációs időszakban 320-340 mm eső valószínű. A településen és környezetében a hótakarós napok száma 30-32 nap körüli és az átlagos maximális hóvastagság 20-22 cm. Az éghajlat a hőigényes növényfajok termesztéséhez megfelelő. Az uralkodó szélirány ÉNy-i, az átlagos szélesség 2,5-2,8 m/s közötti.

Forrás: Baja ITS Megalapozó vizsgálat

A földrajzi kistáj növényzete

(Magyarország földrajzi kistájainak növényzete alapján – Csathó Adrás István 2008 nyomán)

A kistáj a kitűnő talaj miatt javarészt beszántott, a főként peremhelyzetű homokvidékeken nagy területeket borítanak a felhagyott szőlők helyén kialakult fajszegény parlagok és a telepített, főleg tájidegen fajokból álló erdők. A növényzetet alapvetően a lösz és homok különböző arányú átmenetei határozzák meg. A szikes tavakat gyakran lecsapolták, medrüket ma általában szikes rét tölti ki. Az inváziós fertőzöttség különösen a homokvidékeken jelentős, regenerációs képesség a vízi, sziki élőhelyeket leszámítva gyenge. A korábban meghatározó löszpusztarétek mára egy-két megmaradt legelőn kívül, egykori szikes tavak partfalaira, mezsgyékre szorultak vissza (jellegzetes fajaik: szennyes ínfű – *Ajuga laxmannii*, tavaszi hérics – *Adonis vernalis*, pécsvidéki aszat – *Cirsium boujartii*, buglyos zanót – *Chamaecytisus austriacus*, vöröslő buvákfű – *Bupleurum affine*, karcsú orbáncfű – *Hypericum elegans*, selymes boglárka – *Ranunculus illyricus*, a gyapjas gyűszűvirág – *Digitalis lanata* – őshonossága vitatott, eltűnt: kónya zsálya – *Salvia nutans*). Az erdőssztyepprétek (magyar kutyatej – *Euphorbia glareosa*) és a löszfalnövényzet jelenléte jellegzetes, de állományaik viszonylag fajszegények, a sztyeppcserjések (törpemandula – *Prunus tenella*) szinte teljesen eltűntek. Az eredeti homoki vegetáció csaknem teljesen megsemmisült (érdes csüdfű – *Astragalus asper*, tarka sáfrány – *Crocus reticulatus*, egyhajúvirág *Bulbocodium vernum*). A szikesek gyakran jó állapotúak (kisfészkű aszat – *Cirsium brachycephalum*, csátés sás – *Carex divisa*, sokvirágú habszegfű – *Silene multiflora*, kisvirágú pozdor – *Scorzonera parviflora*, fogas somkóró – *Melilotus dentatus*, sziki pitypang – *Taraxacum bessarabicum*). Kevés a kékperjés láprét (mocsári nőszőfű – *Epipactis palustris*). Az erek növényzete (keskenylevelű békakorsó – *Berula erecta*) és az azokat kísérő mocsárrétek jó állapotúak. A ritkább gyomok közül jellegzetes a légyfogyó (*Myagrum perfoliatum*) és az olasz atracél (*Anchusa italica*).

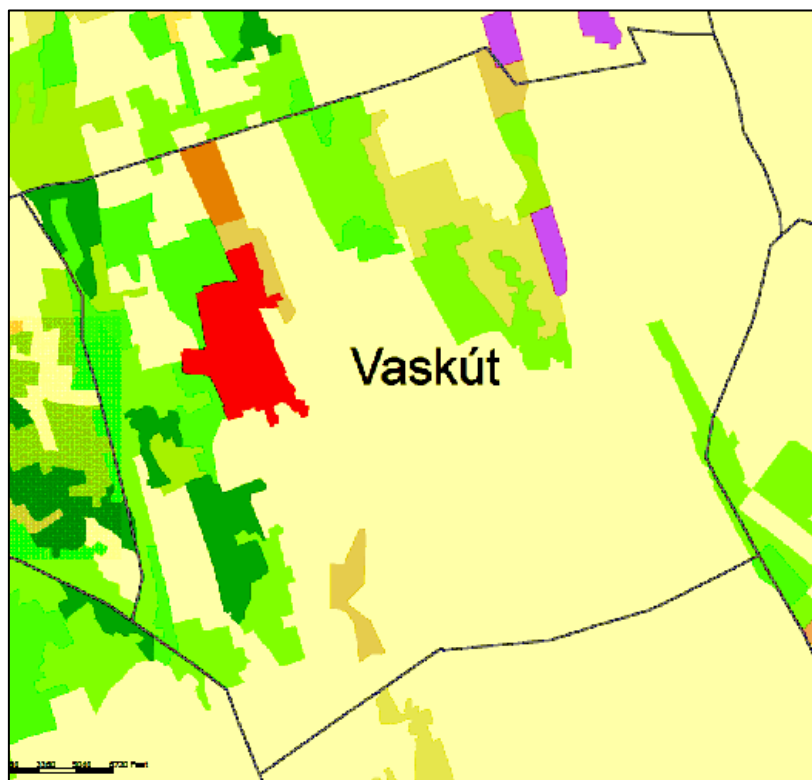
Gyakori élőhelyek: OC, RB, F2, B1a, D34;

Közepesen gyakori élőhelyek: BA, B5, B6, G1, OB, H5b, RC,F4, H5a, P2a, RA;

Ritka élőhelyek: D6, F5, OA, P2b, B2, H4, D2, M4, J1a, A1, B3, I2, I1, J6, A5, M6.

Fajszám: 800-1000; védett fajok száma: 20-40; özőnfajok: zöld juhar (*Acer negundo*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), tájidegen ősziróza-fajok (*Aster* spp.), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), amerikai alkörömös (*Phytolacca americana*), japánkeserűfű-fajok (*Reynoutria* spp.), akác (*Robinia pseudoacacia*), aranyvessző-fajok (*Solidago* spp.).

16. térkép: Vaskút település területének felszínborítottsága

Forrás: CORINE

- Összefüggő település szerkezet
- Nem összefüggő település szerkezet
- Ipari vagy kereskedelmi területek
- Út és vasúthálózatok és csatlakozó területek
- Kikötők
- Repülőterek
- Nyersanyag kitermelés
- Lerakóhelyek meddőhányók
- Építési munkahelyek
- Városi zöldterületek
- Sport szabadidő és üdülő területek
- Nem öntözött szántóföldek
- Rizs földek
- Szőlők
- Gyümölcsösök és bogyósok
- Legelők
- Komplex művelési szerkezet
- Elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes formációkkal
- Lomblevelű erdők
- Tülevelű erdők
- Vegyes erdők
- Természetes gyepek és természetközeli rétek
- Átmeneti erdős-cserjés területek

2.12.2 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek

Védett természeti területek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) hatálybalépése óta (1997. január 1.) *ex lege* – azaz a törvény erejénél fogva – védett természeti területnek minősül valamennyi „kunhalom” és földvár, amelyek kiemelt természetvédelmi oltalmáról a Tvt. 23. § (2) bekezdése rendelkezik. A Tvt. a halmokat és földvárakat a védett természeti területeken belül a természeti emlék kategóriába sorolja.

A vaskúti halmokról és földvárról újkori forrásokban első nyomot az ún. II. József-féle katonai felmérésben találunk. Az 1783-ban készült lap feltünteti a várat és a halmokat Vaskút nagyközségtől délre. Az északi csoportban 6 halmot, míg a déliben – a vár körül – kilencet.

A 4. és 8. számú halomból előkerült leletek (S formájú vaskapcsok, szögek, vaspántok, kard-, tör- és vésőtöredék, valamint a temetkezési rítus egyes elemei) nagy valószínűséggel a szarmata korra utalnak, de egyelőre alaposabb feltárás hiányában elhamarkodottnak tűnik a vaskúti halmok viszonylag szűk kronológiai határok közé szorítása.

A földvár kormeghatározásához sem a leletek, sem az ásatás lefolytatásáról, ill. eredményeiről közzétett adatok összegzése, elemzése nem visz közelebb. A császárkorhoz, tehát az Alföld szarmata korához való kapcsolódása mégis olyan feltételezés, melyet több történeti és történetföldrajzi adat is alátámaszt.

A halmok – kultúrtörténeti értékei mellett – jelentős botanikai értéket is képviselnek, így a rajtuk fennmaradt löszpusztarét- és törpemandulás sztyeppcserjés-állomány. E társulások erősen degradált állapotuk ellenére regionális szinten – és a Duna–Tisza köze léptékében nézve is – kivételes fajkészlettel rendelkeznek. A vaskúti halmokhoz tudománytörténeti nevezetesség is kötődik. A halmokon túlélt törpemandulásról 1957. július 12-én Zólyomi Bálint készített cönológiai felvételt (Zólyomi 1958).

A terület értékesebb növényfajai pl.:

- *Prunus tenella* Batsch (*Amygdalus nana* L.) – törpemandula (hangabarack), a Duna–Tisza közén fokozottan védendő faj, védett;
- *Althaea hirsuta* L. – borzas zilíz, Felső-Bácska flórájára új fajként (Prodán 1915, Szujkó-Lacza-Kováts 1993) került elő a halmokon az idei évben. Vöröslistas (Király 2007), regionálisan különösen veszélyeztetett, védendő faj;
- *Teucrium chamaedrys* L. – sarlós gamandor, regionálisan igen értékes, védendő faj;
- *Stachys recta* L. – hasznos tisztesfű, regionálisan védendő faj;
- *Rapistrum perenne* (L.) All. – rekenyő, regionálisan védendő növény;
- *Reseda inodora* Rchb. – szagtalan rezeda, a halmok egyik legjelentősebb növénytani ritkasága, védett;
- *Inula germanica* L. – hengeres peremizs, regionálisan különösen értékes, védett faj;
- *Taraxacum serotinum* (W. et K.) Poir. – kései pitypang, védett.

Az egyes régészeti lelőhelyek védetté nyilvánításáról szóló 24/2005. (VIII. 19.) NKÖM rendelet 8. §-a alapján a Vaskút, külterület 0358/2 helyrajzi szám alatt nyilvántartott szántó és a 0363 helyrajzi szám alatt nyilvántartott szántó és erdő művelési ágú, természetben a Várhely és Törökdombok dűlőben található – halmokat és földvárt magában foglaló – ingatlanok fokozottan védett régészeti lelőhelyek, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 23. § (2) bekezdése alapján törvény erejénél fogva védelem alatt állnak, e törvény rendelkezései alapján országos jelentőségű természeti emlékeknek minősülnek. A halmok jogi védelme megvalósult, ez azonban önmagában mégsem elegendő, napjainkra veszélyeztetettségük felerősödött,

pusztulásuk felgyorsult, ezért védelmük a természetvédelem és a kulturális örökségvédelem együttes, kiemelten fontos feladata.

Forrás: Balázs Réka (2010): Vaskúti titkok, kérdések (A vaskúti halmok és földvár)

Vaskúti halmok területén megvalósult természetvédelmi célú beavatkozások:

- Természetvédelmi célú beavatkozások lefolytatása érdekében a halom által érintett ingatlan telekalakítása megtörtént,
- Eltávolításra került a halmok területén található tájidegen feketefenyő, cserjék és sarjak a gyökérzet bolygatása nélkül.
- A halmok körüli szántóterületeket visszagyepesítésre kerültek – korábban hasonló élőhelyen fogott – löszpusztagyepekre jellemző magkészletből álló fűmagkeverékkel.
- A halmok bemutatására egy 3,5 km hosszú tanösvény létesült, amely Vaskút központjában és a halmok helyszínén bemutatja az itt található földtani, botanikai, régészeti és kulturális értékeket.

Forrás: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Natura 2000 területek

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet alapján meghatározott Natura 2000 területek nem találhatók Vaskút közigazgatás területén és az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet sem tartalmaz vaskúti földrészetet.

Természeti területek

A település az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet mellékleteiben nem szerepel.

Helyi jelentőségű védett természeti emlékek, területek

A település az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet mellékleteiben nem szerepel.

Egyedi tájértékek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (4) bekezdése alapján: „Az egyedi tájértékek megállapítása és nyilvántartásba vétele a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv (a továbbiakban: igazgatóság) feladata.” (Megjegyzés: ez esetben a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság.) Önkormányzati feladatot ez ügyben a Tvt. 6. (5) bekezdése határoz meg, mely szerint: „A településrendezési terv tartalmazza a tervezési területen található egyedi tájértékek felsorolását.” A település közigazgatási területére vonatkozó egyedi tájértékkatasztert a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság még nem készítette el.

Országos Ökológiai Hálózat

A településen az Országos Ökológiai Hálózat érintettsége nem tekinthető jelentősnek. A hálózat elemei közül csak az ökológiai folyosó található meg. Ez döntően az Igali-főcsatorna mentén húzódik.

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

Az OTTrT. 14/A. § (1) bekezdése alapján: „A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete területét a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja.” Az övezetre vonatkozó előírásokat az OTTrT. 14/A. §-a részletezi. Vaskút Nagyközség közigazgatási területén a tájképvédelmi övezet a település északi részén lévő két erdőfoltban került kijelölésre.

2.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

2.13.1 A zöldfelületi rendszer funkciói, szerepe

A települési zöldfelületi rendszer döntően természeti alkotó elemek (közparkok, közkertek, út- és térfásítások, házikertek, mező- és erdőgazdaságban művelt tájrészek) együttese. A rendszer megfelelő kialakítása esetén elemei között térszerkezeti és funkcionális kapcsolat jön létre.

A zöldfelületi rendszer biológiailag aktív felületei sokrétű szerepet játszanak a települési környezet alakításában. A zöldfelület erőteljesen módosíthatja a helyi klíma alakulását és kedvezőbbé teheti a levegő minőségét. Nem elhanyagolható a rekreációs hatása és az esztétikai élményen keresztül érvényesülő hangulat-javító szerepe. Részt vesz a zöldfelület a településszerkezet tagolásában, az utcaképi egyenetlenségek oldásában.

2.13.2 Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges, a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Vaskút zöldfelületi adottságai és fejlesztési lehetőségei megfelelőek, a meglévő zöldfelületek területi eloszlása ugyan viszonylag egyenetlen, de helyzetük és méreteik általában kedvezőek. A zöldfelületi rendszer külterületi (táji-természeti) elemeit a 2.12. fejezet írja le. A belterületen elsősorban az alábbi közterületi vagy egyházi tulajdonú zöldfelületek befolyásolják döntően a településről kialakított képet:

- Kálvária-domb (műemléki környezet): jelenleg vegyes – Rhus, Acer negundo, Betula, Populus – nemzetségszerű faállománnyal rendelkezik. Játsszótér és rendezvények megtartására is szolgáló térburkolatok egészítik ki. Egységes fasor és térhatároló cserje

hiányzik. A mellette elhaladó kerékpárút turisztikai forgalmát meg lehetne állítani szabadtéri fitness-eszközök kihelyezésével. Vaskút legértékesebb építészeti és kultikus öröksége ezzel nagyobb látogatottságra tehetne szert.

- Damjanich utca szélesedő zöldsávja: a közművekkel széttagolt területet több szakág együttes közreműködésével lehet fejleszteni (térszín alatti nyomvonalvezetés, fasorok helyének felszabadítása). Megfelelő fejlesztés mellett aktív pihenésre tehető alkalmassá és lakossági találkozóhelyként szolgálhat.

- **Templomkert:** az egyházi tulajdonban lévő terület számos közösségi rendezvény színhelye. Növényállományát több nemzetség alkotja: Sophora, Robinia, Celtis, Prunus serrulata, Rhus, Juglans, Catalpa, Acer negundo, Quercus, s vegyes cserjesor egy-egy telekhatáron. A templom melletti 3 db tölgyből kettő törzsének több mint egy méter az átmérője. A templomkert csonkolt fáinak felülvizsgálata szükséges, pótlásuk egyeztetés után lehetséges. Kisebb játszótér is található: homokozó, láncos- és mérleghinta. A téren átfutó 20 kV-os légvezeték megakadályozza a szakrális és jóléti térfunkciók fejlesztését.

- **Kossuth utca változó szélességű sávja:** egyik oldalon lombhullató, másikon örökzöld növénytörzsek jellemzi az utcaképet. A fenyők és thuják határozottan jelennek meg általában a zöldsáv közepén, a hársfasor 1-2 soros az út mellett, de több helyen a belső járdánál is megtalálható. A hiányzó egyedek pótlása, egységes utcafásor kialakítása, a csatornázás során feltárt gyepek rendezése szükséges.
- **Széchenyi utca É-i végén kialakított játszótér:** hiányt pótol az uniós előírásokat kielégítő játszóelemekkel felszerelt létesítmény. A nagyobb gyermekek számára a közelben labdajáték-teret célszerű létesíteni.

A széles utcai közterületek miatt a település szellős, a **közlekedési zöldfelületek** méreteikben jelentősek, ugyanakkor a helyenként több nyomvonalon futó légvezeték hálózat és ezek oszlopai nemcsak befolyásolják (Petőfi utca), de szinte lehetetlenné teszik az utcafásítást.

Az oktatási és szociális **intézmények**, **sportterületek** és a **temető** a rendeltetésük betöltéséhez növényekkel betelepített kerteket igényelnek.

- Az általános iskola telkén egyelőre hiányos a különböző funkciók többszintes növényállománnyal való elszeparálása, a nyugati épülethomlokzatok lombhullató fákkal való árnyékolása és a kültéri tanórák megtartására szolgáló terek kertépítészeti megformálása.
- A Kossuth utcai óvoda játszóudvara megfelelő nagyságú és kialakítású. A Damjanich utcai óvoda telke szűkös, a létszámra méretezett szabadtéri játszó- és pihenőhelyet az utcai zöldfelületek bekapcsolásával és a szomszédos Községi ház kertjének, tornatermének használatával lehet pótolni.
- A Vaskúti Idősek Otthona zöldfelületben szűkölködik, lehetőség szerint bővíteni kell kertjét a csatlakozó magánterületek megvásárlásával és kialakításával.

- A Kolping intézmény Kossuth utcai telkének kertje megfelelő nagyságú, a szabadtéri pihenés és közösségi élet igényeire továbbfejleszhető.
- A nagyközségi sportterület jelenlegi egyoldalú felhasználási módját (futball) funkcióbővítéssel lehet fejleszteni (tenisz és egyéb labdapályák). A különböző rendeltetésű telekrészeket célszerű intenzív beültetésű zöldsávokkal elválasztani.
- A temetőt értékes gesztenyefasorok, szépen kialakított és fenntartott sírkertek díszítik. Az idős fák megtartása a kezelés nehézségei ellenére fontos. Az intézmény határait funkcionális kialakítású (pl. urnafalas) kerítéssel célszerű lezárni.

A terv javaslatot tesz más típusú, rekreációs zöldfelületek- zöldterületek kialakítására. Ezt részben az utóbbi években megfogalmazott ilyen irányú lakossági igények, másrészt a rendelkezésre álló belterületi mély fekvésű, beépítetlen területek indokolják. Ezek a zöldfelületek egyben csapadékvíz tározók is kialakíthatók, amelyek nyílt vízfelületükkel rekreációs igényeket is kielégítenek. Az egyik ilyen park a belterület szélén a nagyközségi sportpályától DNY-ra, a Kossuth utcai lakótelek művelt telekrészei és a Vaskúti belvízcsatorna között került kijelölésre. Kisebb záportavat és közterületet a Rákóczi utca Ny-i végén irányoz elő a szerkezeti terv. További zöldfelület bővítést javasol az úgynevezett Kódis kertek zárványszerű belső telekrészein, valamint a Damjanich utca széles közterületi sávján.

Távlatban a nagyközségi piac kialakítását is célszerű zöldfelületi funkciók biztosításával együtt kezelni.

Az erdők a zöldfelületi rendszer legmarkánsabb, legerősebb kondicionáló hatású elemei. Biológiai aktív zöldfelület arányuk 95-100%. Védik, szabályozzák és javítják az emberi környezetet, jelentős szerepet játszanak a település biológiai aktivitásában, az ökológiai egyensúly megteremtésében és – szűkebb környezetükben – a mikroklima alakításában.

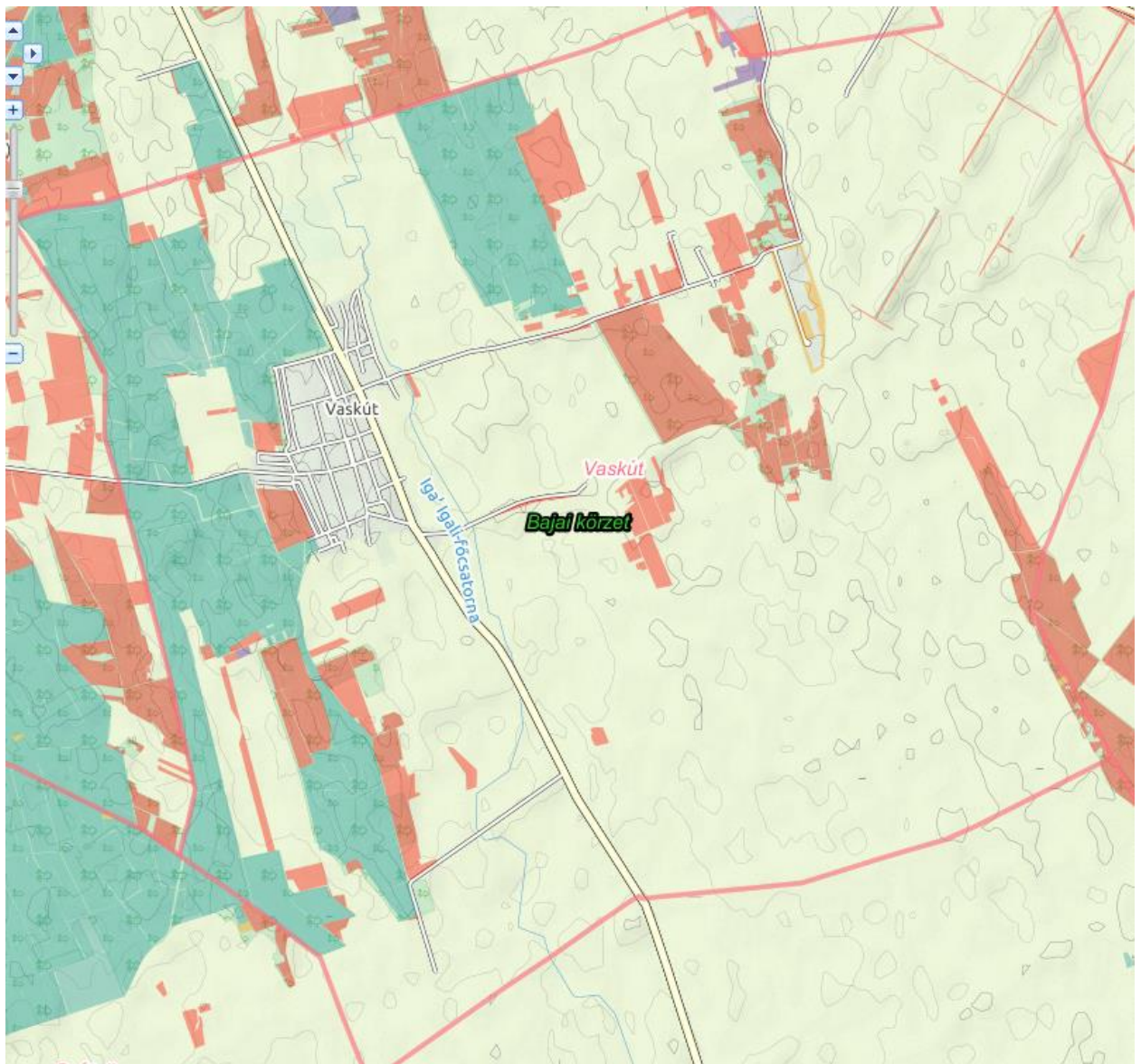
Az Országos Erdőállomány Adattár aktuális adatai alapján Vaskút közigazgatási területén **1556 hektár erdő** található, ebből védelmi rendeltetésű erdő 215 hektár, gazdasági rendeltetésű erdő 1335 hektár, közjóléti rendeltetésű erdő 6 hektár. A közjóléti erdő a lakossági használat és a turizmus szempontjából a legértékesebb elsődleges rendeltetési forma. Közjóléti erdővel a Bátmonostor felőli igazgatási határ mellett, az egykori „Eperfás” Mária-zarándokút mentén rendelkezik a nagyközség (kezelő a Gemenc Zrt.).

Hasonló túraállomásként alakítható ki a Bajai út és a belterület találkozásában lévő erdőrészt.

Sétátúra-útvonal vagy kerékpáros-tanösvény létesítése javasolt a Csátalja felőli határrészen a régi zarándokút szebb szakaszai, a változatos terepalakulatok, az egykori kenderáztatók és a Csátaljai Vadásztársaság vaskúti területen lévő vadászházának felfűzésével. Egyben lovastúra-útvonalként is kijelölhető a nyomvonal, tekintettel arra, hogy az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió az egyik lehetséges országos lovas turisztikai útvonalat a D-i országhatár közelében vezeti végig.

17. térkép: Vaskút erdőművelésű területeinek megoszlása tulajdonforma szerint

Tulajdonforma

- Állami tulajdon
- Közösségi tulajdon
- Magántulajdon
- Vegyes tulajdon

Forrás: Erdőtérkép (NEBIH)

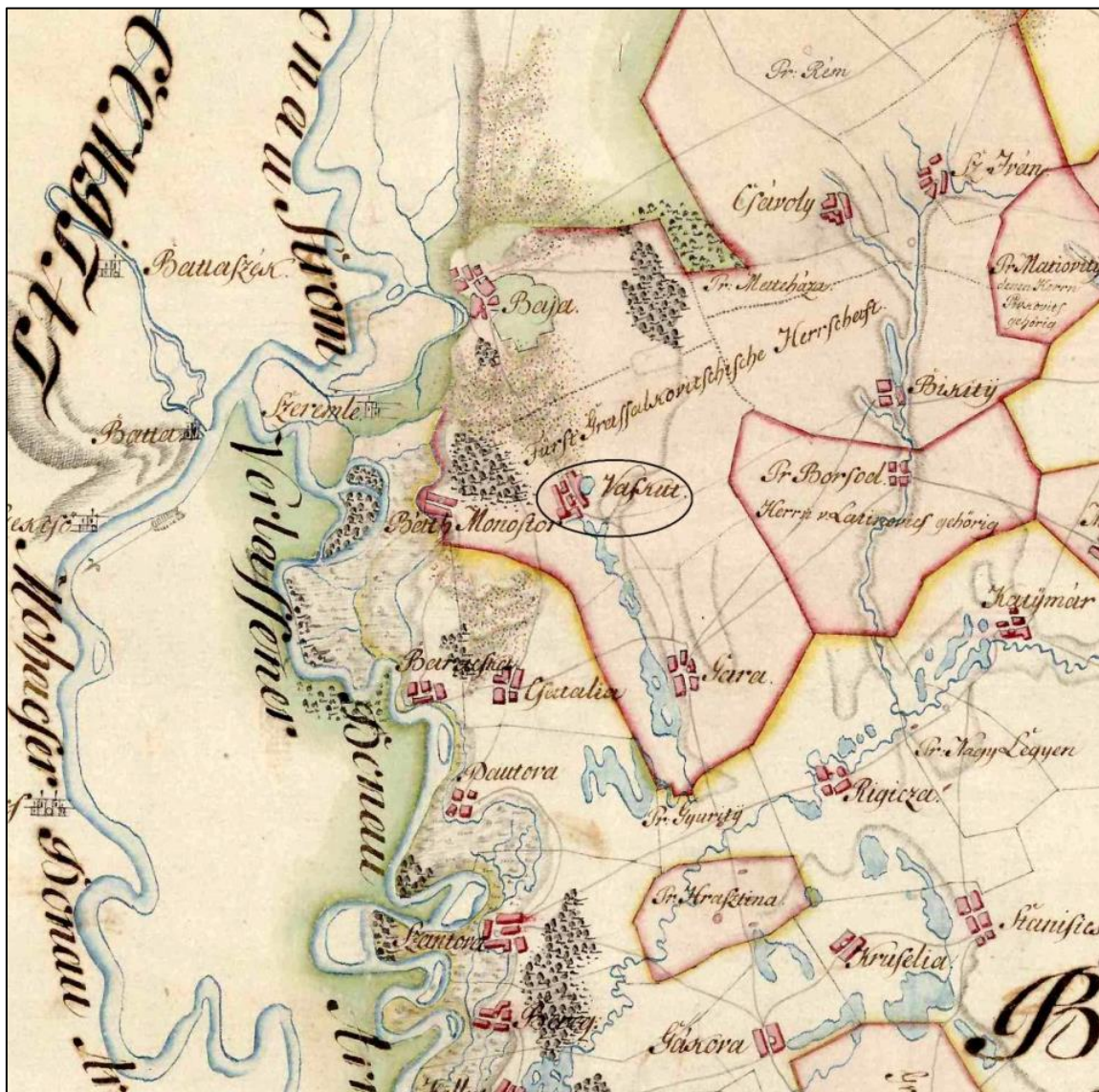
2.14 Az épített környezet vizsgálata

2.14.1 A területfelhasználás vizsgálata

2.14.1.1 Településszerkezet, helyi sajátosságok vizsgálata

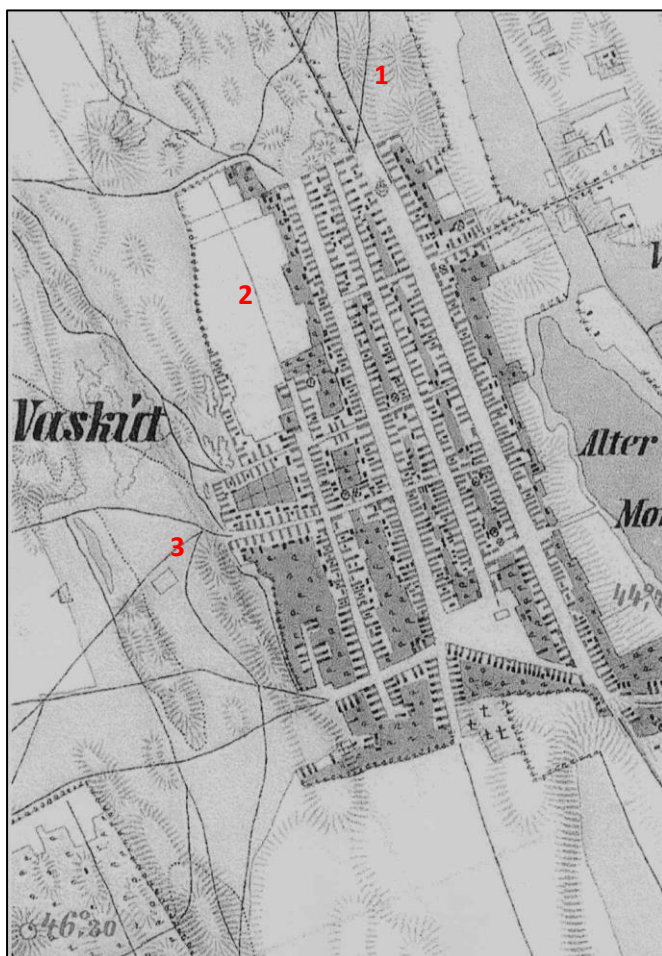
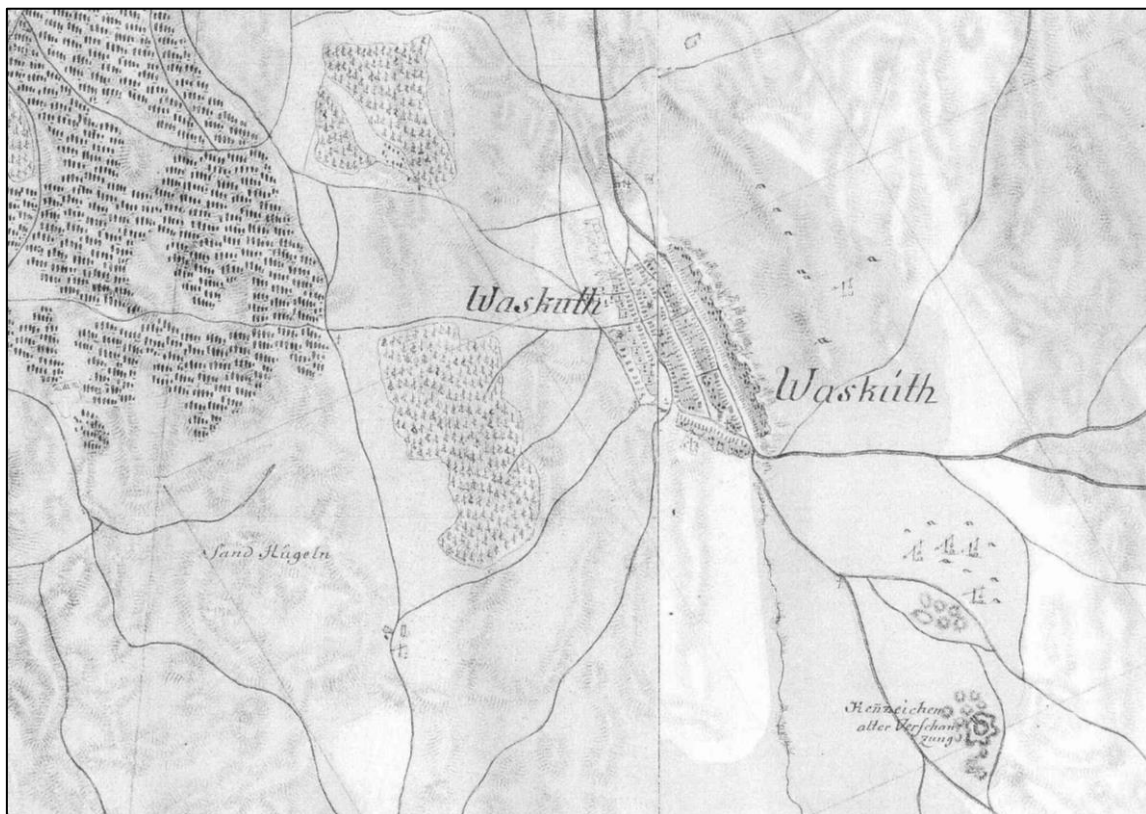
A nagyközség igazgatási területe nagyjából négyzet alakú, melynek ÉNy-i harmadolási pontjában található a belterület. A beépített településtest településszerkezete jellemzően „hosszutcás” rendszerű, lekövetve a terepalakulatokat (dombhátakkal tagolt hullámos felszín) és a település gerincét adó, történetileg kialakult Baja – Zombor országutat.

18. térkép: Településhálózat a 18. század végén

Forrás: Vaskút Örökségvédelmi hatástanulmánya 2011. (Ozsváthné Csegezi Mónika) – régi térképek

19. térkép: I. katonai térkép 1783

A II. katonai térképen az 1858 évi állapot látható: a mostani településszerkezet lényegében ekkorra már kialakult. A szélesebb Kossuth és Damjanich utca határozza meg a településszerkezetet. Keresztirányú utca kevés van és ezek igen keskenyek, ugyanakkor a külterület felé szétágazó kapcsolataik miatt forgalmak lehettek és zsúfoltak ma is, különösen a mai Alkotmány utca, amely Ny-ra, a Duna-ártér irányába vezet ki a településről. Erőszakolt átkötések ma sem indokoltak, de a meglévő Ny-K-i közöket, utcákat takarékosan kell felhasználni (pl. zárt csapadécsatorna, földkábeles hálózatok) és ahol lehet, átkötéseket célszerű létesíteni.

A térképet összevetve a mai állapottal megállapítható, hogy a „Kakasvár” (1), a „Kódis-földek” (2) és a „Mohács-sarok” (3) csak az utóbbi időben (20. században) épült hozzá a régi településhez. A Kossuth utcát K-ről kísérő vizenyős terület nem volt alkalmas a beépítésre.

Markáns eleme a településszerkezetnek a mai templomkert, amelynek háromszög alakú területe már a régi térképeken is kirajzolódik. A temető helye is történetileg alakult ki a település D-i oldalán.

A jelenlegi belterületet jelentős mértékű lakóterület-fejlesztés (kb. 500 telek) céljából bővíteni tervezi a hatályos településszerkezeti terv a Bajára vezető út K-i oldalán, a „Kakasvár” folytatásában (ld. 11. térképen). A terület D-i része kiskertes (magántulajdonú) É-i része pedig spárgatermesztésre bérbe adott önkormányzati terület.

8. táblázat: Ingatlannyilvántartási fekvések területe

Ingatlannyilvántartás szerinti fekvés	Terület /ha/
Külterület	68685,7
Belterület	2808,8
Összesen	71494,6

Forrás: takarnet

2.14.1.2 Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény rendelkezései szerint átlagosnál jobb minőségű termőföldet más célra hasznosítani csak időlegesen vagy helyhez kötött igénybevétel céljából lehet. A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földhivatala levelében ismertette, mely minőségi osztályok számítanak átlagosnál jobb termőföldnek:

9. táblázat: Vaskút művelt területeinek hektárankénti átlagos Aranykorona értéke a művelési ágakban

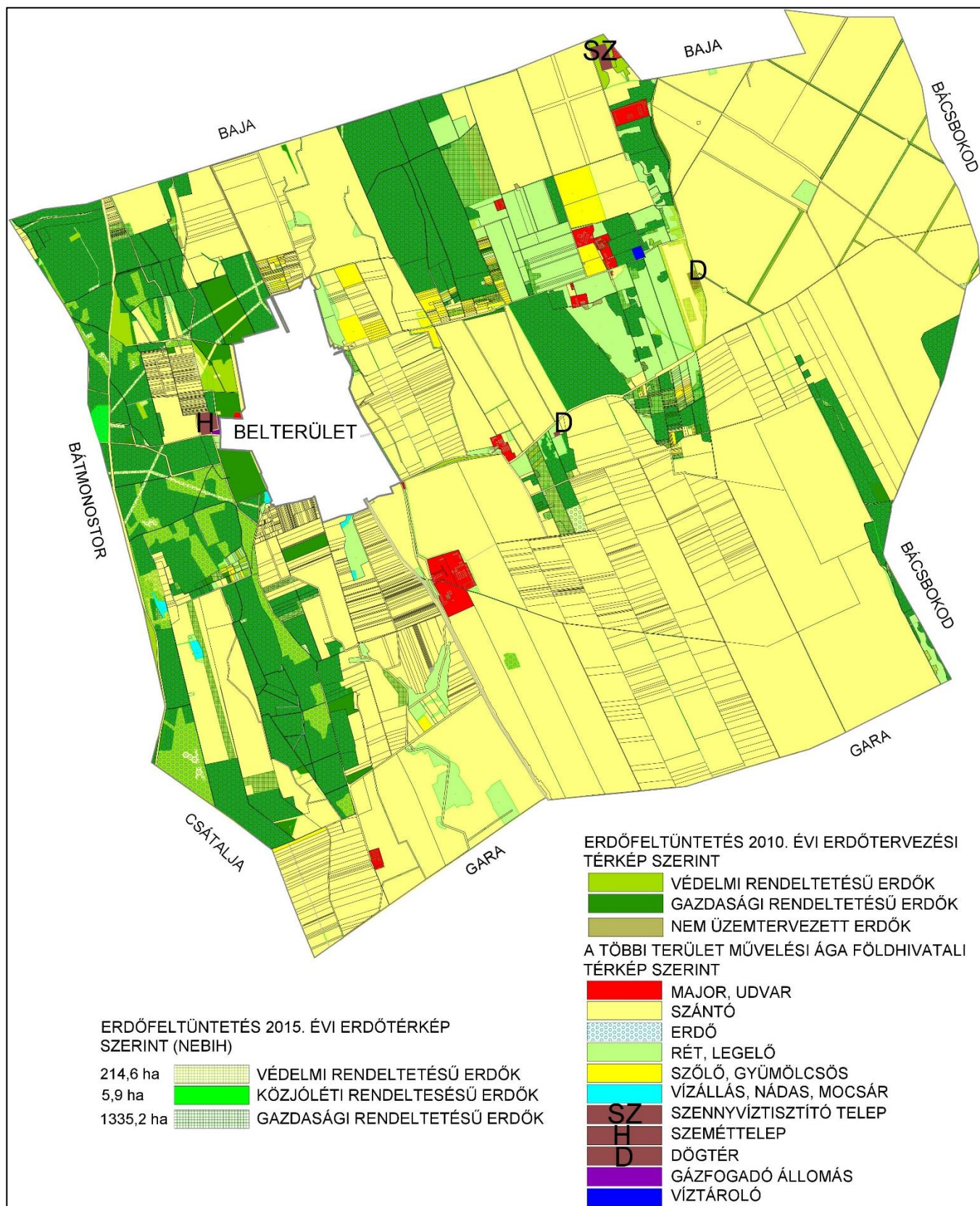
Művelési ág	Átlagos kataszteri tiszta jövedelem (AK) / ha
<i>Gyümölcsös</i>	39,98
<i>Kert</i>	38,20
<i>Szántó</i>	25,08
<i>Szőlő</i>	46,58
<i>Legelő</i>	2,87
<i>Rét</i>	8,70
<i>Erdő</i>	2,68
<i>Fásított terület</i>	3,33
<i>Nádas</i>	10,40

Forrás: BKM-KH Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása

Az átlagosnál jobb minőségű földek végleges más célú hasznosítása csak a termőföld védelméről szóló törvény 11.§ (3) bekezdésében foglaltak alapján megengedett. Vaskúton a belterület D-i folytatásában tervezett iparterület (amelybe a szabályzat szerint a majorok is tartoznak) a vele szomszédos mezőgazdasági üzem bővítéseként, mint helyhez kötött beruházás kaphat művelésből való kivonási engedélyt.

A község termőföldjeinek túlnyomó többsége jó minőségű (átlagosan 25 AK-értékű) szántó. A belterület K-i és D-i határában kiterjedt összefüggő szántó-2 minőségű területek vannak, szántó-1 minőségűek a belterületet és a Garai utat K-ről kísérik. Erdők húzódnak a Ny-i határrészen és a belterületről ÉK-re lévő homoktalajokon. Rét és legelő művelési águ földek egyrészt az utóbbi erdők mentén, valamint Baja – Vaskút – Gara országutat kísérő vízenyősebb sávokban található. Szőlők és gyümölcsösök főként az Aradi utca folytatásában megépített műút É-i oldalán maradtak meg. A rendszerváltás előtt nagy területeken folyt szőlőtermelés, a Vaskúti kadarka széles körben ismert bor volt. Ennek az ágazatnak országosan jelentős üzeme volt az 1954-57 között épített Vaskúti borkombinát, amely ma már nem üzemel (magántulajdon).

20. térkép: Vaskút külterület művelése 2011.

Forrás: állami alaptérkép és NEBIH nyilvántartás

10. táblázat: Földrészlet statisztika művelési áganként

művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület	átlagos alrészlet terület (ha)
erdő	257	314	1404	4,5
fásított terület	2	4	1	0,2
gyep (legelő)	225	264	443	1,7
gyep (rét)	10	11	25	2,3
gyümölcsös	23	26	55	2,1
kivett	2257	2264	559	0,2
nádas	2	3	2	0,7
szántó	1218	2197	4620	2,1
szőlő	159	163	40	0,2

Forrás: takarnet

2.14.1.3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

Vaskút beépített és beépítésre szánt területeinek 62,3 %-a a belterületen és ahhoz közvetlenül kapcsolódóan helyezkedik el (pontos terület-kimutatást az 1. táblázat, további leírást a 2.6.2 fejezet tartalmaz). Tetemes nagyságú – elsősorban ipari és hulladékkezelési célú – területek vannak használatban, vagy tartalékként kijelölve a **külterületen**, nagyrészt egy foltban, a regionális hulladéklerakó körül. Egy részük ipari jelleg helyett majorként hasznosított, ezeket célszerűbb volna mezőgazdasági üzemi területként kezelni a nagyközség Településrendezési eszközeiben. Vannak beépítésre szánt iparterületbe sorolt gyümölcsösök, melyek rendeltetési besorolását a kialakult használathoz szükséges igazítani. Számos barnamezős ipari övezet is felhasználásra vár, melyek a felhagyott tevékenység következtében fás-bokros növényzettel tarkítottak.

17. ábra: Barnamezők a regionális hulladéklerakótól É-ra

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

Lakossági javaslatként merült föl egy hagyományos gazdálkodási módot, népi szokásokat, tevékenységeket újraélesztő, turistaszállást is magában foglaló mintafarm létesítése, melynek egyik lehetséges helyszíne a Bokodi utca folytatásában lévő major.

18. ábra: Mintaform, tanyasi turizmus céljára hasznosítható barnamezős major

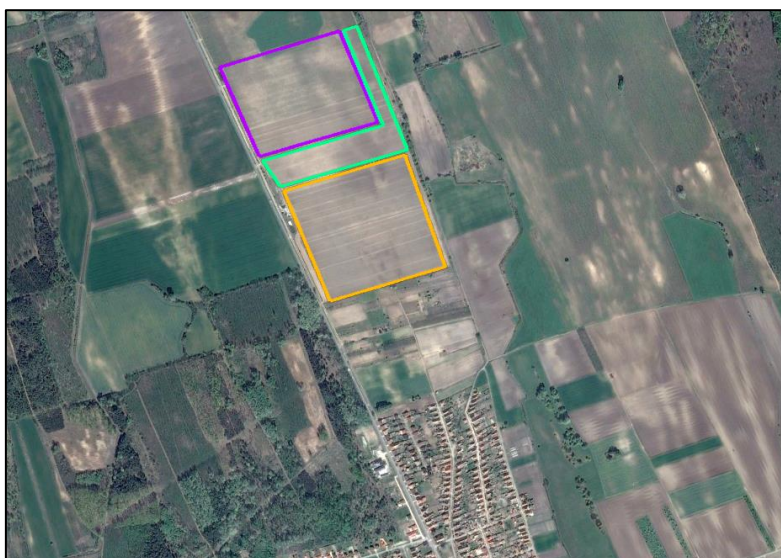

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

A **belterületen** a Kossuth utca és az Alkotmány utca mindkét oldala, a Damjanich utca továbbá a Templom tér környezete **település-központi funkciókat** is hordoz. Ezt a fejlődési igényt támogatni kell, biztosítva, hogy lakóépületek és intézményi célú (kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó, szálló, sport, egyházi) épületek egyaránt létesíthetők legyenek. Távlati fejlesztés céljából tartalékolni érdemes további intézmény-elhelyezési területeket az Új utca térségében és a tervezett új lakóterület központjában. Piac jelenleg a településközpontban alkalmi utcai elhelyezéssel működik, amely átmeneti megoldásnak tekinthető. Kereskedelmi szempontból alkalmas helyen fedett-nyitott kispiacra volna szükség.

A településközpontot **lakóterületek** övezik, gazdasági funkciók beékelődése nélkül, biztosítva a nyugodt, zavarmentes lakókörnyezetet. A terepalakulatok sajátossága miatt egyes tömbökben a telekvégek mély fekvésűek, belvizesek, ezért megfontolandó közös használatú csatornákat, záportározókat kialakítani a települési csapadékvíz-hálózati koncepció tervezése és megvalósítása keretében. A belterület É-i folytatásában kijelölt új lakóterület (közel 500 telek) mérete túlzottan bizonyult, a nagyközség nem képes bevonzani ilyen nagy számban új lakost, a már jelenlévő lakosság számára pedig ingatlan-kínálatot biztosítanak a lakatlanná vált belterületi családi házak is. Kisebb, de előkészítési költséget kevésbé igénylő egyedi (lakópark-szerű vagy újszerű, autonóm lakóépületeket befogadó) lakóterületben érdemes gondolkodni az önkormányzati tulajdonú spárgaföldek egy részén. A Bajához közelebb eső területrészt, erdősávval elválasztva a tervezett lakóterülettől, gazdasági célra lehet kijánlani.

19. ábra: Javasolt fejlesztés a belterülettől É-ra lévő spárgaföldeken

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés (lila: gazdasági terület; zöld: védőserdő; sárga: lakópark)

Gazdasági kereskedelmi területek a belterület D-i szélén és bővítéseként vannak nagyobb foltban kijelölve, jellemzően beépítetlen magántulajdonú telkekből állnak. A tulajdonosok egységes ingatlanfejlesztési akciója keretében nagyobb vállalkozás is megtelepedhetne a területen.

A nagyközség **iparterületei** 71 %-ban a már említett külterületrészekben találhatók, de a belterületen és közelében is van iparterület, pl. a Merome Kft. majorja. A major ÉNy-i folytatásában, valamint a belterület K-i részén húzódó beépítetlen telkek felhasználhatók ipari fejlesztésekre, akár ipari park kialakítására is.

Különleges területeket is kijelöl a szerkezeti terv a kialakult állapot és bővítési igényeket lekövetve. A legnagyobb különleges felhasználású terület a regionális hulladéklerakó és –kezelő telep a külterület ÉK-i negyedelő pontján, amely É-i és D-i irányban is növelhető. A hulladékteleptől D-re elektromos alállomásnak biztosít helyet a szerkezeti terv arra az esetre, ha a szélerőmű-park megvalósul: itt táplálható be a villamosenergia a 120 kV-os átviteli hálózatba. A belterületen különleges területhasználatot képvisel a temető, egy mezőgazdasági major (Bokodi út mellett), a sportterület és – beépítésre nem szánt kategóriában – a zsidótemető telke.

Zöldterületnek minősül a nagyközség közparkja (templomkert, egyházi tulajdonban) és kisebb közkertjei (leírást a 2.13 fejezet ad). A megkérdezett lakosok a fejlesztés irányaként labdatér kialakítását kérték a nagyobb gyermekeknek (meglévő játszótér közelében), a templomtér fedett és részben zárt pódiumot és nézőteret javasoltak létesíteni, a Kálvária mellett pedig szabadtéri fitness eszközök kihelyezésének igénye merült föl.

Vaskút erdeiről a 19. térkép és a 2.13.2 fejezet számol be. Vaskút területén viszonylag nagy kiterjedésben vannak jelen az **erdők**. Fejlesztésükre vonatkozó javaslat a közjóléti elsődleges rendeltetés terén ismeretes: parkerdővé, az aktív pihenés helyszínévé tehető a belterülethez É-ről csatlakozó erdőrészt.

Külterületen a **mezőgazdasági rendeltetés** a meghatározó a maga 5092,8 hektárjával (szerkezeti tervben rögzített terület). Legnagyobb részben szántóművelésre használtak a mezőgazdasági táblák, a gyepek alig 8 %-át teszi ki az összterületnek, kertes övezet pedig csak 2,3 %-át foglalja el. (Részletesebb leírást a 2.12.1 fejezet és a 19. térkép tartalmaz.)

2.14.1.4 Funkció vizsgálat

Funkció	Alfunkció	Intézmények megnevezése	Ellátási helyek a településen belül
Humán funkciók	óvoda	Vaskút-Bátmonostor Német Nemzetiségi Óvoda	Kossuth L. utca 140. Damjanich utca 36.
	alapfokú oktatás	Vaskúti Német Nemzetiségi Általános Iskola	Petőfi utca 118.
	egészségügyi alapellátás	Háziorvosi ellátás (2 felnőtt körzet) Fogorvosi ellátás Any- és Gyermekevédelmi Szolgálat (2 védőnő) Gyógyszertár	Kossuth L. utca 99. Kossuth L. utca 99. Kossuth L. utca 99. Kossuth L. utca 93.
	szociális ellátás	Vaskúti Idősek Otthona Kolping Alapszolgáltatási Központ és Támogató Szolgálat	Damjanich utca 75. Kossuth L. utca 142.
Közösségi funkciók	könyvtár, közösségi tér	Vaskúti Könyvtár, Információs és Közösségi hely	Petőfi utca 118.
	rendezvényterem	Rendezvényterem	Kossuth L. utca 107.
	közösségi ház	Közösségi ház	Petőfi utca 37.
	előadóterem	Próbaterem	Kossuth L. utca 91.
	sportterület	Sporttelep	Aradi utca 29.

Funkció	Alfunkció	Intézmények megnevezése	Ellátási helyek a településen belül
Igazgatási funkciók	rendőrség	Vaskúti KMB iroda	Kossuth L. utca 97.
	helyi önkormányzat	Vaskúti Közös Önkormányzati Hivatal	Kossuth L. utca 90.
	nemzetiségi önkormányzat	Vaskúti Német Nemzetiségi Önkormányzat	Kossuth L. utca 90.
Közlekedési funkciók	-	-	-
Gazdasági funkciók	piac	utcai alkalmi (heti) árusítási hely	Damjanich utca 89. előtti közterület
	pénzintézet	Bácska Takarékszövetkezet	Alkotmány utca 3/A
	szálláshely	Vaskúti Kossuth Vadásztársaság vadászháza Vendégház	Garai út (hrs.: 171.) Petőfi utca 69.
	vendéglő	Szőlőfürdő Étterem	Damjanich utca 89.
	pékség	Vaskúti Pékség	Kossuth L. utca 27.
	áruház	ruházati üzlet	Kossuth L. utca 91.
	söröző	Liget Söröző	Kossuth L. utca 30.
	söröző	Aroma Söröző	Arany János utca 1.
	élelmiszer bolt	Csemege	Bakai út 2.
	élelmiszer bolt	COOP	Alkotmány utca 1.
	élelmiszer bolt	Mini ABC	Petőfi utca 99.

2.14.1.5 Alulhasznosított barnamezős területek

Az uniós és hazai fejlesztési helyszínek között egyaránt kiemelt szerepet kapnak a barnamezős területek. Településképi szempontból hátrányos a jelenlétük, ugyanakkor infrastruktúrával általában rendelkeznek és fejlesztési támogatásra is esélyesebbek, ezért gazdasági potenciállal bírnak. Fejlesztésükkel csökkenthető a települések indokolatlan mértékű térbeli terjeszkedése (zöldmezős beruházások).

Vaskúton barnamezős területnek tekinthetők a regionális hulladékteleptől É-ra fekvő felhagyott telephelyek és a Bokodi utca folytatásában lévő major (ld. 2.14.1.3 fejezetben). A volt borkombinát a rendszerváltást követően került magántulajdonba és szűnt meg.

20. ábra: Barnamező – egykori borászat a regionális hulladéktelep közelében

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

2.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

Telepített jellege ellenére a nagyközség telekstruktúrája változatos. A földrészletek ugyan nagyrészt a terepvonulatnak megfelelő ÉÉNy-DDK irányú utcákra szerveződnek, a tömbök méretei azonban nagy szórást mutatnak. A Petőfi és a Damjanich utca között 60 m-re szűkül a tömbszélesség, míg a Damjanich utca és a Széchenyi utca között meghaladja a 200 m-t is.

A telkek szélességi méretei is nagy szórást mutatnak. A telepítéskor jellemzően 26-30 m széles telkek alakultak ki, melyeket nem ritkán kettéosztottak, 13-15 m telekszélességet hozva létre. A később létesült utcákra kiegyenlített méretű teleksorokat osztottak, a Mohácsi sarok telkei jellemzően 18 m körüli szélességűek, Kakasváron 14-25 m méret a jellemző.

2.14.3 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

Vaskút épületállományát, telekosztását, alrészleteket, művelési ágakat, minőségi osztályokat és minden egyéb ingatlannyilvántartási információt tartalmaz a nagyközség 2010. évben megvásárolt digitális alaptérképe. A térkép pontossága azonban kívánnivalót hagy maga után. Az utoljára az 1970-es években pontosított 1:2880 méretarányú papírtérképről digitalizált állami nyilvántartási adatok nem alkalmasak a mérnöki pontosságot igénylő feladatokhoz.

2.14.4 Az építmények vizsgálata

2.14.4.1 Funkció, kapacitás, szintszám

Vaskút épületállománya zömmel földszintes, egylakásos lakóépület. A 2011. évi népszámlálás az 1360 db lakóépületben 1382 db lakást regisztrált. Az épületek közül csak 1 db volt emeletes. Az átlagos lakásméret 102 m², a bajai hasonló értéknél (77 m²) jóval nagyobb, a szomszédos települések közül Garán jellemző még ekkora alapterület (Bátmonostoron 94 m², Bácsbokodon 89 m² az átlagméret). Ennek oka valószínűleg az ún. „svábházak” jellegzetes, tágas helyiségeket tartalmazó, az egész utcafronton végigépített és oldalra is beforduló kialakítási módja.

A nagyközség intézményei szintén többnyire földszintesek. Emeletes épület az Alkotmány utcában található, ezen kívül az általános iskola épülete két hasznos szintet tartalmaz. Pince Vaskúton kevés helyen épült.

2.14.4.2 Beépítési jellemzők (beépítési mód, mérték, sűrűség)

A zárt sorú beépítési mód már az első kataszteri térkép (ld. címlapon) tanúsága szerint járatos volt Vaskúton. Máig szép zárt sorú utcaszakaszok maradtak fenn elsősorban a Kossuth Lajos utcában és a Damjanich utca D-i szakaszán. A kisebb méretű lakóházak oldalhatáron álló (fésűs) módozat szerint létesültek.

A kialakult beépítettség nagy különbségeket mutat, mivel a telekméretek is eltérőek. A Kossuth Lajos utcában nem ritka a 4-5000 m² nagyságú telek, melyen akár az 5-600 m²-t is eléri az épület területe (10-12 % beépítettség alakult ki), a kicsinyke (300 m² körüli) telkeken pedig (mint a Petőfi utcában, Bem utcában és számos más utcaszakaszon) a 130-150 m² beépített terület 40-50 % körüli beépítettséget jelent.

Az egy hektárra jutó lakások számát tekintve a legkiugróbb eltérés a Keleti településrész és a Mohácsi sarok településrész között alakult ki: az előbbi területen 2,9 lakás, az utóbbiban viszont 10,8 lakás jut egy hektárra. Kakasváron ez az érték 7,5 lakás/hektár, a Nyugati településrészen pedig 6,2 lakás/hektár. Utóbbi területen számos beépítetlen telek található („Kódis kertek”).

2.14.4.3 Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

A településre alapján két beépítési forma jellemző. Az egyik a módosabb, elsősorban a központi fekvésű telkeken alakult ki: a zárt sorú vagy más néven fordított beépítés szárazkapuval, oldalszárnnyal és esetleg keresztbe is beforduló épületszárnnyal. Ez utóbbin másik kapunyílás nyíthat mély telek esetén a hátsó kertre. Az egyszerűbb típus a régebbi, fésűs beépítés, melyhez szintén csatlakozhat keresztszárnnyal vagy külön melléképület. Mindkét típusra jellemző itt, Vaskúton, hogy számos portán máig megmaradt az archaikus, nyitott, pilléres tornác a beépített traktusok előtt.

Vaskúti sajátossággként föltétlenül kiemelendő a fésűs beépítésű házak tömör oromfalát tagoló, három kis nyílás vagy kicsi falfülke. Több esetben – a település egységes katolikus vallásából fakadóan – kicsi szobrokat is elhelyeztek bennük az égi gondviselés érdekében.

Mindenképpen említésre méltó – sőt egy város közelségében még inkább meglepő –, hogy történeti korú tégl- és keramitburkolatok (járdán, kapualjban, tornácon), valamint régi hódfarkú cserépfedés még milyen nagy mennyiségben jelen van a településen. Hangsúlyozandó, hogy ezeknek is milyen nagy szerepük van abban – a jórészt eredeti megjelenésükben gondosan ápolott épületekkel együtt –, hogy milyen harmonikus és jóleső hangulatot áraszt a település.

Forrás: Örökségvédelmi hatástanulmány (Ozsváthné Csegezi Mónika) 2011.

2.14.5 Az épített környezet értékei

2.14.5.1 A településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

A jelenlegi település a 17. század végén (1687: horvát-bunyevác betelepülés), illetve a 18. század közepén (1756: német betelepítés) alakult ki meglehetősen gyorsasággal. Az 1783. évben fölvetett, I. katonai fölmérés idejére már érdemben kiépült a falu történetinek nevezhető, nagyobbik része, mely telepített volta ellenére nem teljesen szabályos, alkalmazkodik a terepvonulatokhoz. Néhány szabálytalanul kialakult teresedés is létrejött, melyek egyedibbé teszik a települést. Egyes utcák igen szélesek, valószínűleg a csordajárás miatt. Néhány telektömb igen széles, a telkek hosszan lenyúlnak a mélyebb fekvésű farmesgyékhöz.

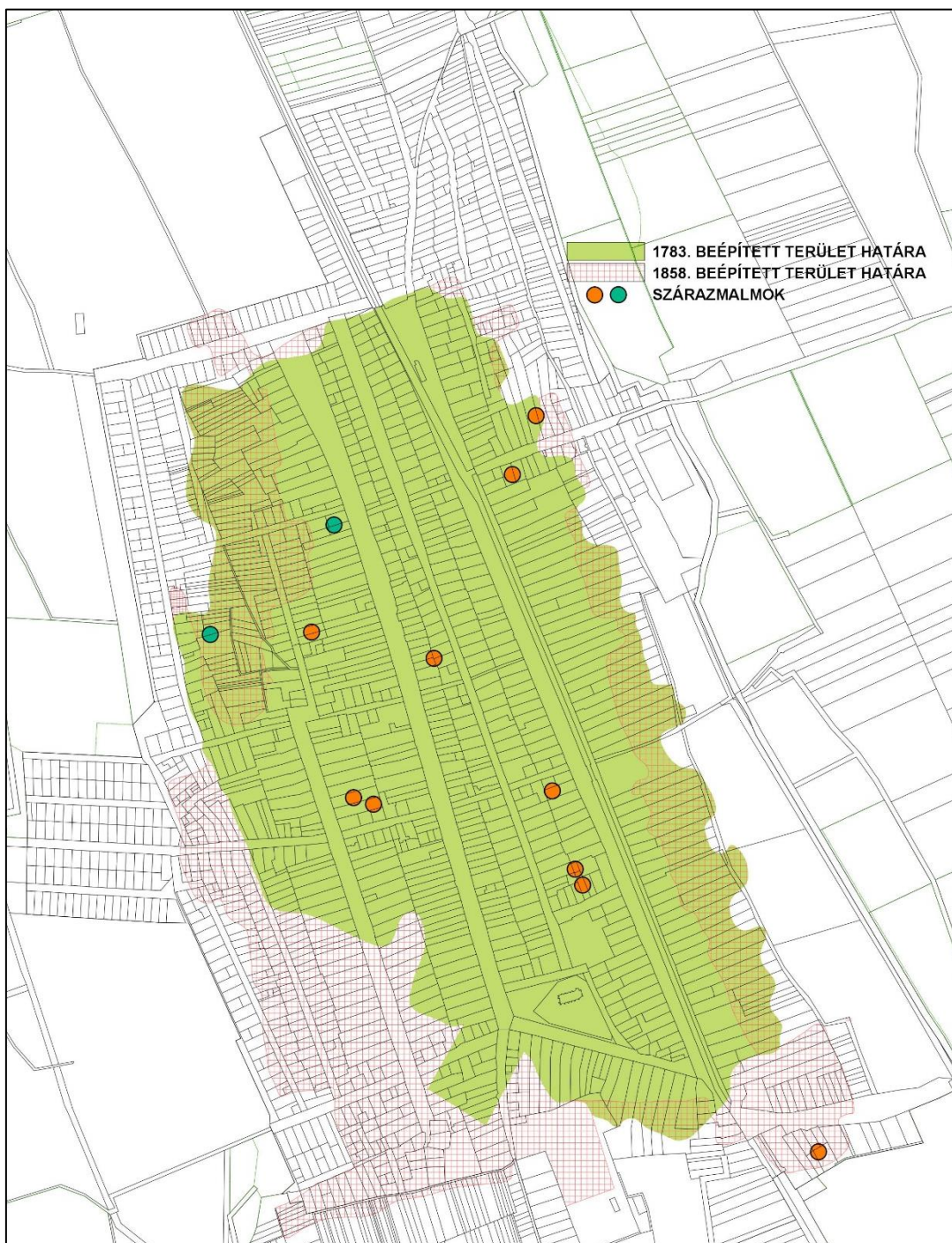
A nagyközség legtekintélyesebb telkei sajátos módon a négy jelentősebb, egymással párhuzamos, közel észak-déli tájolású utca közül a keleti szélső utcában jöttek létre (Kossuth L. utca), ez vált a falu tényleges főutcájává. Tőle keletre nem is terjeszkedhetett a település a teleksor mögött húzódó vízállás miatt.

Utóbb az észak-déli irányban hosszúkás falu nyugati széle mentén alakult új utcásor. Erőteljes arányú telekosztásra a közelmúltban került sor. Két helyen: egyrészt a falu északi végén, a *bajai országút* mentén és attól keletre, valamint a falu északi lezárását jelentő, keresztirányú Szeremleai út mentén; másrészt a *Bátmonostorra* induló út menti, szabályos telekosztás formájában. Az előbbi terület beépítése még rendelkezik értékelendő egyenlenségekkel. Sőt mi több, a Táncsics Mihály utcának intenzívebb, de még a Vörösmarty utcának is értékes jellegzetessége a ferde vonalukból adódó, fűrészfogas beépítés.

A település központjaként a főutca nagyjából középső szakasza szolgál a község házával. Kultikus főtér a templom telke, amely az általános iskola telkével is határos. Egyik központi hely sem vált igazi gyülekező helyé. A „Piros iskola”, amely ma Községi ház, egy további semleges, az előzőkhöz képest is félreeső helyen épült föl a 20. század elején.

Forrás: Örökségvédelmi hatástanulmány (Ozsváthné Csegezi Mónika) 2011.

21. térkép: Vaskút településtest kialakulása

Forrás: Örökségvédelmi hatástanulmány (Ozsváthné Csegezi Mónika) 2011.

2.14.5.2 Régészeti terület, védett régészeti terület

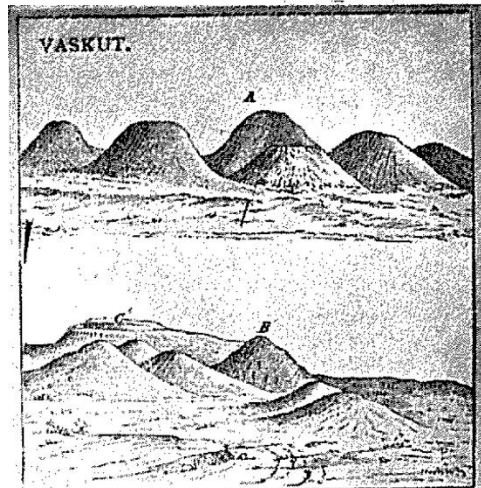
Vaskút közigazgatási határán belül jelenleg (2016. február) 42 régészeti lelőhelyet ismerünk, melyből 36 már szerepel az országos nyilvántartásban (*Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ adatszolgáltatása*), 6 pedig egyelőre csak a vizsgálatokkal párhuzamosan készülő, a 2011. évi tanulmányt kiegészítő Örökségvédelmi hatástanulmányban van regisztrálva.

A lelőhelyek kulturális örökségünk részét képezik, melyek védelme érdekében a terület- és településfejlesztéssel, valamint a terület- és településrendezéssel kapcsolatos beruházások tervezését e védelemmel összhangban kell megoldani. A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük. A régészeti lelőhelyek a településszerkezeti terveken és a településrendezési tervlapokon feltűntetésre kerülnek. A helyi építési szabályzat hivatkozik a régészeti lelőhelyek által érintett telkek területén történő építésre vonatkozó jogszabályokra.

Tekintettel arra, hogy a nyilvántartott lelőhelyek kiterjedése nem ismert pontosan, térképi megfeleltetésük nem egyértelmű, jelölt területükön kívül is előkerülhet kapcsolódó leletanyag.

Vaskút határában **fokozottan védett régészeti emlékek** találhatók: *Várhely és Törökdombok dűlő területén található szarmata halomsírokat és sáncot a nemzeti kulturális örökség miniszter 24/2005 (VIII.19) NKÖM rendeletével A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 15. § alapján fokozottan védett régészeti lelőhellyé nyilvánította.*

A halmokról készült „Die vasshkuter runden Hügel im Jahre 1868” aláírással rajz egy német ismertető munkából, forrás: Zalotay E. 1957 – Baja népe az őskortól a középkorig (Türr István Múzeum kiadványa)

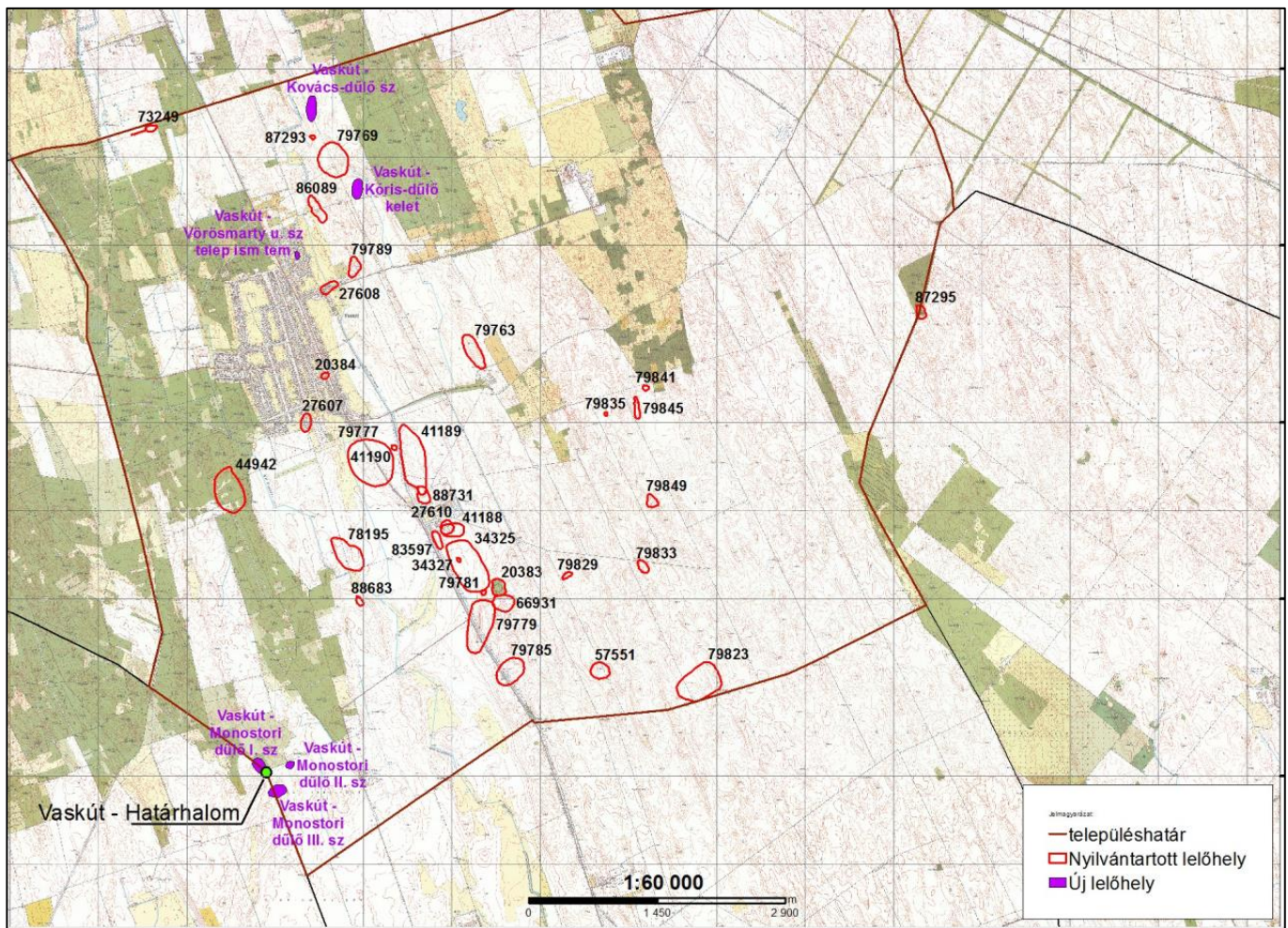
A vaskúti halmok területén „Halmok az évszázadok sodrásában – Halmok, földvárak természetközeli állapotba való visszaállítása a Duna-Tisza közén (azonosító száma: KEOP-3.1.2/2F/09-11-2013-0019)” című, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság koordinálásában megvalósult projekt keretében természetvédelmi célú beavatkozások 2014-2015-ben történtek. A halmok a Vaskút 0358/3 és 0358/4 hrsz-ú területeket érintették. A legnyugatibb halom az IG-3 jelű ipari gazdasági terület övezet (Vaskút, 0358/4 hrsz) része, míg a halmok jelentős része (Vaskút, 0358/3 hrsz) MR jelű övezeti besorolású általános, régészeti érdekű mezőgazdasági terület. A terület egységes természetvédelmi kezelésének megvalósítása érdekében cél, hogy a településrendezési tervben egységes övezetbe kerüljön a három halom nyilvántartásra. A projekt során a halmok közelében bemutatóhely került kialakításra, és információs táblák kerültek kihelyezésre a településközpontban is. (Fotó: Balázs Réka 2008.)

A település története és turisztikai vonzereje szempontjából hasonló jelentőséggel bírhat a Vaskút 10. lelőhelyként nyilvántartott, légi fotózásból ismert későközépkori templom feltárása, bemutathatóvá tétele.

A **település belterületi fejlődése**, több évszázados élete során rátelepedett a megelőző történelmi korszakok kultúrrétegeire, településmaradványokra és temetőkre is, Vaskút belterületén avar kori sírok, és középkori település leleteinek előkerülésével számolhatunk.

22. térkép: Régészeti lelőhelyek áttekintő térképe

Forrás: Kustár Rozália 2016-ban készült örökségvédelmi hatástanulmánya

2.14.5.3 Világörökségi és világörökség várományos terület

Az OTTr-ről szóló 2003. évi XXVI. tv. szerint Vaskút nagyközség nem szerepel a világörökség várományos terület övezetében.

2.14.5.4 Műemlék, műemléki együttes

A településen az alábbi országos védetségű műemléket és műemléki környezetét tartják nyilván (zárójelben a műemlékjegyzéki törzsszám szerepel):

624. törzsszámú Kálvária-kápolna (22509/1958. ÉM 120344/1958. MM), hrsz.: 1350, műemléki környezet hrsz.: 1348/1, 1608/1, 1607/1, 1605, 1351, 1349, 1340, 1339, 1338.

2.14.5.5 Műemléki környezet

23. térkép: Kálvária-kápolna műemléki környezete

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ adatszolgáltatása alapján

A műemléki környezetet a Településrendezési eszközökben fel kell tüntetni.

2.14.5.6 Helyi védelem

Vaskút Képviselő-testületének a Helyi Építési Szabályzatot (HÉSZ) megállapító 5/2000. (V. 29.) rendelete értelmében helyi területi védelmet élvez a településközpont telekcsoportja és a templomtér környéke.

24. térkép: Vaskút helyi értékvédelmi területei

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

Történeti kert, temető, temetkezési emlékhely és nemzeti emlékhely nem található a településen.

A 2011-ben készült építészeti örökségvédelmi hatástanulmány alapján módosított HÉSZ helyi egyedi védelem alá vonta a következő épületeket:

1. Aradi u. 15. Hrsz: 10/1 - lakóépület
2. Aradi u. 17-19. Hrsz: 11,12 - lakóépület
3. Aradi u. 21. Hrsz: 13 - műmalom
4. Damjanich János u. 40. – Aradi u. Hrsz: 1208 – intézményépület magyaros szecessziós stílusú, kék majolika ornamentikával
5. Damjanich J. u 135. Hrsz: 1008
6. Damjanich J. u 137. Hrsz: 1009
7. Kossuth u. 72. Hrsz: 65 – lakóépület
8. Kossuth u. 90. Hrsz: 76 – községháza
9. Kossuth u. 94. Hrsz: 76 – intézményépület
10. Kossuth u. 134. Hrsz: 105 – lakóépület
11. Petőfi S. u. 37. – Aradi u. Hrsz: 1009 intézményépület, magyaros szecessziós stílusú, kék majolika ornamentikával
12. Templom tér Hrsz: 1026/4 római katolikus templom
13. Templom tér 1. Hrsz: 1056 /1 historikus stílusú plébániaépület
14. Temető u. temető Hrsz: 177/3 temetőkápolna – historikus stílusú Jézus Szíve kápolna

Néhány szép helyi védett és védelemre javasolt épület

2.14.6 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Vaskútnak egyedi arculatot biztosítanak karakteres régi lakóépületei, azonban egyre több zártan épült ún. „svábház” válik elhagyottá. Nagy alapterületű épületekről lévén szó a felújítás igen költséges, egy új, kisebb lakóház építési költségeivel vetekszik. Az értékmegőrzés igyekezete ellenére látható, hogy a helyi lakosok nem képesek a számos szép épületet megmenteni az enyészettől. A lehetőségek tekintetében követendő példa lehet a Vaskúthoz hasonlóan német gyökerekkel rendelkező Gara és Csátalja próbálkozása, hogy a településről elszármazott németek figyelmébe és vételre ajánlja egykori lakóhelyük régi értékes lakóházait.

A művi értékvédelem – akár országos, akár helyi – igazán akkor tud érvényesülni, ha az érintettek valamilyen módú anyagi támogatást élvezhetnek a védett emlék gondozása során (pályázható összeg vagy adókedvezmény formájában, esetleg közvetlen építési támogatás révén: építőanyag, kész épületszerkezeti elem, élőmunka). A helyi önkormányzat gazdálkodása azonban feszes, forrás-szegény, a jelentősebb segítségadásra nincs módja. Az értéktudat kialakítását segítő kisösszegű beavatkozásokkal (pl. tematikus művészeti naptár kiadása) viszont a figyelem-felkeltésre képes lehet. Részmegoldás lehet, hogy a menthetetlen értékes épületeknek legalább egyes részleteit (kapu, nyílászárók, kilincs, szellőző, tetőcserép, stb.) kiemeljék és raktárba helyezték, hogy értékmentő épületfelújításokhoz felhasználhatók legyenek.

A templomtér az egyházközség tulajdonában van, mégis közterületként használt és szabályozott. Számos közösségi rendezvény kapcsolódik hozzá (pl. a nemzetközi hírnévnek örvendő „Mária-hordozás”) és a lakosság nap mint nap használja pihenésre, játszóhelyként és gyalogos átközelítésre. A tér fejlesztésére javaslatok születtek (fix pódium és nézőtér létesítése, 20 kV-os vezeték kiváltása, parképítés, szoborhelyek átgondolása), melyeket csak a tulajdonos egyházközség és a helyi önkormányzat összefogásával, közös pályázatával lehet megvalósítani.

Konfliktust jelent a villamosenergia és elektronikus távközlési szolgáltatókkal az önkormányzatnak az a szándéka, hogy az utcaképek védelme, fasorral való kiegészítése és a műszaki feltételek javítása érdekében a légvezetékeket lehetőség szerint áthelyeztesse térszín alá.

2.15 Közlekedés

2.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Vaskút települést és a környező kistérséget nem érintik az országos gyorsforgalmi utak. A térségközpont Baja város az M6 autópálya 30 perces vonzáskörzetében van. Vaskútról az M5 autópálya az 55-ös számú főúton kb. 90 perc alatt (Szegednél), az 5412 jelű mellékúton (Kiskunfélegyházánál) 100 perc alatt érhető el.

A főúthálózatra Vaskúttól 6 km-re Bajánál (51. és 55. számú út), vagy az 5 km-re lévő Bátmonostornál (51. számú út) lehet felhajtani. Az 55-ös számú úton Bátaszék és Szeged irányába, az 51-es számú úton Kalocsa – Budapest vagy a D-i országhatár (Hercegszántó – Szerbia) felé juthatunk el.

2.15.2 Közúti közlekedés

Vaskút **közigazgatási** területének közlekedési gerincét É-D-i irányban a Baja – Vaskút – Gara – Bácsszentgyörgy 5506 jelű út, Ny-K-i irányban a Bátmonostor – Vaskút önkormányzati összekötő út és a Kelebia – Baja (5501 jelű) összekötő úthoz átvivő önkormányzati út nyomvonala határozza meg.

A **belterületet** az említett utak belterületi szakaszai tagolják, meghatározva a településszerkezet főbb gerincvonalait.

A nagyközség útjainak besorolását, műszaki jellemzőit az ÚT 2-1.201:2010 „Közutak tervezése” c. Útügyi Műszaki Előírás tartalmazza. Az építési területet a belterületen a kialakult telekhatárok között biztosítja a Helyi Építési Szabályzat mellékletében szereplő SZ-2 jelű szabályozási tervlap. Az **5506 jelű országos mellékút** külterületi szakaszain a közútkezelői egyeztetési kötelezettségű sávot a *közúti közlekedésről* szóló 1988. évi I. törvény jelöli ki a tengelytől számított 50 m-ben.

Országos közút: 5506 jelű Baja – Bácsszentgyörgy összekötő út

Az 5506 jelű Baja-Bácsszentgyörgy országos összekötő út külterületi szakaszának útkategóriája K.V.A, az átlagos napi forgalma (ÁNF) az utolsó (2011. évi) méréskor 3049 E/nap volt.

A belterületi szakasz tervezési kategóriája B.5.b.C. Az átkelési szakasz a település Észak-Déli irányú főutcája, a Kossuth Lajos utca, melyen jelentős hosszban, teljes burkolatszélességben aszfalt szőnyeg épült a szennyvízcsatornázást követően. Megújították a burkolatjeleket, forgalmi jelzőtáblákat. A felújítás által a Kossuth Lajos utca városias, esztétikus megjelenést kapott, hosszú ideig jól fogja szolgálni az átmenő és a helyi forgalmat.

Településszerkezeti jelentőségű önkormányzati kezelésű összekötő utak

Vaskút és Bácsszentgyörgy között a települési önkormányzatok létesítettek közutat, amely maig a kezelésükben van. Segítségével szorosabb kapcsolat jöhetett létre az intézmények, gazdasági szervezetek, lakosok között. Az út belterületi szakasza a Kossuth L. utcáról jobbra leágazó, Bátmonostor felé vezető Alkotmány utca.

A regionális hulladéklerakóhoz és onnan a Kelebia – Baja összekötő úthoz átvezető útvonal részben kitérőkkel, keskeny aszfaltburkolattal van megépítve, mégis szerkezeti jelentőséggel bír, mivel Bácsbokod – Bácsalmás irányában 6-8 km-rel lerövidíti a Baján keresztül vezető útvonalat és a külterületi földek, üzemek feltárásában gyűjtőút jelleggel vesz részt.

Belterületi gyűjtőutak

A belterületen a meglévő gyűjtőúthálózat elemei az alábbiak.

- *Alkotmány utca:* utca aszfalt burkolatát a szennyvízcsatornázást követően sávosan helyreállították. Itt várhatóak a későbbiekben burkolat-rongálódások
- *Aradi utca:* 5,9 m széles aszfaltborítású utca, a folytatásában épült meg a regionális hulladéklerakóhoz vezető út, ezért teherforgalma viszonylag jelentős
- *Bokodi utca:* egykori (ma már nem átjárható), Bácsbokodra vezető országút, volt csordaút belterületi szakasza, 7,5 m széles aszfaltburkolat borítja
- *Damjanich utca:* egyes szakaszain 4,0 m széles útburkolat épült, É-i (mintegy 50 m szélességűre szétnyíló) részén és középső szakaszán pedig mindkét oldalon van építve útburkolat és középen csapadékvíz elvezető vagy gyűjtő, szikkasztó árok helyezkedik el.
- *Szeremlei utca:* az ÉNy-i külterületrészre kivezető dűlőút belterületi szakasza, 4,0 m aszfaltburkolattal, mellette a nagyközségi csapadékvízálózatban fontos szerepet játszó csapadékarok húzódik

Jelzőlámpás vagy körforgalmú csomópont nem üzemel Vaskút igazgatási területén.

Kiszolgáló utak

Vaskút nagyközségben a lakóterület peremén elhelyezkedő néhány utca kivételével minden utca aszfalt útburkolattal rendelkezik. Kivételt a Rákóczi utca képez, amely 6,0 m széles beton burkolattal borított.

A szűkebb utcákban a szennyvízcsatornák a burkolt utak alá épültek. A szennyvízcsatorna-építési projekt megvalósítását követően az útburkolatokat sávosan állították helyre. A **Kakasvár** K-i részén húzódó Deák Ferenc utca zúzottkő burkolata viszont a szennyvízcsatorna építését követően, részben a megoldatlan csapadékvíz elvezetés miatt egy év alatt tönkrement. A szűk és elsárosodott utcában a lakóúti forgalom is nehézségekkel küszködik. Mentők, tűzoltó gépkocsik valószínűleg elakadnak itt. A település északi végén tervezett lakóterület megközelítése szempontjából fontos lesz ez a nyomvonal, és az utcában lefektetett ivóvíz vezetékekkel lehet majd ellátni a tervezett lakóterületeket. A Deák Ferenc – Vörösmarty Mihály – Táncsics Mihály utcák egymásba torkolló vége mély fekvésű, csapadékvíz elvezetés szempontjából rendezetlen terület, holott a közelében belvízcsatorna helyezkedik el. A belterülethez É-ről csatlakozó kisparcellák, kertek, szántóföldek megközelítése az elsárosodó földúton nehézkes.

A településen néhány peremkerületi utca, így a Deák Ferenc utca, a Zöldfa utca és a Szélső utca még nem rendelkezik szilárd útburkolattal. A szennyvízcsatornázást követően a Zöldfa és a Szélső utcákban zúzottkővel stabilizált útburkolatok épültek az egyoldali lakóházi beépítés kiszolgálására. Ez a burkolat még pár évig megfelelő lesz.

A fenti utcák kivételével elmondható, hogy a település útjai alkalmasak a lakóterületek, az intézmények, szolgáltató létesítmények kiszolgálására. A település néhány utcájában viszont az utak burkolatát időszerű lenne új aszfalt szőnyeggel ellátni. A teljesség igénye nélkül mielőbbi útburkolat felújítás javasolható az Új, a Damjanich, a Tavas, az Arany János és a Táncsics Mihály utca egyes szakaszain. Figyelmet kell fordítani a tűzoltási, műszaki mentési alapfeladatokat végző járművek mozgásának biztosítására is.

2.15.3 Közösségi közlekedés

2.15.3.1 Autóbuszos közösségi közlekedés

11. táblázat: Vaskút autóbusz viszonylatainak fő paraméterei (2016. február)

Céltelepülés	menet-idő (perc)	munka-napi járat (db)	szombati járat (db)	vasárnapi járat (db)	első/utolsó járat indulása munkanap	első/utolsó járat indulása szombat	első/utolsó járat indulása vasárnap
Baja	19-24	23	23	10	4:51/20:46	4:51/20:46	5:31/20:46
Gara	11	18	14	10	5:39/22:44	5:39/22:39	5:39/22:39
Bácsszentgyörgy	19	8	6	5	6:39/19:54	6:39/19:54	7:54/19:54
Csátalja	31	2	0	0	5:54/16:54	-	-

Forrás: <http://xmap.dakk.hu/>

Vaskútról átszállás nélkül 4 települést lehet elérni a DAKK autóbuszjárataival. Távolabbi belföldi célpontokra legalább egyszeri (bajai) átszállással juthatnak el a vaskútiak.

A napi ingázás szempontjából elsősorban a Bajára irányuló járatok a fontosak, ezek gyakorisága megfelelő, a késő esti időszakban viszont nem lehet bejutni a városba, az utolsó járat minden nap 20:46-kor megy el. Hétköznap 3 járat érkezik Bajáról csak Vaskútig. A többi autóbusz végcélja Gara, Bácsszentgyörgy vagy Csátalja. Utóbbi településre csak hétköznap megy közvetlenül busz. Bajáról legkésőbb este fél tizenegykor indul Vaskútra buszjárat, ez az időpont megfelelő a későn hazatérni kívánók számára is.

2.15.3.2 Vasúti közlekedés

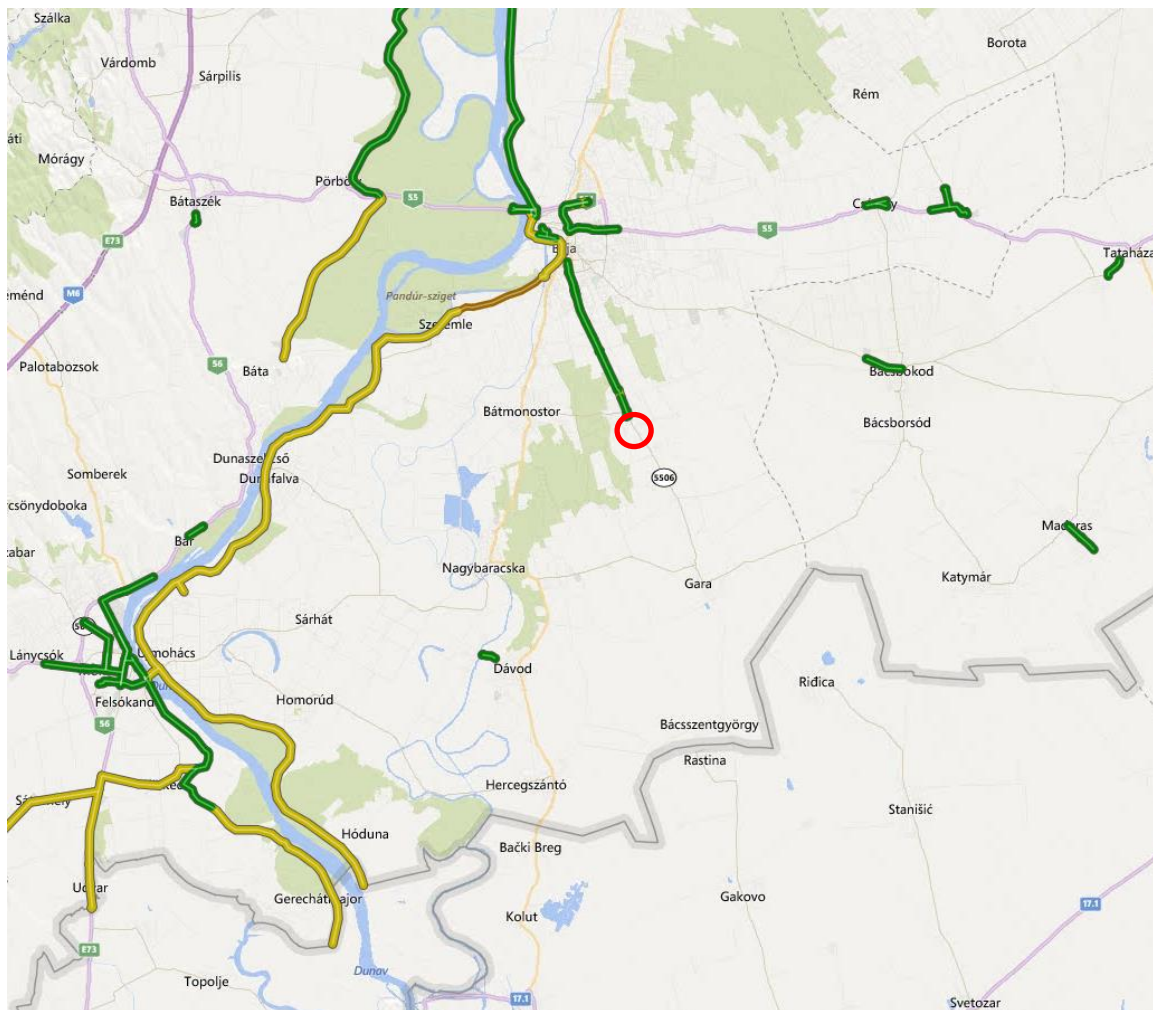
Vaskút nem rendelkezik vasútvonallal. Az ország vasúthálózatához Baján keresztül kapcsolódik. Az egykori Baja – Zombor vasútvonalat, amely a település K-i szélén haladt és sorompó-őrháza még áll, 1971-ben megszűnt és visszaállítását nem tervezik.

2.15.4 Kerékpáros közlekedés

Vaskút település belterületének D-i részétől (utca) Bajáig (Hunyadi utca) kerékpárút épült ki 2014-ben. Garáig történő meghosszabbítása több okból is szükséges:

- kapcsolódás a tervezett országos kerékpárút törzshálózathoz – Garán halad át és Mohácsnál eléri a Duna-töltésen Horvátországba tartó „Alsó Dunamente” 6. jelű Euro Velo® kerékpárutat) a tervezett Dél-alföldi határmente kerékpárút (5. jelű Euro Velo®) 5.A nyomvonala (Debrecen - Létavértes - Biharkeresztes - Sarkad - Gyula - Lőkösháza - Battonya - Mezőhegyes - Tótkomlós - Orosháza - Hódmezővásárhely - Szeged Mórahalom - Tompa - Bácsalmás - Nagybaracska – Mohács);
- hivatásforgalom (Baja – Vaskút – Gara útvonalon való mindennapi munkabajárás) feltételeinek javulása gazdasági előnyöket biztosít;
- turisztikai célpontokat, egybek között a vaskúti halmok nemrég megvalósult látogatóhelyét beköti a kerékpárúthálózatba;
- balesetveszély megszüntetése – jelenleg is használják csoportos kerékpáros kirándulásra a Vaskút és Gara közötti közutat a Fadd - Tolna - Szekszárd - Decs - Várdomb - Bátaszék - Baja - Vaskút - Gara - Nagybaracska - Mohács körtúra részeként.

25. térkép: Vaskút viszonya a meglévő kerékpárút hálózathoz

Forrás: <http://kenyi.hu/>

zöld: kerékpárút, sárga: kerékpározásra ajánlott útvonal

A megépült kerékpárút fő jellemzői

A Baja-Vaskúti kerékpárút teljes hossza 7974 m, mely az alábbiak szerint oszlik meg: 7111,5 m kerékpárút; 556,2 m elválasztás nélküli gyalog és kerékpárút; 306,3 m forgalomtechnikai kijelölés.

Közigazgatásilag a kerékpárút az alábbi területeken halad: Baja közigazgatási területe 4526 m.; Vaskút közigazgatási területe 3141,7 m.; Vaskút kijelölés 306,3 m.

A kerékpárút az 5506 jelű Baja-Bácsszentgyörgy összekötő út 4+365 km szelvényében lép be Vaskút külterületére. A kerékpárút jobb széle Vaskút külterületén az út szelvényezés szerinti baloldali burkolat szélétől 7,00-8,00 m közötti távolságban helyezkedik el. A belterületre az út 5+950 km szelvényében érkezik a nyomvonal. Az Aradi utcai keresztezéstől D-re áttér a Kossuth Lajos utca Ny-i oldali zöldsávjába és a Battyhány utcánál ér véget.

A kerékpárút tervezési paramétereinek meghatározásánál az ÚT-é 2-1.203:2010 kerékpárforgalmi létesítmények tervezése című útügyi műszaki előírásban foglaltakat vették a Tervezők figyelembe. Hálózati szerep: **B**; Tervezési sebesség: belterületen maximum **20 km/h**; külterületen **nagyobb 20 km/h-nál**. Funkció: közlekedési célú kerékpárút.

Alkalmazott burkolatszélességek a fenti besorolás alapján az alábbiak: belterületen kétirányú kerékpárút 2,0 m, elválasztás nélküli gyalog és kerékpárút 2,75 m.; külterületen kétirányú kerékpárút 2,25+2x0,12=2,5 m.

Járdák

A település minden utcájában a kívánatos mértékben épültek járdák. Néhány lakóutcában javasolt a jelenlegitől igényesebb járdaszakaszokat építeni. Az Önkormányzat a Kossuth Lajos utca járdáit egységes pályaszerkezetű megoldással kívánja átépíteni, méltóan a jelentős örökségvédelmi értékekhez, a középső útszakasz településközponti feladatköréhez és az utca településszerkezeti jelentőségéhez (országos út átkelési szakasz).

2.15.5 Parkolás

A nagyközség forgalomvonzó létesítmények parkoló ellátottsága megfelelő. Az Önkormányzat nem tervezi további jelentős parkoló-kapacitás kiépítését.

2.16 Közművek állapota és energiahatékonyság

2.16.1 Víziközművek

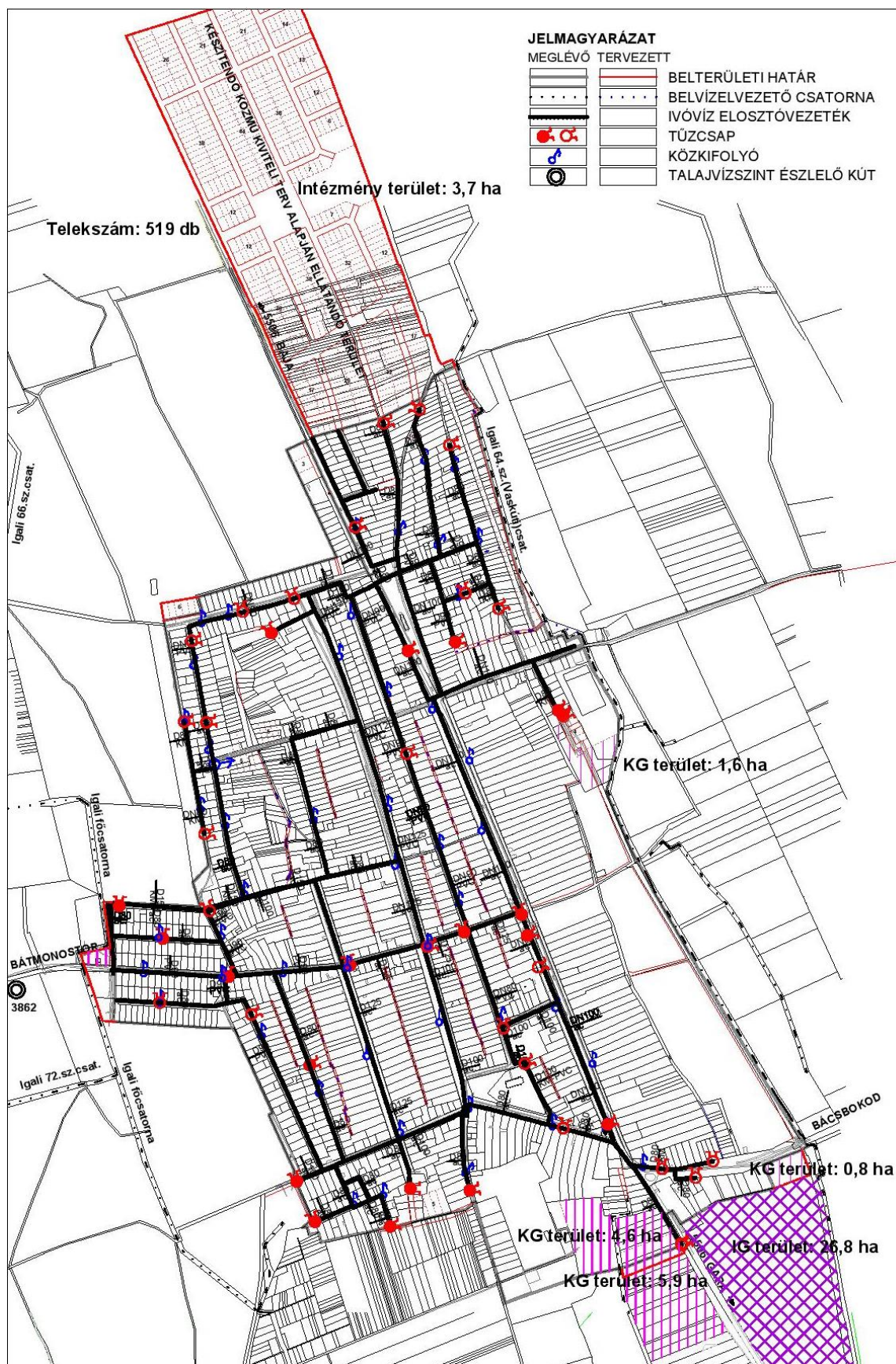
2.16.1.1 Ivóvíz ellátás

Vízbázis, víztárolás

Vaskút nagyközségben az ivóvíz ellátást biztosító vízmű az 1960-as években épült. A belterület D-i részén, a Kraul Anton utca mellett lévő vízmű területen három darab mélyfúrású kút, vastalanító és gépház létesült. Mára a vízművet üzemben kívül helyezték, leszerelték. Ma már csak a pusztuló épület, és az elrozsdásodott acél csővezetékek elvágott csonkjai emlékeztetnek a régi állapotra. A település jelenlegi ivóvíz ellátását a Baja környéki kistérségi vízműről, Dávod község északi határán telepített mélyfúrású kutakból biztosítják. A kistérségi vízmű üzemeltetője a BAJAVÍZ Kft. 6500, Baja Mártonszállási út 89.

A kistérségi vízmű 5600 m³/d kapacitású. Vaskút vízellátását Bátmonostor község felől érkező nyomócsővel biztosítják, a Bátmonostor felé vezető közút D-i oldalán épült betápláló vízvezetékéről. A hálózati nyomást a Pozsonyi utcában épült meglévő 100 m³-es hidroglobus biztosítja. A nagyközség vízfogyasztása az évszakoktól függően 300 - 400 m³/nap.

26. térkép: Vaskút ivóvíz-ellátása (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

Hálózat

A nagyközségben az ivóvíz csővezetési hálózat NA 80-150 mm azbesztcement anyagú és speciális PVC és KM PVC anyagú nyomócsövekből épült.

A település iparfejlesztésre előirányzott területének és tervezett lakóterületek ivóvízzel történő ellátása a hálózat bővítésével biztosítható, a szükséges kapacitás rendelkezésre áll.

A Gara község felé vezető 5506 jelű Baja – Bácsszentgyörgy összekötő út mellé tervezett fejlesztési területre a vízhálózat a Kossuth utcai NA100 KM PVC vezeték továbbépítésével kiépíthető. Az ivóvíz ellátás biztonságának javítását a település déli végén elhelyezkedő Rákóczi Ferenc – Mohácsi – Dohány – Széchenyi – Temető utcák végvezetékei NA 100 KM PVC vezetékkel történő összekötésével lehetne megoldani. A körvezetékekkel javíthatók lennének a hálózat nyomásviszonyai, és biztosítható volna a végvezetékek öblítése.

A település északi végén a Bajai út közelében tervezett jelentős nagyságú fejlesztési terület ivóvíz ellátása az Aradi utcában lévő, a regionális hulladéklerakóhoz vezető meglévő NA 150 KM PVC csőről leágazó vezetékkel megoldható. A tervezett új lakóterületet ellátó NA150 KM PVC ivóvíz vezeték a szélesítésre előirányzott Deák Ferenc utcában lehetne lefektetni és elvezetni a tervezett lakóterületre. Erről a gerincvezetékéről az új utcákba szükség szerint NA80 és NA100 mm KM PVC anyagú csővezetési hálózat épülhet. Itt is javítaná a nyomásviszonyokat, ha a Bajai út végére kivezetett, meglévő NA100 mm vezeték bekapcsolná a tervezett hálózatba.

Folyamatosan szükséges a jelenleg elavult hálózat felújítása, az azbesztcement csővezetékek és a ragasztott kötésű PVC csővezetékek cseréje, korszerű polietilén (PE) vagy kemény PVC anyagú csővezetékre történő átépítése. Az ivóvíz hálózat nyomásviszonyait és az ellátás biztonságát javítaná, ha a település utcai végvezetékeit kiegészítené összekötő vezetékkel, körvezetékekkel fejlesztené az üzemeltető.

A hálózat bővítése, rekonstrukciója, felújítása során az összes földalatti tűzcsapot földfeletti tűzcsapra kell kicserélni. Fel kell mérni az oltóvízhiányos területeket és ütemezetten ki kell építeni az oltóvízhálózatot a tűzcsapok telepítési távolságára vonatkozó előírások figyelembe vételével.

A közművek elrendezését, védőtávolságait az MSZ 7487/2-80 szabvány tartalmazza. Az oltóvizet szállító vízvezeték-hálózatokra, a tűzoltási felvonulási területre és a tűzcsapokra vonatkozó jogszabályi követelményeket az Országos Tűzvédelmi Szabályzat IX. fejezete rögzíti.

2.16.1.2 Szennyvízelvezetés, csatornázás

Csatornahálózat

Vaskút szennyvízelvezető rendszere gravitációs csatornákból, átemelőkből és nyomócsövekből áll. A településen összegyűjtött szennyvizet a végátemelőn keresztül nyomócső juttatja el a bajai szennyvíztisztító telepre.

A településen hat vízgyűjtő terület található. Az 1. jelű vízgyűjtő a Kossuth Lajos utca déli részén épült végátemelő felé juttatja a gravitációs csatornákon keresztül a szennyvizet. A többi vízgyűjtő az 1. jelű vízgyűjtő csatornáiba juttatja átemelők és nyomócsövek segítségével az összegyűjtött szennyvizet.

Az 1. jelű vízgyűjtő terület főgyűjtői a Kossuth Lajos utca két oldalán, részben a zöld területeken, és részben az 5506 jelű állami út területén épültek. Az utca szélessége miatt párhuzamos, kétoldali gerincvezetékekkel lett csatornázva.

A 2. jelű vízgyűjtő terület a Deák Ferenc utca, Vörösmarty utca, Ady Endre utca, Székely utca, Vaskút utca és az Arad utca keleti részének szennyvizet gyűjti össze. A gravitációs csatornákon összefolyó szennyvizet a V1 jelű átemelő a Ny-1-0 jelű nyomócső segítségével juttatja el a Kossuth Lajos utcai 1-6-0 jelű gravitációs vezetékbe.

A 3. jelű vízgyűjtő terület az Új utca, Damjanich János utca északi része, Szeremlei út, Dózsa György utca, Bartók Béla utca, Zöldfa utca és Kun Béla utca egy részének szennyvizeit gyűjti össze. A gravitációs csatornákön összegyűjtött szennyvizek a V2. jelű átemelőbe folynak. A V2. jelű átemelő a Ny-3-0 nyomócsővel juttatja el a szennyvizet az Arad utcában lefektetett 1-7-0 jelű gravitációs vezetékbe.

A 4. jelű vízgyűjtő területet az Alkotmány utca, Segesvári utca, Tavasz utca, Török Ignác utca, Arany János utca és Dózsa György utca egy rövid szakasza alkotja. Az utcákban épült gravitációs csatornákön összegyűjtött szennyvizek a V3. jelű közbenső átemelőbe kerülnek bevezetésre. Az átemelő a Ny-3-0 jelű nyomócső segítségével juttatja el a szennyvizet az Alkotmány utcai 1-5-0 jelű gravitációs csatornába.

Az 5. jelű vízgyűjtő területet a Rákóczi Ferenc utca, Szélső utca, Kiss Erő utca, Béke utca, Mohácsi utca, Rövid utca, Dohány utca, Bem utca, Széchenyi utca egy szakasza alkotja. Az utcákban épült gravitációs csatornák az összegyűjtött szennyvizet a V4. jelű átemelőbe vezetik. A közbenső átemelő a Ny-4-0 jelű és nyomócső segítségével juttatja el a szennyvizet a Temető utcai 1-1-1-2 jelű gravitációs csatornába.

A 6. jelű vízgyűjtő területen a szennyvizet a Temető utcában lefektetett gravitációs csatorna gyűjti össze, majd a V5 jelű átemelő és a Ny-5-0 nyomócső segítségével a szennyvizek a Temető utcai 1-1-1-2 jelű csatornába kerülnek bevezetésre.

A csatornák magassági vonalvezetése az üzemeltető igényének megfelelően lett kialakítva. A csatornák hosszirányú esése 3-10 ezrelék között változik. Ahol a terepviszonyok nagyobb esésű csatorna építését igényelték volna, ott a tisztítóaknáknak bukás segítségével alakították ki a magassági vonalvezetést.

A település gravitációs vezetékai DN200 KG-PVC csövekből épülnek.

Nyomás alatti rendszerek

Az öt közbenső átemelő nyomócsövek segítségével juttatja el a szennyvizet az 1. jelű vízgyűjtő területre. A csekély hosszuk és magassági vonalvezetésük ürítő és légtelenítő akna építését nem indokolta. A nyomócsövek KM-PVC anyagúak, DN80 és DB100 átmérővel.

Végső központi átemelő

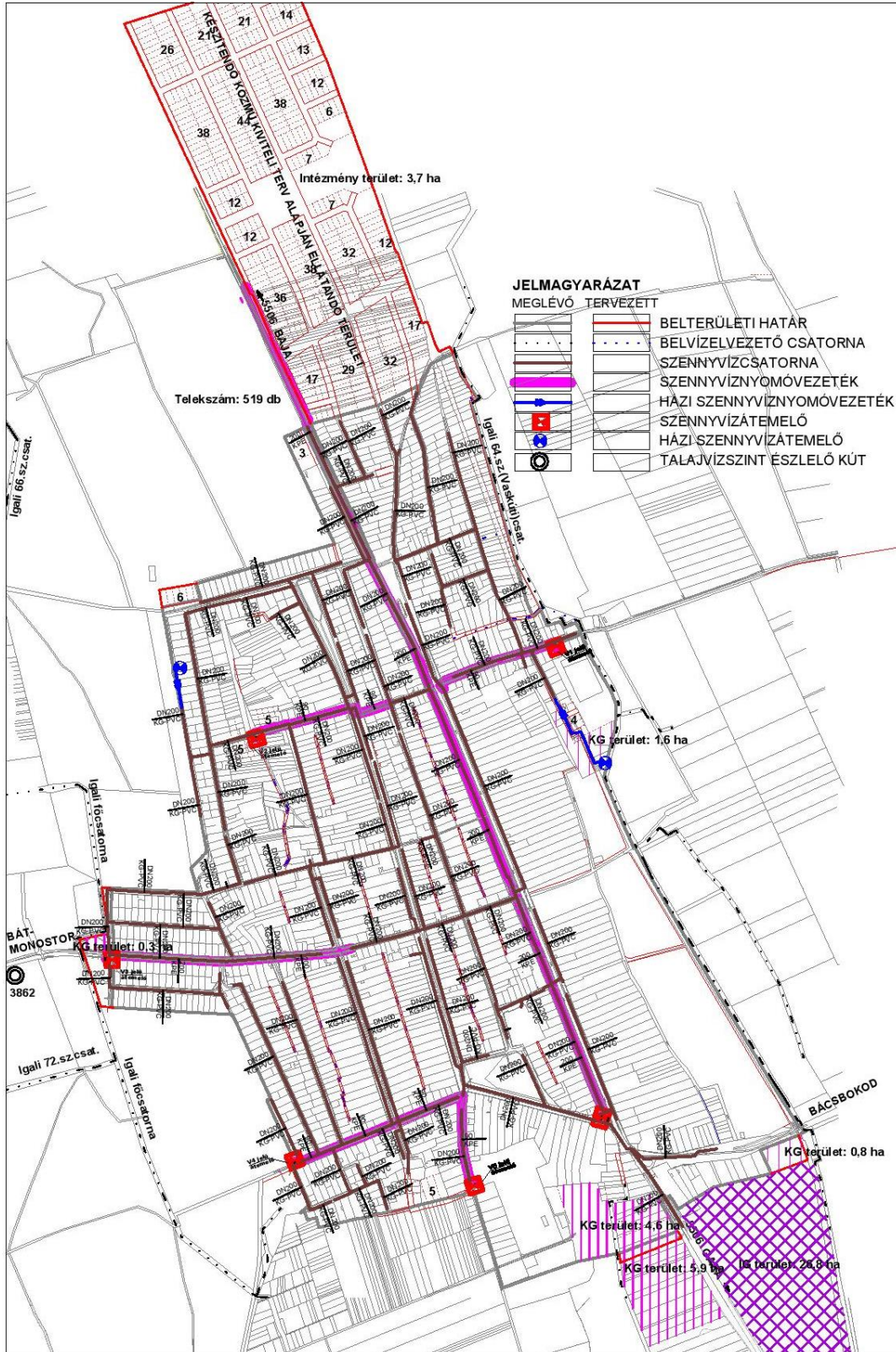
Vaskút település területéről összegyűjtött szennyvíz a csatornahálózat által a település déli határán épült központi átemelőbe kerül bevezetésre. Az átemelőbe beépített szivattyúk a szennyvizet a település főutcáján, a Kossuth Lajos utcán vezető, majd a külterületen továbbvezető 5506 jelű állami út mellé elhelyezett DN 200 mm méretű nyomócsövön nyomják Baja városba a Szabadság utcában lefektetett gravitációs csatornába történő bevezetéssel. A Vaskút településről Baja városba bevezetett szennyvizet a Szabadság utcában, a Szentháromság téren, az Árpád utcában, a Bajcsy Zsilinszky Endre úton meglévő szennyvíz csatornák vezetik el a bajai szennyvíztisztító telepre.

A település csatorna hálózatának, és a végső átemelő kialakításának, kapacitásának tervezésekor alapvető elv volt, hogy minden szennyvíz kibocsátó létesítmény, lakótelek, intézmény, vállalkozói telephely stb. a csatornahálózatba bekötésre kerüljön. A csatornahálózat és a bekötések építése tehát ezen elv szerint történt, azonban a szennyvízcsatornák és a szennyvíz átemelők mértékadó terhelésének meghatározásakor a méretezés alapját 2040-re számított szennyvízmennyiség képezte, melynél figyelembe vették a következő tényezőket:

- demográfiai változások, vándorlás hatása
- üres telkek beépülése
- tervezett fejlesztések (lakóterületi, intézményi) megvalósulása
- fajlagos vízfogyasztás változása

A napi átlagos szennyvízmennyiség meghatározása a lakossági szennyvíz esetében 90 l/fő/értéket vettek figyelembe. Óracsúcs meghatározásánál 10 óra lefolyással számoltak a tervezők. A hálózaton egységesen a szennyvízmennyiség 5%-nak megfelelő értékkel vették figyelembe az infiltrációt és az esetleges csapadék rákötéseket.

27. térkép: Vaskút szennyvízcsatorna-hálózata (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

12. táblázat: Szennyvízmennyiségek és szivattyúkapacitás

Vaskút szárazidei szennyvízmennyiségek	érték	dimenzió
lakossági szennyvíz napi átlag	275	m ³ /d
intézményi szennyvíz napi átlag		m ³ /d
ipari szennyvíz napi átlag		m ³ /d
évszakos egyenlőtlenségi tényező (20%)	55	m ³ /d
idegenvíz (5%)	14	m ³ /d
szárazidei szennyvízmennyiség összesen	344	m³/d
óracsúcs-tényező (z= 10)	9,55	l/s
Szennyvízátemelő mértékadó terhelése VB átemelő	érték	dimenzió
szárazidei szennyvízterhelés	9,55	l/s
szivattyú kapacitása	2 x 6,5	l/s

Forrás: Szennyvízcsatorna-projekt műszaki leírás

Vaskút-Baja közötti szennyvíz nyomóvezeték

A megépült 200 KPE távvezeték, szennyvíz nyomóvezeték a település déli határán, a Batthyány és Kossuth utca sarkán épült VB-1 jelű végátemelőből indul. A vezeték Vaskút belterületén az 1-0-0 jelű gravitációs csatornával közös munkaárokban halad.

Külterületen az 5506. jelű út K-i oldalán épült a közút területén, útarcon kívül, majd keresztezi a közutat az 5+539 km szelvényben. A keresztezés sajtólással történt. A nyomóvezeték védőcsőben került elhelyezésre. A távvezeték a közút keresztezés után az út Ny-i oldalán a közút területén, az út burkolatszélétől 5 m-es távolságon kívül épült Baja határánál lévő laktanyáig és ott ráköt a Szabadság úti városi gravitációs szennyvíz csatorna hálózatra.

2.16.1.3 Csapadékvíz elvezetés

Vaskút az Igali belvízcsatorna hálózat vízgyűjtő területén helyezkedik el. Az Igali csatorna a nagyközség belterületétől Ny-ra húzódik. A település K-i oldalán üzemel az Igali 64 jelű, közismertebb nevén a Vaskúti belvízcsatorna. A nagyközség külterületén még további társulati és üzemi belvízcsatornák üzemelnek.

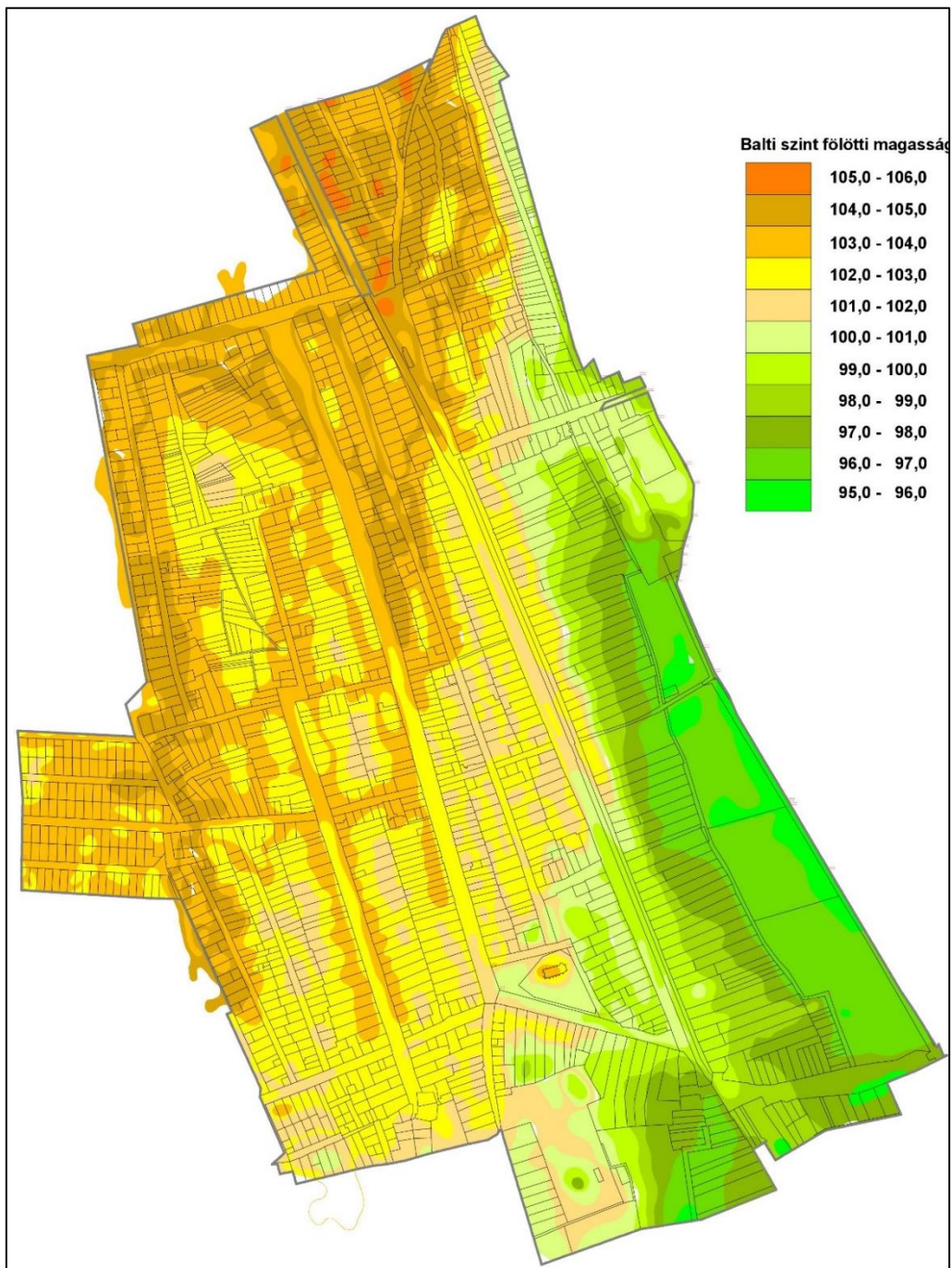
A belvízcsatornák karbantartása és biztonságos üzemeltetése végett az állami csatorna (Igali csatorna) partélétől 6,00-6,00 métert, még a társulati és üzemi belvízcsatorna part élétől 3,00-3,00 m távolságot szabadon kell hagyni.

A nagyközség a belvízelöntés szempontjából veszélyeztetett település. Az É-D-i irányú magas vonalától Ny-i oldalra eső területen összegyülekező csapadékvizek az Igali csatornába vezethetők. A keleti irányba eső mélyebb területeken összegyülekező csapadékvizek befogadója az Igali 64-es, ismertebb nevén a Vaskúti csatorna.

Vaskút belterületére vonatkozóan csapadékvíz elvezetési tanulmányterv készült, melynek felújítása és pontosítása szükséges.

A településre jellemző, hogy az utcákban kialakított jelenlegi csapadékvíz elvezető árokrendszer nem képez összefüggő és jól működő hálózatot. Javasolt a település teljes magassági felmérése, műszakilag megfelelő csapadékvíz hálózat tervezése. Fokozott figyelmet kell fordítani a rendszeres karbantartásra.

28. térkép: Vaskút belterület terepalakulatainak morfológiája

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés 1:10000 topográfiai térkép alapján

A település megfelelő csapadékvíz elvezetését nehezítik a település változatos domborzati viszonyai, a vízelvezetési létesítmények elhelyezéséhez szükséges önkormányzati tulajdonú területek szűkössége, azaz néhány utca szűk keresztmetszete és a szóba vehető befogadó területek jelenlegi művelési ágai, melyek általában magántulajdonban lévő kert területek, vagy szántóföld művelésű, vagy erdőterület művelésű területek.

A településre jellemzőek a lakosság által kezdeményezett és az Önkormányzat által többnyire tervek nélkül létesített csapadékvíz elvezetési megoldások, melyek nem illeszkednek hosszabb távon megoldást adó komplex rendszerbe. A település magasabb részeinek nem megfelelően kialakított árkaiból többnyire a mélyebben fekvő lakóterületekre folynak a csapadékvizek. Az alacsonyabb fekvésű területeken általában mély árkok fogják fel a csapadékvizeket, melyek

jelentős része ott elszikkad. A település talajviszonyai szikkasztás szempontból kedvezőek. A felső löszös talajréteg alatt finom homok rétegek találhatók, viszont a csapadék intenzitásoktól függően magas talajvíz állásos területek is kialakulhatnak, ahol a csapadékvizek nem tudnak elszikkadni.

Az összefüggő csapadékvíz elvezető hálózat kialakítását akadályozzák a szóba jöhető befogadók (Igali csatorna, Vaskúti csatorna) viszonylag nagy távolsága a veszélyeztetett öblözetektől és a csatornák közül az Igali csatorna magas fekvése. A hosszú utcák egymástól eltérő domborzati viszonyai miatt a felszíni, majd felszín alatti csatornákat a megfelelő, általában 5 ezrelékes, lejtésekkel nem lehet a fenti két befogadóba gravitációs lefolyás biztosításával közvetlenül bekötni. Mód lenne viszont az egyes vízgyűjtő területeteken összegyülekező csapadékvizeket több irányban kivezetni a településről. Ez esetben vízgyűjtő árkokat, vízgyűjtő tavakat, záporvíz tározókat, esetleg csapadékvíz átemelőket kellene a település belterületi határán belül és azon kívül is kijelölni, és építeni.

Ennek a többirányú csapadékvíz elevezetési módszernek a megoldása szakági tervezői munkát igényel, amelyhez magassági adatfelvétel is szükséges, ezek hiányában csak körvonalazhatók a lehetséges megoldások. Előzetes javaslatok a település északi területétől a déli irányban haladva:

- A Kossuth Lajos utca északi belterületi szakaszának keleti oldali útárka a külterületen, a kerékpárút mellett már kialakított mély árokba, új útárok építésével beköthető. Ide vezethetők a Hársfa utcából lefolyó csapadékvizek is. Az út nyugati oldalán elhelyezkedő mély fekvésű területekről a csapadékvizek északi irányban az erdőterület felé új útárkok építésével kivezethetők.
- A Hársfa utcából kifolyó csapadékvizek áteresszel át vannak vezetve az 5506 jelű összekötő út alatt a Kossuth Lajos utca nyugati oldalán kialakított útárokba. A vizeket a Szeremlei utca északi oldalán kialakított mély árok vezeti a nyugati irányba az erdőterület felé, egyben az Igali csatorna felé. Fenékszintek beméréseivel lehet dönteni arról, hogy ez a mély útárok az Igali csatornába, főgyűjtőbe, gravitációsan beköthető-e.
- Jókai Mór utca első szakaszáról a lefolyó csapadékvizek a Táncsics utcán kialakított útárokkal északi irányban kivezethetők a külterület felé és a szántóterületek egyik mezsgyéje mellett kiásott árkokkal beköthetők a Vaskúti csatornába.
- A Vörösmarty utca egy szakaszán az útárookban összegyülekező vizeket a Jókai Mór utcán kialakított útárokkal lehetne eljuttatnia a Deák Ferenc utcáig és az egyik vízvezetési célra kijelölt, kisajátított telken kiásott árkokkal lehetne bekötni a Vaskúti csatornába. Ide köthetők a Deák Ferenc utca déli irányba lejtő szakaszáról, valamint a Székely és az Ady Endre utcákból összegyűjtött és a Deák F. utca irányába kivezetett csapadékvizek.
- A Deák Ferenc utca északi irányba lejtő szakaszán a csapadékvizek jelenleg a kert területekre folynak, de ha ezt az utcát a jövőben kiszélesítenék és beépítésre kerülne, akkor jelentős feltöltéssel, csapadékvíz árkokkal lehetne a vízelvezetést megoldani, szintén a Vaskúti csatornába történő bevezetéssel.
- A Szeremlei utcai mély árok tudja fogadni a Petőfi Sándor utca, Damjanich utca, a Dózsa György utca észak felé lejtő szakaszairól lefolyó csapadékvizeket. A Szeremlei utca burkolatát keresztező meglévő út alatti átvezetések bővítése, újak építése szükséges lehet.
- A Petőfi utca középső (Aradi és Anton Kraul utca közötti) szakaszának csapadékvíz-elvezetési helyzete kritikus: az útburkolatnak nincs lejtése, az úttesten záporokat követően vízmegállások, vízelöntések tapasztalhatók. Részletesebb tervek alapján eldöntendő, hogy milyen nyomvonalon és mely szakaszokon zárt illetve nyílt rendszerben vezetendő el az utcaszakasz csapadékvize. A befogadó a Vaskúti csatorna.

- A Kossuth Lajos utcának, Jókai Mór utca és az Alkotmány utca közötti szakaszán a fő utca mindkét oldalán kialakított mély árkokban összegyülekező vizek a Kossuth L. utca burkolatát keresztező tervezett áteresszel az Aradi utcán építendő felszín alatti csatornával bevezethetők a Vaskúti csatornába.
- Az Arany János utcán megépítésre kerülő akár zárt szelvényű csatorna fogadhatná a Petőfi Sándor és a Damjanich utcák egy részéről gravitációsan rávezethető vizeket. A tervezett Arany János utcai csővezeték a Kossuth Lajos utca nyugati oldali árkába gravitációsan beköthető lehet.
- Az Új utcában lefektetett tervezett csatornával a Damjanich J. utca északi középső részén összegyülekező csapadékvizeket lehetne levezetni az Új utca mindkét oldalán található mélyterületre. Erre a mélyterületre lehetne levezetni a Bartók Béla és a Dózsa György utca középső részéről lefolyó csapadékvizeket is.
- A Bartók Béla utca északi végén és az Új utca nyugati szakasza mindkét oldalán lévő mélyterületet ideális csapadékvízgyűjtő területként lehetne kialakítani, ha az itt lévő telkek tulajdonosai ehhez hozzájárulásukat adnák. A terület jelenleg gyepes talajvízállásos terület, igazi kertművelésre jelenleg nem alkalmas. Csapadékvíz átemelő építésre is alkalmas ez a hely, amelyet a megépült szennyvízcsatorna átemelő mellé lehetne építeni. Az átemelő nyomóvezetékét az Új utca nyugati szakaszán, és a Dózsa György utca északi irányú végén lehetne a felszín alá építeni és bekötni a Szeremlei utca északi oldalán vezető mély árkokba.
- A keskeny Pozsonyi utca középső szakaszának csapadékvizét útárokka a Pozsony utca északi oldalán elhelyezkedő mély területre lehet elvezetni. A mélyterület déli végén, a Pozsony utcában régebben már, csapadékvíz átemelőt építettek, mely a mély területet mentesíti a tartós elöntésektől. Az átemelő által kiemelt víz nyomócsövön, majd felszín alatti gravitációs vezetéken halad a Pozsonyi utca és a Török Ignác utca nyomvonalán és beköt a Török Ignác utca végén lévő Igali csatornába. A meglévő átemelő és a csővezetéki rendszer felülvizsgálata, karbantartása szükséges.
- Az Alkotmány utca, mint a település második rangú főutcája a forgalom levezetés mellett a csapadékvíz elvezetés szempontjából is kiemelt jelentőségű. A rá csatlakozó Petőfi Sándor utca, Damjanich utca, Széchenyi utca, Bem József utca jobb- és baloldali rövid szakaszain az útárkok által összegyűjtött csapadékvizeket tudná elvezetni, ha megfelelő útárkok és felszín alatti csatornák az utcában megépülnének. Az Alkotmány utca belterületi, nyugati végét áteresszel keresztező Igali csatornába az Alkotmány utcában építendő csapadékvíz csatorna magasságilag beköthető.
- Az Alkotmány utcával párhuzamosan elhelyezkedő Török Ignác utca, a Tavasz utca és Segesvár utcák nyugati irányba lejtjenek. Az utcák végén az útárkokat összefogó építendő gyűjtőárok vagy csatorna az Igali csatornába beköthető.
- A Rákóczi utca lejtésviszonyait tekintve alkalmas a Széchenyi utca déli vége, teljes hosszon a Bem József utca, teljes hosszon a Kiss Ernő utcából kifolyó csapadékvizek elvezetésére, valamint a település déli határán lévő Béke, Rövid, és Dohány utcákban útárokka összegyűjtött csapadékvizek elvezetésére, ha az utcában a csapadékvíz elvezetésre alkalmas árkok, csatornák épülnének.
- Fenti vízgyűjtő öblözet utcái közül, régebben épült felszín alatti csapadékvíz csatorna található a Bem József utca teljes hosszában. A felszín alatti csapadékvíz csatorna a Rákóczi utcához csatlakozásnál nyugati irányba fordulva a Rákóczi utca É-i útpadkájába a felszín alá építve vezet az utca végéig. Itt áteresszel keresztezi a Rákóczi utca végét és beköt a mély fekvésű erdőterületre. A rendezési terv erre a területre záportározó létesítését előíranyozza.

- A Templom téren a templomkertet körülkerülő mély csapadékvíz árokrendszer jelenleg fogadja a Petőfi utca D-i végén, a Damjanich utca D-i végén az utcákban összegyülekező csapadékvizeket. Az árok a Batthyány utca mentén vezetve beköt a Kossuth Lajos utca Ny-i utcájába. Az utcák átteresszel keresztezi a Batthyány utca torkolatát és beköt a település déli végén lévő belvízcsatornába. Ez a hálózati rendszer működőképes, de felülvizsgálata és karbantartása szükséges.
- A Kossuth Lajos utca jelentős hosszán kétoldali mély árok található. Az utcákban összegyülekező vizek az 5506 jelű utat keresztező újonnan építendő átvezetve a Községháza mellett található keskeny közön és a Fenster Ablakgyártó Kft. telephelye mellett lévő keskeny közön lefektetett csatornával, majd nyílt árokkal beköthető a település keleti határán lévő kertvégeken vezető belvízcsatornába. Ennek a kis belvízvezető csatornának a Bokodi úthoz érkezését követően jelenleg nincs továbbvezető szakasza. A zárt végű csatorna a Bokodi út mellé építendő árokkal, a régi vasútvonal földművét keresztező építendő átteresszel beköthető a régi vasútvonal mellett vezető Vaskúti csatornába.
- A Kossuth Lajos utca D-i végének K-i oldalán vezető utcák beköthető lenne a Bokodi út É-i oldalán kialakítandó utcákba, melyet az előbb említett csatorna csatlakozásig ki kellene építeni.
- A Temető utca és a Széchenyi utca D-i vége D-i irányba lejt. A temető területéről és fenti utcákról D-i irányban elfolyó csapadék vizeket a Temető árok fogja fel. Az árok nyugati irányban a Dohány utcáig meghosszabbítható lenne, ha erre a szántóföldi művelési területeket kiszolgáló földutak mellett helyet biztosítanának. A szabályozási terv közterület-szélesítést jelölt ki, amelynek alapján a terület lejegyeztethető. A Temető utca folytatásában D-i irányban szintén építhető lenne nagy befogadású szikkasztó árok, ha az ehhez szükséges helyet a szántóföldi művelés alatt álló földterületeken biztosítanák.

A fenti csapadékvíz elvezetési koncepció szerint a településről összegyűjtött és elvezetett csapadékvizek jelentős mennyiségének végső befogadója az Igali csatorna és az Igali 64 jelű csatorna, közismertebb nevén a Vaskúti csatorna.

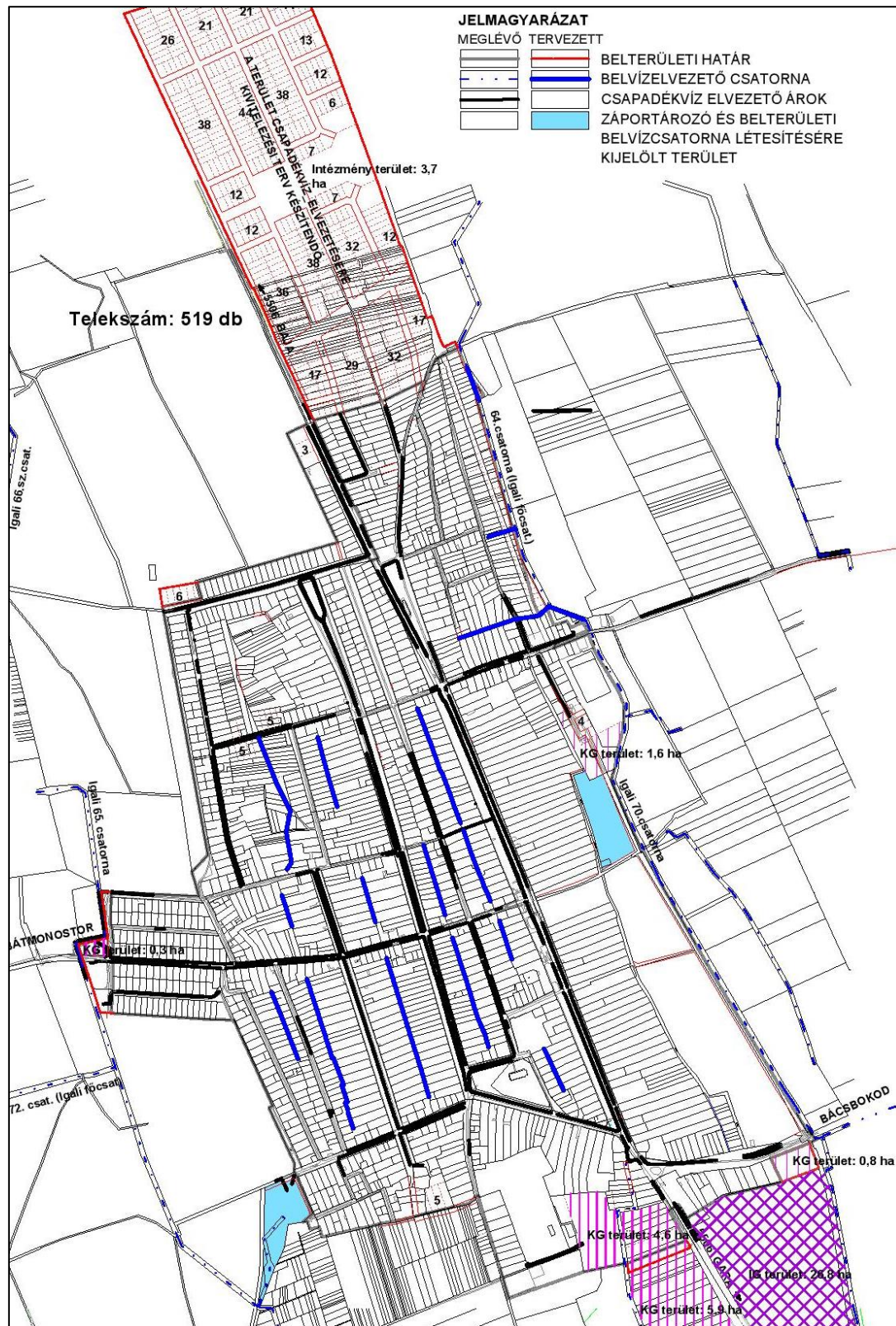
Az Igali csatorna jelenlegi állapotában rendkívül elhanyagolt állapotban van. Medre teljesen benőtt, rézsúai a homokos talaj által megcsúsztak. Tisztítására évtizedek óta (vagy sohasem) került sor. Néhány helyen medrében személerakást lehet észlelni.

A település másik szóba jöhető csapadékvíz befogadója a Vaskúti csatorna magassági vonalvezetése lehetővé tenné a Kossuth Lajos utca K-i területének egy részéről és a Kossuth Lajos utcától Ny-ra eső utcák egy részéről lefolyó csapadékvizek befogadását. A Vaskúti csatorna rendkívül elhanyagolt, növényzettel benőtt állapotban van és néhány helyen például az 5506 jelű út külterületi szakaszát keresztező átteresz előtt a közeli mezőgazdasági telephely bejáró útja É-i oldalánál át is van töltve. Így valójában nem folyik a csapadékvíz tovább déli irányba.

Összefoglalva elmondható, hogy a település megfelelő csapadékvíz elvezető hálózatát csak aprólékos vizsgálatokkal, tervező munkával és kivitelezéssel lehetne kialakítani. Javasolható, hogy a település mély fekvésű területein, de elsősorban az utcákkal körülzárt mély fekvésű kertek telekvégein ideiglenes záportározókat alakítsanak ki. A tározók mélypontjairól vezérvonalakat kell kiépíteni a legközelebbi utca közelébe. Az ide folyó csapadékvizeket ideiglenes szivattyúzással, vagy végleges átemelő szivattyú állással lehetne eljuttatni célszerű nyomvonalon kiépítendő csatornával, szintén egy célszerű helyen kiépítésre kerülő befogadóba. A rendezési terv a belterület Ny-i részén, a Rákóczi utca végén és a K-i oldalán (Sportpályától D-re) is kijelölt egy-egy záportavat és célszerűsítéseket irányoz elő a Vaskút csatorna nyomvonalában, a töréspontok áthidalására. A belvízveszélyes telektömbökben a telekvégeknél 6,00 m széles vízgazdálkodási

területet különít el közterületként, csapadékarok kialakítása érdekében. A közterületi besorolás szükség esetén lehetővé teszi a kisajátítást is, ha a telektulajdonosok nem látják be a közös érdek fontosságát.

29. térkép: Vaskút csapadékvíz-hálózata (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

2.16.2 Energia

2.16.2.1 Elektromos energiaellátás

Nagyfeszültségű (120 kV) hálózat

Vaskút belterületétől É-ra, majd ÉK-DNy irányban a Baja - Csátalja 120kV-os elektromos légvezeték üzemel. A 120 kV-os légvezeték északi irányból érkezik és Vaskút külterületén keresztezi az 5506 sz. Baja – Gara közötti közutat, majd a települést nyugatról elkerülve halad tovább déli irányban. A meglévő 120 kV-os hálózat bővítése nem indokolt.

Középfeszültségű (20 kV) hálózat

A település nyugati oldalán a Csátalja – Vaskút, és keleti oldalán a Csátalja – Gara 20 kV-os elektromos gerinc légvezeték üzemel. Ezekről leágazó 20kV-os vezetékek biztosítják a nagyközség elektromos energiaellátását.

A középfeszültségű külterületi hálózat teljes egészében légvezetékes rendszerű. A településen belül is a légvezetékes 20 kV-os rendszer a jellemző. Két helyen került a légvezeték helyett földkábel kiépítésre, a 061-004 sz. „Petőfi u.” és a 061-021 sz. „Kossuth u.” transzformátorállomás között, valamint a 061-017 sz. „Finomposztó” és a 061-008 sz. „Bácska Tsz Vegyesipar” transzformátorállomások között.

A jelenleg hatályos rendezési tervben az 5506 sz. közlekedési út keleti oldalán javasolt, 531 telket tartalmazó lakóterületi fejlesztés a tervezett 20 kV-os kábelhálózattal, a keresleti és kínálati lehetőségek változása miatt nem valósult meg. Javasolt azonban a területnek a lakóterületi fejlesztés területét legalább részben továbbra is fenntartani, esetleg gazdasági hasznosításba vonni, amelyhez a hálózat kiépítése szükséges lehet.

Transzformátorállomás

A külterületi és belterületi transzformátorállomások a légvezetékes 20 kV-os hálózathoz igazodóan oszlop transzformátorállomások.

A nagyközség belterületén 14 db oszloptranzsformátor üzemel. A külterületen szintén 14 db oszlop transzformátorállomás biztosítja az elektromos energiaellátást.

Mind a belterületen, mind a külterületen a meglévő transzformátorállomások a szükséges energiaellátást biztosítani tudják.

Kisfeszültségű hálózat

A meglévő kisfeszültségű hálózat többségében légvezetékes, illetve léghábeles kiépítésű. A külterületen a jövőben is léghábeles kisfeszültségű hálózat építhető.

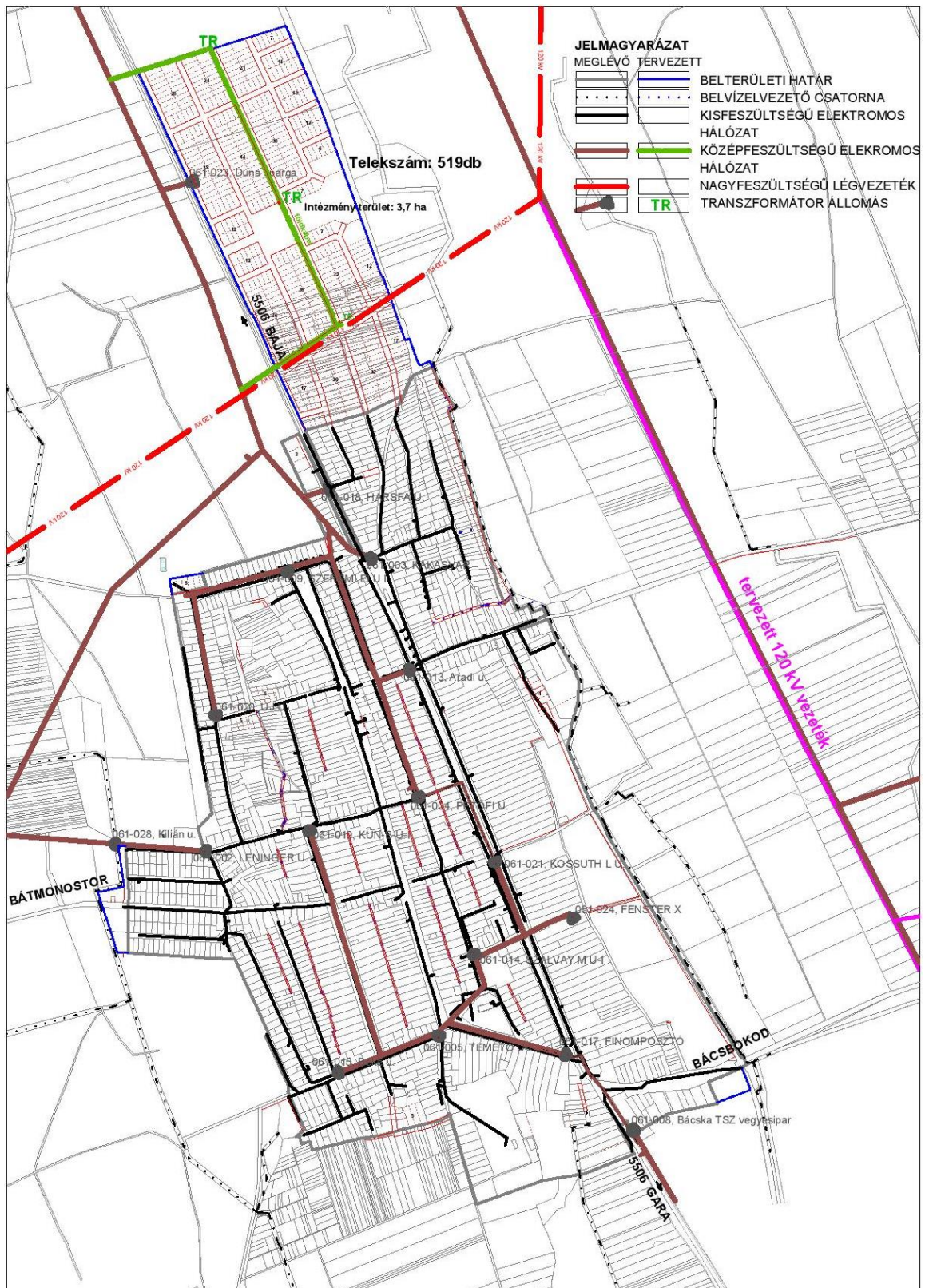
A belterületen a villamosenergia hálózat kiépült. A fejlesztéshez szükséges villamosenergia igény általában hálózat bővítéssel és trafócserevel biztosítható, de a lakóövezetben és az ipari övezetben új transzformátorállomás létesítésével is számolni lehet.

A belterületen a meglévő kisfeszültségű hálózatok felújítása esetén, a csupasz légvezetékes hálózatok léghábeles hálózatra történő átépítése lehetséges. Műemléki környezetben, helyi értékvédelmi területen és a szűkös keresztmetszetű utcákban a földkábeles átépítés indokolt.

Közvilágítás

A település közvilágítási hálózatának korszerűsítése megtörtént, a közvilágítás megfelelő. Az új beépítésű területen, a kisfeszültségű hálózattal azonos módon, földkábeles beton kandeláberes közvilágítás építését javasoljuk.

30. térkép: Vaskút villamosenergia-ellátása (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

2.16.2.2 Gázellátás

FGSZ Zrt. szállítóvezeték

A nagyközség külterületének ÉNy-i részén áthalad a „Szank – Dunafalva DN400” és a „Városföld – Drávaszerdahely (Horvát tranzit) DN800” nagynyomású földgázszállító vezeték melyet az FGSZ Zrt. üzemeltet. A cégtől a nyomvonalakat a település megkapta EOY-helyes koordinátákkal. A szabályozási tervben bejelölt biztonsági övezeten belüli a vonatkozó biztonsági előírások szerint végezhető mezőgazdasági munka és egyéb tevékenység. Az előírások a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 38. §-ában és a végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet 19/A és 19/B §-ában találhatók. A nagynyomású gázvezeték mellett bányászati kábelek épültek, melyeket szintén az FGSZ Zrt. üzemeltet.

Földgázellátás

Vaskút nagyközség gázellátását az előzőekben említett „Szank – Dunafalva” nagynyomású gázvezetékéről a Bátmonostor É-i részén épült gázátadó-állomás révén biztosítják. Vaskút betápláló nagyközép-nyomású vezetéke a Bátmonostori út É-i oldalán jut a belterületi határ mellett lévő körzeti gáznyomás-szabályozóig.

A gáznyomás-szabályzó előtt a nagyközép-nyomású gázvezetékéről leágazás épült Gara község gázellátására. A Garát ellátó nagyközép-nyomású gázvezeték a község Ny-i, majd a D-i oldalán épült, s az 5506 jelű út mellett haladva éri el Gara községet. A Bátmonostorról érkező, majd Garára továbbhaladó vezetékéről az üzemeltető GDF-Suez Égáz-Dégáz nem biztosított nyomvonaladatokat.

A gáznyomás-szabályzótól 3 bar nyomású gázelosztó hálózat épült a nagyközség ingatlanainak gázellátására. A készülékek kisnyomású gázellátására ingatlanonként nyomásszabályzó épült.

A belterületről D-re tervezett gazdasági területek (IG, KG) földgázellátását egyrészt a belterületi hálózat meghosszabbításával (kis fogyasztók), másrészt a Garát ellátó nagyközép-nyomású vezetékéről (nagy fogyasztók) közvetlenül lehet megoldani.

A Bajai út mentén tervezett kb. 500 lakásos lakóterület és alapintézményei ellátása a meglévő földgázvezeték utcánkénti meghosszabbításával biztosítható, de szükség lehet a meglévő vezeték átmérőjének növelésére is.

A regionális hulladéklerakó környékén tervezett új beépítések (gazdasági és különleges területek) vezetékes ellátása – igény esetén – a belterületi hálózat kb. 3,6 km-es meghosszabbításával oldható meg (Aradi utca folytatása).

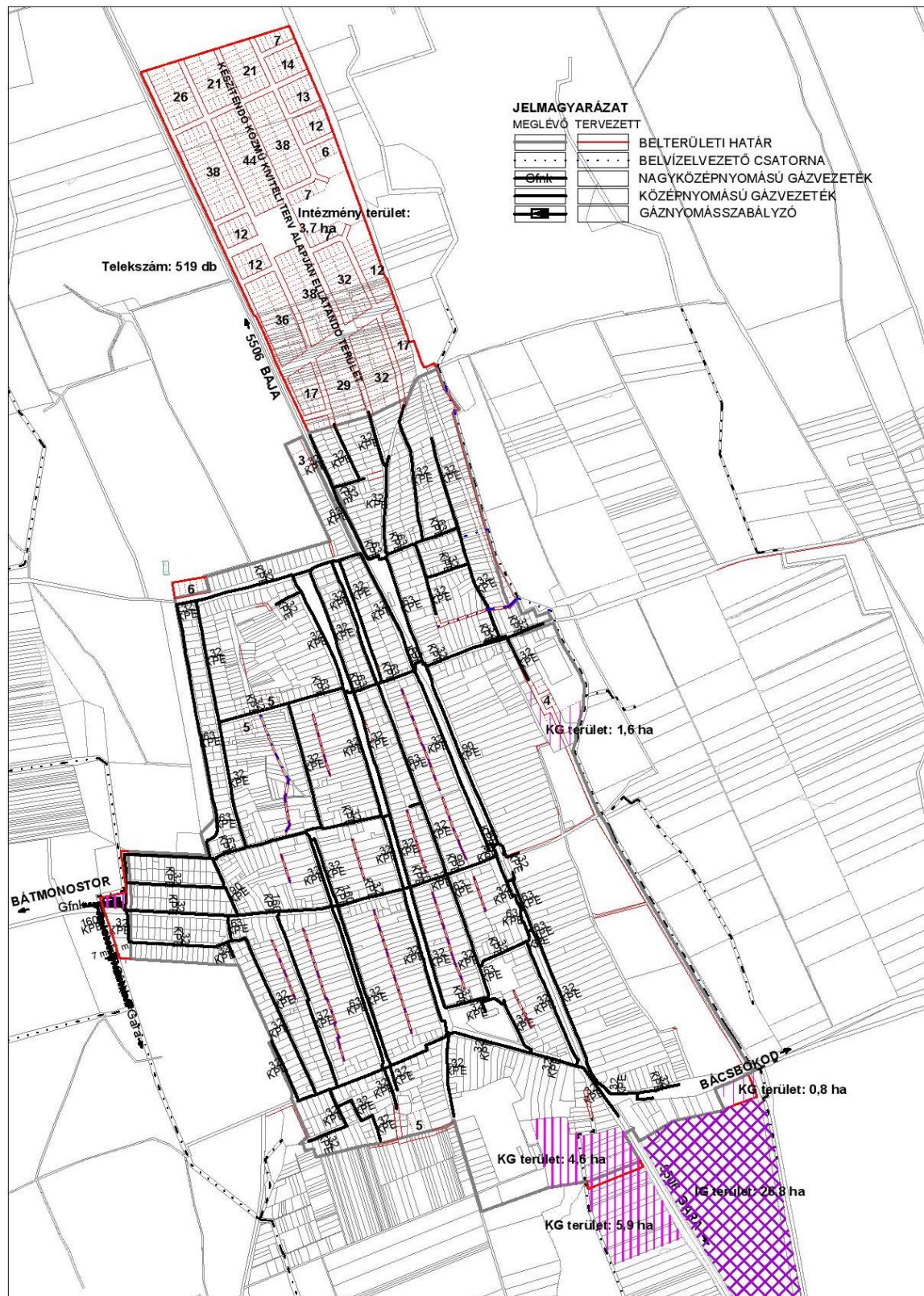
A gázelosztó vezeték védőtávolságait az MSz 7048/3 szabvány tartalmazza.

2.16.2.3 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A jelenleg hatályos rendezési tervben szélenergia telepítésének javaslata szerepel. A szélenergia megteremtése, de a tervezett szélenergia ez ideig nem valósult meg.

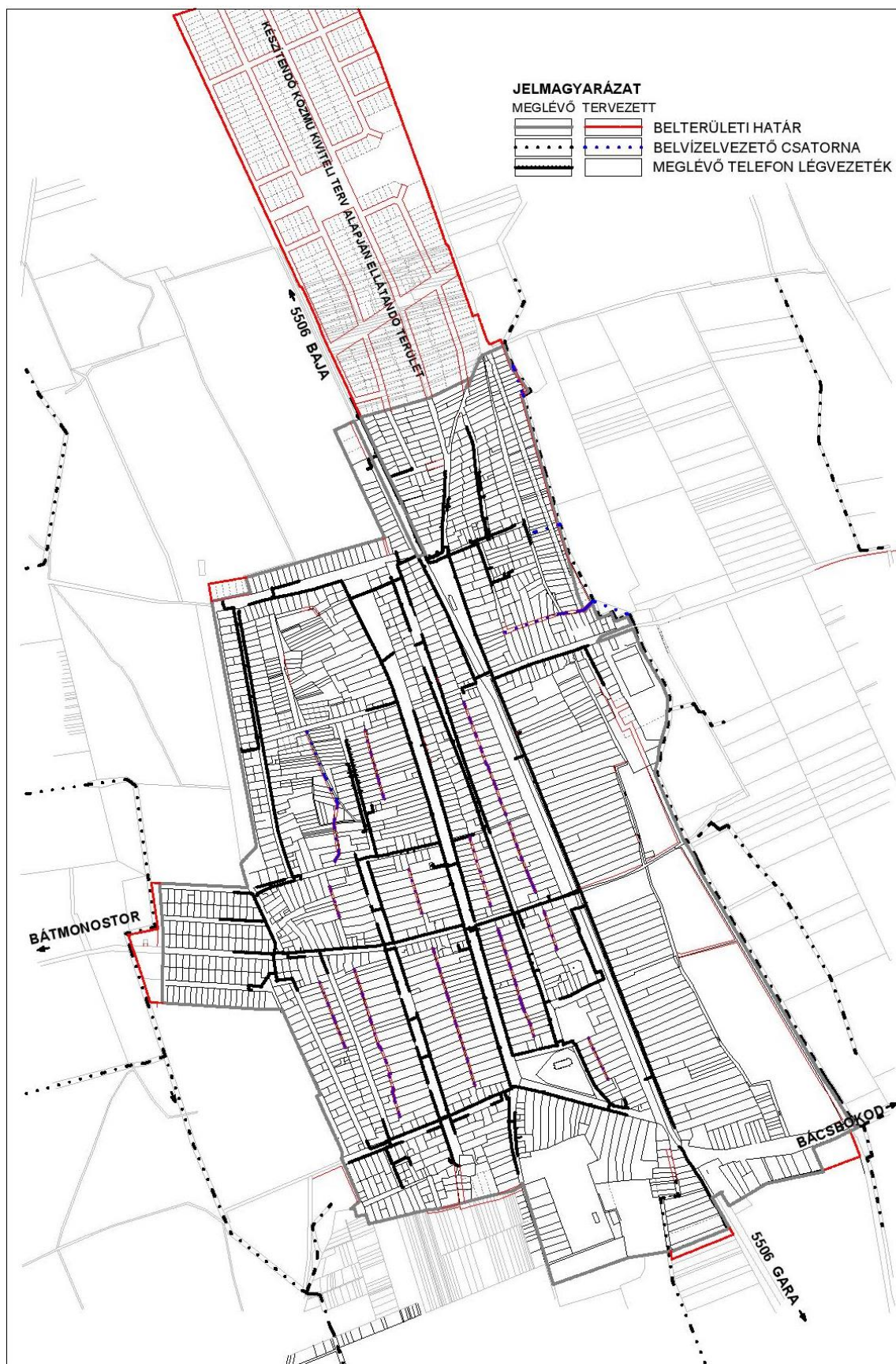
Vaskút területén belül jelenleg csak háztartási kiserőmű méretű (max.: 50 kW) napenergia rendszer üzemel. Biogáz erőmű Vaskút területén nem épült.

31. térkép: Vaskút földgázenergia-ellátása (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

32. térkép: Vaskút telefon-ellátása (településszerkezeti tervi fejlesztési javaslatokkal)

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

2.16.3 Elektronikus hírközlés

Távbeszélő ellátást vezetékes szolgáltatással a Magyar Telekom Nyrt. nyújt, e mellett mobiltelefon és internetszolgáltatást is végez. Az Invitel Távközlési Nyrt. földalatti és földfeletti hálózattal egyaránt rendelkezik Vaskút területén. A Kormány meghirdette és pályázati lehetőséggel támogatja minden előfizetőre kiterjedően a szupergyors hozzáférésű Internet biztosítását, amelynek megvalósítása a következő néhány év feladata lesz. A meghirdetett pályázatra a nagy hírközlési szolgáltatók (M-Telekom, Invitel, UPC) a település kis mérete miatt egyelőre nem pályáznak.

Kábeltelevíziós ellátást internetszolgáltatással együtt a TvNetWork Zrt és a V-T KOM Kft. biztosít. Az ellátás fejlesztése részben a digitális technikák irányában várható, illetve az informatikai igények bővülésével az összes fogyasztónak a nagy sebességű optikai rendszerre történő csatlakozás kiépítése (FTTH rendszer) lehet a feladat. Ehhez azonban a településen belül a teljes optikai hálózat kiépítése szükséges. Az FTTH rendszer kiépítésével elképzelhető hogy a konkurencia is meg fog jelenni ezen a piaci szegmensen.

Mikrohullámú rendszerek bővítése nem várható.

GSM telefon antennarendszerek kiépítése jórészt befejeződött. Elsősorban a meglevő rendszerek technológiai fejlesztése várható.

2.17 Térségi és települési környezetvédelem

2.17.1 Talaj

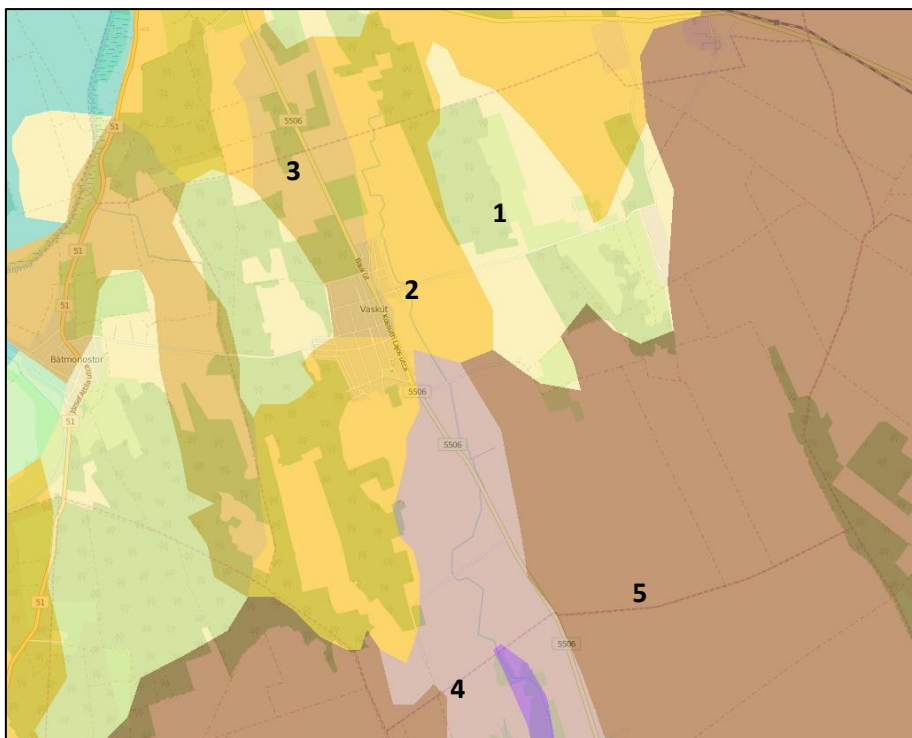
Vaskút belterülete a dunai ártér és a kiskunsági homokhát találkozási pontjait adó, 100 m Bf körüli magasságú, lösszel borított hátságperem – az ún. Telecskai-magaspart – területén helyezkedik el, amely oly módon jelentkezik, hogy a homokhát (Illancs) fenyő- és akácerdővel fedett, magasabb, szárazabb térszíne a nagyközség belterülete tájékán lankásan olvad bele a Bácskai löszös síkság magasártéri, vizenyős löszterületébe. Vaskút és térségének legnagyobb része megművelt, szántó művelési ágú mezőgazdasági terület.

A Bácskai löszös síkság uralkodó talajtípusa a mészlepedékes csernozjom, emellett homok és szikes talajok fordulnak elő kisebb-nagyobb foltok formájában (MNA 1989 alapján). A táj veszélyes talajtani folyamata a szikesedés, mely nemcsak a déli részen található mélyedésekben (pl. a Gara mellett) kialakuló szoloncsák-szolonyc formájában jelentkezik, hanem a mélyben sós mészlepedékes csernozjom altípus nagyobb kiterjedésű megjelenésében is (Pécsi M. 1967, Stefanovits P. et al. 1991).

Talajvédelem szempontjából fontos a védelmet biztosító növénytakaró megléte, a szélrózsiót csökkentő mezsgyehatárokon történő fásítás. A defláció főleg a jobb minőségű talajok humuszos rétegét károsítja. A területen az erdőborítottság aránya alacsony. Az erdősítés és a parlagföldek gyepesítése segíti a talajvédelmet. A felszínen történő beavatkozások (építkezések, útépítés, stb.) utáni humuszréteg-visszatelepítés, és a homokbányászatból felhagyott területek helyreállítása is fontos talaj- és termőréteg védelmi feladat.

A nagyközség belterületén a feltárások során (Vitaqua Kkt) megállapítást nyert, hogy a település területén jórészt szemcsés laza állapotú, iszapos homok, homoklisztes finom homok (finom homok) és finom homok rétegek találhatók. A rétegek sokszor meszesek. A felszíni szemcsés talajok általában a feltárás aljáig tömör állapotúak. A terület talajai döntően igen nagy víznyelésű és vízelvezető képességgel rendelkeznek. A talajok kémiai tulajdonságait tekintve, területen döntően a felszíntől karbonátos talajok fordulnak elő. A földtani közegre vonatkozó szennyezettségi határértékek tekintetében a 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendeletben rögzítettek értékek az irányadók.

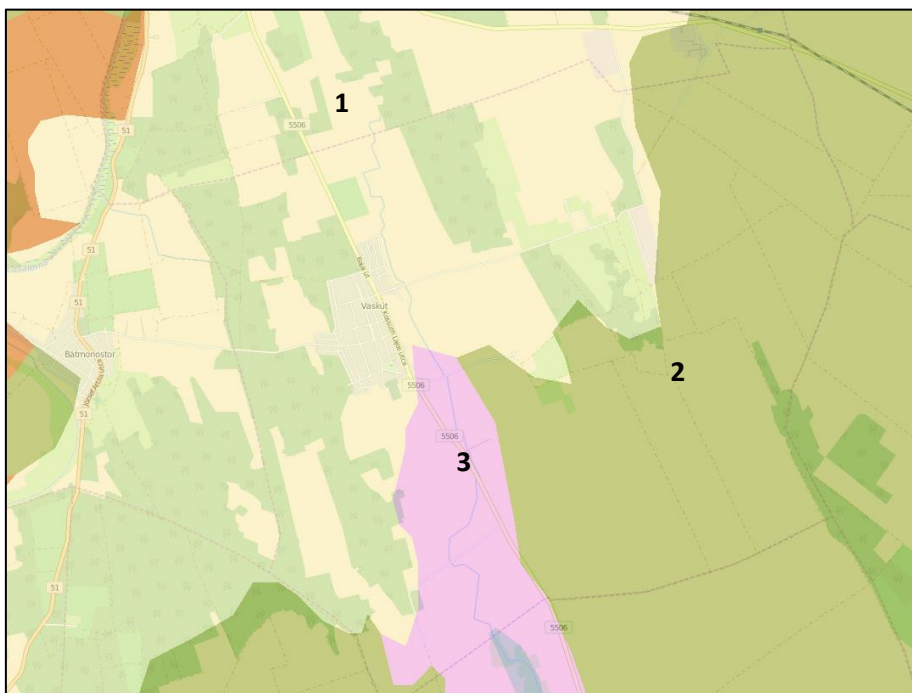
33. térkép: A nagyközség és környéke jellemző talajtípusai

- 1 Futóhomok
- 2 Humuszos homok talajok
- 3 Csernozjom jellegű homoktalajok
- 4 Sztyeppesedő réti szolonyec
- 5 Mélyben sós alföldi mészlepedékes csernozjomok

Forrás: KÖRINFO

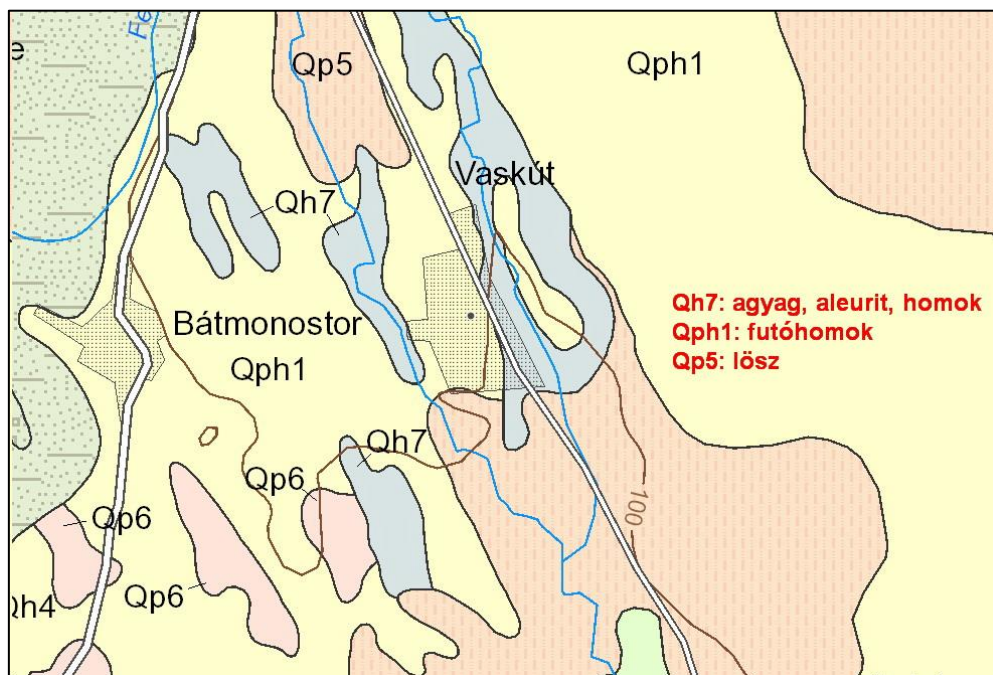
34. térkép: A nagyközség és környéke talajainak vízgazdálkodása

- 1 Igen nagy víznyelésű és vízelvezető képességű talajok
- 2 Jó víznyelésű és vízelvezető-képességű talajok
- 3 Gyenge víznyelésű, igen gyenge vízelvezető-képességű talajok

Forrás: KÖRINFO

35. térkép: A nagyközség és környéke földtani helyzete

Forrás: MGFI

2.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek

2.17.2.1 Felszíni vizek

Vízfolyások, tavak

Vaskút közigazgatási területére eső felszíni vizek elsősorban a térséget behálózó csatornák rendszere. A belvíz elvezető csatornák vagyonkezelője az ADUVIZIG. A területet érintő csatornák:

Igali-gravitációs-főcsatorna
35. csatorna (Igali-főcsatorna)
36. csatorna (Igali-főcsatorna)
38. csatorna (Igali-főcsatorna)
39. csatorna (Igali-főcsatorna)
64. csatorna (Igali-főcsatorna)
66. csatorna (Igali-főcsatorna)
72. csatorna (Igali-főcsatorna)
Igali 37. csatorna
Igali 65. csatorna
Igali 70. csatorna
Igali 71. csatorna

Az Igali vízrendszer főcsatornája az Igali gravitációs-főcsatorna, amely Baja város határától kiindulva előbb D-i majd Gara alatt Ny-i irányba fordulva torkollik a Ferenc-tápcsatornába. A csatorna 271 km² nagyságú terület belvizeit gyűjti össze. Belvízmentes időszakban a csatorna megcsapolja a talajvizet, bár tartósabb vízzsállításra csak Gara alatt lehet számítani. Legnagyobb mért hozama 0,7 m³/s.

A csatornák vízminősége az időszakos és kis vízhozamuk miatt változó, többnyire III. osztályú. A felszíni vízrendszer vízutánpótlása döntő részben a csapadékvízből, illetve a felszín alatti vizekből származik. A csatornák hóolvadáskor és belvizes időszakokban vezetnek jelentősebb mennyiségű vizet.

A csatornák vízminőségét az időszakosan nagy kilengést mutató vízhozam ingadozások, illetve a több helyen tapasztalható illegális hulladék elhelyezése nagymértékben rontja.

A nagyközség csatornázása befejeződött a szennyvizet egy központi átemelőn keresztül a Bajai szennyvíztisztítóra vezetik. A település szennyvizeinek végső befogadója a Duna.

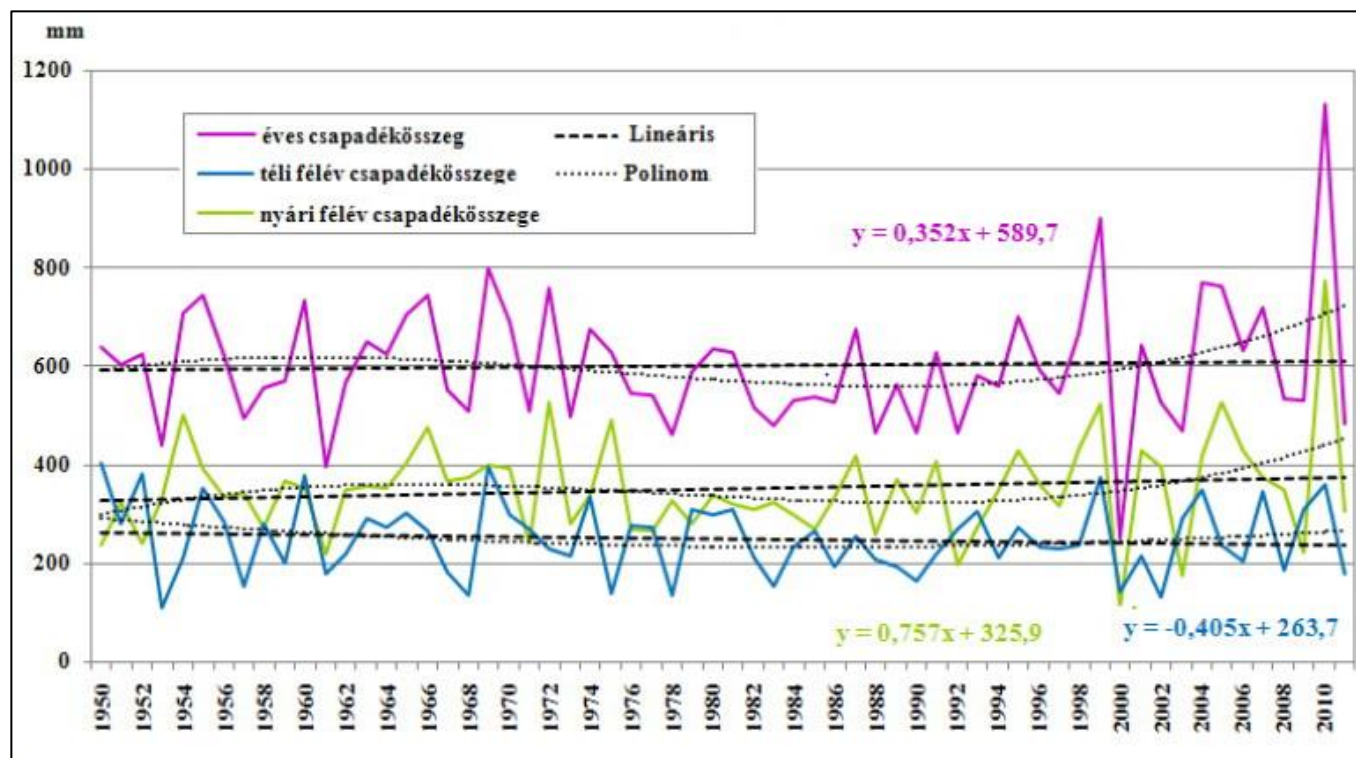
Belvíz

Vaskút csapadékvíz-elvezetés szempontjából az Igali belvízrendszerhez kapcsolódik. Az Igali gravitációs főcsatorna illetve a hozzá kapcsolódó mellékcsatornák fogadják a területen keletkező és a nagyközség csapadékcatorna rendszere által levezetett csapadék vizeket. A vízrendszer egy gravitációs és egy szivattyúzott öblözetből áll. A gravitációs öblözet vizeit a 40,4 km hosszú Igali gravitációs főcsatorna vezeti le, a szivattyúzott öblözet belvizeit a 1,15 m³/s teljesítményű Hercegszántói szivattyútelep emeli át a Ferenc tápcsatornába.

A csapadék mennyisége évenként jelentősen, többnyire 300-850 mm között váltakozik. A csapadék sokévi átlaga az Igali gravitációs csatorna vízgyűjtőjén 600 mm. Ennek 40%-a a téli félévben (október-március), 60%-a a nyári félévben (április-szeptember) hullik le.

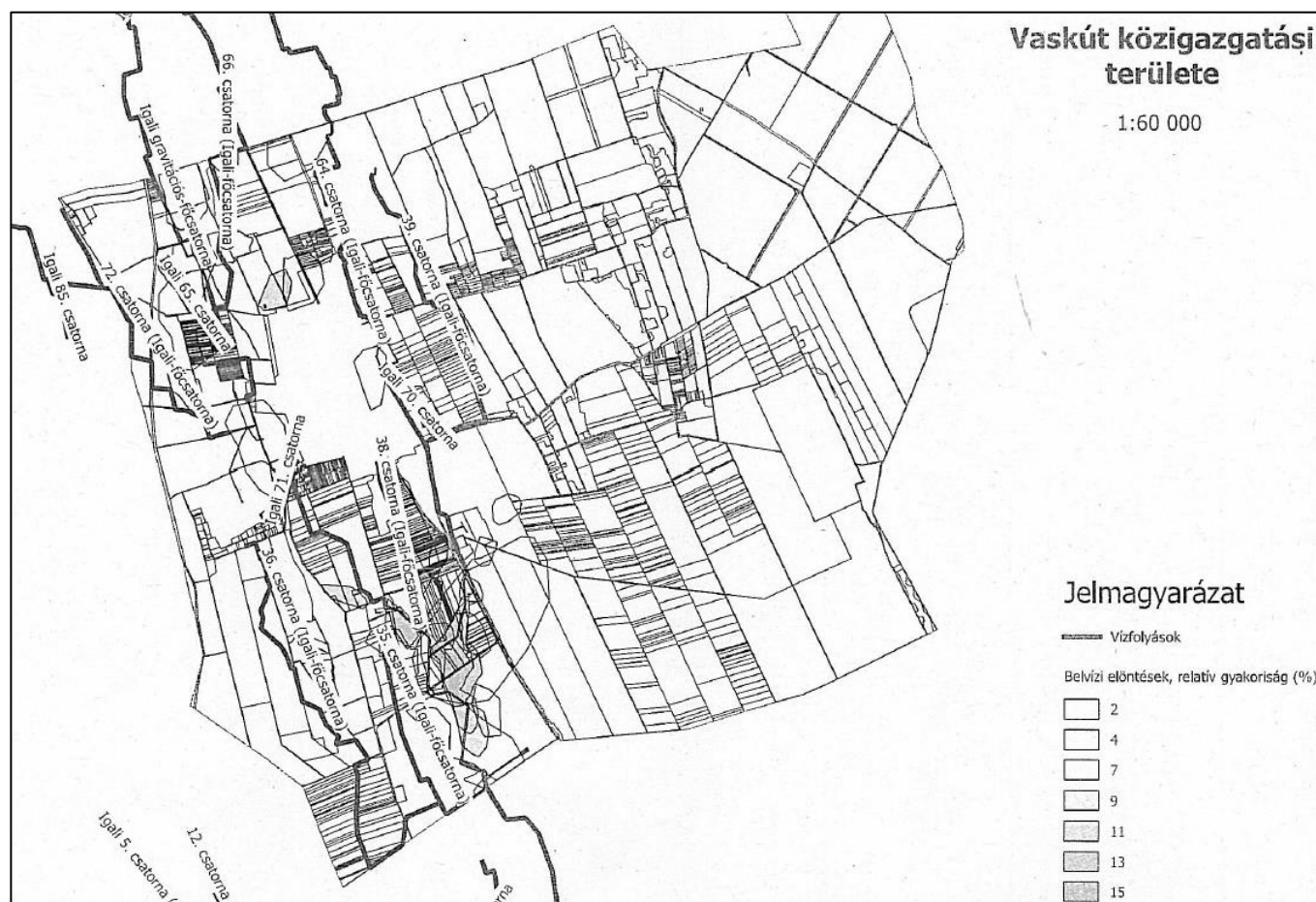
A csapadékvíz elvezető rendszer a 2.16.1.3 számú fejezetben részletezésre került.

21. ábra: A csapadékösszegek alakulása Baja térségében 1950-2010.

Forrás: Mátrai I. szerkesztése

36. térkép: A vízelvezetés helyzete Vaskút területén

Forrás: ADUVÍZIG adatszolgáltatás

2.17.2.2 Felszín alatti vizek

Felszín alatti vizek érzékenysége

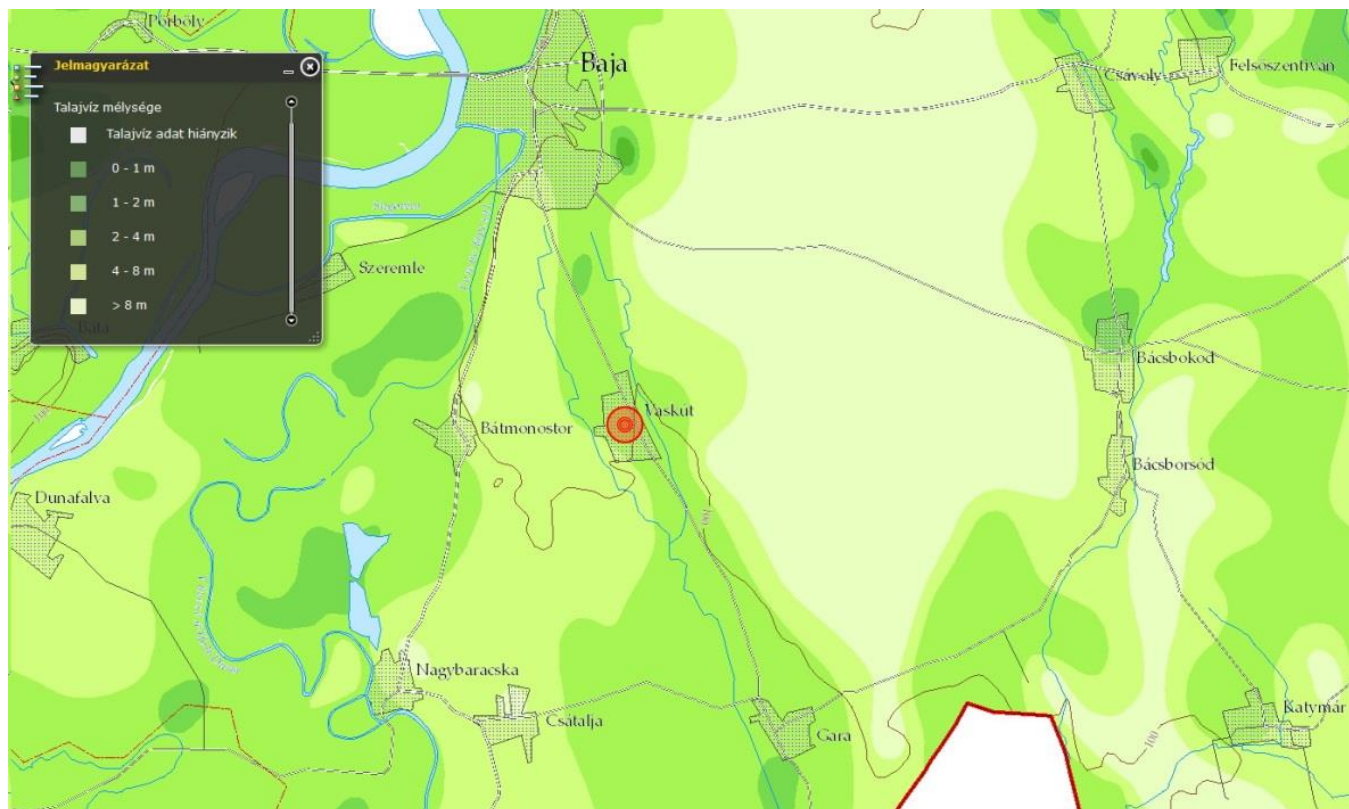
Vaskút területét a felszín alatti vizek állapota szempontjából a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet, figyelembe véve a 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet előírásait, az "érzékeny" területek közé sorolja. A szennyezettségi határértékek tekintetében a 6/2009 (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet az irányadó.

Talajvíz

A talajvíztükör az Alsó-Duna alluviumán 1,5-2,5 m között, a keleti peremterületek távolabbi részén 4-5 m-re, a parthoz közeli részeken 6-8 m-re található. Helyenként (pl. a Ferenc-tápcsatorna mentén) a magas talajvízállás belvizeket idéz elő. A Bácskai löszös síkság általában vízszegény, a Gara-Vaskút vonalában húzódó homokgerinc alatt 6-10 m a talajvíz mélysége, a homoksáv két oldalán 3-6 m között változik, és csak néhány mélyedésben közelíti meg 1 méterre a felszínt (RÓNAI A. 1961, PÉCSI M. 1967).

A Duna-Tisza közén az 1990-es évekre (az 1956-1975 közötti húszéves időszakhoz képest) bekövetkező talajvízszint csökkenés elérte a 2-6 métert (Pálfai I. 2005). Okaként a közvetlenül, illetve közvetve ható klimatikus változásokat és a területhasználattal kapcsolatos emberi beavatkozásokat jelölték meg (Szilágyi J. – Vorosmarty Ch. 1993, Pálfai I. 1995). A süllyedést a csapadékos 1990-es évek lelassították ugyan, de a csökkenő tendencia napjainkban is tart (Pálfai I. 2005).

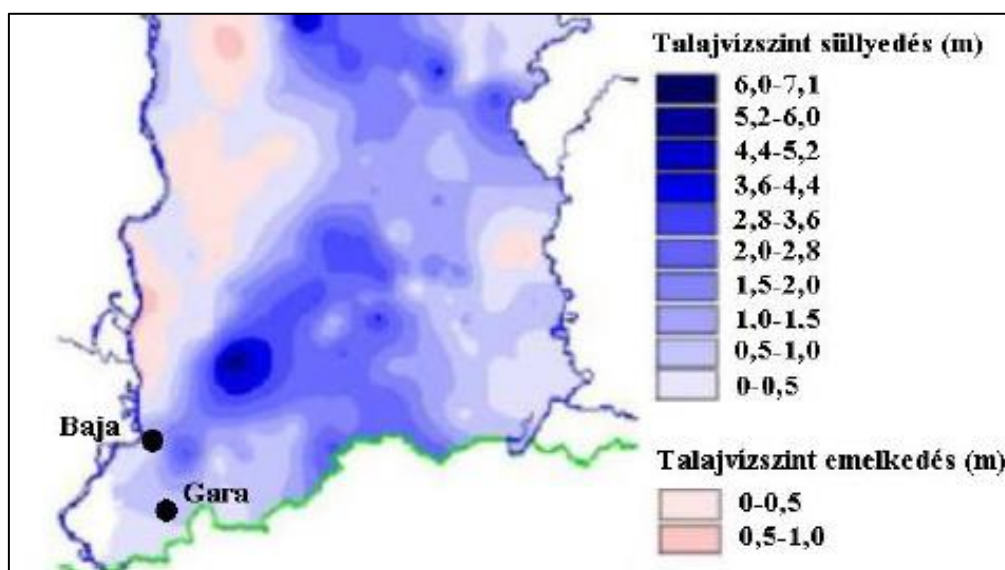
37. térkép: A talajvíz mélysége a felszín alatt

Forrás: MGFI

A területen talajvízállási maximumot tavasszal (április-március) talajvízállási minimumot ősszel (október) észlelhetünk. A talajvíz nagyarányú csökkenése főleg a nyári félévben játszódik le. E félév során a talajvíz pótlódása a felszíni párolgás következtében nem számottevő. A helyi csapadéknak nyáron kevés, illetve nincsen szerepe a talajvíz közvetlen pótlódásában. A szárazabb nyarakon a nagyfokú párolgás a talajvízkészlet jelentős fogyasztója.

38. térkép: Talajvízszint süllyedés 2003-ban a Duna-Tisza közén az 1971-1975 időszak átlagához viszonyítva

Forrás: Rakonczai J. 2006 alapján szerkesztette Mátrai I.

A téli félévben a talajvízszint növekszik. Így a talajvíz időszakos ingadozása jelentős lehet, hóolvadáskor és nagyobb csapadékkal járó periódusokban belvíz-problémákat is okoz.

Vaskút területének a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelme megítélése szempontjából a MePAR rendszer tematikus fedvényeként a blokkok szintjén, blokkazonosítók által meghatározottakat kell irányadónak tekinteni. Mezőgazdasági tevékenységet nitrát érzékeny területen a vonatkozó országos rendelet szerinti cselekvési program, valamint a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak a cselekvési programban meghatározott kötelező előírásai szerint kell végezni.

A felszín alatti vízre vonatkozó szennyezettségi határértékek tekintetében a 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendeletben rögzítettek értékek az irányadók.

A nagyközség csatornázása befejeződött a szennyvizet egy központi átemelőn keresztül a Bajai szennyvíztisztítóra vezetik. Vaskút szennyvizeinek végső befogadója a Duna. A szennyvíznek a településről történő elvezetésével javulni fog a felszín alatti és a felszíni vizek minősége is.

A felhagyott, rekultivált települési szilárdhulladék lerakó már nem fogja tovább szennyezni a felszín alatti vizeket. A rekultivált hulladéklerakó környezetében a rekultivációs terv szerint – mivel a tervezett rekultiváció után is potenciális szennyezőforrás marad – talajvízminőség monitoring rendszer került kiépítésre.

Továbbra is gondot fog jelenteni a külterületi ingatlanok szennyvízelhelyezése melyeknél egyedi szennyvízkezelési eszközöket kell alkalmazni.

A 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet által meghatározott egyedi szennyvízkezelési eszközök

- *egyedi szennyvízkezelés:* olyan egyedi szennyvízkezelő létesítmények alkalmazása, amelyek legalább 1, legfeljebb 50 lakosegyenérték szennyvízterhelésnek megfelelő települési szennyvíz tisztítását, végső elhelyezését, illetve átmeneti gyűjtését, tárolását szolgálják,
- *egyedi szennyvízkezelő berendezés:* olyan vízilétesítmény, amely a települési szennyvizek nem közműves, biológiai tisztítását energiabevitel segítségével végzi,
- *tisztítómezővel ellátott oldómedencés létesítmény:* olyan oldómedencéből és tisztítómezőből álló vízilétesítmény, amely a települési szennyvizek nem közműves elvezetésére és elhelyezésére szolgál, és amely a szennyezőanyagok anaerob lebontását energiabevitel nélkül végzi,
- *egyedi szennyvízkezelő létesítmény:* az egyedi szennyvízkezelő berendezés és a tisztítómezővel ellátott oldómedencés létesítmény együttesen.

A jogszabály tartalmazza, hogy a vízgazdálkodási tevékenység műszaki megoldásának kialakításánál, a vízimunka és vízilétesítmény műszaki tervezésnél milyen terveket és szabályzatokat, továbbá helyszíni adottságokat kell figyelembe venni. A felszín alatti vízbe vagy a földtani közegbe közvetve illetve közvetlenül bevezetett előtisztított szennyezett vizek nem okozhatják a felszín alatti víz vagy a földtani közeg hatályos jogszabályban illetve hatósági határozatban előírt szennyezettségi küszöbértékének túllépését. További terhelést jelent az intenzív mezőgazdasági művelés és az állattartás. A talajra és talajvízre továbbra is terhelést jelentenek a légkörből kimosódó és lehulló szennyezőanyagok.

Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv

2009-ben elkészült Magyarország első Vízyűjtő-gazdálkodási Terve (VGT1). A 6 éves tervezési ciklusnak megfelelően a terv felülvizsgálatát az ágazat elvégezte. 2014. novemberében készültek el a *Jelentős Vízgazdálkodási Kérdések* című dokumentumok. Ezek az anyagok tartalmazták a

vízgyűjtők általános bemutatása mellett azon problémákat, melyek a felszíni és felszín alatti vizek minőségi és mennyiségi állapotára valamilyen módon hatással vannak és mértékükből adódóan valóban fontosnak, jelentősnek tekinthetők. Ezek alapján került összeállításra a második Vízyűjtő-gazdálkodási terv (OVGT2), melyet az egyeztetési folyamatot követően Magyarország kormánya az 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozata szerint elfogadott és a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 21. § (2) bekezdés alapján közzétett a Hivatalos Értesítőben. A Vízyűjtő-gazdálkodási Tervben Vaskút területe a Felső-Bácska vízgyűjtő-tervezési (1-16) alegységben érintett.

Vaskút közigazgatási területe az alábbi sekély porózus felszín alatti víztest területet érinti:

Víztest megnevezése	Kémiai minősítés	Mennyiségi állapot
sp.1.15.1 Duna-Tisza közti hátság – Duna-vízgyűjtő déli rész sekély porózus víztest	gyenge	gyenge

A sekély porózus víztestek alatt az alábbi porózus és porózus termálkarszt víztestek találhatók:

Víztest megnevezése	Kémiai minősítés	Mennyiségi állapot
p.1.15.1 Duna-Tisza közti hátság – Duna-vízgyűjtő déli rész porózus víztest	jó	jó
kt.1.9 Dél-Baranya, Bácska termálkarszt víztest	jó	jó

Az OVGT2 alapján:

Vaskút településrendezési eszközeinek a jövőben meg kell felelnie a 2015. évben felülvizsgált Vízyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT2) kidolgozása során megfogalmazott célkitűzéseknek: a felszíni- és felszín alatti víztestek jó állapotának elérése és a VKI kritériumainak megfelelő jó állapotban való megtartása.

A VGT2 célkitűzései között szerepel, hogy a települések területén keletkező csapadékvizek befogadóba vezetése helyett gondoskodni kell a csapadékvizekkel történő gazdálkodásról, ami magában foglalja a csapadékvizek alkalmas módszerekkel történő helyben tartását, tározását és felhasználását, a lehetőségek mérlegelésével. Célszerűnek tartjuk a településrendezési eszközök kidolgozásánál ezen szempontok figyelembevételét is.

Vaskút a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 7.§-a és az ezzel összhangban lévő, a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján a felszín alatti víz állapota szempontjából *érzékeny* terület.

A VGT2 az EU Víz Keretirányelv előírásaival összhangban a víztestek jó állapotának elérését és megtartását irányozta meg, környezeti célkitűzésként. Ennek megfelelően Vaskút Nagyközség közigazgatási területén gondoskodni kell a felszín alatti vizek veszélyeztetésének elkerüléséről, továbbá a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Korm. rendelet környezeti célkitűzéseinek való megfelelésről.

Mivel Vaskút közigazgatási területe **felszíni vízfolyásokat** érint, ezért felhívjuk a figyelmet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004 (VII.21.) Korm. rendelet 7 §-ára, mely szerint:

7. § A környezeti célkitűzéseket az országos és regionális környezetvédelmi, illetve társadalmi, gazdasági programok, tervek, a területfejlesztési, terület- és településrendezési tervek, és helyi építési szabályzatok kidolgozása során, valamint az önkormányzatok környezetvédelmi programjaiban, a gazdálkodó szervezetek terveiben és a műszaki tervezésben – a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló kormányrendeletben foglaltak szerint – érvényesíteni kell.

Felszín alatti vízbázis

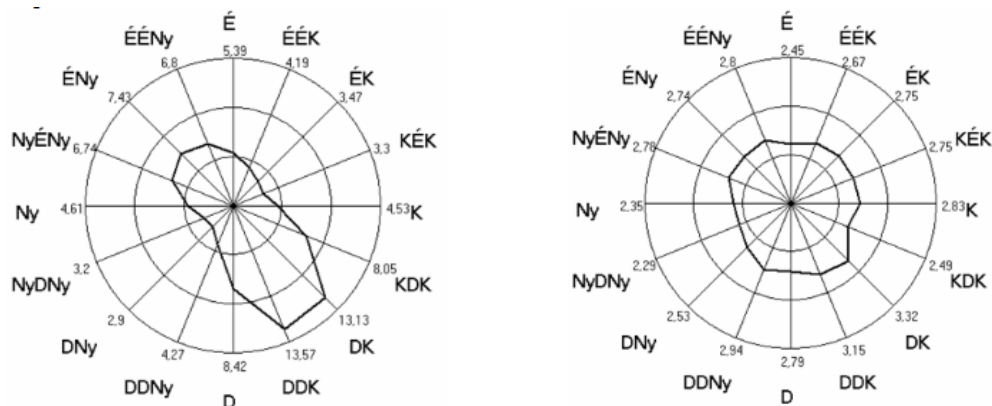
Vaskút nagyközségben az ivóvíz ellátást biztosító, 1960-as években létesített vízmű megszűnt, mára már csak romjai találhatók meg. A település jelenlegi ivóvíz ellátását a Baja környéki kistérségi vízműről, Dávod község északi határán telepített mélyfúrású kutakból biztosítják. A kistérségi vízmű üzemeltetője a BAJAVÍZ Kft. 6500, Baja Mártonszállási út 89.

A kistérségi vízmű 5600 m³/d kapacitású. Vaskút vízellátását Bátmonostor község felől érkező nyomócsővel biztosítják, a Bátmonostor felé vezető közút D-i oldalán épült betápláló vízvezetékéről. A hálózati nyomást a Pozsony utcában épült meglévő 100 m³-es hidroglobus biztosítja. A nagyközség vízfogyasztása az évszakoktól függően 300 - 400 m³/nap

2.17.3 Levegőtisztaság és védelme

Magyarország Kistájainak katasztere alapján Vaskút környéke a Bácskai löszös síkság kistájba sorolható. A kistáj éghajlata a meleg éghajlati övbe tartozik. Az évi napfénytartam 1950 és 2000 óra közötti. Az évi középhőmérséklet 10,5 – 10,6 °C. A mért 30 éves átlagok alapján a nyári hónapokban közepesen magas, 17,4 – 17,6 °C az átlaghőmérséklet. Az éves csapadék mennyisége illetve sokéves átlaga Vaskút környékén 560 – 580 mm környékén alakul.

22. ábra: Szélirány gyakoriság (%) és szélesség irányátlag (m/s)

Levegőminőségi adatok

A településen sem RIV sem pedig PHARE hálózati mérőállomás nem működik.

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 10. §-a, a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet valamint a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet alapján Vaskút levegőminősége az alábbi 2 táblázatban bemutatott légszennyezettséggel (10. zóna, az ország többi területe, kivéve a kijelölt a városokat) jellemezhető.

13. táblázat: Légszennyezettség

Szennyező anyag	Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	PM ₁₀	Benzol
Zóna kategóriák	F	F	F	E	F
Koncentráció (µg/m ³)	50	40 - 60	3000	40	5

Szennyező anyag	Talajközeli ózon	PM ₁₀ Arzén (As)	PM ₁₀ Kadmium (Cd)	PM ₁₀ Nikkel (Ni)	PM ₁₀ Ólom (Pb)	PM ₁₀ benz(a)-pirén (BaP)
Zóna kategóriák	O-I	F	F	F	F	D
Koncentráció (µg/m ³)	*	0,01	0,005	0,025	0,3	0,00012

14. táblázat: Levegőminőségi követelmények 4/2011. (I. 14.) VM rendelet szerint

Légszennyező anyag	Levegőterheltségi szint egészségügyi határértékei ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)			Veszélyességi fokozat
	órás	24 órás	éves	
Szén-monoxid	10.000	5.000*	3.000	II.
Nitrogén-dioxid	100	85	40	II.
Szálló por (PM10)	-	50	40	III.
Kén-dioxid	250	125	50	III.
Ózon	-	120*	-	I.
Benzol	-	-	5	I.

* napi 8 órás mozgó átlagkoncentrációk maximuma

A település levegője gyakorlatilag minden légszennyező anyagra nézve még terhelhető. A levegő szennyezettségét döntően a hőtermelésből és a közlekedésből adódó emissziók határozzák meg. A deflációs külterület miatt számottevő hatással van a levegő minőségére a külterületről transzmisszió útján bekerülő por is.

A 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet szabályozza az elsőfokú környezetvédelmi hatóságnak bejelentett engedélyköteles légszennyező pontforrások légszennyezőanyag kibocsátásait (Forrás: OKIR).

15. táblázat: Engedély köteles légszennyező pontforrások

Kibocsátott légszennyező anyagok 2013. év	kg
Nitrogén oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	194
Kén-oxidok (SO ₂ és SO ₃) mint SO ₂	0
Szén-monoxid	209
Szilárd anyag	1009
Szén-dioxid	143008

A levegő minőségét pozitívan befolyásolja, hogy a településen hőtermelésre primer energiahordozóként jelentős hányadban földgázt használnak. A háztartások éves földgázfelhasználása a földgáz árának emelkedésével párhuzamosan, folyamatosan csökkent. A földgáz felhasználás csökkenése részben az energiatakarékos szemléletnek, de döntően a szilárd tüzelőanyagok részarányának a növekedésével magyarázható. A szilárd tüzelőanyagok használata a földház tüzeléshez viszonyítva levegőtisztasági szempontból kedvezőtlenebb mivel a levegőterheltségi szintet a földgáztüzeléshez viszonyítva nagyobb mértékben növeli.

A biomassza tüzelés klímapolitikai szempontból viszont kedvező. A klímapolitikai szempontok figyelembe vétele Vaskút szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, mivel – részben – a Duna-Tisza közti Homokhátságon helyezkedik el és az EU felmérése szerint Magyarországon ez a terület lehet a klímaváltozás egyik első áldozata. A Homokhátságot az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) is félsivatagi területnek nyilvánította.

Az üledő porterhelést elsősorban a deflációs külterületről transzmisszió útján bekerülő por okozza. A szálló porterhelés jelentős részét a hőtermelő berendezések (beleértve az ipari technológiai hőtermelő berendezéseket is) valamint közlekedés kibocsátásai okozzák. A nagyközségben, bár a lakóingatlanok földgázzal történő ellátottság gyakorlatilag 100 %-os, a földgáz árának növekedése miatt egyre több háztartás áll át részben vagy egészben az egyéb tüzelőanyagok (szén, fa, és minden éghető anyag) használatára, ami levegővédelmi szempontból kedvezőtlen.

A hulladéklerakó rekultivációja részben befejeződött, ami kedvező hatással van a levegő minőségére.

A területen a pollen „szennyezettség” szempontjából három pollenszezon különíthető el:

- *A tavaszi szezon ("fa-szezon")*: a február 1-től április 30-ig terjedő időszakban termelődött pollenszemek megjelenési időszaka. A virágzás kezdési időpontja igen változó, többnyire március eleje!
- *A kora nyári szezon ("fű-szezon")*: a május 1. és július 31. közötti periódus, amelyet főként lágyszárú növények (vadon élő fűvek, gabonafélék, kora nyári gyomok) és néhány fa virágpora jellemez.
- *A nyár végi-ősz szezon ("gyom-szezon")*: a július 16-tól október elejéig termelődött pollenszemek – döntően a lágyszárú gyomok pollenjei – jellemzik.

A pollenterhelés csökkentése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a parlagfű-mentesítésre.

2.17.4 Zaj- és rezgésterhelés

Zajvédelmi rendeletek

A településrendezési terv zajvédelmi felülvizsgálatát a jelenleg érvényes rendeletek alapján kell elvégezni. Jelenleg érvényes zajvédelmi rendeletek:

- 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól
- 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgés-kibocsátás ellenőrzésének módjáról
- 27/2008. (XII. 3.) KvVM együttes rendelet a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról.

Követelmények

A környezetbe kibocsátható zaj és rezgésterhelési határértékekről a 27/2008. (XII.3.) KvVM - EüM együttes rendelet intézkedik.

1. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelethez

Üzemi és szabadidős létesítményektől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor- szám	Zajtól védendő terület	Határérték (L _{TH}) az L _{AM} megítélési szintre* (dB)	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi területek	45	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület	50	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	55	45
4.	Gazdasági terület	60	50

Megjegyzés:

* Értelmezése az MSZ 18150–1 szabvány és az MSZ 15037 szabvány szerint.

A környezeti zaj- és rezgés terhelési határértékek meg állapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelet 2. §-a 2016. február 1-jei hatállyal a következő új (4) bekezdéssel egészült ki:

„(4) A június 1. és szeptember 15. közötti időszakban megrendezésre kerülő, egybefüggően több, de legfeljebb nyolc napon át tartó kulturális fesztiválok esetében e rendelet alkalmazása során

- a) a nappali időszakon a 6:00 és 23:00 közötti időszakot, éjjeli időszakon a 23:00 és 6:00 közötti időszakot kell érteni,
 b) a zajtól védendő valamennyi területen a terhelési határérték nappali időszakban 65 dB, éjjeli időszakban 55 dB.”

Megítélési időként nappal a legkedvezőtlenebb folyamatos 8 órát, éjjel a legkedvezőtlenebb fél órát kell figyelembe venni. A megítélési pontot a védendő homlokzat előtt 2 m-re kell kijelölni. A rendelet 1. sz. mellékletében adott határértékek vonatkoznak a szolgáltató tevékenységet ellátó létesítményektől, azok szabadban, vagy zárt térben működtetett hangosító berendezéseitől, vagy bármely más hangforrásától származó zajterhelésekre is.

2. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelethez

**Építési kivitelezési tevékenységből származó zaj terhelési határértékei
a zajtól védendő területeken**

Sor- szám	Zajtól védendő terület	Határérték (L_{TH}) az L_{AMT} megítélési szintre* (dB)					
		ha az építési munka időtartama					
		1 hónap vagy kevesebb		1 hónap felett 1 évig		1 évnél több	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Üdülőtérület, különleges területek közül az egészségügyi terület	60	45	55	40	50	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, a temetők, a zöldterület	65	50	60	45	55	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	70	55	65	50	60	45
4.	Gazdasági terület	70	55	70	55	65	50

Megjegyzés:

* Értelmezése az MSZ 18150–1 szabvány szerint.

3. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelethez

A közlekedéstől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor- szá m	Zajtól védendő terület	Határérték (L_{TH}) az L_{AMT} megítélési szintre* (dB)					
		kiszolgáló úttól, lakóúttól származó zajra		az országos közúthálózatba tartozó mellékutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő gyűjtőutaktól és külterületi közutaktól, a vasúti mellék- vonalról és pályaudvarától, a repülőtértől, illetve a nem nyilvános fel- és leszállóhelyek- től** származó zajra		az országos közúthálózatba tartozó gyorsforgalmi utaktól és főutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő belterületi gyorsforgalmi utaktól, belterületi elsőrendű főutaktól és belterületi másodrendű főutaktól, az autóbusz-pályaudvartól, a vasúti fővonalról és pályaudvarától, a repülőtértől, illetve a nem nyilvános fel- és leszállóhelytől*** származó zajra	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Üdülőtérület, különleges területek közül az egészségügyi terület	50	40	55	45	60	50
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, és a temetők, a zöldterület	55	45	60	50	65	55
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	60	50	65	55	65	55
4.	Gazdasági terület	65	55	65	55	65	55

Megjegyzés:

* Értelmezése a stratégiai zajtérképek és intézkedési tervek készítésének részletes szabályairól szóló 25/2004. (XII. 20.) KvVM rendelet 3. számú melléklet 1.1. pontja és 5. számú melléklet 1.1. pontja szerint.

** Olyan repülőterek, vagy nem nyilvános fel- és leszállóhelyek, ahol 5,7 tonna maximális felszálló tömegnél kisebb, légszavaras repülőgépek, illetve 2,73 tonna maximális felszálló tömegnél kisebb helikopterek közlekednek.

*** Olyan repülőterek, vagy nem nyilvános fel- és leszállóhelyek, ahol 5,7 tonna maximális felszálló tömegű vagy annál nagyobb, légszavaras repülőgépek, 2,73 tonna maximális felszálló tömegű vagy annál nagyobb helikopterek, valamint sugárhajtású légjárművek közlekednek.

Közlekedési zaj esetében megítélési időként nappal 16 órát, éjjel 8 órát kell figyelembe venni. A megítélési pontot a védendő homlokzat előtt 2 m-re kell kijelölni.

Az épületek védendő helyiségeiben megengedett zajterheléseket a rendelet 4. melléklete határozza meg:

4. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelethez

A zaj terhelési határértékei az épületek zajtól védendő helyiségeiben

Sor-szám	Zajtól védendő helyiség	Határérték (L_{TH}) az L_{AM} megítélési szintre* (dB)	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Kórtermek és betegszobák	35	30
2.	Tantermek, előadótermek oktatási intézményekben, foglalkoztató termek, hálókahelyiségek bölcsődékben és óvodákban	40	–
3.	Lakószobák lakóépületekben	40	30
4.	Lakószobák szállodákban és szálló jellegű épületekben	45	35
5.	Étkezőkonyha, étkezőhelyiség lakóépületekben	45	–
6.	Szállodák, szálló jellegű épületek, közösségi lakóépületek közös helyiségei	50	–
7.	Éttermek, eszpresszók	55	–
8.	Nagy- és kiskereskedelmi épületek eladóterei, vendéglátó helyiségei, a váróterem	60	–

Megjegyzés:

* a) Értelmezése a 6. § (1) bekezdésével kapcsolatos ügyekben az MSZ 15601–2:2007 és az MSZ 18150–1 szabvány szerint, de nem a legnagyobb értéket adó mérési pontban, hanem térbeli átlagos hangnyomásszintként; mérése az MSZ EN ISO 140–5 szabvány szerint.

b) Értelmezése és mérése a 6. § (4) bekezdés b) pontjával kapcsolatos ügyekben az MSZ 18150–1 szabvány szerint.

A rezgésterhelési határértékeket a rendelet 5. sz. melléklete adja meg.

Vaskút település zajvédelmi állapot

Üzemi és szabadidős létesítményektől eredő zajok

Az üzemi eredetű zajforrások két nagy csoportba oszthatók. Az egyik csoport az ipari parkokban, a település régen kialakult iparterületein található.

Vaskút keleti iparterülete megfelelően távol létesült a település lakóterületétől. Ritkán találni olyan települést, ahol ilyen kedvező zajvédelmi szempontból az ipari terület elhelyezése. Sajnálatos, hogy jelenleg ez a kedvező adottság alig kihasznált és csak kevés működő vállalkozás található benne (BAG Borpince, FRI-CSI Kft, regionális hulladéklerakó, trágyahasznosító, sertéstelep, Beton kisszövetkezet megszűnt telephelye). A lakott területhez közelebb található a Duna Spárga Kft telephelye, a Bácska Tsz nyúltelepe, melyek nem zavarják a lakókörnyezetet.

A Kossuth utca 112. házszámú telekhez csatlakozó gazdasági terület (Fenster Kft) a lakóépületektől 15–170 m távolságban található. Ez önmagában kedvező és lehetőséget teremt egy esetlegesen szükséges zajcsökkentés a megoldására.

A település széléhez déli oldalon tervezett kereskedelmi szolgáltató és ipari gazdasági terület csatlakozik. A szolgáltató területen műszaki zajcsökkentési megoldásokkal megengedett határon belül tartható a zajkibocsátás. Az ipari gazdasági területen a lakóterület szélé közelében jelenleg nincs környezetét zavaró létesítmény. A régebbi tsz-központ helyén működő gabonaszárító és a csatlakozó technológia legalább 1300 m távolságban van a lakóterülettől, zavaró zajterhelés kizárt.

Déli irányban a külterületen levő gazdasági telephelyek (MAXIMA Kft, Bika P.) környezetében nincs védendő létesítmény.

Vaskút lakóterületének nyugati széle mellett a Török Ignác és a Tavasz utcák végétől keletre található egy mezőgazdasági telephely, ahol szárító torony is található. Nem zárható ki, hogy a gabona szárítások idején a közeli lakóházakat a megengedettnél nagyobb zajterhelés éri.

A lakóterületbe beékelődve számos kisebb telephely fordul elő. Ezek zajkibocsátása a végzett tevékenységtől, a műhely kialakításától függ. Egyedi műszaki zajcsökkentésük általában megoldott, vagy megoldható.

Szolgáltató létesítményektől származó zaj

A szolgáltató létesítményektől származó zajok a boltok hűtő rendszerétől és a vendéglő környezetében okozhatnak zajpanaszt.

Közlekedési eredetű zajok

Vaskút környezeti zaj-és rezgéshelyzetére jelentős hatással van a település tengelyében haladó 5506. jelű Baja – Bácsszentgyörgy összekötő út, amelyből nyugat felé a településen belül ágazik ki a Bátmonostorra vezető út.

A 25/2004. (XII. 20.) KvVM r. 2. sz. melléklete szerint számított 7,5 m-es közlekedési zajszintek:

Út száma	Vizsgált szakasz	L _{pA,7,5 m} [dBA] nappal	L _{pA,7,5 m} [dBA] éjjel
5506-os összekötő út	Külterület 90 km/h	68,1	59,5
5506-os összekötő út	Belterület 50 km/h	64,3	55,7

A Vaskút – Bátmonostor közötti út forgalma nem okoz számottevő közlekedési eredetű zajterhelést.

2.17.5 Sugárzásvédelem

Az embereket természetes és mesterséges eredetű ionizáló sugárzások érik. A természetes sugárterhelés fele-kétharmada abból adódik, hogy a zárt helyiségekben az építőanyagból és a talajból radon kerül a levegőbe. Így az innen származó sugárterhelés a szabad levegőhöz képest több nagyságrenddel is megnövekedhet. Ezért a radon az egyetlen természetes sugárterhelés, ami ellen védekezünk a Földön.

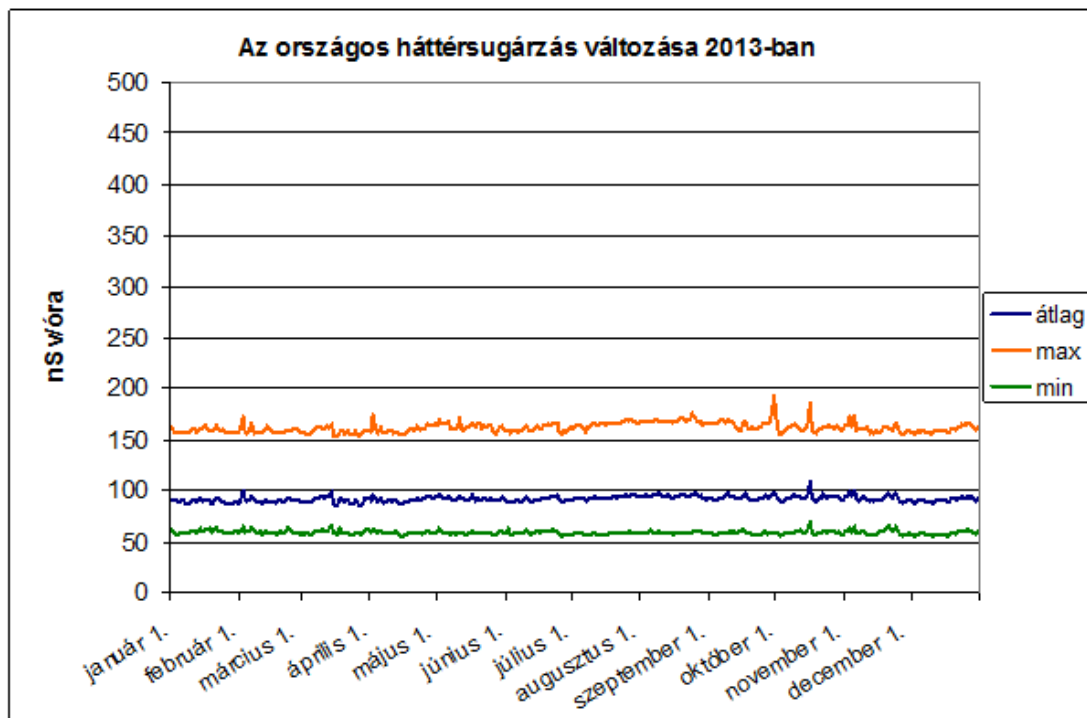
A mesterséges eredetű sugárterhelés 95%-a az orvosi diagnosztikai- és terápiás eljárások következménye. A maradék 5%-ot elsősorban a légköri kísérleti atomrobbantások máig ható következményei okozzák. Ezután következik csak a nukleáris technológiákból adódó sugárterhelés.

Vaskút nukleáris létesítmény által közvetlenül nem veszélyeztetett. A nagyközség tekintetében elsősorban a Paksi Atomerőmű, másodsorban a szlovákiai Jablonské Bohunice-i és a Mochovce-i, továbbá a szlovéniai Krško atomerőmű veszélyeztetettségével kell számolni.

Vaskút Pakstól 55 km-re található, így az atomerőmű 300 km-es Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ) területére esik. Az Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ 30-300 km) az a terület, amelyen belül szükségessé válhat a lakosság élelmiszer-fogyasztásának korlátozása, a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer feldolgozó ipar ellenőrzése, tevékenységük szükség szerinti, szigorú rendeleti szabályozása, illetve korlátozása.

A természetes háttérsugárzás mértéke Magyarországon 50-180 nSv/óra körül ingadozik. Ez az érték függ a magasságtól, és a talaj típusától. Az ingadozást természeti hatások, időjárási körülmények (légnyomás, csapadék mennyiség) változásai befolyásolják.

23. ábra: A napi dózisteljesítmények országos átlagának, maximális és minimális értékeinek változása 2013-ban

Forrás: OKSER

A háttersugárzásnál a normálszint: 0-250 nSv/h

A lakosság természetes és mesterséges eredetű sugárterhelését meghatározó környezeti sugárzási viszonyok és a környezetben mérhető radioaktív anyagkoncentrációk országos ellenőrzési eredményeinek gyűjtését az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (a továbbiakban: OKSER) végzi. A rendszer működését a 275/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet szabályozza. A rendszer legfontosabb része a több mint 130 mérőállomásból álló hálózat. Ezek a szabadtéren álló állomások olyan műszerekkel vannak felszerelve, amelyek folyamatosan mérik a szabadtéri sugárzást: az óránkénti dózis, azaz a dózisteljesítmény értékét. Vaskút területén sugármérő pont nem található. A legközelebbi mérőpont Baja csillagvizsgálója.

A nagyközség területén találhatók nagyfeszültségű villamos távvezetékek és mobil telefon bázis állomások is, amelyek elektromágneses sugárzást bocsátanak ki.

A bázisállomásokból érkező sugárzás nagysága a bázisállomástól számított távolságtól függ elsősorban. A sugárzás ugyanis a távolság négyzetével arányosan csökken. Így a Magyarország területén elvégzett 6000 mérés alapján a sugárzási értékek

20 m-re az antennától kisebb mint $0.2 \mu\text{W}/\text{cm}^2$,
 30 m-re az antennától kisebb mint $0.05 \mu\text{W}/\text{cm}^2$
 50 m-re az antennától kisebb mint $0.01 \mu\text{W}/\text{cm}^2$

A hazai egészségügyi határérték megegyezik a WHO egészségügyi határértékével, azaz 450 és $900 \mu\text{W}/\text{cm}^2$. A bázisállomások teljesítménye néhányszor 10 Watt, így a sugárzás szintje az antennától már néhány méterre is olyan alacsony, hogy nem éri el az egészségügyi határértéket.

Az elektromágneses sugárzás emberre gyakorolt hatásának áttekintésekor nem feledkezhünk meg a kozmikus térség felől érkező sugárzásról sem. Ennek csak egy része jut le a földfelszínre. Az élő szervezetekre nézve kedvező, hogy éppen a legnagyobb energiájú komponensei nem érik el a felszínt.

2.17.6 Hulladékkezelés

A korábbi vaskúti települési szilárdhulladék lerakó a település belterületétől Ny-ra került kialakításra műszaki védelem nélkül. A települési szilárdhulladék lerakót be kellett zárni, mert nem felelt meg a hatályos környezetvédelmi előírásoknak.

1999-ben 29 település összefogásával megalakult a Felső-Bácskai Szilárd Hulladéklerakó Önkormányzati Társulás, melynek alapvető célja volt a felső-bácskai települések szilárd hulladékkezelésének hosszú távú megoldása.

A beruházás 2002-ben indult meg Vaskút gesztorságával a szombathelyi székhelyű Solvex Kft. tervei alapján, a település határában.

A vaskúti hulladéklerakó kétütemű rekultivációjának első üteme befejeződött, melynek során a depónia ideiglenes lezárása (ld. fotón) megtörtént. A depónia végleges lezárására a depóniában lejátszódó természetes folyamatok (szerves anyagok bomlása során keletkező gázfejlődés) befejeződése után a depónia stabilizálódása után kerül sor. A hulladéklerakó rekultivációja jelentősen megváltoztatta a lerakó korábbi környezetét. Megszűnt a környezeti kockázat és a felszín alatti és feletti vizek szennyeződésének a veszélye, javult a levegő minősége, és rendezett lett a tájkép is.

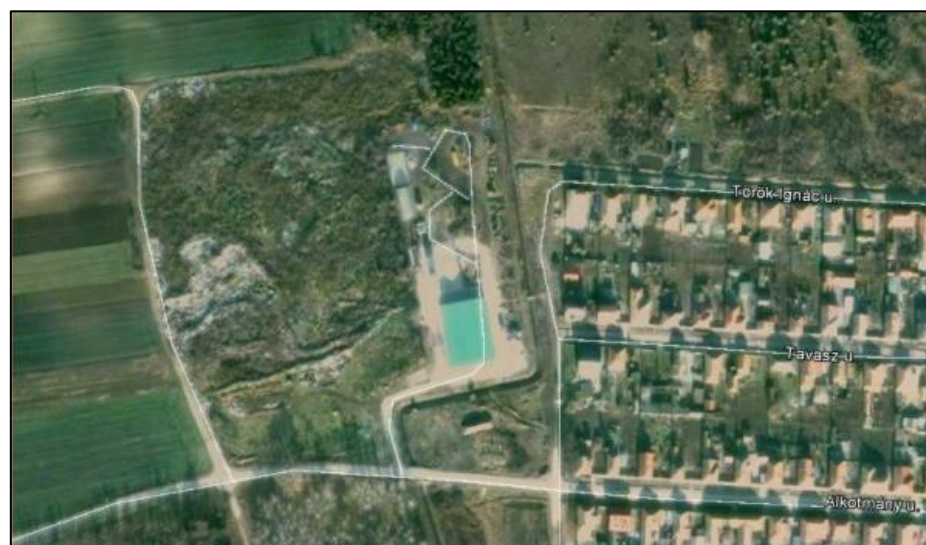
24. ábra: Bezárt települési hulladéklerakó depónia lezárásának átmeneti és végleges rétegrendje

Átmeneti rétegrend

Végleges rétegréteg

A depónia 2005-ben

A depónia 2014-ben

Vaskúton a települési szilárdhulladék begyűjtését és szállítását a Felső-Bácskai Hulladékgazdálkodási Kft. végzi. A begyűjtött hulladék a Vaskúton létesült korszerű, műszaki védelemmel ellátott, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő Felső-Bácskai Regionális Komplex Települési Hulladékkezelő Telep fogadja. Ez a Telep fogadja még a felső-bácskai települések hulladékát is.

Vaskút területén a hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma. A gyűjtés heti egy alkalommal történik. Lomtalanítást évente egy alkalommal szerveznek. A nagyközségben szelektív hulladékgyűjtő szigetek kerültek kialakításra. A gyűjtőszigetekeken négyféle hulladékot (fehér üveg, színes üveg, papír, műanyag) lehet elhelyezni. A nagyközségben hulladékudvar nincs, a legközelebbi hulladékudvar Baján található.

Szelektív hulladékgyűjtő szigetek

Vaskúton a közszolgáltatás keretében begyűjtött hulladékok mennyisége évente átlagosan tonna. Az egyéb begyűjtött nem veszélyes hulladékok éves mennyisége tonna. A nagyközségben keletkező veszélyes hulladékok mennyiségéről adatok nem állnak rendelkezésre.

A gazdasági társaságok az általuk termelt hulladékok szakszerű és jogszerű kezeléséről gondoskodnak.

2.17.7 Vizuális környezetterhelés

A környezetszennyezés fontosabb fajtái a levegőszennyezés, a vizek (felszíni és felszín alatti) szennyezése, ártalom, a földtani közeg szennyezése, zajkibocsátás, és a vizuális környezetkárosítás.

A vizuális környezetszennyezések körébe sorolhatjuk az illegális hulladéklerakókat, a szemetelést, a fényszennyezést, a plakátokat, graffitiket, ipari objektumokat, felhagyott létesítményeket (rozsdaszerkezeteket), villamos légvezetéseket, tájsebeket.

A hulladékok településhatárokon, árokparton, erdőszélén, bekerítetlen magánterületeken való illegális elhelyezése nemcsak környezetszennyezést, környezet-egészségügyi, talaj-, és vízvédelmi problémákat okoz, hanem rontja a tájképet és az életminőséget is. Az illegális hulladéklerakásokon túl vizuális környezetterhelést okoznak az utak mentén, esetleg az épületeken elhelyezett nagyméretű reklámfelületek, hirdetőtáblák, valamint a romos, elhanyagolt állapotú, illetve tájba nem illeszkedő építmények. Elhanyagolt állapotú építményekből a nagyközségben több is található, ezért a településképp javításához ezeknek megszüntetése vagy fejlesztése elengedhetetlen.

A vízmű felhagyott telephelye a nagyközség központi részén.

A fényszennyezés definíciója: „Fényszennyezés: olyan mesterséges zavaró fény, ami a horizont fölé vagy nem kizárólag a megvilágítandó felületre és annak irányába, illetve nem a megfelelő időszakban világít, ezzel káprázást, az égbolt mesterséges fénylését vagy káros élettani és környezeti hatást okoz, beleértve az élővilágra gyakorolt negatív hatásokat is.” A definíció magában rejtje azt az egyszerű hármasszabályt, hogy csak ott, oda és akkor világítsunk, amikor arra szükség van. Ha ezek a feltételek nem teljesülnek, akkor fényszennyezést okozunk.

A külterületen felhagyott romos épületek és a körülöttük egyre szaporodó hulladékok a tájképet rontják és potenciális szennyező források.

2.17.8 Árvízvédelem

Vaskút az Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság működési területén található. A nagyközség árvízvédelmi szakasszal nem rendelkezik.

2.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

- A megvalósított szennyvíztisztító hálózat és a szennyvíznek a bajai szennyvíztisztítóra vezetéken történő továbbítása jelentősen csökkentette a felszíni és a felszín alatti vizek veszélyeztetését, de fontos a szippantott szennyvizek sorsának nyomon követése, a tiltott elhelyezések szankcionálása.
- A nagyközség erdősültsége megfelelő szintű, de a mezővédő tájfasítás elemei, az utak és csatornák menti zöldsávok, fasorok hiányosak, kialakíthatatlanok. A jelentős defláció növeli a település porterhelését.
- A levegő allergén pollenmennyiségének növekedése, az állatok nem megfelelő tartásából származó bűzhatások, az elöregedett, korszerűtlen közlekedési eszközök magas aránya növeli a levegőterheltséget.
- Talajvíz készletek elszennyeződése, felszín alatti vízszennyezés keletkezhet (illegális szikkasztások, nem megfelelő mezőgazdasági gyakorlat, túlzott műtrágya-használat, növényvédő szerek).

- A csatornázatlan területeken (többségében külterületen) keletkező szennyvíz elhelyezésének ellenőrizhetetlensége.
- Az engedély nélkül, nem szakszerűen létesített „kerti kutak” mint potenciális szennyező források vannak jelen.
- Illegális hulladéklerakások gyakran történnek, a szelektív hulladékgyűjtő pontokon is előfordulnak.
- Lakóterületeken konfliktust okoz a szórakozóhelyek zajterhelése.

2.18 Katasztrófavédelem

2.18.1 Építésföldtani korlátok

2.18.1.1 Alábányászott területek, barlangok, pincék területei

Olyan természetes vagy mesterséges üreg nem található a nagyközségben, amely befolyásolná a területhasználatot. Alábányászottsággal érintett terület nem található Vaskúton. Földtani veszélyforrás Vaskút területén nem ismert. Földtani veszélyforrás Vaskútra vonatkozóan a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal nyilvántartásában nem szerepel.

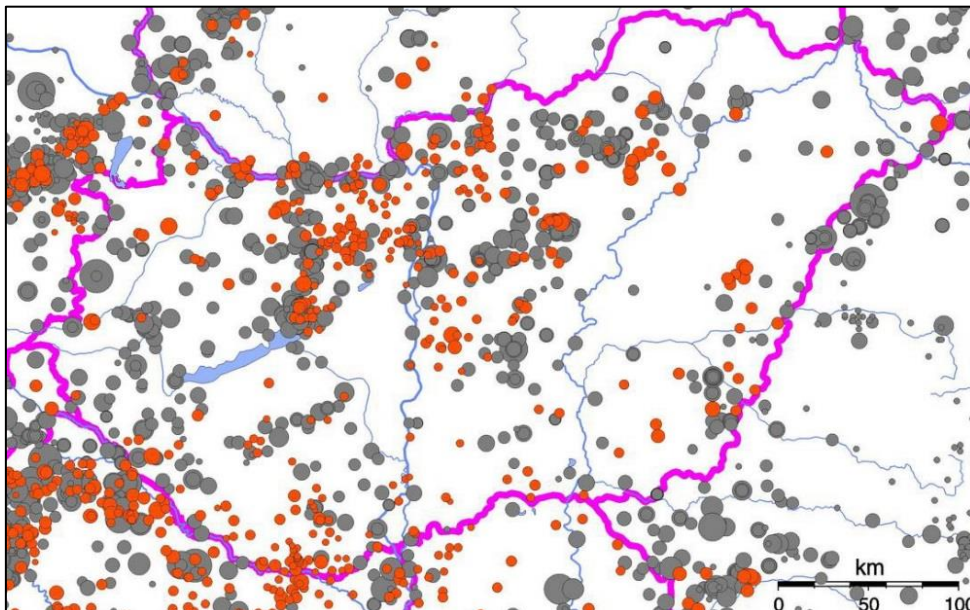
2.18.1.2 Csúszás, süllyedésveszélyes területek

A nagyközségben nincsen csúszás, süllyedésveszélyes terület.

2.18.1.3 Földrengés veszélyeztetett területek

Magyarországon évente mintegy 100-200 egészen kicsi, 2,5 magnitúdónál nem erősebb, emberek által nem észlelhető rengés következik be, és további 4-5 gyengébb, de már érezhető rengést is feljegyeznek. Az országban, amióta feljegyzik a rengéseket, körülbelül 3 tucatnyi olyan erősségű földrengés következett be, ami komolyabb károkat okozott. A legerősebb rengés Komáromban 1763-ban történt, és 63 ember halálát okozta.

39. térkép: A földrengések területi eloszlása Magyarországon

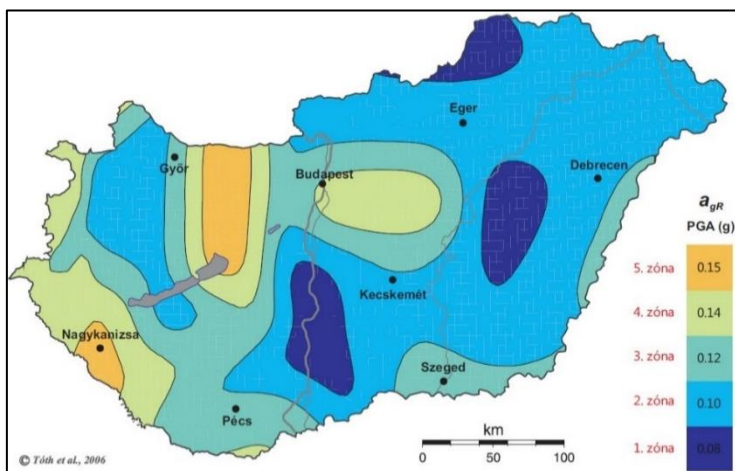

Forrás:foldrenges.hu

A szürke körök a historikus rengéseket (456-1994), a piros körök az utóbbi évek rengéseit (1995-2009) mutatják.

Magyarország szeizmikus zónatérképén látható, hogy Vaskút a 2-es és 3-as zóna határán helyezkedik el. A kettes zónában a horizontális gyorsulás érték $PGA(g)$ jelzőszáma 0,10. A hármas zónában a horizontális gyorsulás érték $PGA(g)$ jelzőszáma 0,12. Ez a gyakorlatban nem jelent fejlesztési kockázatot. Az épületek és építmények földrengés-biztos tervezését az Eurocode 8 (MSZ EN 1998-1) szabvány szabályozza.

40.térkép: Szeizmikus zónatérkép

Forrás: MSZ EN 1998/1

A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elkészítette az Országos Felszínmozgás Kataszter digitális változatát. A digitális térkép célja, hogy Magyarország felszínmozgásos területeit feltérképezze. Különböző felszínmozgásokat rögzítettek (pl. rétegcúszást, suvadást, omlást). A felvitt és rögzített adatok alapján az Országos Felszínmozgás Kataszter nem tartalmaz adatot a nagyközségekre. Vaskút térsége földrengésnek kevésbé kitett térségek közé tartozik.

2.18.2 Vízirajzi veszélyeztetettség

2.18.2.1 Árvízveszélyes területek

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet mellékletében Vaskút nem szerepel. Vaskút nagyközség árvízzel nem veszélyeztetett.

2.18.2.2 Belvízveszélyes terület

A nagyközség a belvívelöntés szempontjából veszélyeztetett település. Az Észak-Déli irányú magas vonalától Nyugati oldalra eső területen összegyülekező csapadékvizek az Igali csatornába vezethetők. A keleti irányba eső mélyebb területeken összegyülekező csapadékvizek befogadója az Igali 64-es – ismertebb nevén a Vaskúti csatorna.

Vaskút belterületére vonatkozóan csapadékvíz elvezetési tanulmányterv készült, melynek felújítása és pontosítása szükséges.

A településre jellemző, hogy az utcákban kialakított jelenlegi csapadékvíz elvezető árokrendszer nem képez összefüggő és jól működő hálózatot. Javasolt a település teljes magassági felmérése műszakilag megfelelő csapadékvíz hálózat tervezése.

A nagyközség és környéke belvívelvezető rendszere a 2.16.1.3 számú fejezetben részletezésre került.

A belvívveszélyes területek a 2.3.2 számú fejezetben ábrázolva lettek.

2.18.2.3 Árvíz és belvízvédelem

Vaskút nagyközség árvizekkel nem veszélyeztetett.

Vaskút nagyközség területe az Igali belvízrendszerhez tartozik. A belvíz elvezetési rendszer az 1.17.2.1 számú fejezetben részletezésre került.

I. fokú készültséget kell elrendelni:

- ha a belvizek összegyülekezése miatt intézkedéseket kell tenni arra, hogy a belvízvédelmi szakaszon lévő társulati kezelésű csatornák képesek legyenek a területről érkező vizek befogadására,
- ha a várható belvizek befogadása és levezetése érdekében a társulatkezelésében lévő csatornák előürítését, jégtelenítését, vagy a hóval betemetett szakaszok tisztítását kell elvégezni,
- ha a belvizek gravitációs levezetésének lehetősége megszűnt.

I. fokú készültség elrendelését követő intézkedések: A készültség elrendelése után a védelemvezető megvizsgálja a társulati kezelésű csatornát, műtárgyakat, szivattyúk állapotát. Gondoskodni kell a szabad vízfolyást gátló akadályok kézi és gépi eltávolításáról a csatornákból, a szükséges vízkormányzásról, a tiltós műtárgyak megfelelő kezeléséről, az esetleges szükség szerinti szivattyúzásról az állandó szivattyútelepeken. A készültség ideje alatt – szükség szerint – nappali figyelő és őrszolgálatot kell tartani.

II. fokú készültséget kell elrendelni, amennyiben I. fokú készültségre előírtakon túlmenően:

- az odavezetett belvizek következtében a szivattyútelepeket kétműszakos üzemben kell működtetni,
- gondoskodni kell a telepíthető mobil szivattyúk szállításáról, készenlétbe illetve üzembe helyezéséről,
- a csatornák és vízkormányzó műtárgyak ügyletét és működtetését kétműszakos üzemben kell megszervezni,
- az állandó belvíztározók töltését, vízkormányzó műtárgyainak nyitását kell elvégezni.

II. fokú készültség elrendelését követő intézkedések: I. fokú készültségi előírtakon túlmenően gondoskodni a szállítható szivattyúk védelemvezető által meghatározott helyre történő kiszállításáról, készenlétbe helyezéséről, üzembe állításáról és igény szerinti üzemeltetéséről, a belvíznek az állandó jelegű belvíztározókba való kormányzásáról vagy a szükség szerinti beemeléséről. Megszervezni a kétműszakos ügyletet és műszakot a védelemvezető által meghatározott csatornákon és területeken.

III. fokú készültséget kell elrendelni, amennyiben I. és II. fokú készültségre előírtakon túlmenően:

- a társulat védelmi területén vagy annak egy védekezésileg összefüggő részén a szivattyútelepek névleges összteljesítményük legalább 75%-ával folyamatosan üzemelnek,
- a kapacitás elégtelensége miatt a belvizek visszatartását, illetőleg szükségtározását kell elrendelni

III. fokú készültség elrendelését követő intézkedések: A védelemvezető az I. és II. fokú készültségre előírtakon túlmenően szükség szerint elrendelheti a belvizek elvezetésének korlátozását a szakasz-védelemvezetőjével történt előzetes egyeztetés után, illetőleg a szakaszos

vízlevezetést, és igénybe veheti a kiépített, belvíztározásra kijelölt területeket. A védekezés területét II. és III. fokú készülség esetén a társulati védekezésre beosztottak csak a védelemvezető engedélyével hagyhatják el.

Rendkívüli készülséget kell elrendelni: „Ha a VIZIG működési területén a belvízi elöntés olyan méreteket ölt, hogy a belvíz lakott területeket, ipartelepeket, fő közlekedési utakat, vasutakat veszélyeztet és további elöntések várhatók, a vízügyi igazgató – a védelmi bizottság elnökének egyidejű tájékoztatásával – köteles a Törzs vezetője útján a miniszternek javaslatot tenni a rendkívüli készülség elrendelésének kezdeményezésére.” Amennyiben a rendkívüli készülség elrendelése megtörtént, a „belvizek szükséggtározására igénybe veendő területeket elő kell készíteni.” Megnyitásuk csak kormánybiztosi engedéllyel lehetséges.

Az Igali gravitációs főcsatorna illetve a hozzá kapcsolódó mellékcsatornák fogadják a területen keletkező és a nagyközség csapadécsatorna rendszere által levezetett csapadékvizeket. A vízrendszer egy gravitációs és egy szivattyúzott öblözetből áll. A gravitációs öblözet vizeit a 40,4 km hosszú Igali gravitációs főcsatorna vezeti le, a szivattyúzott öblözet belvizeit a 1,15 m³/s teljesítményű Hercegszántói szivattyútelep emeli át a Ferenc tápcsatornába.

Polgári védelmi szervezet számára hiányzik egy központi raktár-bázis és az eszközpark bővítésére, fejlesztési lehetőségét is célszerű megteremteni.

2.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

2.18.3.1 Kedvezőtlen morfológiai adottságok

Kedvezőtlen morfológiai adottság (pl. lejtés, falszakadás) Vaskút területén nem fordul elő.

2.18.3.2 Mélységi, magassági korlátozások és tevékenységből eredő korlátozások

Vaskút területén mélységi, magassági, valamint tevékenységből eredő korlátozások nincsenek.

2.18.3.3 Ipari veszélyforrások

Az uniós normákat (Seveso II. Irányelv) rögzítő *veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló katasztrófavédelmi törvény* (2011. évi CXXVIII. törvény) a súlyos ipari balesetek megelőzését és a balesetek káros következményeinek csökkentését célzó intézkedéseket vezetett be hazánkban. A 234/2011. (IX.10.) számú Kormányrendelet határozza meg a települések katasztrófavédelmi besorolásának szabályait és a védelmi követelményeket.

A katasztrófavédelmi törvény az ipari üzemek vezetői kötelességévé teszi az üzemben jelenlevő veszélyes anyagokkal kapcsolatos kockázatok felmérését, a reálisan feltételezhető súlyos balesetek bekövetkeztekor jelentkező hatások meghatározását, a lakosság és a környezet védelmének érdekében a szükséges üzemi megelőző intézkedések megtételét. Ezen információt a veszélyes üzem biztonsági jelentése tartalmazza. A veszélyes üzem biztonsági jelentése nyilvános, a helyi polgármesteri hivatalban mindenki számára hozzáférhető. A felső küszöbértékű üzemekkel rendelkező települések önkormányzatai tehát külső védelmi terv készítésére kötelezettek.

A kialakult helyzet irányítását az I. (veszélyhelyzet) és a II. (súlyos veszélyhelyzet) fokozatban az üzem helyi szakemberei belső védelmi tervük alapján, míg a III. (katasztrófa-helyzet) fokozatban a külső védelmi terv szerint, a helyi védelmi bizottság elnökének irányításával, a társ- és közreműködő szervezeti egységek végzik. A veszélyhelyzet elhárítását az üzemi szervezetek és a hivatásos önkormányzati tűzoltóság együttműködve hajtják végre.

Vaskúton veszélyes anyag előállító üzem nincs. Felső küszöbértékű üzem vaskúton nincs. Vaskút jelenlegi katasztrófavédelmi besorolási osztálya III.

2.19 Ásványi nyersanyag lelőhely

A szilárd ásványi nyersanyagvagyon tekintetében bányatelek és kutatási terület a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal adatai szerint Vaskúton nincs.

2.20 Települési klíma

Vaskút nagyközség és környezete a meleg-száraz éghajlati körzetben, az ország D-i részén található. Az átlagos évi középhőmérséklet 10-11 °C, az átlagos napsütéses órák száma 1950-2000 óra, a sokévi átlagos csapadék 500-550 mm, az uralkodó szélirány tavasszal és nyáron É-i, ősszel és télen D-i. Az átlagos szélesebség 3 m/s.

Vaskút falusias beépítésű település ahol a városokra jellemző mikroklíma változások nem érzékelhetőek.

3. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

A következőkben a helyzetfeltárás alapján a Vaskút fejlesztési lehetőségeit, beavatkozási szükségleteit *leginkább befolyásoló tények összefoglalása* történik annak érdekében, hogy egymásra és a középtávú fejlesztési lehetőségekre való negatív és pozitív hatásuk áttekinthető legyen. Az elemzés a település életét meghatározó tématerületeket egyenként veszi sorra.

Népesség, társadalom, humán infrastruktúra

Vaskút népessége a 19-20 század fordulóját megelőző és követő 50 év során 4500 és 5300 között alakult, majd az 1949-es 5086-ról folyamatosan csökkenve mára 3350 körül ingadozik. A fogyás a születések számát meghaladó mértékű elhalálozásra vezethető vissza, mivel a migráció az utóbbi időben (odaköltözés és elvándorlás) kiegyenlített. A nemzetiségi összetétel viharos változásokon ment át az 1940-es években. 2011-ben a magukat németnek vallók részaránya 13 % volt és horvát, valamint szerb származású lakosok is szép számban élnek ma is a nagyközségben. Az idősek és a gyermekek aránya eltolódik az öregedés irányába, az öregedési index 2013-ban 186 volt. A kistérségen belül ugyan a viszonylag kedvezőbb helyzetűek közé tartozik (Baja index-száma 200 fölötti, Bácsszentgyörgy a 300-at is meghaladja), az intézmények – oktatási, illetve egészségügyi, szociális – iránti igények változását azonban így is megérzi a nagyközség. A kialakított ellátási színvonal fenntartása kihívást fog jelenteni, de a sikeres megoldás pozitív hatással lehet a demográfiai folyamatokra.

A vaskútiak általános képezettsége folyamatosan javul és nő, egyre többen rendelkeznek közép- vagy felsőfokú végzettséggel. Ebben szerepet játszik a közeli Baja városában elérhető középiskolai és főiskolai képzés is. A képzettség növekedése nem vont maga után a foglalkoztatottsági mutatók javulását, a 2008-as pénzügyi világválság visszavetette a javuló tendenciát. Sajnos pályakezdő álláskereső is akadnak, számuk a 20-at is meghaladja. Vannak évente olyan családok, akik végleg külföldön próbálnak boldogulni, felhagyva itteni lakóhelyüket. Az eladó házak növekvő száma jelzi a probléma súlyát. Némi mérséklődés tapasztalható a nyilvántartott álláskereső számában az elmúlt 5-6 folyamán, bizonyára a közmunkaprogramnak is köszönhetően. A közmunka hatékonyságának növelése nem könnyű feladat – az önkormányzatot a Közterület Fenntartó és Szolgáltató Kft-je is segíti ebben –, mégis meg kell kísérelni annak érdekében, hogy a munka közösségi haszna növekedjen és ténylegesen közelebb vigye a munkavállalót a nyílt munkaerőpiaci lehetőségekhez.

Az aktív korúak jelentős hányada (kb. 35 %-a) alacsony presztízsű munkát végez. Ennek is betudható, hogy a lakosság jövedelmi helyzete nem túl kedvező, az adózók többsége alacsony jövedelmet vallott be, ami hatással van a nagyközségben élők életszínvonalára, életmódjára, de jelentkezik a kereskedelem, a szolgáltatások iránti igényekben is. A pénztelenség a lakásépítésekre is hatással van, szinte alig épül új lakás, a felújítások is elmaradnak. A lakóházak tulajdonosai töreksenek a komfortosságra, így a lakások jelentős része rendelkezik közművekkel, fürdőszobával, közel fele részben összkomfortosnak minősülnek, azonban még minden tizedik lakás ma is alacsony komfort fokozatú, vagy komfort nélküli. Sajátossága a vaskúti lakásállománynak, hogy igen nagy az átlagos alapterület, a lakások több mint fele 100 m²-nél nagyobb, ezért felújításuk is nagyobb költséggel jár.

A nagyközség társadalmát büszkeséggel töltik el az elődök gondos és értő munkásságát őrző régi, értékes épületek. A számos építészeti érték, amely a régi svábházakban, fésűs beépítésű parasztházakban megőrződött, a közeljövőben elpusztulhat a tulajdonos pénztelensége miatt. Az önkormányzat maga is küszködik ingatlanjai fenntartásával, sok esetben a korszerűsítés meghaladja az erejét és a karbantartást is nehéz megoldani. Vaskúton a kőműves szakmában nincs elég szakember, ez is akadályozza az állagmegőrzést.

A kulturális élet hagyományosan gazdag és nemzetiségi sokszínűséggel átitatott Vaskúton és a testvértelepülések (két német, egy felvidéki és egy székely falu) látogatásához is kötődik. A nemzetiségek egészséges versengése és egymás iránti toleranciája tapasztalható. Évente rendszeresen megtartott tartalmas rendezvények egész sora kínál találkozást és szórakozást a lakosoknak. A zenélés és a tánc beivódott a helyi társadalom hétköznapijaiba. Az intenzív közösségi élet mellett érzékelhető azonban, hogy néhány karizmatikus személyiség tevékenykedése nélkül a csoportok könnyen szétesnének. A fiatalokat sem sikerült elég nagy arányban bevonni a közösségi életbe, az egyesületek tagságának növekvő átlag-életkora jelzi, hogy a hagyományok fenntartása előbb-utóbb kérdésessé válhat. Hiányoznak az ifjúságot megszólító helyek (pl. wifi-klub), programok (hétvégi helyi „buli”-k), szünidei lehetőségek (korábban létező zenei tábor, kézműves-tábor).

Vaskút a csökkenő gyermeklétszám ellenére meg tudta őrizni oktatási intézményeit, melyhez a Vaskúti Német Nemzetiségi Önkormányzat segítségével is szükség volt: 2015-ben átvette az – egyébként német nemzetiségi – óvoda működtetését. Az „alsó” óvoda épületének állapota kritikus, a „felső” óvoda bővítésével az önkormányzat egy ellátási helyre igyekszik redukálni az ellátást. Ott azonban kicsi az udvar, tornaterem sincs, a szomszédos Községi házban a kicsik akkor vehetnék igénybe a kertet és a tornatermet, ha a parkosítás, játszóhely kialakítás megtörténne és a tornaterem belső hőszigetelést, fűtés-korszerűsítést kapna.

Az általános iskola a kevesebb gyermeklétszám mellett is igyekszik megőrizni eredményeit, amelyben szerepet vállalhat a Vaskúti Német Nemzetiségi Önkormányzat. A német nemzetiségi oktatás előnyt jelent, a szakmai háttér biztosított a munkához, azonban az épületek felújításra, energia-korszerűsítésre szorulnak.

A két háziorvosi körzetet jelenleg egy orvos látja el, egyelőre nagyobb fennakadás nélkül. Az egészségügyi alapszolgáltatás a fogorvosi ellátásra és az anya- és nővédelemre is kiterjed. A rendelések megfelelő körülmények között zajlanak.

A rászoruló idősekkel nappali intézmény (Kolping Szolgálat) és bentlakásos intézmény foglalkozik, vannak, akiket házi segítségnyújtás vagy házi gondozás keretében látnak el. A Vaskúti Idősek Otthona, amely emelt szintű apartmanokat is tartalmaz, sikeres, jó hírű intézmény. Az ellátást folyamatosan magas szinten igyekszik tartani az önkormányzat, ezzel támogatva az idős helybéliek saját környezetükben maradását.

A nagyközségi könyvtár információs bázisként is szolgál, az általános iskolán belüli elhelyezkedése a fiatal korosztály korai beszoktatását jól biztosítja. Az információs és közösségi térként is szolgáló helyiségben számos előadást, ünnepséget, rendezvényt, kiállítást szerveznek. Bővítése esetén a megyei múzeumi szervezet további fejlesztéseket valósíthatna meg támogatási projekt keretében.

Gazdaság

Vaskút gazdasága elsősorban a jó minőségű nagy szántóterületekre támaszkodó mezőgazdasági termesztésre épül, de jelentős bevétele származik a regionális hulladéklerakó és hulladékkezelő telep jelenlétéből. A vállalkozások meghatározó része – bár ezek alapvetően egyéni vállalkozások, őstermelők – az agráriumban tevékenykedik. A gabona-, takarmány- és zöldségtermesztés mellett kiemelkedő a nyúltenyésztés. Az élelmiszeriparban a helyben készült mélyhűtött félkész termékek külföldön is elismertek és keresettek.

Más ipari ágazatok is megtalálhatók Vaskúton, bár azok súlya mérsékeltebb. Az építőipar a világválság miatt kissé visszaszorult. A helyi szolgáltatóipar, kiskereskedelem és a vendéglátás terén szerény és hiányos a vaskúti vállalkozások kínálata, e tekintetben érzékelhető a közeli középváros, Baja vákuumhatása, amely a kevés fizetőképes keresletet is visszaveti. Az üzletek körének bővítésére és a helyi piac fejlesztésére igény mutatkozik, a kereslet jellegét és mértékét azonban előzetesen célszerű felmérni, számolva a bajai kínálat elérhetőségével.

A kedvező helyzetben lévő vállalkozások igyekeznek a piacukat megtartani, bővíteni, ehhez fejlesztésekre, beruházásokra van szükség. Az elmúlt 10 évben hozzávetőleg 1 milliárd forint értékben sikerült – főleg az Európai Unió pályázatairól – üzemcsarnokot építeni, technológiát fejleszteni, gépbeszerzést megoldani, az új pályázatok segítségével további források kerülhetnek a nagyközségbe. A korábban megszüntetett üzemek (borászati üzem, sertéstelep, építőipar) barnamezőssé vált telephelyeit jó volna újraindítani vagy újrahasznosítani. Új telephelyek megnyitására is helyet kínál a nagyközség, melyek iránt nem mutatkozott az elmúlt években kereslet, részben valószínűleg a világválság miatt, másrészt lehetséges, hogy a marketing is gyenge volt és a zöldmezős fejlesztési területek elhelyezkedése sem nyerte meg a vállalkozások tetszését.

A nagyközség gazdaságának versenyképességét az elérhetőség is befolyásolja. A Vaskút – Gara – Bácsszentgyörgy településsor egyelőre „zsákutca” az ország térképén, ezen a periférikus helyzeten sokat javíthat a tervezett bácsszentgyörgyi határátkelőhely megnyitása. Ennél is jelentősebb és az egész kistérségre kiható előrelépést jelentene az 51-es főút új D-i szakaszának megvalósítása teherforgalmi határátkelőhellyel, azonban az országos tervek nem vették át a helyi önkormányzatok közös kezdeményezését tartalmazó megyei tervi javaslatot. A fejlesztésért folytatott térségi lobbitevékenységbe Vaskút is bekapcsolódott és eztán is aktívan célszerű benne részt vennie.

Vonzó tényező a munkaerő tudása is. Növekszik a magasabban képzettek aránya, ami egyrészt a bajai középiskoláknak, másrészt a főiskolának is betudható. Várható, hogy a vállalkozások igényeihez jobban igazodó képzés érdekében néhány cég bekapcsolódik az intézmény duális képzésébe. Kutatás-fejlesztés terén az élelmiszeripar mutatott fel eredményeket (Gergely Gasztronómi Kft), mely példaként szolgálhat a helyi ipar más szereplőire számára is.

A kiránduló turizmus a bajai kerékpárút megépülését követően némileg megélné Vaskúton. A kerékpárút továbbépítése Gara irányába tovább serkenetheti a forgalmat. A nagyközség különleges természeti és kulturális értékű halmai és földvárjai, műemléke (Kálvária kápolna és stációk) és a Bátmonostorra átvezető út mellett fekvő Parkerdő, továbbá a hétvégi, ünnepi és nemzetiségi kulturális programok már jelenleg is vonzó célpontjai az ide látogatóknak. Potenciális vonzereje Vaskútnak a templomtér és környéke a helyi értékű épületcsoportokkal, a külterület szép tájrészei (érdekes terepalakulatok, régi zarándokút, kenderáztatók), melyek fejlesztése növelheti a kirándulók számát, egyben a vendéglátás iránti keresletet. A szórakozni vágyók körének jelentős bővülését hozhatja a tanuszoda újbóli megnyitása, amely nem átmenő jellegű, hanem célfogalmat vonzhat be. A nyári időszakban a nagyközség régebben kulturális (zenei, kézműves) és sporttáboroztatás helyszínéül szolgált, a környékbeli gyermekeken kívül a nemzetiségi testvértelepülések ifjúsági csoportjai számára is.

Táji és természeti adottságok

Vaskút Nagyközség területe túlnyomórészt a **Bácskai löszös síkság** kistájához tartozik. A településre és környékére a meleg, száraz éghajlat a jellemző. Domborzati és talajviszonyai is alkalmassá teszik a növénytermesztésre, elsősorban a hőigényes kultúrák számára. Vízrajzát tekintve az Igali gravitációs főcsatorna öblözetéhez tartozik, a vizeket közvetlenül az Igali és a Vaskúti csatorna vezeti le a Ferenc-tápcsatornába. A belvízveszély miatt célszerű olyan tározótavak kialakítása, ahol a záporok vizeit vissza lehet tartani, mielőtt a vízfolyásokba jut.

A térség nem rendelkezik jelentősebb ásványkincsekkel, nincs nyilvántartott szilárd ásványbányája.

A vaskúti tájat a szántók uralják, a közel 72 km² kiterjedésű igazgatási területnek csaknem a 70 %-át foglalják el. A kertészeti növények, gyümölcsösök termőterülete alacsony, elmarad az optimális szinttől. A Homokhátság benyúlik a határ É-i és Ny-i részébe, homokos talajait főleg tájidegen fajokból álló erdőterületek hasznosítják. A felhagyott szőlők szintén erdősödést mutatnak. A szikes tavakat többnyire lecsapolták (igazgatási terület D-i középső része), medrüket ma szikes rét tölti ki. A korábban meghatározó löszpusztarétek mára egy-két megmaradt legelőre húzódtak vissza.

Vaskút Nagyközség közigazgatási területén országos jelentőségű természetvédelmi és örökségvédelmi oltalom alatt állnak az ún. „vaskúti halmok és földvár” területei, melyeken a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság jogi és természetvédelmi beavatkozást hajtott végre 2014-ben és bemutatásukra tanösvényt hozott létre. Pusztulásuk felgyorsult, ezért védelmük kiemelten fontos feladat. Egyéb uniós és hazai védett természeti terület nem található Vaskúton. A nagyközség egyedi tájértékeinek kataszterét az Igazgatóság még nem állította össze, a Településszerkezeti terv viszont javaslatokat tesz a védendő elemekre.

Zöldfelületek

A településen vizsgált közparkok, köztertek alapvetően betöltik funkciójukat, de kialakításuk további fejlesztéseket kíván. A meglévő növényállomány elhelyezésének, valamint az egyes szabadterei funkciók lehatárolásának szakszerű táj- és kertépítészeti beavatkozása révén jobban biztosíthatják a lakosság számára a mindennapi szabadidős tevékenység eltöltéséhez szükséges megfelelő helyszínt, és így hozzájárulhatnak a közösségi találkozóhelyek megteremtéséhez is. Az utóbbi időben megvalósult játszóterek megfelelnek az elvárásoknak, de csak a kisgyermekeknek nyújtanak helyet, a nagyobb gyermekek és a felnőttek számára szolgáló szabadterei játék és fitness-lehetőségek pótlása szükséges.

A fasorok több utcában igen értékesek, de legtöbb helyen hiányosak, így kondicionáló és esztétikai szerepüket nem tudják érdemben betölteni. A közterületek rendezése a légvezetékek erdejének felülvizsgálatát feltételezi.

A belterülethez É-ről csatlakozó erdőterület parkerdővé való átalakítása még nem történt meg. A Településszerkezeti tervben javasolt külterületi túraútvonal sem jött létre. A jóléti fejlesztések a nagyközség turisztikai vonzerejét is növelhetik.

A községi sportterület funkció-bővítése szükséges. Kapcsolódik a területhez a tervezett záportó, amelynek partján futókör, esetleg lovaspálya is kiegészíthetné a sportolási lehetőségeket.

Épített környezet, épített örökség

A település szerkezete nagyrészt történetileg alakult ki a 18-19 századi betelepülések során, Kakasvár, a Kódis-földek és a Mohácsi sarok a 20. században épült hozzá a településhoz. A háromszögletű templomkert a színekatolikus lakosság számára a kezdetektől kultikus szerepet játszott, környezetében különösen sok helyi értékű épület (svábház, parasztház) található. A szépen kidolgozott kapuk, oromfalak, nyílászárók és sok esetben a beépítési mód is egyedivé teszi Vaskút épített környezetét, rejtett értékeket hordoz, melyek sérülékenyek és védelmükre kevés vagy semmilyen eszköze nincs a helyi önkormányzatnak. Országos védelem alatt áll és sajátos szigetként emelkedik ki az átlagos terepszintből a Kálvária domb a kápolnával és a stációkkal.

A nagyközség nem rendelkezik világi főtérrrel, e helyett a Kossuth Lajos utca és az Alkotmány utca találkozási körül települt az igazgatási és kereskedelmi létesítmények zöme. Az iskola, az óvodák és az idősek otthona szétszórta helyezkednek el a történeti településrészben. A Településszerkezeti terv jelentős belterület-bővítést irányoz elő Baja irányában, a kereslet elmaradása miatt a lakóterület megvalósítása nem indult el. Vaskút ideális lakókörnyezetet biztosít olyan szempontból, hogy ipari és mezőgazdasági üzemek nagyrészt a belterülettől távol helyezkednek el.

A külterületen alig vannak lakások. A beépített területfoltok jellemzően majorok, mezőgazdasági vállalkozások és a regionális hulladéklerakó telep is közéjük tartozik. Számos felhagyott, barnamezős telephely is található Vaskút külterületén, főleg a hulladéklerakó környezetében.

Közlekedési hálózat és minősége

A térséget és a települést nem érintik országos gyorsforgalmi utak, a legközelebbi elérési lehetőség a Baja-Bátaszék útvonalon megközelíthető M6 autópálya (kb. 40 km). A főúthálózat Vaskút szempontjából fontos nyomvonala az 51-es (6 km) és az 55-ös (9 km) számú főút. A nagyközség az 5506 jelű Baja – Bácsszentgyörgy összekötő úton és a Vaskút – Bátmonostor önkormányzati kezelésű úton kapcsolódik a kistérségi hálózatokhoz. Bajával 2014 óta kerékpárút köti össze. A Garára vezető folytatása egyelőre nem valósult meg. A települési utak egy része burkolatlan, vagy javításra szorul. A szennyvízcsatornázási projekt során a sávós helyreállítások kívánni való hagytak maguk után.

A Szerbia felé irányuló közlekedés feltételeit nagymértékben javítaná a tervezett bácsszentgyörgyi határátkelőhely megvalósítása, valamint a kistérség által szorgalmazott új 51-es D-i nyomvonal-szakasz megépülése teherforgalmú átkelőhellyel.

A közösségi közlekedést a helyközi autóbusz-járatok biztosítják, melyek üzemeltetője a DAKK Zrt. A járatsűrűség jónak mondható, a késő esti órákban viszont Bajára már nem indul járat. Hiányként említhető, hogy a közeli Bátmonostorra nem lehet tömegközlekedéssel eljutni.

A Baja – Zombor vasútvonalat az 1970-es években teljesen felszámolták, az országos hálózat ma Baján érhető el, de csak kevés irányban biztosít megfelelő megközelítési lehetőséget.

A nagyközség területén a parkolási helyzet kielégítő.

Közművek és energia-ellátás

A nagyközség **ivóvízellátása** a kistérségi vízműről kielégítően megoldott. A települési hálózat felújítására, a régi azbeszt cement vezetékek cseréjére folyamatosan szükség van. Az ellátás nagyobb biztonsága érdekében a végvezetékek körvezetékké egészítendő ki.

Megállapítható, hogy a nagyközség közművei közül a **csapadékvíz-elvezetés** a legkevésbé kiépített és üzemképes. Nemcsak a csatornák karbantartottsága, hanem azok mérete, műszaki állapota sem megfelelő. Gyakran okoz problémát, hogy az utcai árkok nem képeznek összefüggő rendszert, néhol az elvezetés iránya sem szerencsés. A hálózat fejlesztési koncepcióját újra kell gondolni és részletesebb tervezés alapján meg kell valósítani a rendszeresen jelentkező belterületi belvízproblémák kezelése érdekében.

A KEOP pályázattal épített csatornákkal lényegében az egész belterület **szennyvízcsatornázása** megoldódott. A hat vízgyűjtő terület összes szennyvize öt átemelő segítségével a Kossuth Lajos utcai főgyűjtőbe kerül, majd azokon a Batthyány utca sarkán kialakított végső átemelőbe jut. A szivattyúk onnan a Kossuth Lajos utcán vezető, majd a külterületen az 5506 jelű út mentén haladó nyomócsövön át továbbítják a nagyközség szennyvizét a bajai gravitációs rendszerbe, majd a tisztítóműbe. A hálózat méretezve van a tervezett fejlesztésekre és az üres telkek beépülésére is.

Vaskút É-i határát átszeli a Baja – Csátalja 120 kV-os villamosenergia-átviteli légvezeték. A nagyközség **elektromos energia-ellátása** 2 db 20 kV-os gerinc légvezetéken és az ezekről leágazó 20 kV-os légvezeték-hálózaton, illetve rövid szakaszokon földkábelben történik. A transzformátorok oszlopokra szereltek. A meglevő kisfeszültségű hálózat többségében légkábeles illetve légvezetékes kiépítésű. A csupasz légvezetékek a hálózat felújítása során légkábelesre, vagy – legalább a műemléki környezetben és a helyi értékvédelmi területen – földkábelesre építendő át. A nagyközség közvilágításának korszerűsítése megtörtént.

Vaskút külterületének ÉNy-i részén az FGSZ által üzemeltetett nagynyomású **földgázvezetékek** haladnak át. A nagyközség gázellátására nagyközépnomású vezeték érkezik Bátmonostor felől a gáznyomás-szabályozóhoz, majd továbbhalad Gara irányába. A gáznyomás-szabályozótól 3 bar nyomású gázelosztó hálózat épült ki, melyre az ingatlanok nyomásszabályozóval csatlakoznak.

A térségben magas a napsütéses órák száma, a **napenergia** felhasználása kézenfekvő lehetőség, ennek ellenére a nagyközség területén belül 50 kW teljesítményű, vagy ennél nagyobb napelem-csoport, erőmű eddig nem létesült. **Biogáz** erőmű sem épült, például elképzelhető lenne telepítése a regionális hulladéklerakón. **Szél erőmű-beruházás**ba kezdett az Alerion Kft 2010-ben Vaskút igazgatási területének D-i részén, de a szélmérést nem követte megvalósítás.

A nagyközség **távbeszélő** szolgáltatója az M-Telekom ZRt. A hálózat többségében saját oszlopsoron haladó légkábeles kiépítésű. A szupergyors **internet** hálózat fejlesztésre a nagy hírközlési szolgáltatók egyelőre nem pályáznak. A nagyközség **KTV** ellátása biztosított. A jövőben feladatként jelentkezik a teljes optikai hálózat kiépítése a digitális technikák fejlesztése érdekében. A **mikrohullámú rendszerek** bővítése nem várható. A GSM antenna rendszerek kiépítése jórészt befejeződött, technológiai fejlesztésekre viszont szükség lesz.

Környezetvédelem, klímatudatosság, energiahatékonyság

Vaskút település környezeti állapota biztosítja az egészséges lakókörnyezetben való minőségi élet lehetőségét. A cél elérése a pihenés és felüdülés tereinek (templomtér, zöldsávok, sportterület, szabadtéri játék és fitnesz lehetőségek) bővítésén és minőségi fejlesztésén alapul. Szükséges továbbá a nagyközségen belüli használaton kívüli épületek (rozsdaterület) újrahasznosítása, a külterületi felhagyott ipartelepek és majorok (barnamezők) rehabilitációja, funkciókkal való megtöltése. Biztosítandó a külterületen az erdők megfelelő fenntartása, a közjóléti erdőterület növelése, a túraútvonalak kiépítése.

A szennyvízcsatorna-hálózat kiépítésével elvezethetővé váltak a nagyközség szennyvizei, ezáltal javulhat a felszín alatti és felszíni vizek minősége. Vaskút talajai többnyire erősen vízáteresztők, ezért az egyéb szennyező forrásoktól is óvni kell a vizeket (intenzív mezőgazdasági művelés, állattartás).

A nagyközség levegőminőségére a szilárd tüzelés előtérbe kerülése kedvezőtlen hatás gyakorol, viszont a biomassza-tüzelés klímapolitikai szempontból jó megoldás. A klímapolitikai szempontok figyelembe vétele Vaskút szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, mivel a Homokhátság peremén fekszik, melyet az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) félsivatagi területnek nyilvánított.

A települési szilárd hulladéklerakó rekultivációjának első ütemével a szennyezőforrás ideiglenesen lezárásra került, megszűnt a környezeti kockázat, javult a levegő minősége és rendezettebb lett a tájkép. A sikeres rekultivációhoz a végleges lezárásra is szükség lesz a depónia stabilizálódása után. A hulladékgazdálkodás területén jelentős eredmény volt az új lerakó üzembe helyezése és a szelektív gyűjtőszigetek kialakítása. Baján hulladékudvar is elérhető.

A környezetvédelem és a környezeti tényezők helyzetértékelése alapján a fejlesztendő területek Vaskút esetében a következők: a belvizek és csapadékvizek problémájának javítása, a környezetbarát közlekedés elősegítése, a megújuló energiaforrások (napenergia, szélenergia, biomassza) kihasználtságának növelése, a biomassza-tüzelés szorgalmazása, a hulladékgazdálkodás szempontjából az illegális lerakók kialakulásának megakadályozása.

A lakossági szemléletformálás és tájékoztatás továbbra is kiemelten kezelendő kérdéskör a környezetvédelem területén.

4. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

4.1 Helyzetelemzés eredményeinek értékelése

4.1.1 A folyamatok értékelése

Vaskút jövőjét nagyban befolyásolja Baja helyzetének alakulása, a térségközpont város fejlődési pályája. A szoros térbeli közelség miatt a városnak a hatásával az élet minden területén számolni kell és a jövő egyik záloga a helyes viszonyulási mód megtalálása.

Sok más településhez hasonlóan kihívás elé állítja a nagyközséget a népességfogyás és a korszerkezet elbillenése az idősebb lakosok túlsúlya felé. A tendencia folytatódása esetén a gyermekintézmények kurtítása válhat szükségessé, ami tovább csökkentheti a település népességmegtartó erejét. A spirál megállításának egyik eszköze lehet a fiatalok települési kötődésének erősítése, másrészt a gyermekes családok számára fontos települési alapellátás fejlesztése.

Vaskút lakosságának képzettségi szintje javuló tendenciát mutat ugyanakkor nem jelentett előrelépést a foglalkoztatottság szintjében és továbbra is meglehetősen alacsony presztízsű munkát végeznek a vaskúti munkavállalók. A munkaerő képzettsége többnyire biztató körülmény a gazdasági vállalkozások számára, ám a helyi mezőgazdaságban inkább segédmunkára van igény, főleg a szezonális mezőgazdasági dömpingmunkák során. Ugyanakkor kevés a szakember a hiányszakmákban (kőműves, vízvezeték szerelő, asztalos, stb.). Fontos tehát, hogy milyen képzettséget szereznek a jövő munkavállalói. Szemlélet-váltás is szükségesnek látszik. A 21. század a gyors változások kora, az alkalmazkodás képessége különösen hasznossá válik, ezért a képzések során erősíteni kell a munkaerő-piacra kikerülő adaptációs készségét. Vaskút német nemzetiségi önkormányzattal rendelkező település, oktatási nevelési intézményeiben érvényesül a német nyelvhasználat és az anyaállam támogatása. Megvizsgálandó, hogy erre az erősségre alapozva hogyan fejlesztheti tovább Vaskút a sajátosan előnyös alapképzést az óvodában és az általános iskolában (pl. kisebb osztálylétszám, élményszerűbb oktatási formák), továbbá a felnőttek oktatásában (tanfolyamok). A kommunikációs technikákban való jártasság elsajátítását is a gyermek- és ifjúkorban érdemes kezdeni, ennek a technikai feltételei jelenleg nem teljes körűen biztosítottak a nagyközségben.

Az önkormányzat gazdálkodása évek óta kiegyensúlyozott. A közterület-fenntartást és az ingatlan-vagyonkezelést önkormányzati tulajdonú társaság végzi. A települési önkormányzat jelentős földtulajdonnal rendelkezik, amelynek fejlesztési célú felhasználása (lakó- vagy iparterületi hasznosítása) kulcsfontosságú lehet a jövőre nézve. A befektetői igények kipuhatolására volna szükség, hogy helyes döntés születhessen a fejlesztés mikéntjéről. A helyi források nem elegendőek a terület előközművesítésére, útjainak kiépítésére. Az önkormányzati vagyon bevonható a keresletre számot tartó fejlesztésekbe, a Kft tevékenységi köre is kibővíthető, ezzel az önkormányzat közvetve és közvetlenül is hozzájárulhat a helyi gazdaság növekedéséhez.

A nagyközség gazdasága a kistérség egészéhez hasonlóan megsínyli a szerbiai országhatárhoz közeli fekvést és a határon túli kapcsolatok fejletlenségét. A közlekedési kapcsolatok kiépítése (51-es főút emelt sebességű D-i szakaszának megvalósítása teherforgalmi határátkelőhellyel, bácsszentgyörgyi határátkelőhely megépülése) szélesítheti a helyi vállalkozások lehetőségeit. A munkahelyek bővülése kedvező folyamatokat generálhat a lakosság megélhetése, fogyasztási szintje terén és kihatással lehet az önkormányzat gazdálkodására, fejlesztési tevékenységére is. A mezőgazdaságban – amely a településen tevékenykedő vállalkozások javarészét magában foglalja – az intenzívebb jellegű és élőmunka-igényesebb termékek előállítására és a feldolgozottsági szint

növelése látszik szükségesnek. Az önkormányzat a helyi viszonyok ismeretében szervező szerepet tölthet be, párbeszédet kezdeményezhet a vállalkozások, civilek és az intézmények között, települési marketinggel, segítheti a helyi vállalkozásokat a problémáik megoldásában.

A lakosság komfortérzetét egyértelműen a munkalehetőségek megléte és minősége javítja legerősebben, azonban a mindennapi élet és szabadidő tartalmas eltöltése, a nagyközséghez való kötődés kialakulása mind elősegítheti ezt. Vaskút szerethetőbb, a kötődés hozzá erősebb, ha a zöldfelületek állapota, funkciógazdagsága megfelelő, a középületek gondozottak, az intézményellátás színvonalas. A kis helyi közösségekhez tartozás, a kulturális, sport és szociális jellegű egyesületekben való ténykedés a helyben maradás fontos kelléke. A civil társadalom erős Vaskúton, részben a nemzetiségek jelenléte miatt, részben a hagyományok ápolása révén és főként a karizmatikus egyéniségek önzetlen munkájának köszönhetően. Fontos, hogy a település értékelje, megbecsülje ezeket az eredményeket és közösségi munkát.

Vaskút értékes épületekkel és műemlékkel is rendelkezik és természet-, valamint örökségvédelmi szempontból egyaránt országos jelentőségűek a védett halmok és a földvár. Az értékek tudatosítása és megőrzése erősíti a jó értelemben vett büszkeséget és idegenforgalmi vonzerejük a nagyközség gazdaságának növekedését is segítheti.

Vaskút közműellátása megfelelő, azonban a csapadékvíz-elvezetés megoldatlansága egyre nagyobb károkat okoz a közterületekben és a magánportákon. Hiába tesz erőfeszítéseket az önkormányzat a rendezett, gondozott, funkciógazdag zöldfelületek és útburkolatok, járdák kiépítésére, ha a belvízelöntések továbbra is gyakoriak maradnak.

4.1.2 A nagyközség és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése – SWOT elemzés

Erősségek	Gyengeségek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
■ Többnemzetiségű lakosság ■ Egyre jobban képzett lakosság ■ Átörökített mezőgazdálkodási ismeretek	■ Természetes népességfogyás, elöregedés ■ Képzettség nem adekvát a kor igényeihez ■ Alacsony jövedelmi viszonyok
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
■ Élő hagyományok ■ Gazdag kulturális élet ■ Jó testvértelepülési kapcsolatok ■ Vaskúti Hírek helyi média	■ Fiatalok kevésbé érdeklődnek a hagyományok iránt ■ Közéleti bizalomhiány ■ Generációs nézeteltérések
3. Intézmény-rendszer (köszolgáltatások) és településüzemeltetés	
■ Német nemzetiségi önkormányzat szerepvállalása az oktatás-nevelésben, magas színvonalú német nyelvi oktatás ■ Vaskúti Idősek Otthona kiváló működése	■ Általános Iskola működtetése független a nagyközségtől ■ Bölcsőde hiánya ■ Településüzemeltetést végző Kft tevékenysége körüli viták

■ Tanuszoda korábban sikerrel működött, a tömegsport bázisa erősebb volt	■ Települési konyha hiánya ■ Az uszoda újbóli megnyitása és üzemeltetése költségigényes ■ Rendezvényterem felújításra szorul
4. Gazdaságszerkezet és dinamika	
■ Néhány jelentős hulladékgazdálkodási, mezőgazdasági és élelmiszeripari cég jelenléte ■ Világviszonyoktól túlélő helyi kisvállalkozások (építőipar, kertészet, fuvarozás) ■ Viszonylag olcsó munkaerő ■ Vaskúti Kadarka hírneve, korábban sikerrel működő borüzem ■ Szabad iparterületek ■ Közmunka révén munkanélküliség csökkenése	■ Kistérség határmentisége, Szerbiába irányuló kapcsolatok korlátozottsága ■ Nagyrészt monokultúrás, kevés élőmunkát igénylő mezőgazdaság, háttérbe szorult állattartás ■ Alacsony presztízsű munka túlsúlya ■ Termények alacsony feldolgozottsági szintje ■ Bezárt üzemek ■ Szakember-hiány ■ Pályakezdők rossz munkaerő-piaci helyzete
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
■ Jelentős földterületek önkormányzati tulajdonlása ■ Belterületen számos ingatlan önkormányzati tulajdonban van ■ Kiegyensúlyozott gazdálkodás	■ Intézményfenntartás mellett fejlesztésekre kevés forrás marad ■ Belterületi ingatlanok egy része nagyon rossz állapotú ■ Közmunka-pályázatok nehezen tervezhetők
6. Táji és természeti adottságok	
■ Napfényben gazdag, hosszú vegetációs idő ■ Viszonylag jó termőföldek ■ Elegendő erdő ■ Vaskúti halmok és földvár értékei	■ Egyre szélsőségesebb időjárási viszonyok, homokhátsági terület rész szárazodása ■ Természetes állapotát nagyrészt elvesztett táj ■ Halmok és földvárak gyors pusztulása
7. Zöldfelületi rendszer	
■ Kiskertes külterületrészek megmaradtak ■ Nagy házikertek ■ Széles zöldsávok, néhány értékes fasor ■ Fejleszthető sportterület ■ Pihenőerdő a Bátmonostori út mellett (külterület szélén)	■ Szőlő- és gyümölcsös parcellák megfogyatkoztak ■ Templomkert (közpark) fejlesztésre szorul ■ Hiányzó fasorok kiültetését légvezeték-erdő nehezíti ■ Hiányzó játszóhelyek és szabadterei fitness-lehetőségek

	■ Belterület melletti erdő közjóléti jellege nem valósult meg
8. Településszerkezet, épített környezet, épített örökség	
■ Történetileg kialakult utcahálózat ■ Műemlék Kálvária, számos helyi értékű épület	■ Történeti településszerkezet Ny-K irányban kevésbé átjárható ■ Helyi értékes épületek felújítás hiányában elpusztulnak ■ Sok barnamező és rozsdaterület
9. Közlekedési hálózatok	
■ Baja könnyen elérhető ■ Autóbuszos tömegközlekedés Baja és Gara-Bácsszentgyörgy viszonylatban jó ■ Kerékpárút Bajáig kiépült	■ Baja 51-es és 55-ös főúti elkerülő szakasza hiányos ■ Szerbia felé bácsszentgyörgyi határátkelő nem épült meg, teherforgalmi átjáróompánál van ■ Kerékpárút Garára hiányzik
10. Közművek és elektronikus hírközlés	
■ Szennyvízcsatorna-hálózat kiépült ■ Ivóvíz-ellátás megfelelő ■ Fejlődést lehetővé tevő energetikai háttér áll rendelkezésre ■ Hírközlési hálózatok működnek ■ Közvilágítás korszerűsítése megtörtént ■ Földgázellátás megfelelő	■ Csapadékhálózat komplex felújításra vár ■ Csapadékvíz-visszatartás alig van ■ Azbesztcement vízvezetékek cseréje szükséges ■ Szélessávú internet-elérésre nincs szolgáltatási kínálat
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
■ Viszonylag csekély környezetszennyezés ■ Fotovoltaikus energiaforrás jelentős ■ Biomassza rendelkezésre áll ■ Szélérőmű hely kijelölése, szél mérés megtörtént	■ Napelemek száma kevés ■ Biomassza kihasználtsága alacsony ■ Intézmények energetikája nem megfelelő ■ Szélérőmű megvalósítása megakadt
Lehetőségek	Veszélyek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
■ Családi lakhatási kedvezmények révén a gyermekes családok helyben építkeznek, a népesség csökkenésének, a lakosság előregedésének tendenciája megáll ■ Távmunka lehetőségei javulnak ■ Vidéki életmód előnyei elfogadottabbá válnak	■ Aktív réteg elvándorlása jellemző marad ■ Képzési rendszer nem követi eléggé a kor elvárásait, a képzettség értéke csökken ■ Vidéki életformák ellehetetlenülnek a globalizációs folyamatok térnyerése hatására

2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
- Helyi értékek megőrzéséhez a tulajdonosok támogatást kapnak - Hagyományőrző közösségek támogatottsága megnő - Tanulás iránti igény növekszik - Fiatalok érdeklődése megnő a hagyományok iránt	- Hagyományos értékek pusztulása a támogatás hiányában - Tömegigényre építő kulturális környezet térnyerése - Hagyományok felmorzsolódása a fiatalok érdektelensége miatt
3. Intézmény-rendszer (köszolgáltatások) és városüzemeltetés	
- Az oktatási-nevelési intézményrendszer támogatja a községi iskolák megmaradását - Oktatási rendszer képessé tesz az innovatív gondolkodásra - A szerbiai kapcsolatok bővülésével, a gazdasági környezet és a lakásépítés feltételeinek javulásával az önkormányzat fejlesztési területeire kereslet képződik	- Települési intézmények finanszírozása ellehetetlenül - Nem jön létre adaptív, innovatív munkaerőt képező oktatási rendszer - A kistérséggel együtt Vaskút is perifériára szorul gazdaságilag, fejlesztési területre igény nem jelentkezik
4. Gazdaságszerkezet és dinamika	
- Beruházásösztönző foglalkoztatáspolitikai - Barnamezős telephelyek újrahazsnosítását támogató pályázatok - Állattartást, élőmunka-igényes mezőgazdálkodást ösztönző gazdaság-politika - Közmunka-rendszer hatékonyabbá válása - Duális képzés sikeressége (Bajai főiskola)	- Foglalkoztatás növekvő közterhei miatt a helyi munkavállalás lehetőségei csökkennek - Szabad iparterületek betelepülése elmarad beruházói igény hiányában - A mezőgazdaság szerkezete nem fejlődik - Bajai kistérség gazdasági gyengülése a határon átnyúló kapcsolatok bővülésének elmaradása miatt - A szakképzés és a duális képzés nem váltja be a hozzá fűzött reményeket
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
- Forráshiány mérséklődése, a külső finanszírozási lehetőségek bővülése - A kistérség gazdaságának fejlődése keresletet támaszt az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok felhasználására	- Tartós forráshiány az önkormányzati rendszerben - Az önkormányzati földek és belterületi ingatlanok a gazdaság pangása miatt nem hasznosulnak - Támogatás hiányában az intézmények energiahatékonysága nem növelhető

6. Táji és természeti adottságok	
■ Vízvisszatartást támogató, országosan összehangolt intézkedések ■ Barnamezős telephelyek újrahaznosulása megszünteti a tájsebet	■ Az Alföld vízháztartási problémái súlyosbodnak, belvízveszély is nő ■ A monokultúrák túlsúlya megmarad mezőgazdaságban, a fenntartható formák nem terjednek el
7. Zöldfelületi rendszer	
■ Községi zöldterületek fejlesztésének támogatása	■ Forrás hiányában nem tud megvalósulni rekreációt biztosító zöldterület-fejlesztés
8. Településszerkezet, épített környezet, épített örökség	
■ Környezet iránti igényesség növekedése ■ Felújítási tevékenység támogatott lesz a helyi védett épületek esetében ■ Az értékmegőrzés előtérbe helyeződése az új építéssel szemben ■ Külső kereslet keletkezése az értékes régi épületekre	■ Az igénytelen építési anyagok és formák teret nyernek az általános szemléletmódból következően ■ Helyi értékes épületek a felújítási tevékenység támogatásának elmaradása és külső kereslet hiánya miatt elpusztulnak
9. Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
■ Bácsszentgyörgyi határátkelőhely megvalósulása ■ Kerékpárút megvalósulása legalább Garáig ■ 51-es út bajai elkerülő szakaszainak, valamint az 51-es út új D-i szakaszának megépülése teherforgalmi határátkelővel	■ Főúti fejlesztések elmaradása miatt a térség elszigetelődik ■ Forráshiány miatt a kerékpárút továbbépítésének elmaradása ■ Szilárd burkolattal nem rendelkező helyi utak kiépítése forráshiány miatt elmarad
10. Közművek és elektronikus hírközlés	
■ Csapadékvíz-elvezető és -visszatartó rendszerek komplex támogatást kapnak ■ Gyors internet-elérés kiépítésére szolgáltatói kínálat érkezik	■ Csapadékvízvezetés és – visszatartás rendszere forráshiány miatt nem jön létre, a belvíz és az aszály is gyakoribbá válik ■ Korlátozott marad az információs társadalom előnyeiből való részesedés
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
■ Környezettudatos mezőgazdálkodás kiemelt támogatása, előnyben részesítése uniós és országos szinten	■ Mezőgazdasági monokultúrák térnyerése és a környezettudatos gazdálkodás eszköztelensége folytán sérül a környezet

■ Gyorsabban megtérülő alternatív-energia-előállítási technikák elterjedése ■ Globális szemléletváltás a környezettudatosság felé	■ Hosszú megtérülési idő miatt az alternatív energia-ellátás aránya csökken ■ A környezetre ártalmas folyamatok folytatódnak a globális szemléletváltás elmaradása miatt ■ Megújuló energiára való áttérés költségvonzata megnő
--	---

4.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei

Vaskút településrendezési terve 2000-ben készült, frissen elfogadott településfejlesztési koncepcióra támaszkodva. A rendezési terv 2002-ben kisebb módosításon ment át, majd 2011-ben átfogóbb módosítási eljárás folyt le, melynek megalapozására a településfejlesztési koncepciót is aktualizálta a képviselő-testület. A módosítás kapcsán a tervlapok digitális feldolgozására is sor került.

Jelen megalapozó vizsgálat hivatott feltárni a település adottságait, majd e tényeket, elemzést és értékelést alapul véve kerül sor 2016 első félévében a Településfejlesztési Konceptió és az Integrált Településfejlesztési Stratégia elkészítésére és elfogadására.

A megalapozó vizsgálatok a vonatkozó jogszabály szerint a Településrendezési eszközökhöz is támpontot adnak, melyek elkészítése 2018. december 31-ig lesz esedékes. A koncepció 15-20 éves (hosszútáv), a Stratégia 7-8 éves (középtáv) időtartamban fogalmazza meg a fejlődés lehetséges, kívánatos irányait. A településrendezési eszközök a kijelölt fejlesztési irányokra és az aktuális lakossági, vállalkozói, önkormányzati építési igényekre alapozva készülnek, megteremtve a fejlesztési célok és szándékok térbeli rendjét, összefüggő rendszerét.

A jelenleg hatályos településrendezési eszközök (településszerkezeti terv és helyi építési szabályzat) lehetőséget kínál gazdasági- és lakóterületek fejlesztésére, továbbá közterületeket szabályoz a közműellátás problémáinak – elsősorban a csapadékvíz-elvezetésnek – kezeléséhez. Biztosítja a barnamezős területek újbóli hasznosítását is építési övezeti besorolással.

4.2 Problématérkép / Értéktérkép

A település problémáit, értékeit áttekinthetően összefoglalja, területi lehetőségeit és korlátait ábrázolja a Probléma- és értéktérkép. A dokumentum fejezeteiből levezetett problémák és értékek kerültek a térképre a helyzetelemzés alapján. A vizsgálat térben nem megfogható (pl. szervezeti jellegű) elemeit a térkép értelemszerűen nem tudja megjeleníteni.

41. térkép: Probléma- és értéktérkép Vaskút fejlesztése szempontjából

Korlátok

- Országos út kezelői érdekeltségű sávja
- Nagynyomású gázvezeték
- Regionális hulladéklerakó
- Régészeti lelőhelyek

Problémák

- Felhagyott dögkút
- Rendszeresen belvízjárta terület
- Visszatérő csapadékvíz- és belvízelvezetési probléma
- Védett természeti terület miatt korlátozás
- Barnamezős iparterületek
- Belterületi rozsdáövezetek: felhagyott vízmű volt tsz-székház felvonulási barakk-épület volt vasúti állatrakodó rámpa

Értékek

- Gazdasági potenciál
- Országos műemléki védelem
- Helyi értékvédelem alatt álló épület
- 0-1. minőségi osztályú erdő
- 1. minőségi osztályú szántó
- 1. minőségi osztályú gyeplő
- Helyi tájérték (útmenti kereszt, fa, facsoport)
- Szélerőmű elhelyezésére alkalmas terület
- Új 51-es sz. főút nyomvonal (javaslat)

4.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

4.3.1 A településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, a településrészek bemutatása

A történeti kialakulás különböző időpontja és az eltérő jelleg alapján négy belterületi településrészt és a külterületet különböztetik meg a vizsgálatok. A négy belterületi településrész: Keleti (mely a Kossuth Lajos utca két oldalán fekszik), a Nyugati (a Széchenyi utca mentén található), a Kakasvár (É-i rész) és az ún. „Mohácsi sarok”.

42. térkép: Vaskút belterületi településrészei

A 2.7.2 fejezet taglalja az egyes településrészek mutatószámait, területét, jellemzőit. Karakteres különbség nem rajzolódik ki köztük, a KSH kimutatása szerint (ld. mellékletben) az előírt mutatók figyelembe vételével nincs a településen olyan rész, amely szegregátummal jellemezhető, illetve szegregátummal veszélyeztetett kategóriába tartozhatna.

A lakosság közel fele – a 2011-es népszámlálás adatai szerint – a nyugati településrészen lakik, közel egynegyede a keleti részen, 17 %-a Kakasváron, közel egytizede a Mocsári sarokban és mindössze 11 fő külterületen. A korösszetétel tekintetében nincs nagy különbség – a keleti és a nyugati részben kissé magasabb a 60 éven felüliek aránya, mint a település egészében, Kakasvár és a Mocsári sarok lakosainak közel kétharmada viszont az aktív korúak (15-59 évesek) körébe tartozik.

Képzettség alapján a külterületek és Kakasvár lakosai a legkevésbé iskolázottak (a 15-59 évesek több mint egynegyede – a külterületen egyharmada – csak általános iskolát végzett), a 25 évnél idősebbek körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők a külterületen (14 %-uk) és a keleti részen (13 %-uk) laknak nagyobb arányban.

A 15-64 évesek több mint felének van munkahelye, ez jellemző nagyjából az egész településre – ha csak az arányokat nézzük, akkor a külterületen élők kétharmada foglalkoztatott, ez viszont a gyakorlatban 7 főt jelent. A dolgozók közel fele viszont alacsony presztízsű munkát végez, ebből sincs jelentős különbség a településrészek között. Magas volt a munkanélküliség a népszámlálás idején (17 %), ez főleg a külterületen élőket sújtotta (33 % - ez négy főt jelentett), illetve a nyugati részen lakókat érintette (a 345 fős munkát kereső az ott élők egyötödét tette ki).

A település belterületének kompakt egysége, a lakosok viszonylag alacsony száma és a fejlettségbeli különbségek kevésbé markáns volta miatt nincs szükség településrészekre bontott vizsgálatokat, SWOT analízist készíteni. A településfejlesztési koncepció és stratégia célmegállapításaiban sem indokolt elkülöníteni az egyes részeket, mivel szorosan összefüggenek és külön-külön nem értelmezhetők adottságaik és fejlesztéseik.

4.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése

Jelen fejezetben a területi szegregációs folyamatok kerülnek bemutatásra. A település egész területére vonatkozó ágazati szegregációs mechanizmusok az ITS Anti-szegregációs terv fejezetében kerülnek elemzésre.

Az értékelő rész a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Területfejlesztésért és Építésügyért Felelős Szakállamtitkársága által kiadott Városfejlesztési kézikönyv (2. kiadás, Bp. 2009. január 28.) és a Belügyminisztérium Útmutató a kis- és középvárosok számára az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014 – 2020 elkészítéséhez (Munkaanyag, Bp. 2014. december 11.) útmutatása alapján készült.

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 10. melléklete meghatározza a település szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeinek lehatárolásához és térképi ábrázolásához szükséges adatokat. A területek lehatárolása a szegregációs mutató alapján történik, ez pedig a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül. A mutató úgy kerül kiszámításra, hogy a település területén belül olyan területileg egybefüggő tömbök kerülnek kiválasztásra, amelyekre együttesen jellemző, hogy a szegregációs mutató határértékének megfelelnek. A tömb népszámlálási célra létrehozott, általában közterületek és/vagy természetes és mesterséges tereptárgyak (pl. vasútvonal, vízfolyás partja stb.), valamint rácshálós térinformatikai megoldás eredményeképpen kialakított, településen belüli kisterületi egység.

A szegregátumok és szegregációval veszélyeztetett területek a Központi Statisztikai Hivatal 2011. évi népszámlálási adatai alapján kerültek meghatározásra. Azon tömböket tekintjük veszélyeztetett területeknek, illetve szegregátumoknak, ahol a szegregációs mutató aránya meghaladja a 30, illetve a 35 százalékot.

Meghatározásra került a kormányrendeletben továbbá az is, hogy a 200 főnél népesebb települések esetében szegregátumnak, illetve szegregációval veszélyeztetett területnek azok az egybefüggő területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt.

A 2011. évi népszámlálási adatok az önkormányzat birtokában lévő adatbázisokból nyert adatok alapján kerültek aktualizálásra.

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a településen élő alacsony státuszú lakosság száma 189 fő. Az aktív korú lakosságon belüli arányuk 9,4%.

Településrész	Lakónépesség száma (fő)	A lakónépesség aránya a település egészéhez viszonyítva (%)	Alacsony státuszú lakosok száma (fő)	Az alacsony státuszú lakosság aránya a község területén élő alacsony státuszú lakosság egészéhez viszonyítva (%)
Keleti településrész	846	24,8	29	15,3
Nyugati településrész	1 673	49	96	51
Kakasvár	576	16,9	43	22,7
Mocsári sarok	309	9	19	10
Külterület	11	0,3	2	1
Vaskút összesen	3 415	100	189	100

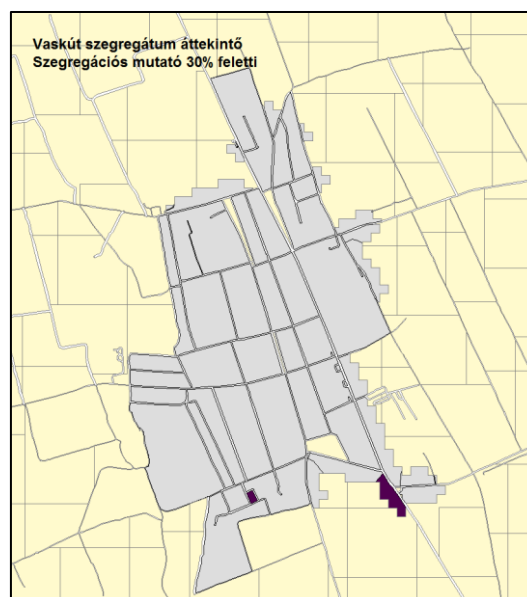
Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.

Az alacsony státuszú lakosság az egyes településrészek között közel arányosan oszlik el. Több mint 50 %-a a Nyugati településrészen, közel 20 %-a Kakasváron él. A lakónépesség arányánál szignifikánsan magasabb százalékponttal él e lakosság Kakasváron és alacsonyabb százalékponttal a Keleti településrészen. A KSH sem szegregátumot, sem szegregációval veszélyeztetett területet nem határolt le a településen. Lila színnel jelez ugyan két tömböt (a Garai úton a Batthyány János utca torkolatától délre eső tömböt, illetve a Béke utca – Rövid utca – Mohácsi út által határolt tömböt) a térkép, de a lakosság egyikben sem haladja meg az 50 főt.

43. térkép: Vaskút szegregátumokat bemutató térképe

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.

Az önkormányzat adatai alapján is megállapítható, hogy a település területén sem szegregátum, sem szegregációval veszélyeztetett terület nem található. Az alacsony státuszú családok a település területein szétszórtnak élnek. A népszámlálási adatok alapján a roma lakosság aránya közel 1%. A roma lakosság koncentrációjával sem találkozhatunk a településen.

4.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

A barnamezős és rozsdaterületek (részletes leírásuk az 1.14.1.3. és 1.14.1.5 alfejezetben található) sajátos problémát jelentenek a nagyközség fejlesztése során.

A felhagyott külterületi ipari telephelyek és volt majorok esetében célszerű a tulajdonosokkal egyeztetni jövőbeni szándékaikat és közös erőfeszítést tenni az újrahaznosításukra, szükség esetén beruházókat keresni fejlesztésükre. Az egykori üzemek, állattartó telepek mindegyike megközelíthető burkolt útról. Többnyire elektromos energiával ellátottak, vagy elláthatók, általában fűtő kúttal is rendelkeznek. A befektetők felé történő kijánláshoz részletesen fel kell tárni adottságaikat és körülírni a javasolható hasznosítási módot.

A volt Bajai Állami Gazdaság Vaskúti borászati üzeme külön figyelmet érdemel, mivel közösségi érdek a szőlőtermesztés (Vaskúti Kadarka) visszaállítása és a borászat újbóli meghonosítása.

Az Önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok esetében gazdaságfejlesztést ösztönző vagy a helyi társadalom „egész”-ségére irányuló beruházások megvalósítása indokolt. Utóbbiak alatt érthető minden olyan akció, programsorozat, funkció-elhelyezés biztosítás, ami a társadalmi kohéziót, a helyi identitás-tudat fejlődését, a kulturális és gazdálkodási hagyományok megtartását és tovább-hagyományozását eredményezi. Lakossági javaslat is érkezett ehhez a fejlesztési lehetőséghez. Szem előtt kell tartani, hogy a *tudás átadása is innovációnak minősül.*

5. MELLÉKLETEK

KSH Adatszolgáltatás

Mutató megnevezése	Vaskút összesen	Keleti településrész	Nyugati településrész	Kakasvár	Mohácsi sarok	Külterület
Lakónépesség száma	3415	846	1673	576	309	11
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,1	14,4	13,6	14,6	14,2	36,4
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	58,8	57,6	56,8	63,5	64,1	54,5
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	27,1	28,0	29,5	21,9	21,7	9,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	17,9	10,9	18,8	25,1	17,2	33,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	9,3	13,1	8,6	7,5	5,7	14,3
Lakásállomány (db)	1382	368	662	235	113	4
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	10,4	10,1	11,6	8,1	8,8	25,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	43,4	40,7	44,9	42,1	45,5	33,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	9,4	6,0	10,0	11,7	9,6	33,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	51,4	53,7	49,6	53,2	50,0	66,7
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,9	43,9	44,6	38,7	38,3	50,0
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	3514					
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	48,6	41,3	49,8	53,7	54,1	0,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	58,8	59,6	59,7	55,7	57,9	45,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	17,1	12,3	20,6	14,5	16,2	33,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	10,2	5,8	12,3	9,4	11,5	16,7
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	9,2	7,2	11,4	6,4	8,1	25,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	1,6	2,7	0,6	2,3	0,9	50,0